BODE

DES

HEILS IN CHRISTUS.

„De Heer is nabij."
Fil. IV : 5.

VEERTIGSTE JAARGANG.

Uitgave van H. C. VOORHOEVE Jzn.
Den Haag — Dunne Bierkade 17.
1897.

INHOUDS-OPGAVE

VAN DEN

Veertigsten Jaargang.

		Blz.
1.	*De liefde van Christus voor de Gemeente* . .	1
2.	*Zoekt de dingen, die boven zijn*.	12
3.	*Altijd met den Heer*	17
4.	*De Hoogtijden des Heeren*.	~~25~~ 26
5.	*Het Paaschfeest*	33
6.	*Het Feest der Ongezuurde brooden*.	53
7.	*In beproeving* (Gedicht).	62
8.	*Het Feest der Eerstelingen*	65
9.	*Gij, vaders! verwekt uwe kinderen niet tot toorn.*	73
10.	*„Die Hem liefhebben"*	79
11.	*Het Pinksterfeest*.	81
12.	*„Dewijl Hij liefelijk is"*	93
13.	*Koning Asa, of wien zoekt gij?*.	97
14.	*Voedt uwe kinderen op in de tucht en vermaning des Heeren*	113
15.	*Eenige woorden over de wet*	121
16.	*Het Avondmaal des Heeren*	129
17.	*Onze roeping*	136
18.	*Christus' Gemeente* 141,	153
19.	*Het Feest des Geklanks*	145
20.	*De Verzoendag*	148
21.	*Het Loofhuttenfeest*	161
22.	*Ruth, of zegen en rust*.	177
23.	*Loof den Heer, mijne ziel!*	191

Blz.

24. *Correspondentie.*

Genesis	IV : 13—15	50
———	XIV : 10 en 17	50
Deuteronomium	VI : 11, 12	31
———	VIII : 10.	31
Psalm	LV.	16
Jesaja	VII.	127
Ezechiël	XVIII : 24—26	63
Johannes	VII : 38	32
1 *Korinthe*	X : 2	51
———	XI : 10	63
Efeze	V : 18.	15
1 *Timotheüs*	IV : 3—5	31
Hebreërs	VI 1—7	63
———	X : 26—32	63
———	XII : 4—11.	127
———	XIII : 17.	64
1 *Johannes*	V : 16, 17	128
God en mensch in één persoon		51
Was Judas bij de instelling van het Avondmaal tegenwoordig?		32

De liefde van Christus voor de Gemeente.

„Christus heeft de gemeente liefgehad, en zichzelven voor haar overgegeven, opdat hij haar heiligde, haar reinigende door de wassching des waters door het woord; opdat Hij de gemeente voor zich zou stellen, verheerlijkt, geen vlek of rimpel of iets dergelijks hebbende, maar dat zij heilig en onberispelijk zou zijn." (Efez. V : 25—27.)

Deze heerlijke woorden, in welke ons door genade gegeven wordt een blik te slaan in het hart van onzen Heer en Heiland, richt de Apostel tot de geloovige mannen, opdat zij in hunne liefde tot hunne vrouwen het voorbeeld zouden volgen en de gezindheid zouden aankweeken van Hem, die met de gemeente zóó nauw verbonden is, dat zij genoemd wordt de volheid desgenen, die alles in allen vervult. Het is een van de merkwaardige karaktertrekken van de geschriften der heilige schrijvers, dat de gewone dingen des dagelijkschen levens of de toestanden in de gemeenten dikwerf aanleiding geven tot openbaring van de heerlijkste waarheden en van de diepste verborgenheden. Nergens elders dan hier, waar Paulus de geloovigen vermaant tot een heiligen wandel, vinden wij zulk een verheven beschouwing van de liefde van Christus voor de gemeente. Staan wij er enkele oogenblikken bij stil, en bidden wij God ons door den Heiligen Geest de diepte en de schoonheid er van te leeren verstaan en te doen genieten.

Christus heeft de gemeente liefgehad — dat is de bron van alles. Niets kan kostelijker en inniger zijn

dan deze liefde. Het is de liefde, die in Christus zelf woont — het zijn zijne genegenheden, zijne zorg, zijne overgegevenheid voor de gemeente. Er zijn drie trappen in het werk dezer liefde. Christus heeft zichzelven voor de gemeente overgegeven; Hij reinigt haar en Hij stelt haar zichzelven verheerlijkt voor. Dit is niet de souvereine uitverkiezing van de bijzondere personen door God, maar de genegenheid, die ontvouwd wordt in de betrekking, welke Christus met de gemeente onderhoudt.

Christus heeft de gemeente liefgehad en zichzelven voor haar overgegeven. Hij gaf niet slechts zijn leven, maar Hij gaf *zichzelven*. Al wat in Hem was, heeft Hij gegeven. Het was een volkomene toewijding en overgave van zichzelven. En daarom wordt al wat in Hem is — zijne genade, zijne gerechtigheid, zijne aanneming door den Vader, de uitnemende heerlijkheid zijns Persoons, zijne wijsheid, de macht der goddelijke liefde, die zichzelve geven kan — toegewijd aan het heil en het geluk der gemeente. Er zijn geen hoedanigheden, geen uitnemendheden in Christus, welke niet voor ons zijn in hunne werking als gevolg van zijne overgave voor ons.

Christus heeft de gemeente liefgehad en zichzelven voor haar overgegeven, opdat Hij haar heiligde. Dit is hoogst belangrijk en onuitsprekelijk heerlijk. Christus had de gemeente lief, niet omdat zij zoo beminnenswaardig was, maar omdat zij Hem door den Vader was gegeven, en al zijne genegenheden zich tot haar uitstrekten. Hij had de gemeente lief, en gaf zichzelven voor haar over om haar te heiligen. Zij was dus niet heilig, maar moest geheiligd worden. Gelijk in het Hooglied van de israëlietische bruid wordt gezegd: „Gij zijt zwart, maar liefelijk", zoo was het ook met de gemeente. Zwart door de zonde was zij, maar liefelijk voor het hart van Jezus, als de door God voor Hem bestemde bruid.

Treffend wordt ons dit door den Heer voorgesteld in de gelijkenis van den schat in den akker. De schat was in den akker verborgen en met den akker één. De mensch die hem vond, verbergde dien, en ging van blijdschap

over de vondst heen, verkocht al wat hij had en kocht dien akker. De akker stelt de wereld voor, heeft de Heer gezegd. Jezus kocht de heele wereld, die daardoor het rechtmatig eigendom van den Zoon des menschen geworden is. Maar het was Hem niet zoozeer te doen om de wereld, maar om den schat, die zich in die wereld bevond. Die schat was de gemeente, welker waarde en uitnemendheid voor Hem in de gelijkenis van de parel van groote waarde wordt voorgesteld. Om die gemeente tot zijn eigendom te maken, verkocht Hij al wat Hij had, zelfs zijn eigen leven. De gemeente bevond zich in de wereld, was aan de wereld gelijk, moest van die wereld worden afgezonderd; en daartoe gaf Jezus zichzelven over. Voor haar kwam Hij hier beneden; om harentwil gaf Hij zijne heerlijkheid in het huis des Vaders, zijne macht en majesteit, zijn rijkdom en glans prijs, en werd arm, onderwierp zich aan al de gevolgen der zonde, nam de plaats eens dienstknechts in, gaf zich over in den dood des kruises, en offerde zich door den eeuwigen Geest onberispelijk op aan God.

De gemeente was *vóór de grondlegging* der wereld door God uitverkoren om heilig en onberispelijk voor Hem in de liefde te zijn, en te voren verordineerd naar het voornemen desgenen, die alles werkt naar den raad van zijnen wil, opdat wij zouden zijn tot lof zijner heerlijkheid, en zij is de volheid desgenen, die alles in allen vervult. (Efez. I: 4, 11, 12, 23.) Maar die gemeente, door God uitverkoren en bestemd tot een bruid voor zijnen Zoon, was in de wereld, behoorde tot de wereld, was met de wereld gevallen, aan de wereld gelijk, evenals de wereld verloren, schuldig, verdoemelijk, arm, blind, naakt en ellendig. Zóó vond haar Christus, en zóó heeft Hij haar liefgehad, en zichzelven voor haar overgegeven. Wonderbare liefde! Niemand heeft grootere liefde dan deze, dat iemand zijn leven stelt voor zijne vrienden, zoo sprak de Heer; maar Hij heeft deze liefde verre overtroffen, want Hij gaf zijn leven voor zijne vijanden. Die liefde is de liefde Gods, welke in God zelf haar oor-

sprong vindt, en geenszins wordt opgewekt of bepaald door de voorwerpen dier liefde. Ja, die liefde heeft haar toppunt bereikt op het kruis. Daar werd Jezus' overgave voor de gemeente volmaakt. Verder dan dat kon die liefde niet gaan. Hij was uit den hemel gekomen, en was arm geworden en vernederd en veracht. Hij had al zijn macht en heerlijkheid afgelegd uit liefde tot de gemeente. Maar zoolang Hij zijn leven niet had gegeven, zoo lang was zijne overgave voor de gemeente niet volkomen. En Hij gaf zijn leven; Hij stortte zijn bloed; Hij gaf zichzelven volkomen; niets bleef er meer te geven over. Op die liefde, welke zich aan het kruis volkomen ontvouwde, kunnen wij altijd rekenen. Zij is niet veranderd. Zij is ondoorgrondelijk en blijft alle eeuwigheden door dezelfde.

Christus heeft de gemeente liefgehad en zichzelven voor haar overgegeven, opdat Hij haar heiligde; want die lief heeft, wil het voorwerp zijner liefde gelukkig maken en doen deelen in al zijn vreugde en heerlijkheid. Welnu, de Heer Jezus wil de gemeente, die Hij liefhad, en voor wie Hij zich overgaf, doen deelen in de vreugde, die Hij zelf geniet, in de hemelsche zegeningen, die zijn deel zijn, in de gemeenschap met den Vader, waarin Hij leeft. Hij wil haar aan zichzelven gelijkvormig maken; haar in staat stellen om in de volkomene heiligheid, waarin Hij al zijn lust heeft, te leven en te wandelen, en de gezindheid te bezitten, welke zijne ziel vervult, en in welke God de Vader, die Hem volkomen beproefde, al zijn welbehagen vond.

Het is belangrijk om op te merken, dat Christus de gemeente niet heiligt om haar tot zijn eigendom te maken, maar dat Hij haar tot zijn eigendom maakt om haar te heiligen. Zij behoort Hem toe, en daarna maakt Hij haar aan zichzelven gelijkvormig. Christus, die de gemeente als Hem toebehoorende liefheeft, en die haar reeds tot zijn eigendom gemaakt heeft door zichzelven voor haar over te geven, en die haar hebben wil in overeenstemming met zijn hart en gedachte, die Christus houdt zich met haar bezig en vormt haar naar zijnen wil. Hij wil

haar toebereiden, haar afzonderen van de wereld en haar doen deelen in zijne hemelsche genietingen.

In zijn gebed tot den Vader in Joh. XVII zegt de Heer: „En ik heilig mijzelven voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn door de waarheid." Jezus zonderde zich af boven de hemelen als een hemelsch mensch, als een verheerlijkt mensch in de heerlijkheid, opdat de gansche waarheid uitstralen mocht in Hem, opgewekt uit de dooden door de heerlijkheid des Vaders. De heerlijkheid des Vaders is door Jezus hier op aarde geopenbaard, en Hij verliet deze aarde, en ging als mensch in de heerlijkheid des Vaders in, zonderde zichzelven af van de wereld, in welke Hij vertoefd had, en maakte daardoor het huis des Vaders tot een woning voor de zijnen. Hij heiligde zichzelven, opdat de zijnen zouden geheiligd worden door de waarheid, door de mededeeling van hetgeen Hij is in den hemel, waardoor zij worden gevormd naar zijn beeld en in zijne gedachte en gezindheid ingaan.

Christus vormt de gemeente tot zijne bruid in overeenstemming met de heerlijkheid en de liefde van God. Hij zelf is het beeld des onzienlijken Gods. „Wij spreken, wat wij weten, en getuigen van hetgeen wij gezien hebben," heeft Hij gezegd, en ook: „de Heilige Geest zal het uit het mijne nemen en u verkondigen." Door de mededeeling van de hemelsche dingen vormt Hij hen voor die hemelsche dingen, van welke Hij de volheid en de heerlijkheid is. In het Woord worden ons deze hemelsche dingen medegedeeld, en het Woord stelt ons Christus voor als dengene, in wien lichamelijk de volheid der Godheid woont, en in Wien al de schatten der wijsheid en der kennis van God gevonden worden. De Heilige Geest herinnerde de Apostelen, wat Jezus gedaan en gezegd had. De Heilige Geest deelde hun de toekomende dingen mede. De Heilige Geest zou het uit Hem, die in den hemel verheerlijkt was, nemen en hun verkondigen. En in het Woord vinden wij dit getuigenis des Heiligen Geestes.

Doch dit Woord vindt de gemeente verbonden met dingen, die in tegenspraak zijn met deze hemelsche heerlijkheid en deze goddelijke liefde. Helaas! hare genegenheden — wat de oude natuur betreft — zijn vermengd met de aardsche dingen, welke tegen den wil van God en tegen zijne natuur indruischen. Daarom moet Hij, om de gemeente te heiligen, haar reinigen door de wassching des waters door het Woord. En dit is, tot eeuwig geluk en zaligheid der gemeente, het werk van de liefde van Christus gedurende den tijd harer omwandeling op aarde.

Door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes, gelijk Paulus in Titus III zegt, is dit werk aangevangen, en het wordt dagelijks voortgezet door de voetwassching. Door het Woord van God, dat levend en krachtig is, en scherpsnijdender dan eenig tweesnijdend zwaard, wordt de ziel van een zondaar in de kracht des Heiligen Geestes ontdekt, levend gemaakt, vernieuwd, afgezonderd van de zonde en de wereld, zoodat er afschuw van de zonde en lust tot heiligheid, afzondering van de wereld en hare beginselen ontstaat, en nieuwe gedachten, begeerten en genegenheden worden gewekt. Doch door de aanwezigheid des vleesches in den geloovige, zoolang deze zich nog op aarde bevindt in een stoffelijk en verderfelijk lichaam, is voortdurende reiniging en afzondering noodzakelijk. Wat eenmaal bij de wedergeboorte in het groot en in beginsel geschiedt, dat moet worden voortgezet ten opzichte van de onderdeelen, opdat langzamerhand de ziel praktisch gescheiden en afgezonderd wordt van al wat strijdt met Gods wil en woord, met Gods heiligheid en liefde.

Treffend wordt ons dit voorgesteld in Joh. XIII, waar de Heer zijne liefde, die Hij tot den einde toe, zoolang hunne loopbaan hier beneden zou duren, voor de zijnen had, openbaart en voorstelt in het wasschen van de voeten zijner discipelen. Hij, die niet op aarde gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen, vernedert zich zóó diep, dat Hij het werk van een der minste slaven verricht en de voeten der discipelen begint te wasschen.

Petrus, die van deze handeling niets begrijpt, is ten hoogste verbaasd en verontwaardigd zelfs, en roept uit: „Gij zult mijne voeten niet wasschen in eeuwigheid." Dit geeft aanleiding tot het in het licht stellen van Jezus' handeling. Jezus antwoordde hem: „Indien ik u niet wasch, hebt gij geen deel met mij." Dat wil zeggen: „Gij kunt met mij niet deelen in mijne vreugde in God, in mijne gemeenschap met den Vader, indien ik u niet reinige van het stof, dat u aankleeft, van de onreinheid, waarmede gij bezoedeld zijt. O, roept Petrus uit, indien het daarom gaat, dan niet alleen de voeten, maar ook de handen en het hoofd! En daarop antwoordt Jezus: „Die geheel gewasschen is, heeft niet van noode, dan de voeten te wasschen, maar is geheel rein."

Voor de discipelen was deze verklaring duidelijk, want zij werden daardoor vanzelf bepaald bij de typische handeling bij de inwijding der israëlietische priesters. Die werden geheel gewasschen in het water van het koperen waschvat, daarna gekleed, met bloed besprengd en met olie gezalfd. Die wasschiug met water geschiedde eenmaal en werd nimmermeer herhaald. Maar telkenmale als een priester den tabernakel verliet en in zijne tent terugkeerde, moest hij zijne handen en voeten wasschen met hetzelfde water, waarmede hij eenmaal geheel was gereinigd geworden, zou hij later weer geschikt zijn voor zijn dienst in het huis des Heeren. Evenzoo is hij, die gelooft, geheel gewasschen en gereinigd. Hij is „behouden door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes." (Titus III : 5.) Dit wordt nooit meer herhaald, en kan niet herhaald worden. De wedergeboorte en de vernieuwing des Heiligen Geestes geschiedt eenmaal. Wie uit God geboren is, is dit voor altijd. Deze wedergeboorte geschiedt door water en Geest, gelijk de Heer tot Nicodemus zeide. Het woord en de Geest zijn de middelen en werktuigen, waardoor die wedergeboorte plaats vindt. Paulus spreekt van het bad der wedergeboorte en de vernieuwing des Heiligen Geestes; en Petrus zegt, dat wij wedergeboren zijn, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad,

door het levend en blijvend woord van God. (1 Petr. I: 23.) Zoo zegt ook de Heer tot zijne discipelen: „Gijlieden zijt reeds rein door het woord, dat ik tot u gesproken heb." (Joh. XV : 3.) Van een dagelijksche bekeering, waarover velen spreken, kan dus in dezen zin geen sprake zijn. Tot allen, die deze voorstaan, zegt de Heer: „Die geheel gewasschen is, heeft niet van noode, dan de voeten te wasschen, maar is geheel rein."

Doch even ongerijmd als het is, een tweede wedergeboorte of bekeering te verwachten, even ongerijmd is het van geen dagelijksche reiniging van de op onze reis door de wereldwoestijn ons aanklevende onreinheden te willen weten. Voortdurend moeten onze voeten door den Heer worden gewasschen. Door het Woord en de kracht des Heiligen Geestes worden wij dagelijks onderwezen in den wil en de gedachte des Heeren, en ontdekken daardoor telkens, hoeveel er bij ons is in onze gedachten, gezindheid en werken, wat den toets der heiligheid Gods niet kan doorstaan. Dit is niet bij enkelen, maar bij allen het geval. De meest geestelijke en verstgevorderde Christenen hebben dit altijd nog noodig. Een merkwaardig woord van den Apostel Johannes bewijst zulks. „Een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, reinigt zichzelven, gelijk Hij rein is." (1 Joh. III: 3.) Welnu, hij die leeft in de verwachting van de komst des Heeren, in het zalig vooruitzicht Hem te zien, gelijk Hij is, en Hem gelijk te zullen zijn, zal zeker wel geacht kunnen worden zich in een goeden, geestelijken toestand der ziel te bevinden. En de zoodanige reinigt zichzelven, gelijk Jezus rein is, zegt de Apostel; zoodat er nimmer, voor welk Christen ook, op aarde een oogenblik kan of zal komen, waarin hij zeggen kan: ik heb geen reiniging meer van noode. En tot allen, die zulks beweren, of die weigeren zouden zich door den Heer te laten reinigen, komt het ernstige woord van Jezus tot Petrus: „Indien ik u niet wasch, hebt gij geen deel met mij."

De reiniging door de wassching des waters door het woord, waarvan de Apostel Paulus spreekt, opdat daardoor

de gemeente zou worden gereinigd, heeft derhalve plaats gevonden voor het geheel door de wedergeboorte en de vernieuwing des Heiligen Geestes, en wordt voortgezet, zoolang de gemeente nog op aarde vertoeft. Aan dit laatste komt hier beneden nimmer een einde, en daaraan mag niemand zich onttrekken. Jezus heeft de gemeente liefgehad en zichzelven voor haar overgegeven, opdat Hij haar heiligde, haar reinigende door de wassching des waters door het woord. Dit houdt nimmer op. Hoewel de Heer in den hemel verheerlijkt is, blijft Hij zich voortdurend met de zijnen op aarde bezighouden, en wascht hen door zijn Woord en Geest van alle onreinheden, opdat zij meer en meer aan Hem gelijkvormig mogen worden en zijn beeld mogen vertoonen. Welk een onuitsprekelijk groote liefde! Wie zou er woorden kunnen vinden om haar uit te drukken en naar waarde te prijzen! Welk een belang stelt Hij in ons! Hij heeft niet alleen het heerlijke werk der verzoening en verlossing voor ons volbracht door de overgave van Zichzelven voor ons, maar Hij handelt voortdurend met volkomen liefde en geduld om ons geschikt te maken voor zijne heilige tegenwoordigheid, voor de hemelsche gewesten en de hemelsche dingen. Dierbare Heiland! hoe meer wij U in uwe onbegrensde liefde en onveranderlijke trouw leeren kennen, des te meer gevoelen wij ons aan U verbonden, en verlangen hijgend naar uwe komst om ons op te nemen in uwe heerlijkheid en ons geheellijk aan U gelijkvormig te maken.

Want dat is het heerlijk doel van onzen dierbaren Heiland. „Christus heeft de gemeente liefgehad en zichzelven voor haar overgegeven, opdat Hij haar heiligde, haar reinigende door de wassching des waters door het woord, opdat Hij de gemeente voor zich zou stellen, verheerlijkt, geen vlek of rimpel of iets dergelijks hebbende, maar dat zij heilig en onberispelijk zou zijn." Wij zouden al zeer tevreden en gelukkig geweest zijn, indien wij de vergeving onzer zonden ontvangen hadden, en, aan de engelen gelijk, voor Gods troon zouden mogen verschijnen; maar daarmede was het hart van Jezus niet tevreden.

Hij wilde ons bij zich hebben in het huis des Vaders, en dan, aan Hem gelijk, dezelfde heerlijkheid als Hij deelachtig. Tot den Vader zegt Hij in zijn gebed in Joh. XVII : „Vader! ik wil, dat waar ik ben, ook die bij mij zijn, die Gij mij gegeven hebt," en: „de heerlijkheid, die Gij mij gegeven hebt, heb ik hun gegeven, opdat zij één zijn, gelijk wij één zijn." Wonderbare liefde!

Treffend schoon is de wijze, waarop ons dit heerlijk resultaat van de werking der liefde van Jezus wordt voorgesteld. Christus zal de gemeente voor zich stellen. Zij is zijne Bruid, die Hij een bruiloftsmaal in den hemel bereidt. En gelijk een bruidegom zijn bruid voor zich stelt, en zich in hare schoonheid en liefelijkheid verheugt, zoo stelt Hij de gemeente voor zich en verlustigt zich in haar. Zij is, zooals Hij haar hebben wil. Hij heeft haar zoo gemaakt door het werk zijner liefde. Wat zij naar Gods eeuwig raadsbesluit was vóór de grondlegging der wereld, dat is zij dan praktisch geworden: „heilig, onberispelijk, in de liefde." Wat wij nu *in* Christus reeds zijn voor Gods aangezicht, omdat God allen, die in zijnen Zoon gelooven, *in Hem* aanschouwt, dat zullen wij dan persoonlijk, daadwerkelijk zijn: „verheerlijkt, geen vlek of rimpel of iets dergelijks hebbende, heilig en onberispelijk."

Verheerlijkt zal Christus de gemeente voor zich stellen. Wij verwachten, zegt Paulus in Fil. III, „den Heer Jezus Christus als Heiland van den hemel, die het lichaam onzer vernedering veranderen zal tot gelijkvormigheid aan het lichaam zijner heerlijkheid." Dan zal „de vrijheid der heerlijkheid der kinderen God," geopenbaard zijn. (Rom. VIII : 21.) Door het leven Gods, 't welk door ons lichaam stroomen zal, zal het sterfelijke in ons worden verslonden. (2 Kor. V : 4.) Elk spoor van de zonde is dan verdwenen. Elke vlek is uitgewischt; elke rimpel, en al wat iets dergelijks is, weggedaan. Volkomen naar lichaam en ziel afgezonderd van de zonde, en onberispelijk, zoodat het licht van God geen fout kan ontdekken, zullen wij in het Vaderhuis worden ingeleid. De gemeente zal dan, naar de prachtige

beschrijving harer schoonheid en voortreffelijkheid in Openb. XXI, *de heerlijkheid Gods* hebben.

Laat mij deze beschouwing besluiten met de schoone woorden van onzen broeder Darby:

„Drie werkingen van de liefde van Christus worden ons hier voorgesteld. De eerste is de overgave van zichzelven, welke in zeker opzicht het geheel omvat; het is de liefde, die volmaakt is in haarzelve. Hij gaf zichzelven. De tweede is de zedelijke vorming van het voorwerp zijner liefde, opdat het bij Hem zou kunnen wonen in overeenstemming met de volmaaktheid van God zelven, want dit is het, wat het woord werkelijk is: de uitdrukking van de natuur, van de wegen en de van gedachten van God. Maar dan volgt de derde uitwerking van deze liefde van Christus, waardoor zij volledig is voorgesteld. Christus stelt zichzelven een verheerlijkte gemeente voor, heilig en onberispelijk. Hij gaf zichzelven voor de gemeente over, om haar bij zich te hebben in de heerlijkheid; doch als Hij haar bij zich hebben wilde, dan moest Hij haar voor zijne heilige tegenwoordigheid geschikt maken; en daartoe heeft Hij haar geheiligd, haar reinigende overeenkomstig de openbaring van God zelven, en van de hemelsche dingen, van welke Hij zelf het heerlijk middelpunt is. De Heilige Geest nam de dingen van Christus, en openbaarde die aan de gemeente, en alles wat de Vader heeft, is van Christus. Aldus volkomen naar de volkomenheid des hemels, stelt Hij voor zichzelven een verheerlijkte gemeente. Het werk was zedelijk volbracht. De beginselen der hemelsche heerlijkheid waren medegedeeld aan haar, die in die heerlijkheid moest ingaan, en welke op deze wijze voor die heerlijkheid moest worden toebereid. De macht des Heeren wordt vereischt om haar daadwerkelijk daarin te doen deelen, om haar te verheerlijken, om elk spoor van haar aardsche loopbaan te doen verdwijnen, behalve de uitnemende vruchten, die er het gevolg van zijn, en de goede werken, door zijne genade in haar verricht. Hij stelt haar zichzelven verheerlijkt voor — dat is het resultaat van alles. Hij nam haar voor zichzelven, als de vrucht en het bewijs

zijner volmaakte liefde; en voor de gemeente is dit het volmaakte genot dierzelfde liefde. Doch er is meer. Deze heerlijke woorden ontvouwen voor onzen bewonderenden blik al de belangrijkheid van deze bewonderenswaardige openbaring der genade. De Heilige Geest voert ons terug tot de geschiedenis van Adam en Eva. De Heere God stelde, nadat Hij Eva geformeerd had, haar aan Adam voor geheel volkomen, in overeenstemming met zijne eigene goddelijke gedachten, en tegelijkertijd volkomen geschikt voor Adam als zijne hulpe in de natuur en den toestand, waarin hij zich bevond, zoodat Adam zich in haar verheugde en verlustigde. Welnu, Christus is God. Hij zelf heeft de gemeente gevormd; doch aangezien Hij zichzelven voor haar heeft overgegeven, heeft Hij rechten van liefde over haar hart. Maar Hij is ook de laatste Adam, die in de heerlijkheid is ingegaan, en Hij stelt haar zichzelven voor, verheerlijkt, zooals Hij haar voor zichzelven gevormd heeft. Welk een sfeer voor de ontvouwing van geestelijke genegenheden is deze kostelijke openbaring! Welk een onuitsprekelijk groote genade is het, die gelegenheid gegeven heeft voor het ontstaan en oefenen dier genegenheden!"

Geve de Heer ons door zijne genade, dat wij meer en meer mogen toenemen in zijne kennis, en meer mogen smaken en genieten de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat!

Zoekt de dingen, die boven zijn.

Toen wij nog zondaars waren, bevonden wij ons in de wereld, en was haar leven ons leven, hare vreugde de onze en haar doel ons streven. Doch nu wij Christenen zijn geworden, zijn wij met Christus der wereld gekruisigd; wij zijn met Hem gestorven, en door onze levendmaking met Hem een leven deelachtig geworden, dat niet van deze aarde, maar van den hemel is. Dit leven heeft niets gemeen met het leven der wereld, het is van goddelijken oorsprong, eeuwig en onvergankelijk, en kan der-

halve door niets, wat aardsch of vergankelijk is, worden bevredigd. Indien het hart van een Christen zich wederom met de dingen dezer wereld inlaat; indien het tracht naar hetgeen op aarde is, dan is het zonder vrede en rust, het is dan niet meer in zijn element, en het wordt dor en ongelukkig. En dit zal des te meer worden gevoeld, naarmate men van te voren meer het leven van Christus genoot. Slechts in gemeenschap met Hem, die ons leven is, gevoelen wij ons gelukkig, en dan alleen kunnen wij de hemelsche dingen genieten, want de liefde Gods is uitgestort in onze harten door den Heiligen Geest.

De wereld is voor den Christen een woestijn; hij vindt hier niets, wat met het nieuwe leven overeenstemt, wat dit voeden en onderhouden kan. Hij is hier beneden een vreemdeling. Zijne wenschen en genegenheden vinden alleen in den hemel hunne bevrediging. De wereld bereidt hem wel vele verzoekingen, maar biedt hem troost noch vreugde. Hoe zou dit ook anders kunnen? De wereld bevindt zich in de macht van den vorst der duisternis; zij ligt in het booze. Hoe zou dan een hemelsch mensch zich in haar thuis kunnen gevoelen? En de aarde, ja, al wat op haar is, ligt onder den vloek. Hoe zou ons dit dan kunnen bekoren? Ons deel is in en met Christus, die ons leven is. Wij deelen alles met Hem, zoowel de plaats, die Hij inneemt, als de heerlijkheid, welke Hij ontvangen heeft. Wij zijn niet meer van de wereld, gelijk Hij van de wereld niet is. Wij worden door den Vader bemind, gelijk de Vader Hem liefheeft; (Joh. XVII : 16, 26.) en gelijk Hij is, zoo zijn wij in deze wereld. (1 Joh. IV : 17.) Wij zijn gezegend met alle geestelijke zegening in de hemelsche gewesten in Christus, en Hij heeft ons dezelfde heerlijkheid gegeven, die de Vader Hem gegeven heeft. (Efez. I : 3, Joh. XVII : 22.)

Dit doet ons de kracht van de vermaning des Apostels verstaan: „*Zoekt* de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods; *bedenkt* de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn." (Kol. III : 1—2.) Een zoeken van de aardsche dingen is in lijnrechte tegen-

spraak met het leven, dat wij hebben, en een verloochening van ons hemelsch karakter. Daarvandaan komt het dan ook, dat een hart, 't welk met de dingen der wereld vervuld is, zoo onrustig en ongelukkig is. Het gevoelt zich gedurig beschuldigd, want het geweten zegt duidelijk, dat de Heer, die ons verloste, daardoor onteerd wordt, en dat wij de zegeningen, die ons geschonken zijn, verachten. In plaats van met dankbaarheid en vreugde de kostbare voorrechten te genieten, van welke de Apostel spreekt; in plaats van gemeenschap te oefenen met den Vader en met zijnen Zoon Jezus Christus, trachten wij naar den zwijnendraf dezer wereld, en hebben gemeenschap met de lieden der wereld. Welk een verlies voor ons! en welk een oneer voor den Heer!

Het is reeds hier ons gezegend deel gemeenschap te hebben met den Vader en met den Zoon, hoewel wij nog in de vreemdelingschap verkeeren en ons nog in het lichaam der sterfelijkheid bevinden. Maar wij kunnen deze gemeenschap alleen door het *geloof* genieten. Is dit werkzaam, dan genieten wij die gemeenschap met al hare zalige gevoelens en ondervindingen. Doch onze *hoop* reikt verder. Thans is ons leven met Christus *verborgen* in God; onze gemeenschap met Hem kan nu nog maar alleen een gemeenschap des harten door het geloof zijn. Maar Christus zal *geopenbaard* worden; en wanneer Hij geopenbaard zal worden, dan kunnen wij niet verborgen blijven, want Hij is ons leven. Deze openbaring zal in heerlijkheid geschieden. Elke strijd des geloofs zal daar voor altijd voorbij zijn. Wij zullen in ongestoorde aanschouwing zijne gemeenschap in volmaaktheid genieten, en ons in onafgebroken vreugde verheugen in alles, wat Hem toebehoort. Heerlijke hoop! Dit geeft moed en kracht tot volharding in den strijd tegen de zonde en de wereld en tot verloochening van al wat tot de wereld behoort. Vervult deze hoop onze harten, dan vergeten wij, wat achter is, en strekken ons uit naar hetgeen voor is, en jagen, het wit aanschouwende, naar den prijs der hemelsche roeping Gods in Christus Jezus. Het hemelsche doelwit, waarop

onze blik is gericht, en hetwelk wij met vurig verlangen najagen, zal in onze gezindheid en in ons geheele gedrag duidelijk aan den dag treden.

Wel veroorzaakt dit strijd, want al wat zichtbaar is, kan ons tot verzoeking strekken. Ons vleesch, onze oude natuur heeft het zichtbare lief, en gevoelt zich daartoe aangetrokken, en de duivel met de machten der duisternis is steeds bezig ons geloof te ondermijnen, onze hoop te verduisteren en ons door allerlei dingen te verleiden, te bedriegen en in zijne strikken te vangen. Doch de Heer laat ons nooit alleen. Hij verlaat noch begeeft de zijnen, die op Hem vertrouwen. Van zijne liefde kan niemand ons scheiden. De kracht van Jezus' opstanding; de kennis van den heerlijken persoon van Christus en van onze innige betrekking tot Hem; de voortdurende gemeenschap met Hem door de kracht des Heiligen Geestes; het volharden in de hoop op zijne spoedige wederkomst vervullen onze harten met moed, troost en vreugde. Zoo voortwandelende, blijven wij sterk en gelukkig, en bereiken wij weldra het einde onzer loopbaan, waar de prijs der hemelsche roeping Gods in Christus Jezus ons eeuwig zalig deel zijn zal.

Correspondentie.

Gaarne wil ik ook in dit jaar wederom naar mijn beste vermogen vragen over Schriftuurplaatsen en over onderwerpen, de gemeente of het practische leven betreffende, beantwoorden. De correspondenten worden vriendelijk verzocht hunne vragen duidelijk te stellen, en op een afzonderlijk blad papier, niet tusschen bestellingen en andere mededeelingen in, te schrijven. Vragen, die reeds vroeger gedaan en beantwoord zijn, worden ter zijde gelegd.

---

1. J. S. te Enschedé. — Efez. V : 18 moet vertaald worden: »En wordt niet dronken van wijn, waarin losbandigheid is, maar weest vervuld met den Geest." Paulus zegt niet: »drinkt geen

wijn," maar »wordt niet dronken, niet bedwelmd van wijn." De bruiloft te Kana is een duidelijk bewijs, dat er door Christenen wijn mag worden gedronken. Waar onze Heer op die bruiloft wijn dronk en wijn gaf, daar kan er geen spraak van zijn, dat het drinken van wijn een bedroeven des Heiligen Geestes zijn zou. Wat evenwel door God bij feestelijke gelegenheden tot verhooging der feestvreugde, of in bijzondere omstandigheden tot opwekking en verfrissching gegeven is, mag niet gemaakt worden tot een gewoonte, en nog veel minder zoo overvloedig worden gebruikt, dat men bedwelmd wordt, en daardoor tot losbandigheid zou overslaan. De Christen moet in *alle* dingen matig zijn. »Voegt bij uw geloof deugd, en bij de deugd matigheid," zegt Petrus. Wie niet in staat is met mate wijn te gebruiken, maar gevaar loopt onmatig te worden, die onthoude zich geheel.

«Wordt niet dronken van wijn, maar weest vervuld met den Geest." Merkwaardige tegenstelling! Wie vol is van wijn, komt tot losbandigheid; wie daarentegen vervuld is met den Heiligen Geest, die is in staat anderen te onderwijzen en te troosten, en God te danken in den naam van onzen Heer Jezus Christus.

2. M. W. te Leerdam. — Van den Antichrist wordt in Psalm LV niet rechtstreeks gesproken; maar toch is het gedurende den tijd, waarin de Antichrist in Jeruzalem regeert, dat de getrouwe Israëlieten deze klachten voor den troon van God brengen. Zij bevinden zich te midden der goddeloozen, terwijl vijanden van buiten Jeruzalem omringen. Dag en nacht worden zij door de ongerechtigheid omringt. En het schrikkelijkst is, dat de vrienden, met wie zij vroeger ten huize des Heeren opgingen, hunne haters en verraders geworden waren. Hoewel de Heere Jezus niet rechtstreeks hier wordt ingevoerd, zoo heeft Hij zich toch in denzelfden toestand bevonden, toen Hij hier beneden was. De Joden zochten Hem te beschuldigen, en triomfeerden, toen Hij door God werd verlaten; zij hielden het er voor, dat Hij door God geslagen en verdrukt werd. Maar Hij stelde zijn vertrouwen op God, en werd uitgered, terwijl de mannen des bloeds en des bedrogs omkwamen.

Altijd met den Heer.

Als onze moeder, van wie wij zoo innig veel houden, van ons is weggereisd, en langen tijd in een ver land heeft vertoefd, zonder dat wij in de gelegenheid waren, haar te zien, wat is er dan heerlijker en vertroostender voor ons, dan een brief van hare hand te ontvangen, waarin zij met ons spreekt van hart tot hart, ons bemoedigt en sterkt, en ons mededeelt, dat zij weldra thuis zal komen. Hoezeer wij elk woord van den brief op prijs stellen, en wij er door worden verkwikt, zoo vertroost ons toch die *belofte* meer dan al het andere en doet ons verlangend uitzien naar het oogenblik, dat de tijding ons zal bereiken: moeder komt!

In veel sterker mate is dit het geval met allen, die in den Heer Jezus Christus gelooven, en wier hart aan Hem verbonden is. De God *aller* vertroosting weet hen hier in deze woestijn op allerlei wijzen te vertroosten. Hij spreekt tot hun hart. Hij verkwikt hunne ziel; „want Hij is hun God en zij zijn het volk zijner weide, en de schapen zijner hand."

Hij toont hun, dat alle aardsche vriendschap voorbijgaat; dat het bouwen op de menschen gelijk is aan het leunen op een rietstaf, die de hand doorboort; en dat

> Niets hun ooit voldoening gaf,
> Zoo Hij niet was hun stok en staf.

Hij stelt op heerlijke wijze den persoon des Heeren Jezus voor hunne oogen, die leeft om voor ons te bidden, en aan wiens vriendschap nooit een einde komt.

Hij toont hun aan, dat Hij in alle omstandigheden

dezelfde blijft, altijd getrouw, al zijn wij ook ontrouw; altijd goedertieren, al zijn wij onbarmhartig; altijd vol liefde, al keeren wij Hem den rug toe. Ja, Hij wijst ons ten slotte op de heerlijkheid, waar het woestijnleven in een eeuwigheid van zaligen vrede zal veranderen, en roept ons de heerlijke troostwoorden toe:

Eens zult gij met uw Jezus leven,
Dan voelt, dan kent gij geen verdriet.

Want daar bij Hem zal elke traan van de oogen worden afgewischt; daar zal de dood niet meer zijn, noch rouw, noch geschrei, noch moeite, noch lijden; en alle dingen zullen *nieuw* zijn.

O, bij al die zoetklinkende woorden vol troost en bemoediging roepen de geloovigen met den Apostel uit: „Gezegend zij de God en Vader van onzen Heer Jezus Christus, de Vader der barmhartigheden en de God aller vertroosting; die ons vertroost in al onze verdrukking, opdat wij vertroosten kunnen hen, die in allerlei verdrukking zijn, door de vertroosting, waarmede wijzelven door God vertroost worden."

Doch meer nog dan door al die genoemde vertroostingen des Heeren, worden wij opgebeurd, verkwikt, bemoedigd en vertroost door de heerlijkste aller vertroostingen, namelijk door de belofte van de komst van den Heer Jezus in de lucht om de zijnen tot zich te nemen.

De komst van den Heer Jezus in de lucht! Heerlijke verwachting! Waarlijk, wij allen, die door Gods genade Jezus toebehooren, mogen God wel danken, dat Hij onze harten voor zijn Woord geopend heeft, ons ooren heeft gegeven om te hooren, en oogen om te zien, zoodat wij thans de heerlijke openbaring des Heeren kennen en gelooven: dat *niet allen zullen ontslapen*, maar allen veranderd zullen worden in een punt des tijds, in een oogenblik, als de Heer komt, om al de zijnen tot zich op te nemen.

Welk een heerlijke vertroosting, lieve broeders! om in een punt des tijds, als Jezus komt, in wolken gehuld, met al de heiligen Hem te gemoet te worden gevoerd!

Het is een waarheid, die onder ons veel is verklaard, overdacht, bestudeerd, maar die nochtans, gij zult het mij toestemmen, altijd weer even frisch, even nieuw en even vertroostend is. Wij hebben die woorden uit Thessalonika IV vs. 13—18 reeds zoo vaak gelezen, en toch, telkens als wij ze herlezen, ondervinden wij het, dat de Apostel niet tevergeefs gezegd heeft: „Zoo vertroost dan elkander met deze woorden." Want telkenmale worden onze oogen er door omhoog gericht, trekken zij ons hart naar boven, en vervullen zij ons met een zalig verlangen naar onzen Heer en Heiland Jezus Christus, om *altijd met Hem te zijn*.

Willen wij die schoone woorden nog eens met elkander lezen? Zoo wij ze met aandacht en met een biddend hart overdenken, dan zullen wij er altijd weer wat nieuws in ontdekken, en zal ons zeker ook thans weer het hart worden opgebeurd, al is het door nog zoo vele omstandigheden terneergedrukt en ontmoedigd.

Die *hoop* moet al ons leed verzachten,
Komt, reisgenooten! 't hoofd *omhoog*!

„Doch wij willen u niet onkundig laten, broeders! aangaande hen, die ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt, evenals de anderen, die geen hoop hebben. Want indien wij gelooven, dat Jezus gestorven en opgestaan is, zoo zal ook God hen, die door Jezus ontslapen zijn, met hem brengen. Want dit zeggen wij u door het woord des Heeren, dat wij, de levenden, die overblijven tot de komst des Heeren, niet zullen voorkomen hen, die ontslapen zijn; want de Heer zelf zal met een geroep, met de stem eens aartsengels, en met de bazuin Gods nederdalen van den hemel, en de dooden in Christus zullen eerst opstaan; daarna zullen wij, de levenden, die overblijven, te zamen met hen in wolken opgenomen worden den Heer te gemoet in de lucht; en aldus zullen wij altijd met den Heer zijn. Zoo vertroost dan elkander met deze woorden." —

De Thessalonikers verwachtten den Heer Jezus van den hemel, maar niet in den zin, zooals wij Hem ver-

wachten. Zij wisten, dat de Heer Jezus komen zou om zijn koninkrijk op te richten; zij geloofden, dat Hij naar de belofte, door de engelen bij zijne hemelvaart gegeven, zou wederkomen op aarde; en zij verwachtten dagelijks den Zoon van God van den hemel. In het eerste hoofdstuk vernemen wij, dat allen, in wier midden zij woonden, wisten, dat zij zich van de afgoden bekeerd hadden tot God, niet alleen om den levenden en waarachtigen God te dienen, maar ook om zijnen Zoon uit de hemelen te verwachten. Hun gansche gedrag gaf daarvan blijk. Gescheiden van de wereld en van al wat in de wereld is, gedroegen zij zich als de zoodanigen, die uitzien naar de spoedige komst van hunnen Heer en Heiland om dan zijne heerlijkheid te aanschouwen en in die heerlijkheid te deelen.

Het is schoon en heerlijk deze gezindheid bij de geloovigen op te merken. En tevens komt hunne liefde tot hunne broeders treffend uit. Zij waren zóó verlangende naar de komst des Heeren, en hechtten aan die komst zulk een waarde en genot, dat zij zeer bedroefd waren, dat er, waarschijnlijk door de vervolgingen, enkele hunner broeders gestorven waren. Zij waren er toch niet zoozeer bedroefd over, dat die broeders waren heengegaan, dat zij hen moesten missen, en hunne gemeenschap en liefde moesten ontberen; maar zij waren bedroefd, omdat zij meenden, dat die ontslapen broeders niet bij de komst des Heeren tegenwoordig zouden zijn, en derhalve de heerlijkheid van dien dag niet zouden genieten.

Het is heerlijk en beschamend voor ons deze gezindheid bij geloovigen, die nog maar enkele maanden bekeerd waren, te ontdekken. Niettegenstaande zij zoo weinig kennis hadden van de waarheid Gods, verlangden zij toch zóó zeer naar het oogenblik van Jezus' komst, dat hunne gansche ziel daarmede vervuld en hun geheele leven daarop gericht was, zoodat allen, in wier midden zij leefden, wisten, dat zij hunnen Heer van de hemelen verwachtten. En wij? Ja, wij weten veel meer dan zij. De geheele waarheid is ons medegedeeld. God heeft ons alles omtrent de wederkomst van zijnen Zoon

bekend gemaakt. Hij heeft ons ook uit den slaap opgewekt en onze oogen voor deze heerlijke waarheid geopend. Door woord en geschrift worden wij voortdurend op de wederkomst van Jezus gewezen. Welnu, is *ons* hart zóó vervuld met deze hoop, dat wij den Heere Jezus dagelijks verwachten van den hemel om ons tot Zich te nemen? Waarlijk, wij kunnen van deze jeugdige geloovigen te Thessalonika veel leeren.

Merkwaardig is de wijze, waarop de Apostel Paulus deze bedroefde geloovigen troost. Deze gedachte hield ons bezig, waar de Heer in den laatsten tijd vele van de oude, beproefde dienaars des Evangelies, vele van de eerste strijders voor zijne dierbare waarheid tot Zich genomen heeft, en de gelederen langzamerhand gedund worden.

De Thessalonikers zaten in droefheid terneer; zij waren in hunne droefheid gelijk aan hen, die geen hoop hebben. Daarom zegt de Apostel tot hen: „Wij willen u niet onkundig laten, broeders! aangaande hen, die ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt, evenals de anderen, die geen hoop hebben." Hierin ligt wel een zachte berisping opgesloten. Joden en Heidenen hadden geen hoop, en door hunne droefheid waren zij zoo overstelpt, dat zij aan dezen waren gelijk geworden. Waarom zoo troosteloos, daar zij toch wisten, dat de ontslapenen tot Jezus gegaan waren en bij Hem uitrustten van hun strijd en arbeid? Maar het was toch slechts een *zachte* berisping; want hunne droefheid toonde evenzeer, hoezeer zij naar Jezus' komst verlangden, als welk een groote liefde zij voor hunne broeders hadden. En waarmede worden zij nu door den Apostel vertroost? Richt hij hun blik naar de heerlijkheid van het Paradijs, waar de ontslapenen met Jezus vertoeven? Stelt hij hun voor het geluk, dat zij daar thans genieten? Neen, hoe vertroostend dit ook wezen moge, zoo kon het toch de bedroefde harten dier geloovigen niet geruststellen en de hun geslagen wonden niet heelen. Hunne harten waren er over bedroefd en bekommerd, dat de ontslapen broeders bij Jezus' komst niet

zouden tegenwoordig zijn, en daarom troost de Apostel hen met de heerlijke waarheid, hun tot dien tijd onbekend, welke hem „door het woord des Heeren" was geopenbaard, dat namelijk de ontslapen broeders, over welke zij treurden, evengoed als degenen, die levend overbleven, aan Jezus' komst in heerlijkheid zouden deelhebben.

Eerst zegt de Apostel, dat zij niet bedroefd behoefden te zijn over de ontslapen broeders, evenals de anderen, die geen hoop hebben, omdat, indien wij gelooven, dat Jezus gestorven en opgestaan is, het dan ook vanzelf spreekt, dat God hen, die door Jezus ontslapen zijn, met Hem zal brengen. Het zal met de ontslapenen gaan, zooals het met den Heer Jezus zelven gegaan is. Hij is gestorven, en opgestaan, en komt weder. Zoo zullen ook allen, die door Hem ontslapen zijn, opstaan uit de dooden en met Hem wederkomen. Zij gaan denzelfden weg, dien Hij gegaan is, en deelen in alles, waarin Hij gedeeld heeft.

Bovendien het sterven van den Christen is geen sterven in den eigenlijken zin van het woord, zooals dit in Hebr. IX : 27 gebezigd wordt, maar door Jezus' lijden en sterven een „ontslapen" geworden. Welk een liefelijk denkbeeld is dat! Ontslapen, een zich te slapen leggen, om misschien den volgenden dag te worden opgewekt. „Lazarus, onze vriend slaapt," zeide de Heer, en toch was Lazarus gestorven. Omdat Hij, onze plaatsvervanger, den dood als de bezolding der zonde heeft gesmaakt, zijn wij niet meer onder de macht van den dood, heeft het sterven al zijn verschrikking voor ons verloren, en kunnen wij met Paulus zeggen: „Ontbonden te zijn en bij Christus te zijn, is zeer verre het beste." Uitwonende uit het lichaam, wonen wij in bij den Heer, en verheugen ons in het hemelsch Paradijs in zijne ongestoorde gemeenschap.

Daarna deelt de Apostel hun die nieuwe, heerlijke waarheid mede, welke hem door openbaring was bekend gemaakt.

God zou allen, die door Jezus ontslapen zijn, met Jezus wederbrengen. Maar om met den Heer van den hemel

te kunnen komen, moeten zij eerst als *opgewekte* en *verheerlijkte* heiligen bij den Heer zijn. Welnu, de Apostel zegt: wij, de levenden, die overblijven tot de komst des Heeren, zullen niet voorkomen hun, die ontslapen zijn. Als de stem des Heeren zal klinken, zullen de doden in Christus eerst opstaan; daarna zullen wij, die levend overblijven, veranderd worden, om dan, in een punt des tijds, in een oogenblik, in minder tijd, dan wij noodig hebben om dit neer te schrijven, gezamenlijk opgenomen te worden, den Heer te gemoet om voor eeuwig met Hem te wonen in het Vaderhuis. Eén woord slechts, en al de millioenen heiligen, die door Jezus ontslapen zijn, worden opgewekt. Eén woord slechts, en alle levend overgeblevenen worden veranderd!

„De Heer zelf zal komen met een geroep!" Evenals een generaal zijn leger te zamen brengt door zijn commando, zoo zal de stem des Heeren, die klinkt als een bazuin, die sterk is als de stem eens aartsengels, alle geloovigen te zamen brengen.

Dit was de rijke vertroosting voor de Thessalonikers. En dit moet ook voor ons een bron van troost en bemoediging zijn. Het heet niet: „leert en vermaant elkander met deze openbaring", maar het heet: *„zoo vertroost dan elkander met deze woorden."*

En de Apostel had wel overvloedige reden om aldus te spreken. Onze verwachting is niet de dood. Wij moeten elkander niet vertroosten met de gedachte, dat wij ook wel spoedig sterven zullen, en dan tot Jezus en de onzen zullen gaan, maar wij moeten elkander vertroosten met Jezus' komst in de lucht om al de zijnen tot Zich te nemen. Wij behoeven niet te sterven. Als wij blijven leven, totdat Jezus komt, sterven wij niet, maar worden veranderd, en gaan wij *samen met hen*, die uit de dooden werden opgewekt, den Heer te gemoet in de lucht, en worden, in wolken gehuld, ten hemel gevoerd.

Heerlijke, kostelijke openbaring!

Als wij sterven, worden wij door een *knecht* afgehaald. Als wij blijven leven tot Jezus' komst, verschijnt de

Bruidegom zelf om ons op te nemen. Neen! sterven is in geen geval de hoop van den geloovige, maar wel Christus' komst, wanneer elke kracht en macht des doods zal worden verbroken, en het verderfelijke onverderfelijkheid, en het sterfelijke onsterfelijkheid zal aangedaan hebben. Want al is de dood geen koning der verschrikking meer voor ons; al is hij een bode, ons ten dienste gesteld, (want „alles is het uwe"!) zoo verlangen wij toch niet naar den dood; zijne komst vertroost ons niet, integendeel: wij wenschen, evenals Paulus, niet ontkleed te worden, niet te sterven, maar te blijven leven, totdat wij overkleed worden bij de komst van den Bruidegom om ons in te voeren in de hemelsche woningen. Wij verwachten den Overwinnaar van dood en hades, die komt om ons allen, hetzij wij slapen, hetzij wij waken, te veranderen naar het beeld zijner heerlijkheid.

De Heer zelf zal komen!

Hij zelf! Zie, dat is heerlijk! Geen engel des Heeren zal komen om ons op te nemen; geen vurige wagen met vurige paarden zal ons afhalen; maar de Heer zelf, de liefdevolle Bruidegom zal komen, om zijne geliefde Bruid tot Zich te nemen, en haar het Huis des Vaders in te leiden.

Hij zelf! Jezus zelf, onze Heer en Heiland, die ons kocht door zijn bloed, en ons leidde door zijnen Geest; die ons zóó onuitsprekelijk lief*had* en lief*heeft*; die ons zooveel goedheid bewees, en zooveel geduld met ons gehad heeft — Hij zelf (o onuitsprekelijke genade!) zal ons, die Hij kocht en verloste, komen afhalen, om ons in al zijne heerlijkheid te doen deelen.

Hij zelf! Welk een oogenblik zal dat zijn! Hem te zien van aangezicht tot aangezicht! Hem gelijk te zijn! Met alle verlosten Hem te omringen, zijn liefde volkomen te kennen, aan zijn hart te rusten! Welk een vreugde! Welk een genot! Welk een vooruitzicht! Eeuwig bij Jezus!

Want — zoo besluit de Apostel zijne vertroostingen: *Aldus zult gij altijd met den Heer zijn!* Ja, deze laatste woorden zijn de grootste vreugde voor den verlaten toe-

stand, waarin men zich gevoelt, als een dierbare geloovige van ons scheidt. Dan zullen wij *altijd* met den Heer zijn. Dit is reeds nu zoo met hen, die ontslapen zijn. Dit was zoo met den moordenaar aan het kruis. Christus zelf beloofde hem: „Heden zult gij met mij in het Paradijs zijn." Maar toch is die toestand nog onvolkomen, hoe gezegend en heerlijk die ook is. Want het lichaam is nog niet opgewekt en verheerlijkt, en de levende geloovigen zijn nog niet veranderd.

Maar als Jezus komt, zal alles volkomen en heerlijk zijn voor de gansche hemelsche familie. *Dan zullen wij altijd met den Heer zijn.* Waar Hij is, daar zullen wij zijn, en dan aan Hem gelijkvormig wezen. Wat kan er toegevoegd worden aan zulk een heerlijkheid? en welke vreugde kan deze vreugde overtreffen?

Zoo vertroost dan elkander met *deze* woorden.

Ja, zouden er wel heerlijker troostwoorden te bedenken zijn, geliefden? Voor altijd met den Heer. „Ik wil, dat, waar ik ben, ook die bij mij zijn, die Gij mij gegeven hebt, opdat zij mijne heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij mij gegeven hebt; want Gij hebt mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld," zeide de Heer tot den Vader. In het Huis des Vaders, waar Hij thans is, en waar Hij ons plaats bereidde, zal Hij ons eeuwig doen wonen in het ongestoord genot van zijne liefde en van de aanschouwing zijner heerlijkheid.

Welk een heerlijk vooruitzicht! Bij elk verlies, bij elken slag, bij alle leed, in moeite en verdriet, in strijd en nood en aanvechting kunnen deze woorden ons vertroosten, bemoedigen en sterken.

Komt, laat ons den blik vestigen op Jezus' heerlijke wederkomst! Laten wij deze ware vertroosting des Heiligen Geestes aannemen! Spoedig komt de Bruidegom om zijne duurgekochte bruid af te halen. Dan is er geen scheiding meer. Dan zijn wij allen *voor altijd bij den Heer!*

De Hoogtijden des Heeren.

In den vorigen jaargang behandelden wij de offeranden, welke in de eerste hoofdstukken van Levitikus voorkomen, en zagen, hoe deze offeranden typen zijn van de ééne offerande van Christus; wij willen thans overgaan tot de behandeling van de Hoogtijden des Heeren, welke ons de wegen van God met zijn volk, van het begin tot het einde toe, voorstellen. Wij hopen bij elk dezer Feesten afzonderlijk stil te staan, en de belangrijke leeringen, welke ons door dezelve gegeven worden, voor zooverre als de Heer ons daartoe in staat stelt, te ontvouwen tot onze onderwijzing, vermaning en vertroosting. Maar vooraf wenschen wij het een en ander te zeggen over het schoon geheel, zooals ons dit in het drie en twintigste Hoofdstuk van Levitikus wordt voorgesteld.

Dit Hoofdstuk is hoogst merkwaardig. In andere gedeelten van de boeken van Mozes vinden wij van bijna alle Feesten een afzonderlijke beschrijving, zooals, b.v., in Exod. XII van het Paaschfeest, in Lev. XVI van den Verzoendag; in Num. XXIX van het Feest des Geklanks en van het Loofhuttenfeest; maar in dit Hoofdstuk worden de Hoogtijden des Heeren in hunne volgorde achtereenvolgens opgenoemd, zonder dat in vele bijzonderheden wordt getreden, waardoor wij vanzelf tot het besluit komen, dat de Heere God in het geven van deze feesten aan zijn volk, naar de volgorde in welke Hij ze verordende, een bepaald plan heeft voor oogen gehad, en ons heeft willen voorstellen zijne wegen in genade, verlossing, zegening en heerlijkheid met de Zijnen. En aangezien er *zeven* Hoogtijden zijn, en *zeven* in de Schrift het getal der goddelijke volmaaktheid is, zoo is het voor den kenner der voorbeelden in het Oude Testament duidelijk, dat in deze schaduwbeelden ons het *geheel* van Gods wegen met zijn volk, van het begin tot aan het einde, wordt gegeven.

Zeven Hoogtijden zijn er, zeide ik, indien wij namelijk den sabbat niet mederekenen, want doen wij dit, dan zijn

er acht. Het is evenwel duidelijk, dat de sabbat in dit hoofdstuk een geheel eenige plaats inneemt. Maar even duidelijk is het, dat de sabbat niet tot de Hoogtijden moet worden gerekend. In vs. 2 lezen wij: „Spreek tot de kinderen Israëls en zeg tot hen: de gezette hoogtijden des Heeren, welke gijlieden uitroepen zult, zullen heilige samenroepingen zijn; deze zijn mijne gezette hoogtijden." Daarop volgt dan in vs. 3 de sabbat. Maar dan wordt in vs. 4 gezegd: „Deze zijn de gezette hoogtijden des Heeren, de heilige samenroepingen, welke gij uitroepen zult op hunnen gezetten tijd." Waarop de zeven feesten volgen, beginnende met het Paaschfeest in de eerste en eindigende met het Loofhuttenfeest in de zevende maand.

De sabbat neemt dus een geheel eenige plaats in, maar wordt niet gerekend tot de eigenlijke Hoogtijden des Heeren. Dit is hoogst merkwaardig. De verklaring is gemakkelijk te vinden, als wij bedenken, dat de sabbat door God werd gevierd na de zesdaagsche schepping, toen alles door den Heere gemaakt was naar zijn welgevallen, zoodat Hij zeggen kon: „en ziet, het is zeer goed." Ware de zonde niet tusschenbeide gekomen, dan zou die rust van God nog steeds voortduren, en dan zou er van Gods wegen in genade en verlossing geen spraak kunnen wezen. Maar de mensch heeft door de zonde Gods rust gestoord, en de Heere God is begonnen om die gestoorde rust weder te herstellen. Daartoe moest Hij beginnen met te werken, en daartoe werkt Hij nog. „Mijn Vader werkt tot nu toe, en ik werk ook," zeide Jezus met het oog op den sabbat, die, nu de zonde er was, niet meer kon worden gehouden. Al Gods wegen zijn daarvan een gevolg; en door die wegen, welke een volkomene verlossing bewerken, zal de rust weder terugkeeren. Aan het einde aller dingen, en dan tot in eeuwigheid, zonder dat er ooit eenige stoornis zal komen, zal God rusten van zijnen arbeid, omdat Hij opnieuw, maar dan in volstrekten zin, zal kunnen zeggen: „Alles is goed, alle dingen zijn nieuw, alles is naar mijn raad en wil, tot verheerlijking van mijnen naam." Aan die rust van God zullen de verlosten deelnemen. „Er

blijft een sabbatrust over voor het volk van God. Want die in zijne rust is ingegaan, heeft ook zelf van zijne werken gerust, gelijk God van de zijne." (Hebr. IV : 9, 10.) Van deze eeuwige rust Gods nu is de sabbat, aan Israël ter onderhouding gegeven, de voorafschaduwing. Zij werden daardoor steeds herinnerd aan de rust van God na de schepping, welke evenwel door de zonde verbroken was, en ondervonden telkens, dat in deze wereld vol zonde en ellende geen rust mogelijk is, om uit te zien naar de eeuwige rust, die er overblijft voor het volk van God, en die komen zal, wanneer Gods raadsbesluiten en plannen volkomen zullen volvoerd zijn.

De zeven Hoogtijden des Heeren, zooals zij in Levitikus XXIII in hunne volgorde voorkomen, zijn: het Pascha, het feest der Ongezuurde Brooden, het feest der Eerstelingen, Pinksteren, het feest des Geklanks, de Groote Verzoendag en het Loofhuttenfeest.

Deze volgorde is hoogst merkwaardig. Het Paaschlam verbeeldde den dood van Christus. „Ons pascha, Christus, is voor ons geslacht," zegt de Apostel. (1 Kor. V : 7.) Het Loofhuttenfeest is de voorafschaduwing „van de tijden der herstelling aller dingen, waarvan God gesproken heeft door den mond zijner heilige profeten van oudsher." (Hand. III : 21.) Van al Gods wegen met zijn volk is de *verzoening* de grondslag en de *heerlijkheid* het toppunt.

Daarom heeft de Heere God, toen Hij de Israëlieten uit Egypte ging verlossen, voor zijn volk het jaar veranderd. De maand, waarin zij uittrokken, moest de *eerste* maand van het jaar worden, en het Pascha moest in het begin van die maand worden gevierd. (Exod. XII : 12.) Israëls volksbestaan, onze verlossing en de reiniging van hemel en aarde vinden hun grond in de verzoening door den dood van Christus.

In onmiddellijk verband met het Paaschfeest staat het feest der Ongezuurde brooden, want het gevolg van de verzoening is de heiliging van hart en leven. Nadat de Apostel gezegd heeft: „Want ook ons pascha, Christus, is geslacht," zegt hij: „Zoo laat ons dan feestvieren,

niet met oud zuurdeeg, noch met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met ongezuurd brood van oprechtheid en waarheid." (1 Kor. V : 7, 8.) Geen heiligmaking zonder rechtvaardigmaking, en geen rechtvaardigmaking zonder verzoening door den dood van Christus. Maar ook geen rechtvaardigmaking zonder als onmiddellijk gevolg de heiligmaking. Dientengevolge staan deze twee feesten in zulk een nauw verband met elkander, dat er tusschen die twee niet gezegd wordt: „En de Heere sprak tot Mozes", wat wij dan wel vinden na het feest der Ongezuurde brooden, als het feest der Eerstelingen en het Pinksterfeest worden ingeleid.

Ook deze beide feesten behooren te zamen. Het feest van de garf der Eerstelingen stelt Christus voor als de Eersteling uit de opstanding, en het Pinksterfeest de bijeenvergadering der Gemeente. Christus is de Eersteling dergenen, die ontslapen zijn, en Hij heeft, na in den hemel verheerlijkt te zijn, opdat Hij voor ons aangenaam zou zijn voor God, — wij zijn aangenaam gemaakt in den Geliefde, (Efez. I : 6.) — den Heiligen Geest gezonden op aarde als den anderen Trooster in zijne plaats, en door dien Geest zijn wij allen tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij slaven, hetzij vrijen; en wij zijn allen tot éénen Geest gedrenkt. (1 Kor. XII : 13.)

Hierop volgt in het israëlietische jaar een tijdvak zonder feest. De eerste feesten — Pascha, de Ongezuurde brooden, de garf der Eerstelingen en het Pinksterfeest — werden in de beide eerste maanden van het jaar gevierd; daarna kwamen de drie andere feesten in de *zevende* maand, zoodat er eenige maanden voorbijgingen zonder feest. Dit is klaarblijkelijk een voorstelling van den tijd, in welken wij leven, waarin de Gemeente door den Heiligen Geest vergaderd wordt om haar aan het einde van dien tijd, welke alleen bij den Vader bekend is, als de duurgekochte bruid den hemelschen Bruidegom te gemoet te worden gevoerd. Van dezen tijd spreken de Profeten des Ouden Verbonds niet, omdat naar Paulus' verklaring de gemeente de verborgenheid is, die van eeuwen en ge-

slachten her in God verborgen was, en in andere geslachten den zonen der menschen niet bekend gemaakt is, gelijk zij nu is geopenbaard aan zijne heilige apostelen en profeten in den Geest. (Kol. I : 26, Efez. III : 5.)

Wanneer evenwel de gemeente in den hemel zal zijn opgenomen, dan zal God Zich weer aan zijn volk Israël, 't welk Hij om hun ongeloof en om hunne verwerping van den Messias voor een tijd verstooten had, openbaren. „Als de volheid der volken zal zijn ingegaan, dan zal gansch Israël behouden worden." (Rom. XI : 25, 26.) Dan komt het feest des *Geklunks*. Israël zal ontwaken tot het bewustzijn zijner lang ontbeerde heerlijkheid. Door Gods machtige stem over de vallei der doodsbeenderen zal dat volk weer opstaan uit het midden der volken, onder welke zij verstrooid werden; en weer als volk door den God hunner vaderen worden erkend en gezegend. (Zie Ezech. XXXVII.) Zij zullen zich tot den God hunner vaderen bekeeren, hunne zonden, en vooral de grootste aller zonden, hunne verwerping en terdoodbrenging van Christus, voor God belijden, en vergeving van zonden ontvangen, zoodat dan in waarheid de *Verzoendag* gekomen is. Aldus met God verzoend, als zijn volk wederom aangenomen en gezegend, zullen zij het *Loofhuttenfeest*, het feest der rust, der vreugde en der heerlijkheid kunnen vieren, aan welk feest, om zoo te zeggen, geen einde komen zal.

Welk een wondersehoone voorstelling van de wegen des Heeren in genade, verlossing en zegening! Alles is goddelijk volmaakt, en ieder beminnaar der Heilige Schrift kan slechts met bewondering de openbaring en volvoering van Gods plannen en raadsbesluiten gadeslaan. Het bloed des Lams en de daarop gegronde praktische heiligheid — de opstanding van Christus uit de dooden en zijne hemelvaart — de uitstorting des Heiligen Geestes om de gemeente te vormen en haar den hemelschen Bruidegom te gemoet te voeren — het ontwaken van Israëls overblijfsel — hun berouw en herstel — de openbaring der heerlijkheid, de rust en de zaligheid van het koninkrijk Gods —

ziedaar de verschillende gebeurtenissen, naar Gods eeuwig raadsbesluit en welbehagen, welke ons in dit bewonderingswaardige hoofdstuk worden voorgesteld! Geve de Heer ons een diep inzicht in al deze heerlijke dingen, en leide Hij ons door zijnen Geest om ze te verstaan, opdat wij Hem verheerlijken, loven en prijzen tot in eeuwigheid!

Correspondentie.

3. W. H. de R. te Vroomshoop. — Over I Petrus III : 18—21 heb ik reeds meermalen een verklaring in den *Bode* gegeven, o. a. in den 28n jaargang zeer uitvoerig; ik kan niet in herhaling treden, maar zal u het nummer, waarin deze verklaring staat, toezenden.

4. A. J. v. N. te Rotterdam. — Indien gij Deut. VIII : 10 leest in verband met Deut. VI : 11, 12, dan zult gij bemerken, dat de bedoeling is, dat de Israëlieten, wanneer zij in het hun beloofde land zouden zijn gekomen en van de vruchten des lands zouden gegeten hebben en verzadigd zouden zijn, den Heere, hunnen God, niet zouden vergeten, maar Hem zouden loven over dat goede land, dat Hij hun gegeven had. Van een danken na elken maaltijd, waarop gij doelt, is daar geen spraak. Uit 1 Tim. IV : 3—5 blijkt, dat de spijzen door ons *met dankzegging* moeten worden genuttigd, zoodat de dankzegging behoort plaats te vinden vóór den maaltijd. Paulus zegt, dat thans in de gemeente het verbod van het eten van sommige spijzen, aan Israël gegeven, heeft opgehouden, omdat »alle schepsel Gods goed is, en er niets verwerpelijk is," indien het namelijk *met dankzegging* genomen wordt. Want elke spijs wordt voor de geloovigen geheiligd, d. i. van het onheilige, met den vloek der zonde beladene afgezonderd, door het woord Gods en het gebed. Het woord Gods verklaart ons, dat alle dingen rein zijn den reinen, en dat alle goede gaven en volmaakte giften van den Vader der lichten afdalen, die ons alles rijkelijk geeft om te genieten; (zie Tit. I : 15; Jak. I : 17; 1 Tim. VI : 17.) en door het gebed smeeken wij den Heere, dat Hij in zijne genade om Christus' wil alles moge doen dienen tot gezondheid en zegen.

5. J. S. te Almelo. — De bedoeling van Joh. VII : 38 is, dat het woord der Schrift: »Stroomen van levend water zullen uit zijnen buik vloeien," vervuld worden zal bij een iegelijk, die in Jezus gelooft, omdat de geloovigen in Jezus na de hemelvaart en verheerlijking des Heeren den Heiligen Geest zouden ontvangen.

6. W. F. H. te Amsterdam. — Als gij bedenkt, dat Lukas in zijn Evangelie meermalen de hoofdzaak, de zaak, waarop al de aandacht vallen moet, op den voorgrond plaatst, en dan later de bijzonderheden van dezelfde gebeurtenis vermeldt, dan zult gij in het verhaal van de instelling des Avondmaals geen strijd meer zien met hetgeen in Joh. XIII wordt medegedeeld. Johannes zegt ons uitdrukkelijk, dat Judas *terstond* is heengegaan, nadat hij de bete van het paaschlam, in de bittere saus ingedoopt, uit de hand des Heeren had aangenomen. Judas werd door den Heer heengezonden gedurende den paaschmaaltijd, voordat deze geheel was afgeloopen. Dit wordt ons stellig verklaard door Johannes. Mattheüs en Markus zijn hiermede in overeenstemming, want zij verhalen ons, dat Jezus, terwijl zij aten, het brood nam, nadat zij reeds hadden medegedeeld, dat Judas gevraagd had: »Ben ik het, rabbi?" Lukas is dus alleen hiermede in tegenspraak, doch dit is slechts schijnbaar, daar het om bovengenoemde reden duidelijk is, dat hij eerst het vieren van het paaschfeest en de instelling van het Avondmaal vermeldt, om daarop al het licht te doen vallen, en daarna de bijzonderheden mededeelt, die aan dien paaschmaaltijd plaats vonden. Bovendien blijkt uit zijn woord: »Desgelijks (nam Hij) den drinkbeker, *na den maaltijd*....", dat de paaschmaaltijd afgeloopen was, en aan het einde daarvan het Avondmaal door den Heer werd ingesteld, waardoor hij dus eenzelfde voorstelling van de zaak geeft als Johannes. Wat dan in Lukas daarna wordt medegedeeld, zijn bijzonderheden, die gedurende den maaltijd plaats vonden, en die aanleiding gaven tot de voetwassching, welke ons door Johannes wordt verhaald, en waarbij het heet, dat Jezus opstond van den maaltijd om de voeten zijner discipelen te wasschen, en nadat Hij dit gedaan had, zich wederom aan de tafel zette om de feestviering voort te zetten.

Het Paaschfeest.

(Exod. XII.)

Van de zeven Hoogtijden des Heeren is het Paaschfeest het eerste. Voor Israël was het de herinnering aan hunne beveiliging door het bloed van het Paaschlam, toen Gods oordeel over de Egyptenaren ging, en van hunne verlossing uit Egypte. Voor ons is het de type van onze verzoening door het bloed van Christus en van onze verlossing uit deze booze en duistere wereld.

Daarom had er ook een merkwaardige verandering in de regeling van den tijd plaats. Het gewone jaar had zijn loop, toen de Heere God er ten behoeve van zijn volk een storing in bracht. Wij lezen toch in Exod. XII : 1, 2: „De Heëre had tot Mozes en Aäron in Egypteland gesproken, zeggende: Deze zelfde maand zal ulieden het hoofd der maanden zijn; zij zal u de eerste van de maanden des jaars zijn." — Met hun uittocht uit het diensthuis begon voor Israël een nieuw leven. Van dat oogenblik af kwam hun vorig leven in de Egyptische slavernij niet meer in aanmerking. Hun jaar moest beginnen met hunne verlossing en met den aanvang van hun volksbestaan.

Dit leert ons een hoogst belangrijke waarheid. Het leven van den mensch heeft geen beteekenis, zoolang hij niet door het bloed van Christus met God verzoend en in Gods gemeenschap gebracht is. Vóór dien tijd is hij „dood door zonden en misdaden, vervreemd van het leven Gods," en op weg naar het eeuwig verderf. Het ware leven begint eerst, wanneer wij *in*, *door*, *met* en *voor* Christus leven. De eerste dag van dit ware leven is de dag, waarop wij de stem van den Zoon van God gehoord hebben en levend gemaakt zijn. Onlangs vroeg ik aan een zeer bejaard man: „Hoe oud zijt gij?" — „Drie jaar, mijnheer," antwoordde hij. — Toen ik glimlachte, zeide hij treffend juist: „Ja, mijnheer, voor drie jaar ben ik bekeerd geworden, en toen begon

ik pas te leven." — Gelukkig, wanneer wij dit allen kunnen zeggen, en wanneer wij het steeds zóó beschouwen; want dan zal ons leven in de wereld als een verloren leven door ons worden beschouwd, en het nieuwe, ware leven al onze vreugde en ons genot uitmaken.

De hoofdzaak van het Paaschfeest was het Paaschlam. Dit Paaschlam is het voorbeeld van Christus, zooals de Apostel uitdrukkelijk leert in 1 Kor. V : 7: „*Ons Pascha, Christus, is voor ons geslacht.*" Uit tweeërlei oogpunt moeten wij dit Paaschlam beschouwen: vooreerst, als grond van den vrede onzer ziel, en in de tweede plaats als het middelpunt van vereeniging. Het bloed van het lam, aan de deurposten gestreken, bracht Israël in veiligheid voor het oordeel Gods; en rondom het lam zelf, aan het vuur gebraden, verzamelden zich de Israëlieten om het feest hunner verlossing te vieren.

I.

DE GROND VAN ONZEN VREDE.

Ons pascha, Christus, voor ons geslacht, is de grond van onzen vrede. In de verordeningen, door den Heer aan zijn volk Israël ten opzichte van het Paaschlam gegeven, wordt dit op treffende wijze voorgesteld. De verschillende bijzonderheden, bijeengenomen, geven ons een juist beeld zoowel van Hem, die Zichzelven voor ons heeft overgegeven, als van de volkomene veiligheid en zekerheid van allen, die op Hem hun vertrouwen stellen.

Wat het eerst onze aandacht moet trekken, is de merkwaardige bepaling, dat het lam op den tienden der maand moest worden uitgekozen en tot den veertienden dag der maand in bewaring moest worden gehouden om dan te worden geslacht. Dit ziet klaarblijkelijk op Gods raadsbesluit, vóór de grondlegging der wereld genomen, en eerst in de volheid des tijds ten uitvoer gebracht. In 1 Petrus I : 18—20 lezen wij: „Wetende, dat gij van uwen ijdelen, door de vaderen overgeleverden wandel niet verlost zijt

door vergankelijke dingen, zilver of goud, maar door het kostbare bloed van Christus, als van een onberispelijk en onbevlekt lam, *die wel vóór de grondlegging der wereld voorgekend, maar in het laatste der tijden geopenbaard is* om den wille van u, die door Hem gelooft in God." Deze woorden verplaatsen ons vóór de schepping, vóór het intreden der zonde, vóór de onderwerping van den mensch aan de macht des satans. Zij voeren ons terug in de diepten der eeuwigheid, en wijzen ons op God, die zijn raadsbesluit van verlossende liefde neemt, en dit grondt op het zoenbloed van zijn eigen dierbaar en onbevlekt lam. Zij leeren ons, dat de grondslag van den eeuwigen vrede des geloovigen is Gods eeuwig voornemen in Christus. De Heere God behoefde, toen de duivel den mensch ten val gebracht, en de schoone schepping door de zonde bedorven had, geen plan te gaan vormen om dien mensch te redden en die schepping te verzoenen en te vernieuwen; o neen! Hij had niets anders te doen, dan zijn plan, 'twelk Hij vóór de grondlegging der wereld gemaakt had, ten uitvoer te brengen. Gelijk onze Heiland, voordat Petrus gezondigd had, reeds voor hem had gebeden, zoo had God reeds, eer de zonde was ingetreden, het gansche plan der verlossing beraamd en vastgesteld. Daarom kon Hij, zoodra de mensch gevallen was, nog vóór het uitspreken van het oordeel, den Verlosser en diens triomf over den moordenaar der zielen aankondigen. Gods eeuwige liefde was van het geheele verlossingswerk de oorzaak en beweegreden.

Treffend is het ook te vernemen, hoe de Zoon van God, toen Hij de menschelijke natuur aannemen en in deze wereld komen zou, gezegd heeft: „Zie, ik kom, (in de rol des boeks is van mij geschreven) om Uwen wil te doen, o God!" (Ps. XL : 7—9; Hebr. X : 7.) Die rol des boeks is niet het Oude Testament, want de woorden staan in Ps. 40, maar de rol van het boek des eeuwigen raadsbesluits. Vóór de grondlegging der wereld was de menschwording reeds bepaald en Christus als het onbevlekte lam voorgekend, en met deze wetenschap trad onze Heiland in de wereld

om dit raadsbesluit te volvoeren. En de Apostel besluit de voorstelling hiervan met de heerlijke woorden: „Door welken wil wij geheiligd zijn door middel van de offerande des lichaams van Jezus Christus, eens voor altijd geschied;" hiermede den wil van God als de grond en het offer van Christus als het middel onzer heiliging voorstellende.

De tweede bijzonderheid, waarbij wij onze aandacht moeten bepalen, is *de onberispelijkheid* van het lam. „Gij zult een volkomen lam hebben, een manneken, een jaar oud." Alleen een volkomen lam, een lam, waaraan geen enkel gebrek was, en 'twelk geen last had gedragen (jong, een jaar oud,) en dat krachtig was, (een manneken, geen wijfje) kon den Heere God behagen en als offer worden aangenomen. Dit stelt ons de belangrijke en cardinale waarheid voor, dat de Heer Jezus, die voor de zonde zich moest opofferen, geheel zonder zonde moest zijn. Die de plaats van den zondaar in het oordeel van God innam, moest een waarachtig mensch zijn, maar tevens als mensch volkomen onberispelijk wezen. Alleen een mensch kon de plaats van een mensch, naar gerechtigheid, innemen. Gods Zoon werd mensch. Gelijk de kinderen Gods, die Hij kwam verlossen, vleesch en bloed hadden, zoo heeft Hij desgelijks deel daaraan genomen. Hij verscheen niet, gelijk zoo menigwerf in de oude bedeeling het geval was geweest, in een menschelijke gedaante op aarde, maar Hij werd een waarachtig mensch, geboren uit een vrouw, ons in alles gelijk geworden, opdat Hij een barmhartig en getrouw hoogepriester zou zijn in de dingen, die God betreffen, om voor de zonden des volks het verzoeningswerk te volbrengen. (Hebr. II; Gal. IV.)

Maar even noodzakelijk als het was, dat onze Heiland *mensch* werd, even noodzakelijk was het, dat Hij een mensch *zonder zonde* was; want indien er ook maar één enkele vlek van zonde aan Hem zou gevonden zijn, dan had Hij daarvoor moeten boeten, en zou Hij onze plaatsvervanger in het oordeel niet hebben kunnen zijn. Wij kunnen op dit punt niet genoeg aandringen, omdat er dienaangaande vele dwaalbegrippen onder de geloovigen

bestaan. Allen belijden, dat onze Heer nimmer eenige zonde gedaan heeft, en allen zouden met verontwaardiging de dwaalleer bestrijden, dat Hij in het een of ander opzicht zou hebben gefaald; maar niet allen staan even vast in de overtuiging, dat Hij ook geen zonde in zich gehad heeft; ja, sommigen leeren zelfs, dat Hij onze zondige natuur heeft aangenomen, en tegen die inwendige zonde heeft moeten strijden. Deze verderfelijke dwaling — men begrijpe zulks toch wel — werpt het geheele verlossingswerk omver en vernietigt den grondslag des Christendoms. Eén enkele vlek sluit buiten Gods gemeenschap en brengt onder Gods toorn. Christus had niet onze plaatsvervanger kunnen zijn, indien Hij niet geheel en al in zijne menschelijke natuur, zoowel als in zijn leven, van de zonde was gescheiden geweest. Op het uitdrukkelijkst wordt ons dit dan ook in de Schrift geleerd. Van Hem wordt getuigd, „dat Hij geen zonde gedaan heeft, en er geen bedrog in zijnen mond is gevonden;" (1 Petr. II: 22.) en dat „Hij geen zonde heeft gekend;" (2 Kor. V: 21.) terwijl de Heer zelf van zichzelven zegt: „De overste dezer wereld komt, en heeft in mij niets." (Joh. XIV: 30.) Jezus heeft geen zonde *gedaan* en geen zonde *gekend.* Hij was geheel *zonder zonde.* Hij werd in alle dingen verzocht, *uitgenomen de zonde*; dat wil zeggen, de zonde was bij die verzoeking ganschelijk buitengesloten. Hij was heilig, onschuldig, onbesmet, gescheiden van de zondaren. Dit had Hij niet kunnen zijn, indien Hij op de gewone wijze uit den mensch ontvangen en geboren ware geworden; maar Hij werd ontvangen uit den Heiligen Geest in den schoot der Maagd, die door de kracht des Allerhoogsten werd overschaduwd. Daarom zegt de engel tot Maria: „Dat *heilige*, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genoemd worden;" en daarom zeide de Zoon tot den Vader: „*Gij* hebt mij een lichaam toebereid." Het lichaam van onzen Heer was een waarachtig, menschelijk lichaam, een lichaam van vleesch en bloed, maar een lichaam, dat door de kracht des Allerhoogsten, door de ontvangenis uit den Heiligen Geest, in een toestand

verkeerde, geheel onderscheiden van dien, waarin ons lichaam is. Zijn lichaam was zonder zonde, onverderfelijk en onsterfelijk. Hoewel Hij gestorven is om ons te kunnen verlossen, zoo was Hij niet aan den dood onderworpen; ja, ware Hij aan den dood onderworpen geweest, dan had Hij niet *in onze plaats* kunnen sterven. En hoewel Hij in het graf is neergedaald, zoo kon Hij zeggen tot God: „Gij zult niet toelaten, dat uw heilige de verderving zie." (Ps. XVI.) In alle gezichten heeft Hij zich door den eeuwigen Geest Gode *onberispelijk* opgeofferd.

In nauw verband hiermede staat een andere waarheid, welke van even groot gewicht is, en die toch door een groot gedeelte der christelijke kerk wordt ontkend; namelijk deze waarheid, dat onze Heer alleen aan het kruis onze zonden droeg en dáár alleen tot zonde is gemaakt. „Die geen zonde heeft gekend, heeft God tot zonde voor ons gemaakt," zegt de Apostel in 2 Kor. V: 21. Hiervan zou geen spraak hebben kunnen zijn, indien de Heer door zijne menschwording de drager der zonde geworden ware; want die de zonde draagt, kan niet tot zonde worden gemaakt. Petrus zegt dan ook uitdrukkelijk van Christus: „Die zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen heeft *op het hout.*" Nergens elders droeg Hij de zonde. Hij droeg ze niet in de kribbe, niet in de woestijn, niet in den hof, maar *enkel* OP HET HOUT. Daarom werd Hij, die zijn gansche leven door in Gods gemeenschap geleefd had, door God verlaten. Daarom leed Hij aan het kruis van Gods wege; daarom verbergde God zijn aangezicht voor Hem, en werd Hij prijsgegeven aan het oordeel en den dood. Ik kan hier thans niet verder over uitweiden, maar de belangstellende lezer overdenke ernstig en biddend het onderscheid tusschen den toestand, waarin onze Heer gedurende zijn gansche leven op aarde verkeerde, en den toestand, waarin Hij zich aan het kruis in de uren van duisternis bevond; en hij zal tot de overtuiging komen, dat er van een dragen der zonde alleen spraak kan zijn op het kruis; en dat de leer, alsof Jezus van de kribbe tot het kruis de zonden van het gansche menschelijk ge-

slacht gedragen heeft, geheel in strijd is met de leer der Schrift.

De derde bijzonderheid eindelijk, waarbij wij onze aandacht moeten bepalen, is, *dat het bloed van het Paaschlam de kinderen Israëls beveiligde voor het oordeel des Heeren.*

In dien nacht zou de verderfengel des Heeren door gansch Egypteland gaan, en al de eerstgeborenen der Egyptenaren slaan, van den eerstgeborene van Faraö af tot den eerstgeborene van den gevangene in het gevangenhuis; doch de eerstgeborenen der Israëlieten zouden worden gespaard. Op welke wijze? Zou het ook thans weer gaan, gelijk bij de plaag der ongedierten of bij de duisternis, dat het land Gosen verschoond bleef om een teeken te stellen voor de Egyptenaren? Neen, zoo zou het ditmaal niet gaan. De Israëlieten moesten thans leeren, dat zij evengoed als de Egyptenaren het oordeel Gods hadden verdiend, en dat zij alleen op een wijze, waardoor aan Gods gerechtigheid werd voldaan, van het oordeel konden worden bevrijd. Zij werden maar niet eenvoudig van den dood hunner eerstgeborenen verschoond, maar zij moesten in de plaats hunner eerstgeborenen een lam slachten en het bloed van dat lam buiten aan de deur hunner huizen strijken, en daardoor de belijdenis afleggen, dat zij, naar Gods gerechtigheid geoordeeld, evengoed den dood hadden verdiend als de Egyptenaren.

Zoo is het met ons ook. Wij zijn allen verdoemelijk voor God; wij zijn allen dood door de zonden en de misdaden; wij bevinden ons allen van nature onder den toorn van God. Wij moeten dit erkennen; wij moeten Gods rechtvaardigheid in het oordeelen billijken; wij moeten ons schuldig en verloren verklaren. En dan, evenals Abel, met een offer voor Gods aangezicht verschijnen, waarmede Gods gerechtigheid genoegen nemen kan. Dat offer is Christus, ons pascha, voor ons geslacht. Hij trad in onze plaats. Hij, de rechtvaardige, leed voor ons, onrechtvaardigen, al wat *wij* naar Gods rechtvaardigheid hadden moeten lijden en ondergaan. De straf der zonde was op

Hem; het oordeel Gods trof Hem; Gods toorn werd over Hem uitgestort. Hij werd door den rechtvaardigen Rechter, die den dood als de bezoldiging der zonde gesteld had, in het stof des doods gelegd. Zijn offer is door God aangenomen. God heeft Hem, dien Hij aan het kruis tot zonde gemaakt had, en die onze zonde gedragen had in zijn lichaam op het hout, uit de dooden opgewekt. Wij lezen in Rom. IV: 24 en 25, dat God Jezus heeft overgeleverd om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardiging; in 2 Kor. V:21, dat God Hem, die geen zonde gekend heeft, tot zonde voor ons heeft gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid Gods in Hem; in 1 Kor. XV, dat de opstanding van Christus een bewijs is, dat wij niet meer in onze zonden zijn; en in den brief aan de Hebreërs, dat de overste Leidsman onzer behoudenis door lijden is volmaakt geworden; zoodat thans èn Hij, die heiligt, èn zij, die geheiligd worden, allen uit één zijn, en Hij zich daarom niet schaamt hen broeders te noemen.

Komen wij dus in de erkentenis onzer doemwaardigheid met dit offer voor God, dan weten wij, dat wij door God worden aangenomen en rechtvaardig verklaard. Het ware Godslam is voor ons geslacht, en zijn bloed reinigt ons van alle zonde. Daar de Heere God, onze Rechter, met dit offer genoegen genomen heeft, ja, wat meer zegt, in dit offer rust, zoo zijn wij in veiligheid; geen oordeel kan ons meer treffen. Er bestaat geen verdoemenis voor hen, die in Christus Jezus zijn. Wij hebben door zijn bloed de verlossing, namelijk de vergeving der misdaden, naar den rijkdom van Gods genade. Wij zijn uit den dood in het leven overgegaan, en wij komen niet in het oordeel. Het oordeel en de dood liggen achter ons; want de dood van Christus wordt als onze dood gerekend, en het oordeel, dat Christus onderging, heeft Hem getroffen in onze plaats. De verderfengel, die alle eerstgeborenen in Egypteland sloeg, ging de huizen der Israëlieten voorbij, omdat het bloed aan de deurposten het bewijs leverde, dat in die huizen het oordeel en de dood reeds geweest

waren. Israëls veiligheid had tot grond de verheerlijking van Gods gerechtigheid door het bloed; en *onze* veiligheid bestaat in de genade, die heerscht *door gerechtigheid*, geopenbaard in de overgave van Christus aan het oordeel en den dood, tot het eeuwige leven door Jezus Christus, onzen Heer. (Rom. V: 20, 21.)

Ziedaar dus de grondslag voor onzen vrede. Nadat de Apostel gezegd had: „welke overgeleverd werd om onze zonde en opgewekt om onze rechtvaardiging," laat hij er op volgen: „Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit geloof, hebben vrede met God door onzen Heer Jezus Christus." Een Israëliet, die gedaan had, wat God gezegd had, kon binnen in zijn huis volmaakten vrede genieten. Het bloed, buiten aan de deurposten gestreken, getuigde, dat alles in orde was, omdat God zelf tusschenbeide gekomen was. En het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, is voor den troon des Heeren. De groote Hoogepriester heeft het de hemělen door gedragen in Gods tegenwoordigheid, en het is daar voor den troon, en spreekt voor ons van vrede en verzoening. God is verheerlijkt en voldaan, en wij moeten dus rusten en ons verblijden.

Een Israëliet, die zich binnen zulk een met bloed besprengd huis bevond, moest er noodzakelijk aan denken, dat ware er met hem naar zijne zonden gehandeld, het zwaard van den verderver hem niet zou hebben gespaard; maar hij wist tevens, dat het oordeel, 'twelk hij had verdiend, op een door God verordend slachtoffer was gevallen, en dat hij daarom in veiligheid was en met een gerust hart het paaschmaal kon gebruiken. En *wij* weten, dat Christus in onze plaats getreden is, de straf en het oordeel heeft gedragen, den dood heeft gesmaakt, maar uit de dooden opgewekt en aan Gods rechterhand verheerlijkt is; en wij kunnen met een gelukkig hart en een rein en vrij geweten het feest onzer verlossing vieren.

Bedenken wij wel, dat Israëls veiligheid bestond niet in hunne, maar in Gods waardeering van het bloed. Het heerlijke woord van God, waarop hier alles aankomt, luidt: „Wanneer Ik het bloed zie, dan zal Ik voorbijgaan." Zij

konden het bloed niet zien, want het was buiten aan de zijposten, en de deur moest gesloten zijn, terwijl zij binnen in het huis het paaschfeest vierden. Niemand kon dus het bloed zien; maar dit deed er ook niet toe, als God het maar zag. Vertrouwden zij op het woord des Heeren, dan waren zij rustig en gelukkig; twijfelden zij er aan, dan waren zij onrustig en gejaagd; maar nochtans in veiligheid; want hun veiligheid hing af van het woord des Heeren: „Als Ik het bloed zie, dan zal Ik voorbijgaan." Hun zekerheid daarentegen hing af van hun vertrouwen op het woord van God. En zoo is het met ons ook. Hebben wij als arme, verloren zondaren onze toevlucht tot God genomen, en hebben wij den gestorven Christus als onzen Heer en Heiland aangenomen, dan zijn wij in veiligheid, omdat God Hem als onzen plaatsvervanger heeft aangenomen, en verklaard heeft voldaan en bevredigd te zijn te onzen aanzien. Al wat tusschen ons en God was — onze zonden, onze vijandschap, onze onverbeterlijke natuur — alles is weggenomen door Christus, en Hij, de Middelaar tusschen God en menschen, staat tusschen ons en God. Gods oog ziet op Hem; Gods hart rust in zijn offer; Gods gerechtigheid is door zijn lijden en sterven voldaan. God geeft ons daarvan getuigenis in zijn Woord. Hij zegt: „Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde." „Door ééne offerande heeft Hij voor altijd volmaakt degenen, die geheiligd worden." „Door zijne striemen zijt gij genezen." (1 Joh. I : 7; Hebr. X : 14; 1 Petr. II : 24.) Gelooven wij dit getuigenis, dan vervult vrede, rust en blijdschap onze ziel. Geve de Heer ons genade om voortdurend ons vertrouwen te stellen op zijn onbedriegelijk Woord, op zijne onwankelbare trouw, op zijne onfeilbare beloften; en zingen wij steeds met gelukkige hart:

Zalig rustoord! Zoete vrede,
Vult mijn hart en blijft het bij,
Hij, in wien God zelf kan rusten,
Is het rustpunt, ook voor mij.

II.

HET MIDDELPUNT VAN VEREENIGING.

Christus, als het Lam voor ons geslacht, is niet alleen de grond van onzen vrede, maar ook *het middelpunt van vereeniging*. Dit wordt ons, in de tweede plaats, door het Paaschfeest typisch voorgesteld.

Nadat het Paaschlam geslacht en het bloed van dat lam aan den bovendorpel en aan de beide zijposten van de deur hunner huizen gestreken was, moesten de Israëlieten binnen in hun huis, na de deur gesloten te hebben, het Paaschfeest vieren. Gods verordening dienaangaande luidt:

„En zij zullen het vleesch eten in denzelfden nacht, aan het vuur gebraden, met ongezuurde brooden; zij zullen het met bittere saus eten. Gij zult daarvan niet rauw eten, ook geenszins in water gezoden, maar aan het vuur gebraden, zijn hoofd, met zijn schenkelen en zijn ingewand. En gij zult daarvan niet laten overblijven tot den morgen; maar hetgeen daarvan overblijft tot den morgen, zult gij met vuur verbranden. En aldus zult gij het eten; uw lenden zullen opgeschort zijn, uwe schoenen aan uwe voeten, en uw staf in uwe hand; en gij zult het met haast eten, het is des Heeren pascha."

Eer wij de beteekenis van deze typische handelingen nagaan, moet ik opmerken, dat, hoewel er van *vele* huisgezinnen sprake is, er nochtans slechts ééne vergadering en slechts ééne offerande was. Er wordt toch uitdrukkelijk in het zesde vers gezegd: „En de gansche gemeente der vergadering van Israël zal het slachten tusschen de twee avonden." Hoewel er vele lammeren en vele gezinnen waren, zoo was er toch maar, naar Gods gedachte, ééne gemeente en één offer. Elk huisgezin in het bijzonder was de plaatselijke uitdrukking der gansche vergadering, die zich rondom het lam verzamelde. Het tegenbeeld hiervan vinden wij in de geheele gemeente van Christus, die door den Heiligen Geest in den naam van Jezus vereenigd is, en waarvan elke gemeente in het bijzonder, waar ook

vergaderd, de plaatselijke uitdrukking behoort te zijn. Dit is van groot gewicht, en dit wordt, helaas! maar al te weinig begrepen, en vandaar zoovele treurige misstanden. Al wordt het avondmaal des Heeren ook aan duizenden plaatsen op den dag des Heeren gevierd, zoo is er toch maar ééne tafel. Wie aan de tafel des Heeren aanzit in de plaats zijner woning, zit aan met allen, die aan alle plaatsen der aarde zich scharen rondom dien disch des Heeren, en in den geest gemeenschap met elkander oefenen. Wie dit verstaat, zal nooit naar een andere plaats gaan om brood te breken, omdat hij aan de plaats, waar hij woont, bezwaar heeft aan te zitten.

Hoewel wij niet kunnen zeggen, dat het Avondmaal des Heeren in de plaats van het paaschmaal getreden is, zoo is het toch duidelijk, dat het paaschmaal in Israël een type is van het Avondmaal des Heeren. Merkwaardig is het, dat onze Heer aan het eind van den paaschmaaltijd het Avondmaal heeft ingesteld, en den laatsten beker, die aan den paaschmaaltijd rondging, tot den beker zijns Avondmaals heeft genomen; en merkwaardig is het tevens dat de Heer aan het begin van den paaschmaaltijd, stellig met het oog op het door Hem in te stellen Avondmaal, zeide: „Ik heb grootelijks begeerd dit pascha met u te eten, eer dat ik lijde."

Het Paaschfeest was het feest van Israëls verlossing uit de egyptische slavernij; en het Avondmaal is het feest onzer verlossing uit de macht der zonde en uit de heerschappij des satans. Aan het paaschmaal verzamelden zich de Israëlieten rondom het Paaschlam, welks bloed hen van den verderfengel had bevrijd. Door het bloed des lams voor het oordeel beveiligd, konden zij zich met dat voor hen geslachte lam voeden. Aan het Avondmaal zitten wij aan als verloste zondaren, Gode gekocht door het dierbaar bloed van Christus, door Hem tot koningen en priesters gemaakt, die met alle vrijmoedigheid ingaan in het hemelsch heiligdom, en wij genieten daar de liefde van Hem, die zijn lichaam voor ons heeft overgegeven in den dood des kruises, en zijn bloed gestort heeft tot vergeving onzer zonden.

Want wij vergaderen ons wel in den naam van den *levenden* en *verheerlijkten* Heer, maar wij verkondigen aan zijne tafel zijnen *dood* en vieren zijne *gedachtenis*. Deze beide dingen moeten wij wel in het oog houden. De *verheerlijkte* Heer is het Hoofd der Gemeente. Hij is *als zoodanig* in den geest in ons midden. Het is eveneens, als toen Hij op den dag zijner opstanding in het midden der zijnen verscheen. De uit den dood verrezen Heiland zeide: „Vrede zij ulieden!" en toonde hun daarop de wonden in zijne handen en zijne zijde, als wilde Hij zeggen: „Vrede door het bloed mijns kruises." En op Patmos zeide de verheerlijkte Heer tot Johannes: „Vrees niet; ik ben de eerste en de laatste, en de levende; en ik ben dood geweest, en zie, ik ben levend tot in alle eeuwigheid." Heerlijk is het, en in de hoogste mate belangrijk, dat de Heer in den hemel aan zijnen dienstknecht Paulus, die Hem hier beneden niet had gekend, en die van de apostelen te Jeruzalem geen enkele mededeeling omtrent het evangelie en zijn roeping ontvangen had, (zie Gal. I.) door openbaring de instelling des Avondmaals heeft bekend gemaakt, opdat hij die aan de gemeente zou overgeven. In den naam van Jezus vergaderd, is Hij, de verheerlijkte Heer, persoonlijk, in den geest, in ons midden, en verkondigen wij zijnen dood, gedenken wij aan Hem, die ons zóó liefhad, dat Hij zichzelven voor ons overgaf, en vernemen wij uit zijnen mond: „Dit is mijn lichaam, dat voor u is; doet dit tot mijne gedachtenis; deze drinkbeker is het nieuwe verbond in mijn bloed; doet dit, zoo dikwijls gij dien drinkt, tot mijne gedachtenis." Terwijl wij van onzen kant getuigen: „De drinkbeker der dankzegging, dien wij zegenen, is *de gemeenschap des bloeds van Christus*. Het brood, dat wij breken, is *de gemeenschap des lichaams van Christus*." (zie 1 Kor. XI : 23—26; 1 Kor. X : 16.)

Treffend wordt ons dit voorgesteld door het Paaschlam, dat *aan het vuur* moest *gebraden* worden, zijn hoofd, met zijn schenkelen en zijn ingewand. Christus kan zeggen: „Gij hebt mijn hart geproefd, des nachts bezocht. Gij hebt mij getoetst, Gij vindt niets; hetgeen ik gedacht heb, over-

treedt mijn mond niet." (Ps. XVII : 3.) In Jezus was *alles* volmaakt; het vuur beproefde Hem, maar vond geen schuim. Zijn hoofd met zijn schenkelen en zijn ingewand, dat wil zeggen: de zetel van zijn verstand en zijn kracht; zijn uitwendige wandel met al de innerlijke genegenheden, waaruit die voortvloeide — met één woord, alles was aan de werking van het vuur onderworpen, en alles was geheel volmaakt. Het *braden* van het lam had derhalve een diepe beteekenis, welke nog verhoogd werd door de bepaling, dat niemand van het lam rauw mocht eten of in het water gezoden. Christus, ons pascha, aan het kruis voor ons gestorven, dáár verdragen hebbende het vuur van Gods rechtvaardigen toorn tegen de zonde, is het eenige middel tot onze verzoening en verlossing en de spijze onzer ziel.

Dit is een waarheid van groot gewicht. Het is een grove dwaling, dat Christus ons door zijne menschwording met zich in gemeenschap gebracht heeft; en het is een even groote dwaling, dat wij vereenigd zijn geworden met Christus, zooals Hij hier beneden wandelde. Dit was beide geheel onmogelijk. Het zondige vleesch kon met Hem, den heilige, niet vereenigd worden. En de zondaar kon onmogelijk met den volmaakten Zoon van God tot ééne familie behooren?

De Heer zelf verklaart dan ook uitdrukkelijk, dat er tijdens zijn leven op aarde niemand met Hem vereenigd was of worden kon. Hij had wel discipelen, dienstknechten, vrienden, maar geen broeders. „Indien het tarwegraan niet in de aarde valt en sterft, *zoo blijft het alleen*." Hij moest eerst door zijnen dood de zonde en den dood te niet doen, opdat allen, die in Hem gelooven, er van verlost konden worden. Zoodra Hij evenwel door den dood gegaan was, en door dien dood hem, die de macht des doods had, te niet gedaan en aan den ouden mensch, den zondigen Adam, een einde gemaakt had, heeft Hij in de opstanding vrucht gedragen, en noemt de discipelen zijne *broeders*. Want zegt de apostel Paulus, „én hij, die heiligt, én zij, die geheiligd worden, zijn allen uit één, om welke

oorzaak Hij zich niet schaamt hen broeders te noemen."

In Joh. VI wordt dit door den Heer duidelijk aan de Joden voorgesteld. „Ik ben het levende brood, dat uit den hemel nedergedaald is; zoo iemand van dit brood eet, die zal leven door mij", zegt de Heer; maar dan laat Hij er op volgen: „En ook het brood, dat ik geven zal, *is mijn vleesch, hetwelk ik geven zal voor het leven der wereld.*" En toen daarop de Joden vol ergernis zeiden: „Hoe kan deze ons zijn vleesch te eten geven?" antwoordde Jezus: „Voorwaar, voorwaar ik zeg u: tenzij gij het vleesch des Zoons des menschen eet, en zijn bloed drinkt, hebt gij geen leven in uzelven. Die mijn vleesch eet, en mijn bloed drinkt, heeft het eeuwige leven; en ik zal hem opwekken ten laatsten dage." Geen leven dan door den dood. Voor de Israëlieten in Egypte was alleen verschooning van het oordeel Gods mogelijk door het slachten van het Paaschlam; en voor ons is er alleen leven en verlossing mogelijk door den dood van Christus. Met den op aarde levenden Christus was geen vereeniging mogelijk, maar nu door den dood van Christus het oordeel gedragen en de zonde te niet gedaan is, is een iegelijk, die in Hem gelooft, in het leven vereenigd met Hem, die de opstanding en het leven is.

Het Avondmaal is hiervan de uitdrukking. Vereenigd met den levenden en verheerlijkten Christus, belijden wij daar, dat wij door zijnen dood van de zonde verlost en met God verzoend zijn; vieren wij gedachtenis van Hem, die voor ons op aarde kwam en aan het kruis voor ons leed en stierf; genieten wij zijne liefde, en verheugen ons in het heil, door Hem aangebracht, en in de eeuwige heerlijkheid, die Hij ons door zijn sterven verworven en door zijne hemelvaart en verheerlijking bereid heeft.

Om dit evenwel op een Gode waardige wijze te kunnen doen, moet elke zonde door ons geoordeeld en weggedaan worden. Wie met een verontreinigd geweten of in onverschilligheid des harten, als ware het een gewone maaltijd, aan het Avondmaal deelneemt, eet en drinkt zichzelven een oordeel, niet onderscheidende het lichaam en

bloed des Heeren. (Zie 1 Kor. XI.) Het Pascha moest met „ongezuurde brooden" worden gegeten. Zuurdeeg is in de Schrift steeds het beeld van het kwaad. Wij komen hierop uitvoerig terug, wanneer wij het Feest der ongezuurde brooden zullen behandelen. Hier merken wij alleen op, dat wij geen zonde, geen bewust kwaad met onze gemeenschap aan het lijden van Christus mogen of kunnen verbinden, en er geen spraak kan zijn van een genieten van dat lijden en van de liefde van Christus, welke zich in dat lijden heeft uitgedrukt, indien ons geweten praktisch verontreinigd is.

Het Paaschlam moest evenwel niet alleen met „ongezuurde brooden," maar ook met „*bittere saus*" gegeten worden. Indien het gebraden lam het ondergaan van den toorn Gods door Christus aan het kruis uitdrukt, zoo is de bittere saus de uitdrukking van de erkentenis, dat onze zonden den dood van Christus hebben veroorzaakt. Voorzeker, wij mogen ons verblijden; wij vieren het feest onzer verlossing; wij kunnen God en den Heer Jezus niet genoeg danken voor het groote heil, dat ons is aangebracht, maar wij moeten bij die feestviering wel bedenken, hoeveel het Hem *gekost* heeft om ons te verlossen. God heeft zijn eeniggeboren Zoon voor ons niet gespaard; en de Zoon van God gaf zijn dierbaar leven voor ons over, en droeg al de zwaarte der straf en des oordeels, door ons verdiend. Hoeveel heeft Hij voor ons moeten lijden en moeten doorstaan! Dit gevoel zal ons vol ootmoed doen feestvieren. Wij zullen steeds onder den indruk zijn, dat de straf, die ons den vrede aanbrengt, op Hem was, en dat ons door zijne striemen genezing is geworden. Geen tranen van een ijdele en oppervlakkige gevoeligheid zullen in onze oogen opwellen, maar de grondige en ware ondervinding der ziel zal ons vervullen, waardoor wij met geestelijke kracht en verstand in de beteekenis en de praktische gevolgen van het kruis indringen.

Nog een andere bijzonderheid is vol leering. De Israëlieten moesten van het Paaschlam niet laten overblijven tot den morgen; maar hetgeen daarvan overbleef, met

vuur verbranden. Dit beteekent, dat de gemeenschapsoefening der vergadering niet mag worden gescheiden van het schuldoffer, waarop die gemeenschap gegrond is. Wij moeten steeds in gedachtenis houden, dat onze vereeniging met Christus en onze gemeenschap met elkander verbonden is met een volbrachte verlossing, en zonder die verlossing niet zou bestaan.

Wij moeten nu nog nagaan, op welke wijze Israël het pascha eten moest. „Aldus zult gij het eten: uwe lendenen zullen opgeschort zijn, uwe schoenen aan uwe voeten en uw staf in uwe hand; en gij zult het met haast eten; het is des Heeren pascha." Zij moesten dus het pascha eten als een volk, dat gereed stond het land der duisternis en des doods, des toorns en der oordeelen te verlaten, en voorwaarts te gaan naar het land der belofte. Het bloed, dat hen van den verderfengel bevrijd had, was de grondslag van hunne bevrijding uit Egypte's slavernij; en zij werden thans geroepen om met God te wandelen door de woestijn naar het land, vloeiende van melk en honig. Hoewel zij nog niet door de Roode zee getogen waren, zoo waren zij toch reeds in beginsel een verlost en afgezonderd volk, en hunne kleeding moest daarmede in overeenstemming zijn en daarvan getuigenis dragen. De „opgeschorte lendenen" predikten scheiding van alles, wat hen omringde, met bereidvaardigheid tot hun dienstwerk. De geschoeide voeten verklaarden hunne gereedheid om het tegenwoordige tooneel te verlaten; en de staf was het juiste beeld van een pelgrimsvolk. Welnu, zoo is het ook met ons. Wij zijn verlost en afgezonderd van de zonde en de wereld; wij reizen door de wereld als door een woestijn naar het hemelsch vaderland, waar eeuwige vreugde ons deel wezen zal. Geve ons de Heer in zijne groote genade, dat wij ten allen tijde in dezen afgezonderden toestand ons mogen bevinden! Om Jezus te kunnen genieten als het geslachte lam, als het voor ons gegeven, algenoegzame zoenoffer, moeten wij buiten de legerplaats gaan, zijne smaadheid dragende. Weldra is het einde der reis bereikt, en gaan wij het huis des Vaders binnen, waar

Jezus ons plaats bereidde, en zullen dáár Hem van aangezicht tot aangezicht aanschouwen, dien wij thans alleen door het geloof kunnen zien. Maar wij zullen Hem aanschouwen in dat menschelijk lichaam, 'twelk Hij om onzentwil heeft aangenomen, en waarin tot in eeuwigheid de teekenen van zijn lijden en sterven ons zullen spreken van hetgeen Hij in zijne oneindige liefde voor ons heeft gedaan.

Correspondentie.

7. A. J. v. N. te Rotterdam vraagt, hoe in Genesis XIV het 10de vers, waar staat, dat de koning van Sodom en Gomorra vluchtten en aldaar vielen, te rijmen is met vs. 17, waar wij lezen, dat de koning van Sodom Abraham te gemoet toog.

In het tweede deel van vs. 10 lezen wij: »en de overgeblevenen vluchtten naar het gebergte;" zij kwamen vandaar terug, toen Abraham de koningen verslagen had. Waarschijnlijk hebben dezen, toen de koning gesneuveld was, naar de algemeene gewoonte, een nieuwen koning over zich verkoren, die dan als de koning van Sodom tot Abraham komen kon.

Melchizédek is het voorbeeld van Christus als koning en priester. Wanneer Hij eenmaal zal verschijnen aan zijn volk, zal Hij hen zegenen met de keur zijner zegeningen, door God aan Israël beloofd. Dit wordt typisch voorgesteld door het brood en den wijn, welke Melchizédek voor Abraham en zijne mannen voortbracht.

8. G. S. te Raard. — De Heere God gaf aan Kaïn tijd tot boete en bekeering. Hij zeide tot hem: »Neen! wie u vindt, zal u niet doodslaan; ik zelf heb uwe bestraffing in mijne hand genomen. Daarom al wie Kaïn doodslaat, zal zevenvoudig gewroken worden." En de Heere stelde een teeken aan Kaïn, waarschijnlijk in blik en houding, zoodat ieder een zekeren schrik voor hem gevoelde, opdat hem niet versloeg, al wie hem vond. (Gen. IV : 13—15.)

9. W. F. v. d. B. te Hilversum vraagt een verklaring van 1 Kor. X : 2: »En allen tot Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee."

Gelijk de christelijke doop voorstelt, dat wij met Christus gestorven zijn en tot een nieuw leven opstaan, zoo was de doortocht door de Roode zee en het zijn onder de wolkkolom voor Israël de scheiding tusschen het land der slavernij en het land der belofte, tusschen hunnen ouden en hunnen nieuwen toestand. Daarom wordt dit een doop genoemd; en omdat Mozes door God tot aanvoerder en hoofd van de Israëlieten was gesteld, heet de doortocht door de zee een doop tot Mozes.

10. Uit een brief van een Spaanschen broeder deel ik hier het volgende schoone getuigenis mede:

»Hoe wondervol en heerlijk is de vereeniging van God met de menschelijke natuur, twee karakters in eenen Persoon vereenigd. Bij het overdenken van deze verheven verborgenheid, is het verstand geneigd verward te geraken; en toch, door geloovig deze waarheid aan te nemen, kan een kind haar begrijpen, en mag het nadenken over het wonder, dat de Oneindige en Eeuwige een kind in tijdsbestek en ruimte geworden is. Hij, de Onzichtbare, werd zichtbaar, zoodat wij Hem met onze oogen zien en met onze handen tasten konden. De Heer der Heeren was hier, om gewillig een deelgenoot van onzen strijd en onze zorgen te worden. Hij, die alle schepselen voedt en onderhoudt, moest zelf gevoed en grootgebracht worden door een sterfelijke moeder. De trooster der bedroefden heeft deel genomen aan onze tranen en smarten, daarin berustende om in zwakheid met ons te verkeeren van zijne geboorte af tot den mannelijken leeftijd. De Schepper van leven, adem en wezen werd vrijwillig mensch op deze aarde, is lager geworden dan de engelen door het lijden des doods, en gehoorzaamde tot in den dood des kruises. De Machtige en Verschrikkelijke, wiens stem »de cederen breekt, en houwt er vlammen vuurs uit, en die de woestijn doet beven", nam de gestaltenis van een slaaf aan, om gezien en gekend te worden als Gods Uitverkorene, waarvan geschreven staat: „Hij zal niet schreeuwen, noch zijne stem verheffen, noch zijne stem op de straat hooren laten." (Jes. XLII : 2.) Voorwaar, het is »wonderlijk in onze oogen." De menschwording van den levenden God is geen ijdele droom, het is een treffende en gezegende werkelijkheid, welke ons door zijnen

dood en, als gevolg daarvan, door de verzoening met God van de dingen der hemelen en de dingen dezer aarde leidt tot de verwezenlijking van een verbond tusschen het schepsel en den veel rijkeren Schepper, een verbond oneindig heerlijker dan dat, hetwelk Adam verbrak. Jezus is de eenige Middelaar geworden tusschen God en den mensch. Zijn werk, voleindigd in den dood, doet ons de diepte onzer ellende zien, en opent tevens den zondaar een weg ter behoudenis. Hij ging weder ten hemel met Zijne menschelijke natuur, en verzekert ons voor eeuwig een plaats met Hem, waarover wij ons door den Heiligen Geest reeds kunnen verheugen voor het aangezicht des Vaders. Was het wonder, dat, nu de verborgenheid der vervlogen eeuwen zich oploste, in de stilte van den nacht een menigte van hemelsche heirscharen de herders verwonderde door hunnen lofzang ter eere van het Kind in Bethlehem's stal? Nog ontwaakt de wereld zorgeloos en onverschillig uit hare droomen, vijandig tegen God en zijne genade; doch de arme zondaar ontvangt geloovig hetgeen God zoo rijkelijk geeft, en is »verhoogd uit het stof om den stoel der eere te beërven" door de kracht van een offer, hetwelk de wereld met al haar hooggeroemde macht en wijsheid nimmer kon uitdenken of verschaffen. (1 Sam. II : 8—9.)

Met deze en andere gedachten hebben wij ons beziggehouden gedurende de zoogenaamde feestweek. Ik werd in staat gesteld het Evangelie te verkondigen aan meer dan vijftig personen, zonder de menigte mede te rekenen, welke onze kleine, doch goed verlichte kamer niet meer bevatten kon, en die nu op straat oplettend stonden te luisteren.

Het Feest der Ongezuurde Brooden.

(Lev. XXIII : 6—8; Exod. XII : 15—20.)

Het Feest der Ongezuurde Brooden staat in onmiddellijk verband met het Paaschfeest. Wanneer niet uit Levitikus XXIII bleek, dat het in de rij der zeven Hoogtijden des Heeren als een afzonderlijk feest was opgenomen, dan zouden wij uit Exodus XII besluiten, dat het Paaschfeest en de zeven dagen der ongezuurde brooden één feest uitmaakten. Deze beide feesten vormden als het ware één geheel, en toch worden zij duidelijk van elkander onderscheiden. Dit is merkwaardig en schoon. De offerande van Christus ter verzoening onzer zonden en ter beveiliging tegen de straf en het oordeel van God is de grond onzer veiligheid en zekerheid, maar heeft als noodzakelijk gevolg de heiliging van hart en leven. In 1 Korinthe V wordt deze gewichtige waarheid ons voorgesteld. De Apostel laat op zijne heerlijke woorden: „Want ook ons pascha, Christus, is geslacht", de ernstige vermaning volgen: „Zoo laat ons dan feestvieren, niet met oud zuurdeeg, noch met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met ongezuurd brood van oprechtheid en waarheid."

Uit deze woorden van den Apostel blijkt duidelijk, dat „zuurdeeg" een beeld is van het kwaad. Als zoodanig wordt het de geheele Schrift door gebruikt, zoowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Bij het Spijsoffer mocht geen zuurdeeg en geen honig gebruikt worden, want onze Heer, die het ware Spijsoffer is, was geheel zonder zonde, en gaf nimmer toe aan de natuurlijke genegenheden, zoo die in strijd met Gods wil zouden komen. En Jezus waarschuwt zijne discipelen tegen het zuurdeeg der farizeërs en schriftgeleerden, 'twelk is huichelarij. Er is in de geheele Schrift geen enkele plaats, waar zuurdeeg

gebruikt wordt als het beeld van iets goeds. Het is daarom in de hoogste mate willekeurig om in de bekende gelijkenis in Mattheüs XIII het zuurdeeg te verklaren voor het beeld van het evangelie, dat de geheele wereld moet doortrekken en veranderen. Ware er ééne plaats in de Schrift, waar „zuurdeeg" als het beeld van iets goeds wordt gebruikt, dan zouden wij bij onze verklaring dezer gelijkenis een keuze kunnen doen, en zou de een, die zuurdeeg beschouwde als het beeld van het evangelie, evenzeer in zijn recht kunnen zijn als de ander, die het hield voor het beeld der zonde en des bederfs; doch nu „zuurdeeg" in de Schrift uitsluitend als het beeld van het kwaad wordt gebezigd, mogen wij *in een gelijkenis* geen andere verklaring er van toelaten, want daardoor maken wij ons aan willekeur schuldig, en verwringen de Schrift naar de voorstelling, welke wij ons eenmaal van de dingen gemaakt hebben. Ook in die gelijkenis stelt dus het „zuurdeeg" het kwaad voor, waardoor het koninkrijk der hemelen na de hemelvaart van Christus, en derhalve gedurende de afwezigheid van den Koning, is bedorven geworden.

De geloovigen nu moeten feestvieren met ongezuurd brood van oprechtheid en waarheid. Den Heere Jezus te belijden als onzen Heer en Heiland, in Hem te roemen, die zichzelven voor ons heeft overgegeven in den dood des kruises om onze zonden weg te doen, en dan aan de zonde gehoor te geven, of er lichtvaardig over heen te stappen, in plaats van haar te oordeelen, is een ontzaglijk groot kwaad, en noodzaakt God den zoodanige te straffen. Tot Israël zeide de Heere: „Dat er zeven dagen lang geen zuurdeeg in uwe huizen gevonden worde! want al wie het gedeesemde eten zal, *dezelve ziel zal uit de vergadering van Israël uitgeroeid worden*, hij zij een vreemdeling of een ingeborene des lands." En ten opzichte van het Avondmaal des Heeren zegt de Apostel tot de Korinthiërs: „Derhalve wie op een onwaardige wijze het brood eet en den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en het bloed des Heeren. Maar de mensch beproeve zichzelven, en ete alzoo van het brood, en drinke

van den drinkbeker. Want die eet en drinkt, *die eet en drinkt zichzelven een oordeel*, als hij niet onderscheidt het lichaam des Heeren. *Daarom zijn onder u vele zwakken en kranken, en niet weinigen zijn ontslapen.* Doch indien wij onszelven oordeelden, zouden wij niet geoordeeld worden; *maar als wij geoordeeld worden, zoo worden wij door den Heer getuchtigd*, opdat wij niet met de wereld zouden veroordeeld worden." Laat ons deze woorden wel overwegen, lieve broeders! Zij zijn hoogst ernstig; en, helaas! er wordt dikwerf tegen gezondigd. Wij mogen feestvieren; wij hebben er alle reden toe; wij kunnen vroolijk zijn voor het aangezicht des Heeren, en roemen in ons heerlijk lot; maar wij moeten feestvieren *met ongezuurd brood.* Aan de tafel des Heeren aan te zitten met de een of andere ongeoordeelde zonde op ons geweten, is een gruwel voor God, en brengt zijn oordeel over ons. Men ontheiligt dan de tafel des Heeren; men maakt zich schuldig aan het lichaam en bloed van Christus, doordien men niet onderscheidt, dat de tafel, aan welke men aanzit, niet een gewone maaltijd is, en dat het brood en de wijn, welke men eet en drinkt, de symbolen zijn van het lichaam en bloed van Christus.

Dit heeft natuurlijk geen betrekking op de *inwonende zonde*, want dan zouden wij *nimmer* het Avondmaal kunnen vieren, daar de zonde steeds, dag en nacht, of wij in of buiten Gods gemeenschap zijn, in ons woont. Die inwonende zonde is echter op het kruis van Christus door God geoordeeld, (zie Rom. VIII : 2.) en wordt daarom door Hem niet meer aangemerkt of toegerekend. Voor hen, die in Christus Jezus zijn, is er geen oordeel meer, omdat zij, met Christus vereenigd, van de zonde evenzeer gescheiden zijn als Christus zelf, en God hen met Christus der zonde gestorven en voor Hem levende beschouwt. Die inwonende zonde maakt ons derhalve niet ongeschikt om aan de tafel des Heeren en in Gods gemeenschap te verschijnen. Zoodra wij evenwel die inwonende zonde laten heerschen in ons, en er dus dadelijke zonde aanwezig is, dan is ons geweten bezoedeld, de gemeenschap met God is gestoord,

en wij moeten onszelven oordeelen. Doen wij dit niet, dan kan de Heer ons niet in zijne tegenwoordigheid ontvangen, en eten en drinken wij ons een oordeel, indien wij in dien toestand aan de tafel des Heeren plaats nemen.

Bedenken wij ook, dat, indien er iets in ons hart is tegen onzen broeder, of indien wij weten, dat een broeder iets tegen ons heeft, omdat wij tegen hem op de een of andere wijze hebben gezondigd, de Heer onze offerande niet kan aannemen. Jezus heeft gezegd: „Zoo gij dan uwe gave offert op het altaar, en daar indachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uwe gave vóór het altaar, en ga eerst heen, verzoen u met uwen broeder, en kom dan en offer uwe gave." (Matth. V: 23, 24.) Het is hoogst treurig, wanneer wij op deze vermaning geen achtgeven; en het heeft zeer nadeelige gevolgen zoowel voor onszelven als voor de geheele gemeente. Hoe het mogelijk is met een hart vol bitterheid en boosheid tegen een broeder aan de tafel des Heeren aan te zitten, om daar den dood van Hem te verkondigen, die ons van onze vorige wandeling verloste, is mij steeds een raadsel, en geeft mij den indruk, dat het geweten van dien broeder door den duivel is verhard. En het spreekt vanzelf, dat door zulke treurige toestanden de Heilige Geest bedroefd en daardoor verhinderd wordt krachtig in de vergadering te werken. Dat een ieder onzer zich toch wel beproeve, als hij aan het Avondmaal deelneemt, of hij in een toestand des harten is, waardoor de Heer zijne offerande met welgevallen kan aannemen!

Menigwerf gebeurt het ook, dat de een of ander, omdat hij iets tegen zijnen broeder heeft, wegblijft. Dit is treurig genoeg, en geheel in strijd met de woorden van Jezus. De Heer heeft niet gezegd, dat men zijne gave niet moet offeren, maar dat men eerst de zaak met zijnen broeder in orde brengen moet, en dán moet komen om zijne gave te offeren. Och! wanneer wij bedachten, hoeveel de Heere God ons vergeven heeft, dan zouden wij niet zoo onvergevensgezind tegen onzen broeder zijn, en liever ongelijk lijden en ons buigen, dan ons onttrekken aan de aanbid-

ding van Hem, die zijnen eeniggeboren Zoon voor ons overgaf in den dood des kruises; en indien wijzelven schuld hadden, zouden wij zoo spoedig mogelijk onze schuld belijden, opdat wij met een gereinigd geweten zouden kunnen aanzitten.

Het Feest der Ongezuurde Brooden is derhalve een type van die praktische afzondering van het kwaad, welke het noodwendig gevolg moet zijn van de reinigmaking onzer zonden door het bloed des Lams, en een vereischte om gemeenschap te kunnen hebben aan het lijden van Christus. Daarom is het feest der Ongezuurde Brooden zoo nauw vereenigd met het Paaschfeest. Alleen ongezuurd brood kon met het gebraden lam te zamen gaan. Al was het ook maar een klein deel van iets, dat het kwaad afschaduwde, zoo zou daardoor het zedelijk karakter der instelling bedorven zijn. Hoe zouden wij iets zondigs met onze gemeenschap aan het lijden van Christus kunnen verbinden? Ieder, die door de kracht des Geestes de beteekenis en de kracht van het kruis verstaat, zal door diezelfde kracht het zuurdeeg uit zichzelven en uit het midden der gemeente verwijderen.

De heiligmaking is een gevolg van de rechtvaardigmaking. Zonder rechtvaardigmaking kan er geen heiligmaking bestaan; maar ieder gerechtvaardigde heeft in heiligmaking des levens te wandelen. Het is van het uiterste gewicht dit recht te verstaan. Velen zijn hieromtrent in groote verwarring. Waar sommigen een verkeerde vrijheid, die tot een oorzaak voor het vleesch gebruikt wordt, voorstaan (anti-nomianisme); prediken anderen een heiligheid des vleesches, welke niet anders dan eigengerechtigheid te voorschijn roept. (legalisme.) Voor beide dwalingen moeten wij ons wachten. De eene is even verderfelijk als de andere. Beiden loopen uit op de onteering van God; de eerste door op de genade te zondigen; de laatste door te roemen in den mensch.

De Israëlieten moesten het zuurdeeg niet wegdoen om verlost te worden, maar omdat zij verlost waren. Wij moeten de heiligmaking niet najagen om Gode welbehage-

lijk te worden, maar omdat wij aangenaam voor God zijn in den Geliefde. (Efez. I : 6.) Dit is het groote beginsel der Schrift. Omdat wij verlost zijn, moeten wij als verlosten wandelen; omdat wij de gerechtigheid Gods in Christus deelachtig zijn, moeten wij de gerechtigheid beoefenen; omdat wij geheiligd zijn en volmaakt door de offerande van Christus, moeten wij de heiligmaking najagen; omdat wij door den Geest leven, moeten wij ook door den Geest wandelen.

Dit sluit alle eigengerechtigheid en wettischgezindheid buiten. Er kan geen spraak zijn van de verandering of verbetering van het vleesch of van onze booze natuur, daar de Apostel ons uitdrukkelijk zegt, dat het vleesch zich niet aan de wet Gods onderwerpt, ja, er zich niet aan onderwerpen *kan*. (Rom. VIII : 7.) En wanneer God de onmogelijkheid van de verandering van het vleesch vaststelt, dan is het opstand tegen God aan de verbetering van het vleesch te arbeiden, en ligt het in den aard der zaak, dat al wie zulks onderneemt, de ondervinding moet opdoen, welke in Rom. VII beschreven wordt, en ten slotte moet uitroepen: „Ik, ellendig mensch! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?" Maar God heeft in Christus een volkomene verlossing bewerkt. Christus heeft onze zonden gedragen in zijn lichaam op het hout, opdat wij, der zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden. Genezen door de striemen van Christus, namelijk door de slagen van Gods rechtvaardigen toorn, welke Hem in onze plaats getroffen hebben, kunnen wij zijne voetstappen navolgen. (1 Petr. II : 18—25.) Christus, die geen zonde gekend heeft, is door God tot zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid Gods in Hem. (2 Kor. V : 21.) De wet van den Geest des levens in Christus Jezus heeft ons vrijgemaakt van de wet der zonde en des doods. Want hetgeen der wet onmogelijk was, daar zij door het vleesch, dat zich niet aan haar onderwerpen wil of kan, krachteloos was, deed God, daar Hij zijnen eigenen Zoon, in gelijkheid des zondigen vleesches en voor de zonde zendende, de zonde in het vleesch heeft veroordeeld; opdat

de rechtvaardige eisch der wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest. (Rom. VIII : 1—4.) Onze oude mensch is met Christus gekruisigd, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan zij, opdat wij niet meer de zonde dienen. (Rom. VI : 6.)

De heiligmaking bestaat dus niet in de verandering onzer oude, bedorven natuur, in de verbetering van het vleesch, maar in de openbaring van de nieuwe natuur, van de vruchten des Heiligen Geestes. Het vleesch kan niet verbeterd worden, de oude natuur kan niet veranderen; maar dit is ook niet noodig, want Christus heeft in zijn dood aan het kruis den ouden mensch, het lichaam der zonde, te niet gedaan, en bracht in zijne opstanding het leven en de onverderfelijkheid aan het licht.

Hier beneden wandelende, was de Heer geheel alleen. Niemand was met Hem vereenigd. Dit kon niet, want Hij was heilig, en alle menschen waren onrein. Maar nadat Hij door het dragen van de straf en het oordeel aan Gods gerechtigheid had voldaan, en door zijn sterven den dood te niet deed, en ons van de macht des doods en der zonde verloste, bleef Hij niet alleen, maar werden allen, die de Vader Hem gegeven had, in het leven met Hem vereenigd. De oude mensch is met Christus gestorven. Die van Christus zijn, hebben het vleesch gekruisigd met de hartstochten en begeerten. (Gal. V : 24.) En de nieuwe mensch is uit het graf van Christus verrezen. Wij zijn levend gemaakt met Christus, en mede opgewekt en medegezet in de hemelsche gewesten in Christus Jezus. (Efez. II : 5, 6.) Daarom wordt er nergens gesproken van een heiliging der oude natuur, des vleesches of des karakters, maar steeds van de vernieuwing van den nieuwen mensch. „Gij hebt den ouden mensch met zijne werken uitgedaan," zegt Paulus in Kol. II, „en den nieuwen aangedaan, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het beeld desgenen, die hem geschapen heeft."

De gewone heiligingsleer, die haar triomf viert in het bekende boek van Thomas à Kempis: de navolging van Christus, en gedurig weer met allerlei variatiën wordt

gepredikt en verdedigd, is dus geheel in strijd met de Schrift, en kan niet anders leiden dan tot verheffing van den mensch, en bij teleurstelling tot twijfel en wanhoop. De wet, al wordt zij ook door ware Christenen tot levensregel gesteld, *blijft* de bediening des doods en der verdoemenis; (zie 2 Kor. III.) en ieder, die, op welke wijze dan ook, onder de wet is, of zich onder de wet stelt, bevindt zich onder den vloek, en gevoelt daarvan de gevolgen in twijfel, angst, vrees en onmacht tot eenig goed.

Nog verderfelijker is evenwel het antinomianisme, 't welk van heiligmaking niet wil weten, en beweert, dat ook de geloovige buiten staat is om iets goeds te doen, en dat elk streven naar een heiligen wandel wettisch noemt. De grond hiervan is eveneens het dwaalbegrip, dat de heiligmaking bestaat in de verbetering van het vleesch en de heiliging van natuur en karakter. Daar dit onmogelijk blijkt, is men er toe gekomen om te beweren, dat de wandel van Christus den geloovige wordt toegerekend, en deze derhalve geen heiligmaking behoeft na te jagen. De consequentie hiervan is natuurlijk — al is het ook, dat velen die consequentie niet trekken — dat men het vleesch laat werken en de begeerten en hartstochten den vrijen loop laat. Met al de kracht en den ernst, die in hem is, komt de Apostel tegen deze leer op. „Zouden wij zondigen, opdat de genade te meerder worde?" vraagt hij in Rom. VI; en antwoordt daarop: „Dat zij verre! Wij, die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog daarin leven? Of weet gij niet, dat, zoovelen wij tot Christus Jezus gedoopt zijn, wij tot zijnen dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven door den doop tot den dood, opdat, gelijk Christus uit de dooden opgewekt is door de heerlijkheid des Vaders, alzoo ook wij zouden wandelen in nieuwheid des levens."

Hiermede wordt het ware standpunt aangegeven. De geloovige is met Christus der zonde gestorven, en in de opstanding van Christus mede levendgemaakt en mede opgewekt, en is als zoodanig bekwaam om de leden, die op de aarde zijn, te dooden, de werken des vleesches af

te leggen, en de vruchten des Geestes te openbaren. (Zie Kol. III.) Daar hij door den Geest leeft, is hij ook in staat door den Geest te wandelen. Met weinige woorden wordt dit door den Apostel in Efeze II aangetoond. Wij zijn Gods maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die God te voren bereid heeft, opdat wij daarin wandelen zouden. De nieuwe mensch, die naar God geschapen is in ware gerechtigheid en heiligheid, (Efez. IV : 24.) is door de kracht des Heiligen Geestes bekwaam om te wandelen in die goede werken, welke God in Christus te voren bereid heeft. Want van nature zijn wij niet alleen onbekwaam en onmachtig om iets goeds te doen, maar missen wij ook ten eenenmale de kennis en de vatbaarheid om te weten, wat goed en Gode welbehagelijk is. Indien ons dus niet een voorbeeld gegeven ware van een heiligen, Gode welgevalligen wandel, dan zouden wij niet weten, wat wij doen moesten om God te behagen. Christus is dat voorbeeld. Hij heeft in alle omstandigheden des menschelijken levens verkeerd, en werd in alle dingen verzocht gelijk wij, uitgenomen de zonde; en in alles heeft Hij God verheerlijkt en den wil zijns Vaders gedaan; zoodat Hij in zijn leven op aarde, zooals ons dit door den Heiligen Geest in de Evangeliën wordt medegedeeld, kunnen zien, in welke gesteldheid des harten wij onder alles behooren te verkeeren, en hoe wij naar den wil van God te handelen hebben. In deze duistere, door de zonde bedorven wereld is een pad, bestraald door het licht zijner heiligheid en heerlijkheid, 'twelk eindigt in den hemel; want Hij, de Overste Leidsman en Voleinder des geloofs, die om de vreugde, welke voor Hem lag, het kruis heeft verdragen, is gezeten aan de rechterhand van den troon Gods. (Zie Hebr. XII : 1, 2.)

De apostel Petrus zegt ons, dat wij geroepen zijn om goed doende te lijden; „want ook Christus heeft voor ons geleden, ons een voorbeeld nalatende, opdat wij zijne voetstappen zouden navolgen." En dan wijst hij op de gezindheid, welke Christus had, „die geen zonde gedaan heeft, en geen bedrog is in zijnen mond gevonden; die als

hij gescholden werd, niet weder schold; als hij leed, niet dreigde, maar zich overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt."

Voor ieder waar geloovige, die een afkeer van de zonde gevoelt, en in heiligheid zijn lust heeft, en daarom ook met hijgend verlangen uitziet naar de hemelsche heerlijkheid, waar de zonde geheel is buitengesloten, is dit onuitsprekelijk gelukkig. Hij behoeft derhalve niet meer te zuchten onder de vergeefsche pogingen om zijne natuur in overeenstemming met Gods wil te brengen; maar hij kan zich verheugen in de heerlijke waarheid, dat hij met Christus der zonde en der wereld gestorven is, en alzoo het lichaam der zonde is te niet gedaan, en dat hij een nieuw schepsel in Christus Jezus geworden is, in staat om in nieuwheid des levens te wandelen. En hij zal dan, met Paulus, er naar streven om steeds een onergerlijk geweten te hebben voor God en de menschen; en hetzij inwonende, hetzij uitwonende, den Heere welbehagelijk te zijn. (Zie Hand. XXIV : 16; 2 Kor. V : 9.)

In beproeving.

De drukking der melk doet boter ontstaan.
De hand, die kastijdt, brengt zegening aan.
Bewonderend zien wij Gods machtige daân,
Al was soms het hart met zorgen belaân.
Zijn wegen zijn goed, en waarheid Zijn paân;
Wij bidden vol vreugde en dankbaar Hem aan!

Correspondentie.

11. W. F. v. d. B. te Hilversum vraagt een verklaring van 1 Kor. XI : 10, waar wij lezen, dat als de vrouw bidt of profeteert, zij een macht op het hoofd moet hebben om der engelen wil.

De man is het beeld en de heerlijkheid van God, en moet daarom met ongedekten hoofde bidden en profeteeren; de vrouw evenwel is de heerlijkheid des mans, en daarom moet zij, wanneer zij bidt of profeteert, haar hoofd dekken ten teeken harer onderworpenheid aan den man. Zij moet dit doen »om der engelen wil," aangezien de engelen de orde van God in de gemeente des Heeren wenschen gehandhaafd te zien. In de vergadering der gemeente en in openbare samenkomsten, waar mannen tegenwoordig zijn, moeten de vrouwen zwijgen; en daar waar het haar geoorloofd is te bidden en te profeteeren, moet zij haar hoofd dekken, en daarmede erkennen, dat zij aan den man onderworpen is. Wie hiermede in strijd handelt, verwerpt de ordening Gods.

12. E. G. W. v. B. te Bennebroek. — In Hebr. VI : 1—7; X : 26—32 en XII : 16, 17 wordt gesproken van hen, die, het Jodendom verlaten en het Christendom aangenomen hebbende, wederom tot het Jodendom terugkeerden, en daardoor den eenigen naam, die onder den hemel gegeven is tot zaligheid, en het eenige offer, dat ons van zonden reinigen kan, verwierpen, en zoodoende aan Ezau gelijk waren, die voor ééne spijze zijn eerstgeboorterecht verkocht. Dezen kunnen niet meer vernieuwd worden tot bekeering, aangezien zij in een toestand van verharding gekomen zijn en zich onder het oordeel Gods bevinden. Er blijkt dan, dat hun vroegere overgang tot het Christendom slechts uitwendig geweest is, al is het ook, dat zij vele zegeningen van God ontvangen hebben, en dat zij niet uit God geboren waren. Met een uit God geborene kan zoo iets niet plaats vinden. Hij kan wel vallen, soms diep vallen, maar *afvallen* kan hij niet.

13. J. L. te Amsterdam vraagt een verklaring van Ezechiël XVIII : 24—26.

De rechtvaardige, van wien in deze verzen gesproken wordt,

is niet een uit God geborene, maar in tegenstelling van den openbaren goddelooze een braaf mensch, die zich uitwendig aan de geboden des Heeren houdt. Wanneer nu deze zich afkeert van zijne gerechtigheid, en gaat doen gelijk de goddelooze, dan zullen hem zijne vroegere gerechtigheden niet baten, maar zal hij, vooronderstel dat hij zoo blijft voortgaan, in zijne zonde sterven. De goddelooze daarentegen, die zich van zijnen goddeloozen weg tot God bekeert, zal vergeving ontvangen en leven. De profeet stelt dus de ongenoegzaamheid der menschelijke gerechtigheid en de onbeperktheid van Gods genade voor.

14. N. N. te A., vraagt een verklaring van Hebr. XIII : 17. Dit is een hoogst gewichtige vermaning ook voor onzen tijd. Een voorganger is ieder, die voorgaat, wie hij ook zij. Er is hier geen spraak van personen, die een ambt bekleeden, maar van een ieder, die op eenigerlei wijze in het woord, of in het weiden der kudde, of in het doen van goede werken voorgaat. In het laatste hoofdstuk van den brief aan de Romeinen wordt een lange rij van voorgangers vermeld, en onder deze bevinden zich ook verscheidene vrouwen. Paulus bedoelt hier evenwel, zooals uit het verband blijkt, dezulken, die als herders in het midden der gemeente arbeiden. Zij waken over uwe zielen, zegt de Apostel, als die aan God rekenschap hebben af te leggen van den arbeid, dien zij aan de zielen der geloovigen besteden. Indien de geloovigen naar hen luisteren, zich door hen laten waarschuwen, vermanen en terechtwijzen, en hun onderdanig zijn, zoodat zij zich overeenkomstig hunne aanwijzingen gedragen, dan doen zij hun werk met vreugde. In het tegenovergestelde geval zullen zij al zuchtende hun werk verrichten, er moedeloos onder worden, en lichtelijk de vermaningen nalaten, en dit zou natuurlijk voor den geestelijken wasdom der gemeente zeer nadeelig zijn.

Het Feest der Eerstelingen.

(Lev. XXIII : 9—14.)

Evenals het Paaschfeest en het feest der Ongezuurde Brooden ten nauwste met elkaar verbonden waren, zoo vormen ook het feest der Eerstelingen en het Pinksterfeest één geheel. Dit wordt ingeleid door de plechtige woorden: „En de Heere sprak tot Mozes, zeggende." (vs. 9.) Deze woorden komen eerst weer voor in vs. 23 ter inleiding van het feest des Geklanks, en dan weer in vs. 26 en 33 bij de twee laatste feesten, doch worden noch gevonden tusschen het Paaschfeest en het feest der Ongezuurde Brooden, noch tusschen het feest der Eerstelingen en het Pinksterfeest.

Deze beide laatste feesten hadden plaats ter gelegenheid van den oogst; het eerste bij het begin en het laatste bij het einde van den oogst. Uit hetgeen ons omtrent deze feesten in Deut. XVI wordt gemeld, blijkt dit ten duidelijkste. Wij lezen daar: „Zeven weken zult gij u tellen; van dat men met de sikkel begint in het staande koren, zult gij zeven weken beginnen te tellen." En in Lev. XXIII lezen wij, dat de Heere God tot zijn volk liet zeggen: „Als gij in het land Israël zult gekomen zijn, hetwelk Ik u geven zal, en gij zijnen oogst zult inoogsten, dan zult gij een garf der eerstelingen van uwen oogst tot den priester brengen; en hij zal die garf voor het aangezicht des Heeren bewegen, opdat het voor u aangenaam zij." Terwijl dan later in vs. 15 gezegd wordt: „Daarna zult gij u tellen van den anderen dag na den sabbat, na den dag, dat gij de garf der eerstelingen zult gebracht hebben, het zullen zeven volkomene sabbaten zijn." Het Pinksterfeest was derhalve vijftig dagen later dan het feest der Eerstelingen.

De beteekenis dezer schoone typen is niet moeielijk te vatten. De garf der eerstelingen stelt Christus voor, opgestaan uit de dooden, en door het Pinksterfeest wordt de

inzameling der Gemeente afgebeeld. Hoogst belangrijke waarheden worden ons hierin voorgesteld, wier recht verstand noodzakelijk is voor ons heil en onzen vrede, zoowel als tot onze vertroosting en hoop.

„Christus, opgewekt uit de dooden, is de eersteling van hen, die ontslapen zijn," zegt Paulus in 1 Kor. XV : 20. Deze hoofdwaarheid der christelijke heilsleer wordt duidelijk afgebeeld door de garf der eerstelingen, welke den Heere moest worden aangeboden bij het begin van den oogst, en waarbij bepaald werd, dat geen brood noch geroost koren noch groene aren mochten worden gegeten, tot op dien dag, dat de offerande aan God zou gebracht zijn, met de bijvoeging: „het is een eeuwige inzetting voor uwe geslachten, in al uwe woningen."

Niemand kon uit de dooden worden opgewekt, zoolang Christus niet uit de dooden opgewekt was. Er zijn wel dooden levend gemaakt, zoowel onder het Oude Verbond als gedurende Jezus' omwandeling op aarde, doch dit waren geen opwekkingen uit de dooden, want dezulken kwamen in het aardsche leven, dat zij voor een kort oogenblik verlaten hadden, terug, om later weer te sterven. Bij hen was dus geen spraak van het verlaten van den toestand des doods, maar eenvoudig van het terugkeeren in het aardsche leven met al de gevolgen aan dat leven verbonden. Christus evenwel is *uit* de dooden opgewekt. Hij heeft de dooden, in wier midden Hij gekomen was door zijn sterven aan het kruis, verlaten, om nimmermeer daar terug te keeren. Christus, uit de dooden opgewekt zijnde, sterft niet meer; de dood heerscht niet meer over Hem, zegt de Apostel in Rom. VI : 9. Als bewijs van de opstanding van Christus uit de dooden, halen de Apostelen de woorden van Psalm XVI aan, door den Heiland uitgesproken: „Gij zult mijne ziel in den hades (het verblijf der afgestorvenen) niet laten; Gij zult niet toelaten, dat uw Heilige de verderving zie." De eerste, die *uit* de dooden werd opgewekt, is Christus.

Dit kon niet anders. Wel kon de macht van God dooden levend maken en in het leven terug roepen, maar *uit* de

dooden kon niemand worden opgewekt, zoolang de dood niet was te niet gedaan. En de dood werd eerst te niet gedaan door Jezus' sterven aan het kruis. Door den dood heeft Christus hem te niet gedaan, die de macht des doods had, dat is den duivel, opdat Hij allen, die door vreeze des doods, hun geheele leven door, aan de slavernij onderworpen waren, verlossen zou. (Hebr. II : 14, 15.)

De leer van de opstanding der dooden was te allen tijde bekend. Abraham geloofde in God, die de dooden levend maakt. Martha zegt bij Lazarus' graf: „Ik weet, dat hij opstaan zal, in de opstanding ten laatsten dage." De Farizeën geloofden, in tegenstelling met de Sadduceën, aan de opstanding der dooden. Maar de leer van een opstanding *uit* de dooden, dat wil zeggen: van een opstanding van sommigen uit het midden der dooden, terwijl de anderen in den dood bleven, was geheel onbekend. Dit blijkt het duidelijkst uit Markus IX. Toen de Heer met zijne discipelen van den berg der verheerlijking afdaalde, gebood Hij hun, dat zij niemand verhalen zouden, wat zij gezien hadden, dan wanneer de Zoon des menschen uit de dooden zou opgestaan zijn; en daarop wordt ons medegedeeld, dat de discipelen, dit woord hoorende, onder elkander vraagden, wat het was: uit de dooden opstaan? Aan de opstanding der dooden geloofden zij, maar van een opstanding *uit* de dooden hadden zij nimmer vernomen. Die was nog niet bekend, en zou eerst bekend en gepredikt worden, nadat Hij, de Eersteling, uit de dooden zou opgestaan zijn.

Vóór dien tijd kon dit niet. Op plechtige wijze heeft de Heer verklaard, dat er alleen in zijne opstanding vereeniging met Hem mogelijk was. „Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt, en sterft, blijft het alleen, maar indien het sterft, draagt het veel vrucht." (Joh. XII : 24.) Toen Jezus hier beneden vertoefde, was Hij geheel alleen, dat wil zeggen: er was niemand met Hem *vereenigd*. Wel had Hij volgelingen, dienstknechten, vrienden zelfs, maar Hij had geen broeders; niemand van de zijnen was met Hem één. Dit was

onmogelijk; want Hij was de Heilige en Volmaakte, en alle menschen waren onrein en zondig. Evenmin als het licht zich met de duisternis en het leven zich met den dood verbinden kan, kon de heilige Zoon van God zich vereenigen met den zondigen mensch. Het is een grove dwaling, dat de vereeniging van den mensch met Christus heeft plaats gevonden in de menschwording van Gods Zoon. Deze dwaalleer verheft den mensch door de ontkenning van diens algeheele verlorenheid en verdorvenheid, en vernedert den Zoon van God, door Hem, den Heilige, voor te stellen als één met den zondigen mensch. Voorzeker moest Gods Zoon mensch worden, en wel een waarachtig mensch, geen menschelijke verschijning, zooals menigwerf in het Oude Testament plaats vond, maar een waarachtig mensch, geboren uit een vrouw; anders had Hij ons niet kunnen verlossen. Maar even noodzakelijk was het, dat Hij geheel van de zondaren gescheiden was, zoowel in zijn leven als in zijne menschelijke natuur; want anders had Hij onze plaats in het oordeel niet kunnen innemen, maar voor zichzelven moeten lijden. Daarom verklaart de Heer uitdrukkelijk, dat Hij als mensch op deze aarde geheel alleen was. Niemand was met Hem vereenigd. Om vrucht te dragen, om menschen zijne broeders te kunnen noemen en hen in ééne familie met zich te kunnen vereenigen, moest Hij sterven. Niet in zijne menschwording, niet door zijn leven, maar in de opstanding zijn wij, die gelooven, met Christus vereenigd. Het betaamde God, zegt Paulus, dat Hij, vele zonen tot heerlijkheid leidende, den oversten Leidsman hunner behoudenis door lijden zou volmaken. Want èn hij, die heiligt, èn zij, die geheiligd worden, zijn allen uit één; om welke oorzaak hij zich niet schaamt hen broeders te noemen. (Hebr. II : 10, 11.)

Christus was de Vorst des levens. Petrus zegt tot de Joden: „Den Vorst des levens hebt gij gedood." Onze Heer kon zeggen: „Ik ben de opstanding en het leven." De Vader had Hem gegeven het leven te hebben *in zichzelven*. (Zie Hand. III; Joh. XI en V.) Hij was de tweede

mensch uit den hemel, in tegenstelling met den eersten mensch, die uit de aarde was. (1 Kor. XV: 47.) Dit is Hij niet geworden in de opstanding; dit was Hij in zijn eigen persoon. Alleen omdat Hij dit was, is Hij in staat geweest het werk te volbrengen, dat de Vader Hem te doen gegeven had. Maar Hij kon dit leven niet mededeelen; Hij kon niemand der goddelijke natuur deelachtig maken; Hij kon geen mensch met zich in die nieuwe schepping vereenigen, tenzij Hij voor ons in den dood ging. Zichzelven als het brood des levens voorstellende, zegt de Heer: „En ook het brood, dat ik geven zal, is mijn vleesch, hetwelk ik geven zal voor het leven der wereld. Tenzij gij het vleesch des Zoons des menschen eet, en zijn bloed drinkt, hebt gij geen leven in uzelven." (Joh. VI.) De mensch moest eerst van de macht der zonde en des doods worden verlost, zou het mogelijk zijn, dat hij in het leven vereenigd werd met den Zoon van God. De oude mensch moest eerst geoordeeld worden en sterven, zou er een nieuwe mensch kunnen opstaan. Aan het kruis heeft Christus de plaats van den zondaar ingenomen. Onze straf heeft Hij gedragen; het oordeel over onze zonden is op Hem gekomen; Gods toorn werd over Hem uitgestort; de dood als bezoldiging der zonde is door Hem ondergaan. Daardoor is aan den ouden mensch een einde gekomen en het lichaam der zonde te niet gedaan. Het tarwegraan was in de aarde gevallen en gestorven, en kon nu vrucht dragen. Uit de dooden opgewekt noemt de Heer de discipelen zijne *broeders*. Tot Maria Magdalena zegt Hij: „Ga heen tot mijne broeders, en zegt hun: Ik vaar op tot mijnen Vader en uwen Vader, en tot mijnen God en uwen God." In Psalm XXII, waar ons profetisch de woorden worden medegedeeld, welke de Heer in de uren van duisternis aan het kruis tot God heeft gesproken, hooren wij Hem aan het einde zeggen: „Gij hebt mij verhoord van de hoornen des eenhoorns, ik zal uwen naam mijnen broederen vertellen; in het midden der gemeente zal ik U prijzen." Er is ééne familie Gods, van welke God de Vader is en Jezus Christus,

Gods geliefde Zoon, als de eerstgeborene uit de dooden, de eerstgeborene onder vele broederen. (Rom. VIII: 29; Kol. I: 18.)

Opgewekt uit de dooden is Christus het Hoofd der nieuwe schepping. Hij, die de opstanding en het leven is, heeft het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. Nadat Hij het heerlijk verlossingswerk volbracht had, is Hij „laat na den sabbat, als het begon te lichten, tegen den eersten dag der week," zegevierend uit het graf verrezen, en is de *eersteling* geworden van hen, die ontslapen zijn. En daarna is Hij ten hemel gevaren, en voor het aangezicht van God verschenen voor ons. Nadat Hij de reiniging van de zonden heeft teweeggebracht, heeft Hij zich gezet aan de rechterhand der Majesteit in den hooge, en is daar met eer en heerlijkheid gekroond. (Hebr. I en II.)

De garf der eerstelingen moest voor het aangezicht des Heeren bewogen worden, opdat het aangenaam zijn zou voor hem, die haar bracht. In zijne genade heeft God ons *aangenaam* gemaakt *in den Geliefde*, in wien wij de verlossing hebben door zijn bloed, de vergeving der misdaden, zegt de Apostel in Efeze I. Christus, die door God voor onze zonden is overgeleverd geworden aan het oordeel en den dood, is door God opgewekt tot onze rechtvaardiging. Door de opwekking van Christus heeft God verklaard, dat Hij met het offer zijns Zoons genoegen genomen had en er door verheerlijkt is geworden, zoodat Hij nu een iegelijk, die in Christus gelooft, rechtvaardigen kan. Ja, God is rechtvaardig, wanneer Hij rechtvaardigt een iegelijk, die in Christus gelooft. Want indien God Christus als onzen plaatsvervanger heeft aangenomen, dan moet Hij naar zijne rechtvaardigheid ons, die in Christus zijn, rechtvaardig verklaren, want Christus heeft alles op zich genomen en gedragen, wat wij schuldig waren en verdiend hadden. De opstanding van Christus is het bewijs, dat wij niet meer in onze zonden zijn. Maar niet alleen dit. Wij zijn ook aangenaam gemaakt voor God in den Geliefde. God ziet ons met Christus vereenigd, ééne

plant met Christus geworden, mede levend gemaakt, en mede opgewekt en mede gezet in de hemelsche gewesten in Christus Jezus. (Efeze II.)

Dit alles is op grond van de offerande van Christus, door welke God volkomen is verheerlijkt geworden, en die als een liefelijken reuk voor Hem opsteeg. Typisch wordt dit voorgesteld door het éénjarige lam, dat op den dag, dat de garf werd bewogen voor het aangezicht des Heeren, ten brandoffer moest worden geslacht, en door het spijsoffer, 'twelk den Heere tot een liefelijken reuk moest worden opgeofferd, tegelijk met het drankoffer.

Doch de opwekking van Christus is niet slechts het bewijs van de wegneming onzer zonden en de openlijke verklaring van onze rechtvaardiging door God; zij is ook het onderpand zoowel als het beeld van *onze* opwekking uit de dooden. Christus, uit de dooden opgewekt, is de eersteling van hen, die ontslapen zijn. Hierin ligt opgesloten, dat wij, die gelooven, evenals Christus, *uit de dooden* zullen worden opgewekt. Dit wordt dan ook in hetzelfde hoofdstuk door Paulus verklaard. „Want gelijk in Adam allen (die met Adam verbonden zijn,) sterven, zoo zullen ook in Christus allen (die ééne plant met Christus geworden zijn,) levend gemaakt worden. Maar een iegelijk in zijne orde: de eersteling Christus, daarna, die van Christus zijn, bij zijne komst." Op welke wijze dit geschieden zal, leert de Apostel in 1 Kor. XV: 35—58 en in 1 Thess. IV: 13—18. Wij zullen daarbij thans niet stilstaan. De lezer overwege deze plaatsen biddend, dan zal hij een onschatbare kennis verkrijgen van deze belangrijke en heerlijke waarheid, en te midden van al de zorgen en moeiten des aardschen levens een zaligen troost genieten.

In Rom. VIII: 11 wordt ons dezelfde waarheid op een andere wijze voorgesteld. De Apostel zegt: „Indien de Geest van Hem, die Jezus uit de dooden opgewekt heeft, in u woont, zoo zal Hij, die Christus uit de dooden opgewekt heeft, ook uwe sterfelijke lichamen levend maken uithoofde van zijnen Geest, die in u woont." De op-

standing der geloovigen rust dus op denzelfden grondslag als de opstanding van Christus. Beide het Hoofd en de leden worden *uit* de dooden opgewekt. De eerste garf en de volgende garven zijn zedelijk verwant.

Het is derhalve geen wonder, dat de opstanding van Christus in de prediking der Apostelen en vooral in de geschriften van Paulus, die den verheerlijkten Heer aan de rechterhand Gods heeft gezien, en aan wien de verborgenheid der gemeente werd geopenbaard, steeds op den voorgrond wordt gesteld. Telkens beroepen zij er zich op, dat zij den opgewekten Heer vele dagen lang hebben gezien en in hun midden gehad; en in het heerlijke vijftiende hoofdstuk van den eersten brief aan de Korinthiërs wordt een lange rij van ooggetuigen voor onze oogen gesteld, en op de duidelijkste wijze de heerlijke gevolgen van Jezus' opstanding uit de dooden beschreven. Door zijne opstanding uit de dooden is Jezus openlijk verklaard Gods Zoon in kracht te zijn. (Rom. I: 4.) Door die opstanding is het bewijs geleverd, dat onze zonden zijn weggedaan, dat de macht der zonde en des doods is te niet gedaan, de duivel is verslagen, de wereld is geoordeeld. (1 Kor. XV: 17; Hebr. II.) Door die opstanding heeft God allen, die in zijnen Zoon gelooven, rechtvaardig verklaard. (Rom. IV: 25.) In die opstanding zijn zij met Christus vereenigd. De nieuwe schepping heeft toen een aanvang genomen. De opstandingsdag van Christus is de geboortedag der Gemeente Gods. (Efez. II; Kol. III.) Jezus Christus heeft den dood te niet gedaan, en leven en onverderfelijkheid aan het licht gebracht. (2 Tim. I.) En de opstanding van Christus uit de dooden is het onderpand en de waarborg van onze opstanding. (Rom. VIII: 11.) Daarom wenschte Paulus Christus te kennen, en de *kracht zijner opstanding* en de gemeenschap zijns lijdens, zijnen dood gelijkvormig wordende, of hij op eenigerlei wijze komen mocht *tot de opstanding uit de dooden*. (Fil. III: 8—11.) En daarom zegt hij tot zijnen zoon Timotheüs: „Houd Jezus Christus in gedachtenis, *als uit de dooden opgewekt*, uit het zaad van David, naar mijn evangelie."

Laat ons allen, geliefde broeders! deze vermaning behartigen, en elken dag denken aan de woorden van den Apostel, zoo vol vertroosting en kracht: „Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods; bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn; want gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God."

Gij, vaders! verwekt uwe kinderen niet tot toorn.

Als de Apostel Paulus aan de kinderen der gemeente van Efeze geschreven heeft: „zijt uwen ouderen gehoorzaam in den Heer, want dit is recht. Eert uwen vader en uwe moeder, opdat het u welga, en gij lang leeft op aarde", richt hij ook het woord tot die ouders zelve, en spreekt de vaders, als vertegenwoordigers en hoofden van de opvoeding der kinderen aldus aan: „Gij, vaders! verwekt uwe kinderen niet tot toorn."

Waarom is toch wel deze waarschuwing het eerste, dat Paulus aan den opvoeder te zeggen heeft?

Alleen hierom, dat niets lichter, en daarom veelvuldiger bij de opvoeding plaats vindt, dan juist dit verwekken van kinderen tot toorn.

En vanwaar dit veelvuldige tot toorn verwekken, waartegen gewaarschuwd wordt? Alvorens en ten einde hierop te antwoorden, willen wij een oogenblik stilstaan ter beschouwing van het voorwerp der opvoeding en van de opvoeding zelve, zooals zij tot toorn verwekt.

Sedert de mensch de Bron der Liefde verliet, en het bestond om uit een andere vuile bron zijn geluk te willen gaan putten, bewees zich zijne ellende steeds dààrin, dat hij niemand liefhad dan zichzelven. En dit altijd met een liefde, die eigenlijk niet meer dan een schijn, ja die het tegenbeeld van de ware Liefde is. Niet alleen van de

liefde, maar van alles, wat tot het begrip „geluk" behoort, en dus ook van de zaligheid zelve, had hij een verkeerde voorstelling, zoodat het niet anders kon, of hij moest in alles zulke wegen inslaan, als hem naar het tegendeel voerden van hetgeen hij wenschte te bereiken. Versmadende zijn geluk uit de hand van God te ontvangen, is hij zich gaan vermoeien om zelf het zich te verzekeren. En welk denkbeeld kon toch *hij* van geluk, van hetgeen „zalig" is, hebben, die den *Volzalige* verworpen had en ontvloden was? Zie dan ook den mensch, die in de gansche naaktheid zijner ellende dààr staat, zich het „geluk" voorstellen onder de bevrediging van alleen lichamelijken nooddruft en lichamelijken wellust. Op dezen laagsten trap van menschelijke verdorvenheid is er nauw een spoor van zedelijk gevoel te ontdekken!

En waar nu het zedelijk karakter van den mensch zich meer te kennen geeft, en dus ook het begrip van „geluk" een genot van meer zedelijken aard in zich sluit, wel verre dat dààr de mensch een rechte voorstelling zou hebben van het geluk en de wegen om er toe te geraken, bewijst zich zijne ellende temeer, naarmate het standpunt, waarop hij zich dààr bevindt, verhevener is dan het bijna dierlijke van den zoogenaamden natuurmensch.

Op dezen trap van meerdere of mindere zedelijke bewustheid, wil hij door het zichzelven verkrijgen van zedelijke goederen (te zamen onder het ééne woord „braafheid" begrepen) tot de zaligheid komen.

Zooals de natuurmensch, hoewel hij zichzelven een wet is, *leeft zonder wet*, staat de zedelijke mensch *onder een wet*, dat wil zeggen: hij heeft een maatstaf, waarmede hij zich meet, om te zien, hoever hij reeds op den weg naar de zaligheid gevorderd is.

Die wet of maatstaf van zedelijkheid wordt bij iederen mensch aangegeven door den totaal-invloed, welken de hem omringende wereld, voorzoover zij een zedelijke beteekenis heeft, op hem uitoefent.

Alle betrekkingen des menschelijken levens, die van het huisgezin, van het land en van den tijd, waarin de mensch

leeft, en welker gezamenlijke invloeden zijne opvoeding uitmaken, werken ieder naar hunnen aard mede om dien maatstaf van zedelijkheid te bepalen.

Het valt dadelijk in het oog, dat hoezeer in dezen weg van zedelijke zelfvolmaking enkele punten van overeenkomst in het zedelijkheidsbegrip worden opgemerkt tusschen de onderscheidene personen door wie, en de verschillende tijden waarin hij wordt bewandeld, er nochtans oneindig meer punten van verschil moeten worden gevonden, zoodat de een verwerpt, wat de ander opneemt en door een derde niet eens gekend wordt. En nog veel klaarder is het uit zichzelven (wat trouwens door het zoeken *en niet vinden* van de achtereenvolgende wijsgeeren overvloedig bevestigd is) dat niemand door dezen weg ooit kon geraken tot de objectieve zedelijkheid, tot de Bron van hetgeen recht en goed is, tot de zaligheid, tot God zelven.

Bovendien doet zich in dezen weg nog het (zielkundig te verklaren) verschijnsel voor, dat wanneer den mensch een zedelijkheid wordt voorgehouden, die zuiverder is dan de zijne, en die hem alzoo zijn gebrek verwijt, er een gevoel bij hem ontstaat van moedeloosheid, gemelijkheid, hetwelk te sterker is naarmate de zedelijkheid, die hem voorgesteld wordt, verder gaat dan de zijne. Komt nu den mensch de objectieve zedelijkheid voor, de zedelijkheid, niet zooals een mensch, maar God ze begrijpt, en waarvan Hij in de H. Schrift den inhoud heeft aangegeven in het „*liefhebben* van God boven alles en van den naaste als zichzelven," dan wordt de mensch niet alleen gemelijk of moedeloos, maar hij voelt zich veroordeeld, ja hij openbaart vijandschap tegen hetgeen hem veroordeelt. Die toestand van veroordeeling, van moedeloosheid, van vijandschap, waarin geheel zijne krachteloosheid openbaar wordt, omdat het hem nooit gelukken kan de zedelijkheid, die bij God geldt, te vernietigen, evenmin als om ze te bereiken, wordt in de Heilige Schrift aangeduid door het woord „toorn," gelijk blijkt in de uitdrukking „de wet werkt toorn."

Deze gang van zaken in de zedelijke wereld is vooral

door het volk Israël in duidelijk leesbare trekken voorgesteld, zooals het vóór Mozes zonder wet, en nà hem onder de wet geleefd hebbende, geëindigd is met den Zoon Gods, als de verpersoonlijking der zedelijkheid, aan een kruis te nagelen.

Uit de geschiedenis van dat Israëlietische volk, onder hetwelk God de wet deed inkomen, opdat de zonde te meerder wierde, is dus die groote leering te voorschijn getreden, om welke te leeren anders veellicht een even groot verloop van eeuwen als nu van jaren noodig zou geweest zijn, dat de mensch uit zichzelven in geenen deele tot de voorstelling van hetgeen recht en goed is geraken kan; en dat wanneer de gerechtigheid, die uit God is, hem voorgesteld wordt, wel verre van hem alzoo die gerechtigheid te zien deelachtig worden, daardoor alleen zijne veroordeeling uitgesproken en zijn vijandschap gaande gemaakt wordt.

Maar nu hebben wij dan ook een zoo veelbeteekenend opvoedkundig onderwijs ontvangen, als waarlijk alleen de Heilige Geest in leesbare woorden geven kon; en zijn wij op den weg gebracht om te verstaan, waarom Paulus de vaders het eerst met die waarschuwing tegenkomt: „verwekt uwe kinderen niet tot toorn."

De opvoeder toch bedoelt met al zijn werken en streven wel niets anders, dan dat het kind naarmate van zijne ontwikkeling een zedelijk mensch worden zal, d. i. in al zijne handelingen door beginselen van ware zedelijkheid zich zal laten besturen. Alle onderwijs, vermaningen, besturing, die hij zijn kweekeling geeft of doet geven, het geschiedt met de blijde hoop van als heerlijke vrucht daarvan bij den jongen mensch te zien rijpen dien toestand des gemoeds, waarin wat goed is door hem begeerd en het kwade door hem verworpen wordt. Wat wonder dat hij, door den schijn misleid, en zoo de weg van het volk Israël niet tot zijne eigene bewustheid gekomen is, hetzij omdat hij dien weg niet heeft doorgemaakt, hetzij omdat hij dien betreden hebbende zich geen rekenschap heeft gegeven van wat er met hem plaats vond, zijn doel al zeer goed meent

te zullen bereiken door den jongen mensch aanhoudend een zedelijkheid te prediken, verre boven de reeds door hem bereikte, in de verwachting dat hij alzoo langzamerhand daartoe komen zal.

Wat die zedelijkheid zelve aangaat, zij kan onder de naakte gedaante van wet worden voorgesteld, of men kan, wat tegen de wet lijnrecht overstaat, het Evangelie, als wet gebruiken en in beide gevallen verkrijgt men het tegendeel van hetgeen men verlangt.

Zoolang de kweekeling nog zonder zedelijk zelfbewustzijn is, laat het hem meestal onverschillig, en het hoogste, wat er volgt, is een meerdere of mindere gemelijkheid en tegeningenomenheid. Is het zedelijk gevoel bij den kweekeling ontwaakt, dan wordt bij elke zijner pogingen om de ladder te bestijgen het onaangename gevoel opgewekt, dat op een ijdel pogen altijd volgt, en het einde is, zooals wij boven hebben aangewezen: *machtelooze toornigheid!*

En zulks zal niet alleen plaats hebben, wanneer men op de strengste wijze de kinderen de tien geboden en allerlei formulieren en catechismussen in het hoofd wil prenten en op het hart drukken, maar men kan door met de liefelijkste uitspraken des Evangelies in den mond den kinderen een soort van oorlog aan te doen, door ze onophoudelijk te vervolgen met allerlei sentimenteele waarschuwingen en bepalingen, door hen altijd te verbieden of te gebieden, door ze voortdurend te beloeren of er niet iets buiten den regel geschiedt, hen in zeker keurslijf zoeken te persen, opdat zij de vereischte houding verkrijgen mogen, die met ons ideaal overeenkomt, en het einde zal hetzelfde wezen.

Alle wettische behandeling heeft gewis dezen treurigen uitslag ten gevolge, en het is volstrekt niet genoeg een Christen te wezen om gewaarborgd te zijn tegen een wettische opvoeding van kinderen. Vooreerst zijn er maar al te veel kinderen Gods, die een beslist uitgesproken wettisch standpunt hebben ingenomen, en rechtstreeks leeren, dat de wet, die in geboden en inzettingen bestaat, den zondaar gepredikt worden moet, en ten tweede is het

nog een dagelijksche oefening voor die kinderen Gods, wier keuze het is naar de wet der vrijheid te spreken en te doen, (Jak. II : 12.) om in alles, en vooral in hetgeen de behandeling van zielen, ook van kinderzielen, aangaat dáárvoor bewaard te blijven, dat de wensch om anderen zóó te zien, als zij zijn moeten, hen niet in die mate beheerscht, dat zij zelf er hen toe willen gaan brengen. Zoodra wij — ook bij alle belijdenis dat het God alleen is, die over den mensch macht heeft als de pottebakker over het leem — die waarheid feitelijk in onze behandeling van anderen weerspreken, dan is hunne bekeering ons tot een last, tot een werk, tot een wet geworden; en wij zelven zijn in zulk een toestand niet vrij, niet onbevangen genoeg om het werk in Gods handen te zien, het als 't ware te bespieden en in zijnen voortgang overeenkomstig Gods eigene wijze van handelen, te leiden en te bevorderen. En overal, waar die overmatige drang, die wettische ongedurigheid werkzaam is, kan het niet anders, of er moet tegenzin worden opgewekt.

Wij zien dus, dat er ruime aanleiding bestaat tot het waarschuwen van iederen opvoeder om zijne kinderen niet tot toorn te verwekken; en zoo wij — christelijke ouders en onderwijzers — de hand in den boezem steken, zal het niet zoozeer te bevreemden zijn, wanneer ze er ietwat melaatsch uitkomt, en misschien zullen wij zelfs moeten bekennen, dat zij gansch zeer onrein is. Het zal ons niet baten, of wij al antwoorden, dat zich die toornigheid zelden openbaart; want daartoe wordt het kind veellicht door ontzag en vrees weerhouden; maar de toestand des harten zal niet minder dezelfde zijn. Of liever, waar aan de toornigheid geen plaats gegeven kan worden, en een opgekropte spijt in de plaats treedt, is de toestand des te gevaarlijker, omdat het hart alzoo geheel onvatbaar wordt voor aandoeningen van liefde. En ook waar het kind zich stil houdt tegen den sterkere, zal het geweten van den opvoeder, voorzooverre hij in dit punt verlicht is, zelf wel het vonnis strijken over elke opvoedingsdaad, die niet op het gebied der genade thuis behoort.

Zulks moge dan strekken tot onze verootmoediging; maar er is ook iets, dat strekt tot onze bemoediging, namelijk, dat, als het ons oprechtelijk te doen is om den wil des Heeren te weten en te betrachten, en onze harten in stilheid voor God zijn, wij zóóveel zullen opmerken en verstaan van de opvoeding, die de Heer aan *zijne* kinderen ten koste legt, dat wij *onze* kinderen in *zijne* tucht en vermaning leeren opvoeden, en minder en minder op ons de waarschuwing past: „verwekt uwe kinderen niet tot toorn."

H. J. L.

„Die Hem liefhebben."

„Wat geen oog heeft gezien, en geen oor heeft gehoord, en in geen menschenhart is opgekomen, hetgeen God bereid heeft voor hen, *die Hem liefhebben.*" (1 Kor. II : 9.)

Hoe kostelijk zijn deze woorden voor allen, die door Gods genade kunnen getuigen, dat zij *Hem liefhebben!* Gered van het eeuwig verderf, zijn zij Hem eeuwig dank schuldig; en bij de overdenking van de liefde des Heeren Jezus, die zichzelven, hoewel Hij de Heer der heerlijkheid was, heeft laten kruisigen door de oversten dezer wereld, opdat Hij ons zou kunnen verlossen en zalig maken, vallen zij neder in lof en aanbidding voor Hem, die hen kocht met zijn bloed; maar als zij dan aanschouwen en vernemen, welke heerlijke, onuitsprekelijk groote dingen God bereid heeft voor degenen, die Hem liefhebben, dan ruischt het van den bodem hunne harten:

Waar is een God, aan U gelijk,
Vol liefde, vol genade,
Die ons, gezonken in het slijk,
Met *gunsten overlaadde?*

Hoe genadig is onze God! Datgene, waar wij nooit over zouden denken om het te vermelden, noemt Hij op als iets

bijzonders, namelijk onze liefde tot Hem. Heeft God dan in *onze* liefde aanleiding gevonden, om ons zulke heerlijke dingen te schenken, die geen oog gezien en geen oor vernomen heeft? Immers neen! De beweegreden lag alleen in *Zijne* liefde *tot ons*, toen wij zondaars en vijanden waren. Maar Zijn hart verheugt zich, dat Hij onze zwakke liefde tot Hem kan opmerken en erkennen, en dat Hij voor dezulken, die in een van God vervreemde, tegen God vijandige wereld Hem liefhebben en dienen, zulke heerlijke, kostelijke zegeningen bereid heeft, die in geen menschenhart zouden zijn opgekomen.

Maar de hierboven aangehaalde plaats is niet de eenige, waarin God van onze liefde tot Hem spreekt. In Rom. VIII : 28 b.v. lezen wij: „Wij weten, dat hun, *die God liefhebben*, alle dingen medewerken ten goede; hun, die naar zijn voornemen geroepen zijn," en in Jak. I : 12, waar van de kroon des levens sprake is, wordt gezegd: „Welke Hij beloofd heeft aan hen, *die Hem liefhebben*."

Welke heerlijke woorden! God heeft ons eerst liefgehad en Zijne liefde in onze harten uitgestort, en nu is onze zwakke beantwoording van deze ondoorgrondelijke liefde voor Hem van zooveel waarde, dat Hij haar meermalen aanhaalt; evenals een moeder met groote vreugde de nog zoo geringe openbaring van liefde van de zijde van haar kind dankbaar opmerkt; en er slechts een reden te meer in vindt om het met nieuwe liefdebewijzen te overladen.

Ja, hoe genadig, hoe aanbiddenswaardig is onze God! Een God, die Zijnen Zoon wou schenken, — die trouwe God *onthoudt niets* meer. Waar is een liefde, aan Zijne liefde gelijk! Mocht het overdenken dezer liefde in ons allen de vurige begeerte doen ontstaan om Hem meer te dienen en meer lief te hebben, en alzoo de gevoelens van ware, oprechte liefde tot Hem vermeerderen!

Het Pinksterfeest.

(Lev. XXIII: 15—21; Deut. XVI: 9—12.)

Vijftig dagen na het bewegen van de garf der eerstelingen voor het aangezicht des Heeren moest het Feest der weken of het Pinksterfeest worden gevierd. Vijftig dagen na de opstanding van onzen Heer Jezus Christus uit de dooden werd de Heilige Geest uitgestort over Jezus' discipelen, om hen tot één lichaam te doopen. Schoon en goddelijk volmaakt is de volgorde van de vier Hoogtijden des Heeren. In het Paaschfeest met het feest der Ongezuurde Brooden wordt ons de dood van Christus ter verzoening onzer zonden en ter heiliging onzes levens voorgesteld; in de garf der eerstelingen de opstanding van Christus, en in het Pinksterfeest de nederdaling des Heiligen Geestes om de Gemeente te vormen.

De dood en de opstanding van Christus moesten plaats hebben, zou de Gemeente kunnen gesticht worden, en de opgestane Heer moest als de Eersteling uit de dooden ten hemel varen en aan Gods rechterhand verheerlijkt zijn, zou de Heilige Geest kunnen nederdalen om de geloovigen in Christus tot één lichaam te doopen.

Toen Simon Petrus de heerlijke belijdenis had afgelegd: „Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods," zeide de Heer: „Welgelukzalig zijt gij Simon, Bar-Jona, want vleesch en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En ook ik, ik zeg u: dat gij zijt Petrus, en op deze rots (namelijk Christus, de Zoon des levenden Gods,) zal ik mijne gemeente bouwen, en de poorten van den hades zullen haar niet overweldigen." (Matth. XVI: 16—18.) De gemeente bestond toen nog niet. Als ik zeg: „Op dat fundament zal ik mijn huis bouwen," heb ik daarmede gezegd, dat het huis nog moet

worden gebouwd. Wanneer de Heer dus verklaart: Op deze rots zal ik mijne gemeente bouwen, dan verklaart Hij daarmede, dat de gemeente nog niet gebouwd was, maar nog moest gebouwd worden. Het fundament was aanwezig, want Hij, de Zoon des levenden Gods, was de rots, waarop zijne gemeente zou worden gebouwd. Maar Hij moest eerst lijden en sterven, en door zijnen dood aan den ouden mensch een einde maken, om in zijne opstanding uit de dooden het leven en de onverderfelijkheid aan het licht te brengen, de nieuwe schepping in het aanzijn te roepen, en hen, die in Hem gelooven, met zich te vereenigen, gelijk wij zulks in het vorige opstel over het feest der Eerstelingen hebben aangetoond. De Gemeente is het lichaam van den opgewekten en verheerlijkten Heer. God heeft, naar de werking van de kracht zijner sterkte, Christus uit de dooden opgewekt, en Hij heeft ons, toen wij dood waren in de misdaden, levend gemaakt met Christus, en heeft ons mede opgewekt en mede gezet in de hemelsche gewesten in Christus Jezus. (Efez. II.) Het is derhalve gansch en al in strijd met de leer van Jezus en zijne Apostelen, te gelooven, dat de Gemeente van den beginne af heeft bestaan. Niet slechts gedurende de oud-testamentische bedeeling, maar ook tijdens Jezus' omwandeling op aarde bestond de Gemeente nog niet. Zij meest nog worden gebouwd. Eerst in de opstanding van Christus is zij met Hem uit het graf verrezen, en eerst na Christus' verheerlijking aan Gods rechterhand is zij openbaar geworden, en werden de geloovigen door de nederdaling des Heiligen Geestes tot één lichaam gedoopt. (1 Kor. XII : 13.)

Omtrent de nederdaling des Heiligen Geestes wordt hetzelfde geleerd. De Heilige Geest, de derde persoon der heilige Drieëenheid, is eeuwig, evenals de Vader en de Zoon, en heeft zoowel in de schepping des heelals als in de wedergeboorte der oud-testamentische heiligen en in hunne bewaring en leiding voortdurend zijne werkzaamheid geopenbaard; maar Hij kon eerst aan de geloovigen gegeven worden om in hen te wonen en hunne lichamen

tot zijn tempel te maken na de opstanding en verheerlijking van Jezus. Dit wordt uitdrukkelijk in Joh. VII verklaard. Op den laatsten, den grooten dag van het loofhuttenfeest, zoo lezen wij daar, stond Jezus, en riep: „Zoo iemand dorst, die kome tot mij en drinke! Die in mij gelooft, gelijk de Schrift zegt: „Stroomen van levend water zullen uit zijnen buik vloeien." En de Evangelist Johannes verklaart daarbij: „Dit nu zeide Hij aangaande den Geest, dien ontvangen zouden, die in Hem gelooven; want de Geest was nog niet, omdat Jezus nog niet verheerlijkt was." Dit wil natuurlijk niet zeggen, dat de Geest nog niet bestond, en ook niet, dat Hij nog niet werkzaam was, voordat Jezus verheerlijkt was, maar dat Hij niet aan de geloovigen in Christus kon gegeven worden, om in hen te wonen, zoolang de gestorven en opgewekte Heer niet aan Gods rechterhand was verheven. Het werk der verlossing moest eerst volkomen volbracht, en de Verlosser met eer en heerlijkheid in den hemel gekroond zijn, zou de Heilige Geest kunnen nederdalen op aarde en woning in de geloovigen kunnen maken om hen tot één lichaam te vormen. Gelijk de Heere God vroeger eerst kon wonen onder zijn volk Israël, nadat het uit de macht der Egyptenaren was verlost, zoo kon ook de Heilige Geest eerst woning maken in de geloovigen, nadat door Jezus' verheerlijking het werk onzer verlossing was voltooid.

Vóór zijn heengaan van deze aarde verklaarde de Heer aan zijne discipelen: „Doch ik zeg u de waarheid: „het is u nut, dat ik heenga, want zoo ik niet heenga, zal de Trooster tot u niet komen, maar zoo ik heenga, zal ik hem tot u zenden." (Joh. XVI: 7.) De kostelijke gave van den Heiligen Geest volgt op den dood, de opstanding, de hemelvaart en de verheerlijking van onzen Heer en Heiland Jezus Christus. De tegenwoordigheid des Heiligen Geestes op aarde, zijne inwoning in alle ware geloovigen in Christus — een waarheid, die het Christendom kenmerkt — kon in de oud-testamentische bedeeling niet plaats vinden; en zelfs de discipelen van Jezus wisten

daarvan niets, zoolang de Heer nog bij hen was. De mannen, die het hooge en heerlijke voorrecht genoten van persoonlijken omgang met den Heer, zouden door zijn heengaan tot den Vader en door de nederdaling van den Heiligen Geest tot een hoogeren trap van geestelijk leven geraken. „Indien gij mij liefhebt, bewaart mijne geboden. En ik zal den Vader vragen, en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat hij bij u zij tot in eeuwigheid, den Geest der waarheid, dien de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet hem niet, en kent hem niet; maar gij kent hem, want hij blijft bij u, en zal in u zijn." (Joh. XIV: 15—17.)

Vóór de hemelvaart van Jezus kon de Heilige Geest niet komen. Dit wordt uitdrukkelijk zoowel door Hemzelven als door den Apostel Johannes verklaard. Hieruit volgt dus, dat de mededeeling des Heiligen Geestes aan Jezus' discipelen aan den avond van den dag zijner opstanding, waarvan wij in Johannes XX lezen, geenszins de vervulling van Jezus' belofte geweest is; hetwelk ten overvloede nog bewezen wordt uit de herhaling van die belofte door den Heer op het oogenblik van zijne hemelvaart. Met zijne discipelen vergaderd zijnde op den Olijfberg, beval Hij hun, zich niet van Jeruzalem te verwijderen, maar de belofte des Vaders te verwachten, die gij, zeide Hij, van mij gehoord hebt. „Want Johannes doopte wel met water, maar gij zult met den Heiligen Geest gedoopt worden, niet vele dagen na dezen." (Hand. I: 4, 5.) De mededeeling des Heiligen Geestes op den dag der opstanding was het inblazen van den Geest als leven, van het nieuwe leven der opstanding. Evenals bij de schepping van den mensch door den Heere God de adem des levens in diens neusgaten geblazen werd, zoo blies het Hoofd der nieuwe schepping den Geest des nieuwen levens in de zijnen. Op den Pinksterdag evenwel, tien dagen na Jezus' hemelvaart, daalde de Heilige Geest uit den hemel neder, om als de andere Trooster, door Jezus beloofd, persoonlijk in de geloovigen te wonen, hunne lichamen tot zijnen tempel te maken, en hen, die tot

daartoe als afzonderlijke geloovigen leefden, tot één lichaam te doopen.

Paulus verklaart zulks uitdrukkelijk in 1 Kor. XII. „Want ook wij allen zijn door éénen Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij slaven, hetzij vrijen; en wij allen zijn tot éénen Geest gedrenkt." In zijne heerlijke woorden tot zijne discipelen, in den laatsten nacht zijns levens gesproken, verklaarde de Heer, dat de Heilige Geest, dien de Vader zenden zou in zijnen naam, en die door Hem de andere Trooster, de Geest der waarheid genoemd wordt, tot in eeuwigheid bij hen blijven zou; dat die Geest hun alles zou leeren, en hun indachtig zou maken alles, wat Hij hun gezegd had, dat Hij van Hem zou getuigen, en de toekomende dingen hun zou verkondigen. (Zie Joh. XIV : 16 en 26; XV : 26; XVI : 13 en 14.) Van het doopen der zijnen tot één lichaam door den Heiligen Geest spreekt de Heer evenwel niet, want Hij had nog wel vele dingen te zeggen, doch zij konden die toen nog niet dragen, „maar wanneer de Geest der waarheid zal gekomen zijn — zoo verklaart de Heer — dan zal hij u *in al de waarheid leiden*." (Joh. XVI : 13, 14.) De waarheid omtrent de gemeente als het lichaam van den verheerlijken Heer werd aan den Apostel Paulus door openbaring bekend gemaakt, en daarom kon eerst door hem gesproken worden over het doopen der geloovigen tot één lichaam door den Heiligen Geest, die door den verheerlijken Heer op aarde gezonden was om in de zijnen te wonen.

In zijne brieven aan de Efeziërs en Kolossers wordt door den Apostel verklaard, dat hem *door openbaring* was bekend gemaakt geworden de verborgenheid, die in andere geslachten den zonen der menschen niet was bekend gemaakt, gelijk zij nu is geopenbaard aan zijne heilige apostelen en profeten in den Geest; en dat door de openbaring dezer verborgenheid, die van eeuwen en geslachten her verborgen is geweest, maar nu geopenbaard is aan zijne heiligen, het woord Gods is voleind, dat wil zeggen: voltooid, zoodat de gansche waarheid, zooals die in God ver-

borgen was, is medegedeeld. In het Oude Testament wordt over de gemeente als het lichaam van Christus in het geheel niet gesproken. De Heer Jezus heeft het bouwen van de gemeente op de rots aangekondigd, en die Gemeente aangewezen als de plaats, waar Hij met zijn gezag zou tegenwoordig zijn. (Matth. XVI en XVIII.) De Gemeente is uit het graf van Christus met haar opgewekt Hoofd verrezen, en trad door de nederdaling des Heiligen Geestes op den Pinksterdag aan het licht. Maar *de leer* omtrent de gemeente, de gedachten van God over haar, welke van eeuwen en geslachten her in Hem waren verborgen gebleven, werd eerst aan Paulus door openbaring bekend gemaakt, en is door hem aan de geloovigen verkondigd geworden. Paulus legt meermalen daarop den nadruk, behandelt dit gewichtig onderwerp uitvoerig in zijne brieven aan de Efeziërs en Kolossers, noemt het menigmaal: *zijn* evangelie, spreekt van het rentmeesterschap van God, dat hem gegeven was om het woord Gods te voleinden, en betuigt, dat hij ieder (geloovig) mensch volmaakt zou stellen in Christus, waartoe hij arbeidde, strijdende naar de werking van God, die in hem werkte met kracht. (Kol. I : 24—29.)

Waarin deze verborgenheid bestaat, wordt door hem in Efeze III in de volgende woorden gezegd: „*dat die uit de volken medeërfgenamen zijn en medeïngelijfden en mededeelgenooten zijner belofte in Christus door het evangelie.*" In Hand. II : 47 lezen wij: „En de Heer voegde dagelijks bij de gemeente, die behouden moesten worden." Allen, die naar Gods eeuwig raadsbesluit uit Israël in Christus geloofden, werden gevoegd bij de gemeente, die van het israëlietische volk afgezonderd was, en een eigen lichaam vormde. En met deze geloovige Israëlieten werden de geloovigen uit de volken tot één lichaam vereenigd. Het onderscheid tusschen Jood en Griek, slaaf en vrije hield op. Allen, die in Christus geloofden, of zij uit de Joden of uit de volken waren, waren mede levend gemaakt en mede opgewekt en mede gezet in de hemelsche gewesten in Christus Jezus. De middelmuur der omtuining, die er

tot het oogenblik van Jezus' dood aan het kruis bestond, en waardoor de Joden van de volken waren afgezonderd, zoodat zij geen gemeenschap met elkander mochten houden, was verbroken. Christus heeft in zijn vleesch de vijandschap, die er tusschen Joden en Heidenen bestond, de wet der geboden, bestaande in inzettingen, te niet gedaan; en Hij heeft die twee, Joden en Heidenen, in zichzelven tot éénen nieuwen mensch geschapen, voor beiden vrede makende door het bloed zijns kruises; en Hij heeft die beiden in één lichaam met God verzoend door het kruis, de vijandschap, welke beiden hadden tegen God, door dat kruis gedood hebbende. Zoo is Christus onze vrede, zegt de Apostel, doordien Hij de geloovigen uit de Joden en de geloovigen uit de volken één gemaakt heeft. En Hij is gekomen, en heeft vrede verkondigd aan u, die verre waart (de volken) en vrede aan hen, die nabij waren (de Joden.) Want door Hem hebben wij beiden, de geloovigen uit Israël en uit de volken, den toegang door éénen Geest tot den Vader. En zich daarna tot de geloovigen uit de volken wendende, zegt de Apostel: „Derhalve zijt gij niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar gij zijt medeburgers der heiligen en huisgenooten Gods, gebouwd op het fondament der apostelen en profeten; terwijl Jezus Christus zelf hoeksteen is, in wien het geheele gebouw, wel te zamen gevoegd, opwast tot een heiligen tempel in den Heer, in wien ook gij mede opgebouwd wordt tot een woonstede Gods in den Geest." (Efez. II: 11—22.)

Deze gewichtige waarheid wordt bij het Feest der weken typisch voorgesteld door de *twee beweegbrooden*, welke den Heere moesten worden gebracht. Het moesten *twee* brooden zijn, maar het was één offer, want zij waren beiden van twee tienden meelbloem gemaakt en gedeesemd gebakken, en zij waren te zamen de eerstelingen voor den Heere. De Gemeente Gods, het lichaam van Christus, bestond uit geloovigen uit Israël en uit geloovigen uit de volken, die te zamen den Heere worden voorgesteld als één lichaam, en die beiden

door éénen Geest den toegang hebben tot den Vader.

Merkwaardig is het, dat deze twee beweegbrooden, uit twee tienden meelbloem gemaakt, *gedeesemd* moesten worden gebakken. Daar nu zuurdeeg het beeld van het kwaad is, zoo wordt hierdoor voorgesteld, dat, alhoewel de brooden van fijn meel gemaakt waren, er toch kwaad mede gemengd was. Dit vormt een scherpe tegenstelling met de offerande, welke tegelijk met de garf der eerstelingen werd gebracht. Dat spijsoffer, ook van twee tienden meelbloem gemaakt, was met olie gemengd, *zonder* zuurdeeg, en werd opgeofferd tot een liefelijken reuk den Heere. Waarom zulks? Wel omdat de garf der eerstelingen Christus voorstelt als uit de dooden opgewekt, die om ons aangenaam te maken voor God, den Heere, werd gebracht; terwijl de twee beweegbrooden, die op den vijftigsten dag na het feest der Eerstelingen Gode gebracht werden, de Gemeente voorstellen, die door den Heiligen Geest werd gedoopt, en als de vrucht van Jezus' werk der verlossing Gode wordt voorgesteld. In de Gemeente nu, ofschoon met den Heiligen Geest vervuld en met zijne gaven en liefelijkheden versierd, woont *kwaad*. Hoewel wij aangenaam voor God zijn gemaakt in den Geliefde, zoo woont nochtans, zoolang wij hier béneden vertoeven, de zonde in ons. Geen macht van den Heiligen Geest kan het feit te niet doen, dat er in het midden van Gods volk kwaad aanwezig is. Het moge onderdrukt en bedekt gehouden worden, maar toch is het aanwezig. Paulus zegt: ik weet, dat in mij, dat is in mijn vleesch, geen goed woont. De Heilige Geest daalde op den Pinksterdag niet neer om onze natuur te verbeteren en het vleesch te veranderen; maar om de geloovigen tot één lichaam te doopen, en hen met hun verheerlijkt Hoofd in den hemel in gemeenschap te brengen. Daarom wordt er zoowel bij het Dankoffer in Levitikus III, waardoor de aanbidding der heiligen in overeenstemming met God en met Christus wordt afgebeeld, als hier bij de offerande op den Pinksterdag, zuurdeeg gevoegd. Hoewel de geloovigen niet in het vleesch, maar in den Geest zijn, zoo is nochtans het vleesch in

hen, en moeten zij, die nieuwe menschen in Christus zijn geworden, hunne leden, die op de aarde zijn, dooden.

Evenwel, het kwaad, dat door God in ons wordt gezien, wordt ook, Gode zij dank! door God verholpen. Wat lezen wij toch? „En gij zult met het brood zeven volkomene eenjarige lammeren, en een var, het jong van een rund, en twee rammen offeren; zij zullen den Heere een brandoffer zijn met hun spijsoffer en hunne drankofferen, een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den Heere." Christus heeft God volkomen verheerlijkt, en kon zich door den eeuwigen Geest Gode onberispelijk opofferen. Hij is in de kracht van dat offer voor ons voor God verschenen, zoodat niet onze zondigheid, maar zijne volmaaktheid door God wordt aanschouwd. Dat geeft rust en troost en vrede aan onze ziel. God weet alles van ons; Hij kent ons door en door; en Hij heeft niet naar wat wij zien en weten en belijden, maar naar zijne volmaakte kennis in alles voorzien. De zonde is wel in ons aanwezig, maar die zonde is door God op het kruis van Christus geoordeeld, en wij staan in de voortreffelijkheid en volmaaktheid van Christus voor Gods aangezicht. Want Christus, die ons Brandoffer is, is tevens ons Zond- en Schuldoffer. Daarom moest met de zeven volkomene eenjarige lammeren ten brandoffer ook een geitenbok ten *zondoffer* worden opgeofferd. En het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde.

Zoo werd op den Pinksterdag de Gemeente door de kracht des Heiligen Geestes in al de dierbaarheid en volmaaktheid van Christus den Heere voorgesteld. Ofschoon zij in haar zelve den deesem der oude natuur medebracht, werd dat zuurdeeg niet opgemerkt, omdat het goddelijk Zondoffer daaraan volmaakt had voldaan. De kracht des Heiligen Geestes kon het zuurdeeg niet wegnemen; maar het bloed des Lams had daarin op goddelijke wijze voorzien.

In Deut. XVI worden nog twee bijzonderheden van het Pinksterfeest vermeld, die ook voor ons van veel belang zijn. Vooreerst lezen wij daar van het Feest der weken: „Het zal een vrijwillige schatting uwer hand zijn, dat gij

geven zult, naar dat u de Heer, uw God, zal gezegend hebben." *Een vrijwillige schatting uwer hand.* De gemeente, gevormd door den Heiligen Geest, en Gode voorgesteld „als eerstelingen zijner schepselen," wijdt zich den Heere toe, geeft zich volkomen aan Hem over, laat zich door den Heiligen Geest leiden en bewerken, zoodat zij eindelijk zonder vlek of rimpel, heilig en onberispelijk aan den Bruidegom wordt voorgesteld, die haar verheerlijkt en aan zich gelijkvormig maakt. Bij het Paaschfeest is van een *vrijwillige schatting* geen spraak, want dit is de vooraf-schaduwing van de offerande van Christus, welke ons van den verderver verlost en in gemeenschap met God gebracht heeft. Daar kan dus geen spraak zijn van een vrijwillige schatting onzer hand. Alles moest zijn naar het voorschrift van God; de geringste afwijking daarvan zou het offer ongeldig en krachteloos maken. Niets dan Christus' offer, zooals God dit aangenomen heeft, en waarin Hij rust ten opzichte van ons, kan de grond van ons vertrouwen, van onze veiligheid en zekerheid zijn. Maar door dat offer verlost en van de zonde gereinigd, worden wij door de gezegende tegenwoordigheid des Heiligen Geestes in en bij ons bekwaam gemaakt om onze lichamen en alles, wat wij hebben, als een vrijwillige offerande Gode aan te bieden.

In den brief aan de Romeinen, waarin ons de gansche leer des heils geregeld wordt voorgesteld, vinden wij in het 8ste hoofdstuk de werkingen des Heiligen Geestes in den van zijne zonden verlosten en van de macht der zonde vrijgemaakten mensch, en komt het woord tot ons in het 12de hoofdstuk: „Ik vermaan u dan, broeders! door de ontfermingen Gods, dat gij uwe lichamen stelt tot een levende offerande, heilig, Gode welbehagelijk."

De tweede bijzonderheid, welke wij omtrent het Pinksterfeest in Deuteronomium vermeld vinden, is: „*En gij zult vroolijk zijn voor het aangezicht des Heeren, uws Gods.*" Een dergelijk voorschrift wordt niet gegeven bij het Paaschfeest en het feest der Ongezuurde Brooden. Dit ligt in den aard der zaak. Hoewel het pascha de grond-

slag legt van alle vreugde, welke wij hier of hiernamaals zullen genieten, zoo is toch daar de hoofdgedachte Christus' lijden en sterven, alles wat Hij uitstond, toen de baren en golven van Gods toorn over Hem heengingen. Aan het Avondmaal verkondigen wij „*den dood* des Heeren", en denken aan al de zielesmarten, die Hij om onze zonden heeft moeten doorstaan, en daarom is heilige ingetogenheid daar aan zijn plaats. Bij het Pinksterfeest evenwel is blijdschap de kenmerkende trek. Wij hooren daarbij niets van „bittere saus" of van „het brood der ellende", maar integendeel van „vroolijkheid." Want het Pinksterfeest is de zinnebeeldige voorstelling van de nederdaling des Heiligen Geestes als den anderen Trooster in Jezus' plaats, die door den verheerlijkten Heer uit den hemel gezonden werd om de harten der zijnen te vervullen met lof en dankzegging en hen te leiden tot de heerlijke gemeenschap met Christus in zijne overwinning over zonde, dood en duivel. De tegenwoordigheid des Heiligen Geestes brengt wijsheid, licht, kracht en vreugde. Wij lezen in Hand. XIII : 52: „De discipelen waren vervuld *met blijdschap en met den Heiligen Geest.*" De Heilige Geest is *het zegel* van onze aanneming tot kinderen en *het onderpand* van onze erfenis. Hij stelt ons in gemeenschap met het Hoofd der gemeente in den hemel, en is de band der onderlinge gemeenschap der heiligen. Hij neemt het uit den verheerlijkten Christus, en verkondigt het ons, en stelt ons daardoor in staat, om in onze zwakke mate de uitdrukking te zijn van wat Hij is. Hij vervult ons zoodanig met een onuitsprekelijke en verheerlijkte vreugde, dat wij kanalen van zegen voor anderen worden. „Die in mij gelooft, gelijk de Schrift zegt: Stroomen van levend water zullen uit zijnen buik vloeien." Welgelukzalig allen, die door den Geest leven, door den Geest wandelen, in den Geest bidden, door den Geest werken en door den Geest zich verheugen in de onuitsprekelijke genade van God en de uitnemende liefde en heerlijkheid van Christus!

Na de vier Hoogtijden des Heeren, die in de eerste en tweede maand van het israëlietische jaar werden gevierd, volgde een tijdvak van vijf maanden, 'twelk zonder feest voorbijging. De volgende drie feesten kwamen eerst in de zevende maand. Het Paaschfeest, het Feest der Ongezuurde Brooden, het Feest der Eerstelingen en het Pinksterfeest vormden de eerste en het Feest des Geklanks, de Verzoendag en het Loofhuttenfeest de tweede reeks. Daartusschen was een tijdvak, dat zonder feest voorbijging. Dit is een merkwaardig type van de wegen Gods. Het tijdvak, dat zonder feest voorbijging, is een afschaduwing van den tijd der genade, waarin wij leven. Na de verzoening, door Jezus' overgave voor ons in den dood des kruises, en zijne opstanding uit de dooden te onzer rechtvaardiging en als onderpand onzer opstanding, en na de nederdaling des Heiligen Geestes ter vorming der Gemeente Gods, komt de tijd der genade, waarin uit alle volken der aarde de Bruid des Lams wordt vergaderd en toebereid, welke tijd eindigen zal met de opname dier Gemeente in de voor haar door Jezus bereide hemelsche woning. In dezen tijd is het israëlietische volk door God verworpen. Om Israëls verwerping van den Messias is dit volk verstrooid onder alle volken der aarde. Het is Niet-mijn-volk, en de Niet-geliefde geworden. Een deksel ligt op zijn hart, en het oordeel der verharding is over dat volk uitgesproken. Wanneer evenwel de volheid der volken, dat is het volle getal van hen, die naar Gods eeuwig raadsbesluit tot de Gemeente behooren, zal zijn ingegaan, dan zal God weer met zijn volk Israël den afgebroken draad aanvangen, en zal gansch Israël behouden worden. Deze tijd van de vergadering der Gemeente komt in de profetieën des Ouden Verbonds niet voor. De Gemeente is de verborgenheid van alle eeuwen en geslachten her in God verborgen en den zonen der menschen niet bekend gemaakt, gelijk zij nu geopenbaard is aan zijne heilige apostelen en profeten door den Geest; en zooals daardoor vanzelf spreekt, is deze tusschentijd in het Oude Testament niet bekend. Eén voorbeeld uit de velen, die er

zijn, is Jesaja LXI. Wie deze profetie toentertijd gelezen heeft, kan niet anders hebben gedacht, dan dat al wat daar voorspeld wordt, achtereenvolgens zou gebeuren, en dat derhalve „de dag der wraak onzes Gods" onmiddellijk volgen zou op het „uitroepen van het jaar van het welbehagen des Heeren." Toen evenwel onze Heiland deze plaats in de synagoge te Nazareth voorlas, (zie Luk. IV.) hield Hij op bij de woorden „om te prediken het aangename jaar des Heeren," en zeide: nadat Hij het boek toegedaan en den dienaar wedergegeven had: „Heden is deze schrift in uwe ooren vervuld." Jezus hield dus op midden in den zin. Waarom? Wel omdat „de dag der wraak onzes Gods" toen nog niet zou komen, maar eerst veel later zou plaats vinden. Die dag der wraak is nog niet gekomen; en zoo liggen dus thans reeds tusschen het prediken van het aangename jaar des Heeren en het komen van den dag der wraak onzes Gods, in de profetie slechts door een komma gescheiden, meer dan achttienhonderd jaren. Het prediken van het aangename jaar des Heeren duurt nog steeds voort, en zal voortduren, zoolang de gemeente Gods nog niet voltallig is. Zoodra dit het geval zal wezen, en het laatste lid aan die gemeente zal zijn toegevoegd, zal Christus komen om zijne geliefde Bruid van hier weg te nemen en in het huis des Vaders in te leiden; en dan zal de dag der wrake Gods komen, waarin alle vijanden zullen gelegd worden tot een voetbank van de voeten des Heeren.

„Dewijl Hij liefelijk is."

Op de vraag: wie is God voor mij? zullen allicht zoovele antwoorden gegeven worden als er geloovigen zijn. Er zijn weinigen, die uit ondervinding, uit den omgang met God onderwezen zijn op een wijze als de psalmist. Deze kon het niet geleerd hebben uit boeken, want die waren er toen nog niet. Hij had het geleerd door de gemeenschap met God; hij smaakte een verborgen omgang met den Heere. Als wij van hem lezen, wie God voor hem was,

dan is het om er jaloersch op te worden. Het is in den CXLVII^sten^ Psalm niet de eenige keer, dat hij zich zoo uitspreekt over de liefelijkheden des Heeren, maar op vele andere plaatsen; en het is opmerkelijk, dat die plaatsen door ons zoo zelden worden gevonden. Wel hoort men vaak zeggen: „Ja, ja, David zegt toch ook maar: „ik zal nog een der dagen door de hand van Saul omkomen," en soortgelijke uitspraken, welke men dan nog verkeerd toepast. Als wij toch David hooren klagen over zijne vijanden, dan was hij ook in gemeenschap met God. Ja, die wegen van strijd en lijden waren voor hem aanleiding om zijne toevlucht tot God te nemen, bij God te schuilen, in God een Verberging te zoeken. In Psalm XVIII: 2 en 3 vinden wij acht verschillende benamingen van wat God voor hem was. In Psalm XXVII: 5 lezen wij: „Hij versteekt mij in zijne hut, ten dage des kwaads; Hij verbergt mij in het verborgene zijner tent; Hij verhoogt mij op een rotssteen." En aan het einde zijns levens vernemen wij van hem: „Zie daar, ik heb *in mijne verdrukking* voor het huis des Heeren bereid honderd duizend talenten gouds, en duizend maal duizend talenten zilvers; en des kopers en des ijzers is geen gewicht, want het is er in menigte; ik heb ook hout en steenen bereid, doe gij er nog meer toe." (1 Kron. XXII : 14.) Uit dit alles blijkt ons, hoe het hart van David vervuld was met toewijding aan God. Want dit was niet een oogenblikkelijke opwelling des harten, o neen! zijn gansche leven was daar mede vervuld. Onder alle lijden, in elken strijd, stond God voor zijn oog als een liefdevolle God. Wie kan Gods goedertierenheden zoo bezingen als hij? Daarom had hij onder alles door deze begeerte, om voor dien God een huis te bouwen. Wij weten, dat hij dit niet mocht doen, omdat hij zoo veel bloed vergoten had. Maar kon hem dit werkeloos maken? Kon hem dit tegenhouden in hetgeen hij in zijn hart had voor God te doen? Dit was hem onmogelijk; en daarom ging hij aan het verzamelen, en deed wat hij verzamelde bij de schatten voor den Heer. Met welk een vreugde zal hij die schatten hebben zien toenemen! God

was voor David een liefelijke God, en daarom prijst hij God als zoodanig, en zegt hij: „de lof is betamelijk."

Maar om weer terug te keeren tot den XXVIIsten Psalm. In vers 4 zegt David: „Één ding heb ik van den Heer begeerd, dat zal ik zoeken." En waarin bestond dit? Was het *rijkdom, eer, grootheid, macht of heerschappij*? Neen, niets van dat alles! Hij zegt: „dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des Heeren, om de liefelijkheid des Heeren te aanschouwen, en te onderzoeken in zijnen tempel." Dit was de begeerte van David. God vervulde zijn hart. Bij Hem te zijn, Hem te aanschouwen, Hem te genieten, zie daar zijne begeerte. Het was David niet genoeg om iets van God te ontvangen, neen! het ging hem om God zelf. „Gij," zegt hij, „zijt *mijn* God! ik zoek U in den dageraad." (Ps. LXIII : 2.) „Mijn hart en mijn vleesch roepen uit tot den levenden God." (Ps. LXXXIV vs. 3.) „Ik loof U zevenmaal des daags." (Ps. CXIX : 164.)

Wij lezen ook in Ps. LXIII : 9: „Mijne ziel kleeft U achteraan, uwe rechterhand ondersteunt mij." David kende den Heer, en het is een kenmerk van allen, die God kennen, dat zij bij Hem willen zijn, Hem willen zien en genieten. Maria zat o zoo gaarne aan de voeten des Heeren. Zij kende Hem meer en beter dan de dienstvaardige Martha. Al had de Heer ook Martha en Lazarus lief, en deze twee Hem, Maria had het goede deel uitgekozen. Let er wel op, lieve broeder of zuster! Maria had het *uitgekozen*. Het was haar zoeken, het was hare keuze evenals van David om de liefelijkheden des Heeren te aanschouwen.

„Zou mijn aangezicht moeten medegaan, om u gerust te stellen?" vraagt God aan Mozes. En het antwoord is: „Indien uw aangezicht niet medegaan zal, doe ons van hier niet optrekken." (Exod. XXXIII : 14, 15.) „Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust *mij* ook niets op de aarde! Bezwijkt mijn vleesch en mijn hart, zoo is God de Rotssteen mijns harten, en mijn deel in eeuwigheid.... Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen; ik zet mijn betrouwen op den Heere Heere,

om al uwe werken te vertellen." Zoo hooren wij in Ps. LXXIII Asaf over God spreken.

Van David staat geschreven, dat hij liefelijk was in psalmen; (2 Sam. XXIII : 1.) dat wil zeggen: zeer aangenaam om aan te hooren, om daarbij tegenwoordig te zijn. Welnu, zooals de Israëliet in Davids tijd hem liefelijk vond, zóó, op dezelfde wijze, was God voor David en voor Asaf liefelijk. God is alles voor het hart. „Bij U is de fontein des levens." (Ps. XXXVI : 10.) Hij bevredigt de ziel geheel en al. Geen wensch blijft bij Hem onvervuld. Wij kunnen van harte met David instemmen: „Looft den Heere, want onzen God te psalmzingen is goed, dewijl Hij liefelijk is." (Ps. CXLVII : 1.) Niets vindt men bij Hem wat afstoot, alles wat aantrekt en opwekt om bij Hem te zijn. Hij is reeds nu, terwijl wij nog in deze woestijn zijn, onze Leidsman, die ons leidt met een trouwe hand, ons troost en bemoedigt. „Ik zal u onderwijzen, en u leeren van den weg, dien gij gaan zult; Ik zal raad geven, mijn oog zal op u zijn." (Ps. XXXII : 8.)

O, geliefde broeders! denken wij er toch steeds aan, dat wij in geen enkel opzicht aan het noodlot zijn overgegeven, maar dat onze hemelsche Vader ons in Zijne machtige handen heeft. Buigen wij onzen wil onder Hem, Hij heeft het beste met ons voor; Hij wil ons bewaren; Hij wil ons reinigen en heiligen door de wegen, welke Hij met ons houdt. In het heiligdom is God te vinden, en dáár leert men Hem kennen, en ook zijne wegen met ons. Asaf bezag alles verkeerd, vóór hij in het heiligdom inging. Maar in het heiligdom, in het licht van God, ontving alles een goddelijk karakter, en verblijdde hij zich in God.

Laat men na in het heiligdom te verkeeren, Gods gemeenschap en nabijheid te zoeken, dan komt men tot allerlei verkeerde gedachten, en spreekt men niet recht van God. In plaats van zich in God te verblijden, klaagt men, en vreeze vervult dan het hart. Men is dan meer met zichzelven en de omstandigheiden bezig, en onthoudt den Heere den lof, welken Hij zoo zeer waardig is van ons, zijne kinderen, te ontvangen.

Koning Asa, of: Wien zoekt gij?

(2 Kron. XIV—XVI.)

Het begin en het einde van de geschiedenis van koning Asa staan lijnrecht tegen elkander over; en zeker is het niet zonder beteekenis, dat wij hier, evenals bij de geschiedenis van de koningen Salomo, Josafat, Uzzia en anderen, lezen: „De geschiedenissen van Asa, *de eerste* met de *laatste*." (2 Kron. XVI : 11.) *De eerste* doet ons Asa kennen als een trouw en godvreezend geloovige, die zich door den Heer liet leiden, en daarom gezegend werd in al zijne wegen; de *laatste* daarentegen stelt hem ons voor als een verblinde, die zich tegen de vermaningen des Heeren verzette en zelfs tot een verleider des volks werd. Dit heerlijk begin, zoowel als dit treurig einde van den koning Asa, maken zijne geschiedenis voor ons hoogst ernstig en leerrijk; en dat zooveel te meer, als wij ons de oorzaak voor oogen stellen, waardoor die treurige verandering bewerkt werd. De Heer moge de overdenking dezer geschiedenis, welke Hij ook voor ons tot leering bewaard heeft, zoowel voor den schrijver als voor den lezer dezer regelen, zegenen!

Het begin van de regeering van Asa was een tijd van rust, en hij gebruikte die op de beste wijze. Vooreerst geeft de Heilige Geest het schoone getuigenis van hem, dat hij voor de oogen des Heeren wandelde. „En Asa deed dat goed en dat recht was *in de oogen des Heeren*, zijns Gods." (Hoofdst. XIV : 2.) Dit is het kenteeken van trouw en oprechtheid. Men wandelt in gehoorzaamheid aan de geboden Gods, en zoekt, vrij aan menschenvrees of menschenbehaagzucht, alleen de eer en de verheerlijking van God. Het eerste werk van Asa bestond dus ook daarin, dat hij het land reinigde van al wat in de oogen des Heeren een gruwel was. „Hij nam de altaren

der vreemden en de hoogten weg, en brak de opgerichte beelden, en hieuw de bosschen af." Vervolgens „wekte hij het volk op," dat zij den Heere, den God hunner vaderen, zoeken, en dat zij de wet en het gebod doen zouden." (vs. 3, 4.) Hij had het gewichtige beginsel ingezien, dat men God niet dienen kan, zonder met de wereld en hare geboden gebroken te hebben. Hij had verstaan, dat men niet God *en* den Mammon dienen kan. (Joz. XXIV : 19—23; Luk. XVI : 13.) Hij openbaarde daarin met geheel zijn hart voor den Heer te zijn tot beschaming van vele geloovigen in onzen tijd, die den Heer en tegelijk de wereld dienen willen, zonder te bedenken, dat „de vriendschap der wereld vijandschap is tegen God," en dat men om „feest te kunnen vieren" het oude zuurdeeg moet wegdoen. (Jak. IV : 4; 1 Kor. V : 7, 8.)

Niets mishaagt den Heere meer dan een verdeeld hart. Hij zegt: „wie vader of moeder meer liefheeft dan mij, is mijns niet waardig; en wie zoon of dochter liefheeft boven mij, is mijns niet waardig." (Matth. X : 37.) Asa en zijn volk deden de afgoden weg en zochten den *Heere;* zij waren beslist voor Hem, om Hem de eerste plaats in hunne harten en huizen te geven. Zij weken van het kwaad en wendden zich tot den Heer en Zijn woord. Zij hadden verstaan, dat, zouden zij zegen en welslagen kunnen verwachten, dit in de eerste plaats noodig was, „want wij hebben den Heere, onzen God, gezocht; wij hebben Hem gezocht, en Hij heeft ons rondom henen rust gegeven." (vs. 7.) Zij hadden niet den zegen, maar den Heere gezocht — een zeker kenteeken van een gezond geloof en een waarlijk overgegeven hart. Den Heer te zoeken is de behoefte van een ziel, die in de nietige dingen dezer wereld geen bevrediging vindt, maar deze alleen vindt in God — een behoefte, die Maria Magdalena niet eer rust gaf, voordat zij het voorwerp haars harten gevonden had. (Joh. XX : 11—16.).

Toen Asa met den Heer in het reine was, begon hij zijn werk, en gebruikte den tijd der rust om de steden van Juda te bouwen en te bevestigen. Dit is schoon en

vol leering voor ons. Het is ook onze roeping, om zooveel wij kunnen mede te werken aan het werk des Heeren, de zielen op te bouwen, te sterken en te bevestigen. En dit zullen wij te meer doen, omdat de Heer ook ons een tijd van rust gegeven heeft. Geliefde broeders! gebruiken wij die rust inderdaad tot dit doel? Of geeft de uitwendige rust ons veeleer aanleiding om ons aan de gemakken en genoegens der wereld over te geven? Hoe ernstig en gewichtig is deze vraag! Helaas! er zijn geloovigen, die slechts weinig aan het werk des Heeren denken; die voor zichzelven en de wereld leven en dezen arbeid aan anderen overlaten. Zij lijden groote schade, misschien niet hier, maar in de toekomst, want de Heer zal het dan in het licht brengen, wat een ieder met het hem toebetrouwde pand gedaan heeft. (Luk. XIX : 15.). De Apostel roept *allen* geloovigen toe: „Zoo dan, mijne geliefde broeders! weest standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig in het werk des Heeren, daar gij weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heer." (1 Kor. XV : 5—8.)

Aan den anderen kant is het noodig gedurig in gedachte te houden, dat ons loopen en arbeiden weinig waarde heeft, indien niet onze betrekking tot den Heer in het reine is, gelijk dit bij Asa het geval was. Als de Heer niet de eerste plaats in ons hart heeft, zoo worden wij spoedig moede in het werk, of wij loopen gevaar door verkeerde beweegredenen gedreven te worden, die ons iets doen opbouwen, wat later weer afgebroken zal worden. Het welslagen van alles hangt daaraan af, dat de Heer met ons is; maar Hij kan niet met ons zijn, als wij niet met Hem zijn. Vroeg of laat komt voor een ieder een tijd van beproeving. „Eens iegelijks werk zal openbaar worden, en hoedanig eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven. Indien iemands werk blijft, zoo zal hij loon ontvangen; indien iemands werk zal verbranden, hij zal schade lijden." (1 Kor. III : 13—15.).

Deze tijd der beproeving kwam ook voor Asa. Het zou openbaar worden, of hij inderdaad alleen den Heer gezocht had, en of zijn vertrouwen op Hem en het werk

dat hij in den tijd der rust verrichtte, den echten stempel droeg. Een machtige vijand trok tegen hem op met een heir van duizendmaal duizend man en driehonderd wagenen. (vs. 9.). Asa bevond zich in een moeielijken toestand.

En ofschoon hijzelf ook een heir had, dat rondas en spies droeg, en over het geheel uitkloeke helden bestond, (vs. 8.) toch was de overmacht aan de zijde van den vijand. Dit was een ernstige beproeving voor Asa! Maar hierdoor kwam de echtheid van zijn geloof aan het licht. Zijn oog was op den Heer, en niet op het zichtbare gericht. Hij was zich zijn toestand volkomen bewust, maar hij overzag die met een rust, die alleen een levendig vertrouwen op den Heer eigen is. Hij was niet ter nedergeworpen, maar er was ook geen zelfbedrog of zelfverheffing. Hij kende zijne zwakheid, zoowel als de overmacht van den vijand; maar hij kende ook Hem, dien hij in de dagen der rust gezocht had. Tot Hem nam hij zijne toevlucht ten dage des strijds. „En Asa riep tot den Heere, zijnen God." (vs. 11.) Het bewustzijn, dat het geloof van de kracht Gods heeft, gaat altijd gepaard met een diep gevoel van eigen zwakheid. „Mijne kracht," zegt de Heer, „wordt in zwakheid volbracht." (2 Kor. XII : 9.) Asa had de waarheid verstaan van hetgeen wij lezen in Ps. XXXIII : 16—18 : „Een koning wordt niet behouden door een groot heir; een held wordt niet gered door groote kracht. Een paard feilt ter overwinning en bevrijdt niet door zijne groote sterkte. Ziet, des Heeren oog is over hen, *die Hem vreezen*, op degenen, *die op Zijne goedertierenheid hopen*."

„En Asa riep tot den Heer, zijnen God." Welk een schoone uitdrukking om ons de innige betrekking te doen gevoelen, die er tusschen hem en God bestond! Het herinnert ons aan hetgeen de apostel Paulus zegt in den brief aan de Filippiërs: „*Mijn* God zal uwe nooddruft vervullen naar zijnen rijkdom." (Hoofdst. IV : 19.) Asa zag met volkomen vertrouwen op Hem, en zeide: „Heere, het is niets bij U te helpen, hetzij den machtige, hetzij den krachtelooze: help ons, o Heere, onze God! want wij

steunen op U." Voor hem hing de beslissing in dezen strijd alleen van Jehovah af; de machtige en de krachtelooze waren beide gelijk nul. Maar Asa gaat nog verder, en maakt den geheelen strijd tot een zaak des Heeren, daar hij zegt: „En in *uwen naam* zijn wij gekomen tegen deze menigte, o Heere! Gij zijt *onze God;* laat den sterfelijken mensch niets tegen U vermogen." Kon het anders, of God zou op zulk een geloofsvertrouwen antwoorden, en de zaak in *Zijne* hand nemen? Wij lezen dan ook: „En de Heere plaagde de Mooren voor Asa en voor Juda." (vs. 12.) Welk een schoon getuigenis van geloof en welk een volkomene overwinning! „En zoo velen vielen van de Mooren, dat er voor hen geen hervatting was; want zij waren verbroken voor den Heere en voor *zijn leger.*" (vs. 13.) Asa en zijn volk hadden den Heere gezocht en op Hem gesteund, en de Heer bekende zich hunner als *Zijn* volk en *Zijn* heir.

Welk een gewichtige leering ligt hierin voor ons opgesloten! Zou Asa wel met zooveel vertrouwen tot God als *Zijn* God hebben kunnen naderen, en in den naam van het geheele volk tot Hem als *onzen* God hebben kunnen bidden, indien zij zich niet van te voren gereinigd en de afgodsbeelden uit hun midden weggedaan hadden? En zou de Heer hen anders wel erkend hebben als *zijn heir?* Ligt hierin niet een ernstige vermaning voor de geloovigen van onzen tijd, om aan de woorden des apostels te denken, als hij, ons wijzende op onze groote voorrechten, oproept, om ons te reinigen van het kwade? Want gij zijt de tempel des levenden Gods, gelijk God gezegd heeft: „Ik zal onder hen wonen en wandelen, en Ik zal *hun* God zijn, en zij zullen *mijn* volk zijn. Daarom gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de Heer; en *raakt niet aan hetgeen onrein is,* en ik zal u aannemen; en ik zal u tot Vader zijn, en gij zult mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere, de Almachtige." (2 Kor. VI : 11—18.)

Laat er ons aan denken, dat de beproeving niet uitblijft, onder welken vorm zij ook voor een ieder komen

moge. Laat ons onszelven niet misleiden, en ons niet door de dagen van uitwendige rust in valsche zekerheid laten brengen. Ach, dat een ieder onzer meer met het hart den Heer moge zoeken, en in ware gemeenschap met Hem gevonden worde, in onophoudelijk gebed Zijn werk en al Zijne heiligen gedenkende! Inderdaad moet men met bezorgdheid aan vele geloovigen denken, die zorgeloos en lichtvaardig wandelen, zich overgevende aan allerlei wereldsgezindheid en geen acht slaan op de vermaningen des Heeren! Dezulken vergeten, dat hun gebed en godsdienstigheid zonder waarde zijn, zoolang zij in verbinding blijven met het kwaad. De Heer wil, dat de zijnen „*heilige handen*" opheffen; ook wil Hij *geheiligd* worden in hen, die tot Hem naderen. (1 Tim. II : 8; Lev. X : 3.).

Het verder verloop der geschiedenis van Asa toont ons, hoe noodig het is te waken en te bidden, en hoe groote behoefte er bestaat, dat wij vermaand en bemoedigd worden. Wij zijn hier op aarde altijd in gevaar om te struikelen en te vallen; en juist dan is het gevaar het grootst, als wij een overwinning behaald hebben. De vijand sluimert nooit, en zoekt elke gelegenheid te gebruiken, om ons te doen vallen. Maar de Heer is altijd getrouw en komt ons in Zijne liefde te hulp. Hij zag aan welk gevaar zijn dienstknecht bloot stond, en daarom zond Hij een profeet tot hem, om er hem aan te herinneren, op welke voorwaarden hij alleen met hem en het volk zijn kon. „Toen kwam de Geest Gods op Azária, den zoon van Oded. En hij ging uit Asa te gemoet, en hij zeide tot hem: Hoort mij, Asa en gansch Juda en Benjamin! de Heere is met ulieden, *indien gij met Hem zijt en Hem zoekt.* Hij zal van u gevonden worden; maar zoo gij Hem verlaat, Hij zal u verlaten." (Hoofdst. XV : 1, 2.). Letten wij op den nadruk, dien de profeet op de woorden legt: „als gij met Hem zijt," en „als gij Hem zoekt." Dit waren de grondbeginselen, die hij Asa en zijn volk zocht in te prenten. Want door het prijsgeven daarvan is Asa gevallen, gelijk wij later zien zullen. Daarom geve de Heer, dat zij diep in onze harten indringen!

De eerste dezer beide grondbeginselen gaat uit van de onderstelling, dat onze wandel in overeenstemming is met de heiligheid, gerechtigheid en liefde des Heeren, in overeenstemming met de woorden van den Apostel: „Voorts, broeders! al wat waarachtig, al wat eerbaar, al wat rechtvaardig, al wat rein, al wat lieflijk is, al wat wel luidt, zoo er eenige deugd en zoo er eenige lof is, bedenkt dat..... en de God des vredes zal met u zijn." (Fil. IV : 8, 9.)

Het tweede grondbeginsel herinnert er ons aan, dat wij den Heere steeds de eerste plaats moeten inruimen en niets doen moeten zonder Hem.

Asa en zijn volk waren tot hiertoe op den goeden weg; zij hadden zich van het kwaad gereinigd, den Heer gezocht, en daarom ook zijne hulp ondervonden. Maar om op dezen weg te *blijven* was het noodig, Hem altijd door te zoeken, hunne harten en gedachten gedurig opnieuw op Hem te richten en niet toe te laten, dat zich iets tusschen Hem en hen plaatste. Aan deze „vernieuwing" hebben wij elken dag, ja elk uur behoefte, en wij zijn maar al te zeer geneigd die te verwaarloozen. Altijd weer moeten wij onszelven afvragen: „Wien zoekt gij? Waarop zijn nu, in dit oogenblik, uwe gedachten, plannen en wenschen gericht?"

De Apostel zegt in Rom. XII : 2: „Wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds." Deze vernieuwing is geen verbetering van het vleesch of een vernieuwing van den *ouden* mensch, neen! integendeel het is de *nieuwe* mensch, die „vernieuwd wordt tot kennis naar het beeld desgenen, die hem geschapen heeft." (Kol. III : 10.) Indien wij deze gestadige vernieuwing van ons gemoed, deze veroordeeling van onszelven nalaten; indien wij ophouden te waken over de uitgangen onzer harten, zoo komen wij onvermijdelijk van den rechten weg af, al hebben wij ook langen tijd daarop gewandeld en de heerlijkste ondervindingen daarvan opgedaan.

Hoe bemoedigend waren derhalve de woorden van den profeet voor Asa en zijn volk! „Maar gij zijt sterk en

laat uwe handen niet slap worden! want er is loon naar uw werk." (XV : 7.) Hoe groot is de getrouwheid, hoe genadig de voorzorg des Heeren! Hij kent onze gevaren en onze zwakheid en laat het daarom nooit ontbreken aan vermaning en bemoediging. Mochten wij maar ten allen tijde op dezelve achtgeven en ons oor niet afwenden!

Asa hoorde ze met een open oor en een ootmoedig en bereidwillig hart, en daarom ging hij met nieuwen moed en ijver voort. „Als nu Asa deze woorden hoorde, en die profetie van den profeet Oded, sterkte hij zich, en deed weg de verfoeiselen uit het gansche land van Juda en Benjamin en uit de steden, die hij aan het gebergte van Efraim genomen had, en vernieuwde het altaar des Heeren, dat voor het voorhuis des Heeren was." (Hoofdst. XV : 8.) Asa maakte vorderingen, zooals zulks altijd het geval is, als het hart van een geloovige de rechte plaats inneemt; hij breidde zijne werkzaamheid uit, en reinigde alles, wat de Heer aan zijne heerschappij had onderworpen. Dit is de gezegende vrucht van een ootmoedig hart, 'twelk zich aan de vermaning des Heeren onderwerpt. Het werd dan ook meer en meer openbaar, dat God met hem was. Het volk had vertrouwen op hem, en zelf uit Israël liepen zij bij menigten tot hem over. (vs. 9.) Hij „ging van kracht tot kracht", want hij dacht aan niets anders, dan aan de verheerlijking des Heeren en aan de versterking van het volk van God. Niet slechts bracht hij een grondige reiniging tot stand in zijn geheele gebied, maar hij verzamelde ook het volk te Jeruzalem, om gemeenschappelijk Jehovah te offeren en Hem te zoeken, „met hun geheele hart en met hun gansche ziel." (vers 9—12.) Het was verre van hem om de schitterende overwinning over de Mooren tot zijne eigene verheerlijking aan te wenden, hij bracht den Heere zijnen dank, en gaf Hem de eer. Op zijn aandringen offerde het volk „den Heere te dien dage van den buit, dien zij gebracht hadden, zeven honderd runderen en zeven duizend schapen." Het geheele feest was aan den lof des Heeren gewijd, en eindigde met een besliste overgave van het geheele volk

aan den Heer. „En zij zwoeren den Heer met luider stem en met gejuich, desgelijks met trompetten en met bazuinen. En gansch Juda was verblijd over den eed: want zij hadden met hun gansche hart gezworen, en met hun ganschen wil Hem gezocht, en Hij werd van hen gevonden." (vv. 14 en 15.)

Welk een liefelijk tooneel! Ja, welk een schitterend getuigenis was dit feest van de getrouwheid van Asa, van zijnen ijver en zijne overgave aan den Heer, maar ook van den ootmoed zijns harten! En hoe gezegend was de invloed, dien zijne beslistheid op het geheele volk oefende! Hij had de woorden van den Profeet ter harte genomen, en daarom gaf de Heer hem genade, en liet het hem gelukken. Aan hem werd vervuld, wat wij lezen in Jes. LXVI : 2: „Maar op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest, en die voor mijn woord beeft!" En zooals het toen was, zoo is het nu. De goddelijke beginselen veranderen nooit. Het getuigt altijd van ware ootmoed des harten, als iemand zich aan het woord der vermaning onderwerpt; want *aan den nederige geeft God genade, en den oprechte laat Hij het gelukken.*

Asa liet het hierbij niet blijven. Zijne getrouwheid jegens den Heer openbaarde zich niet alleen naar buiten, maar ook jegens zijn eigen huis. Uit zijn eigen huisgezin werden de afgodsbeelden zonder verschooning weggedaan, en zonder aanzien des persoons kwam hij zijne eigene moeder tegen, die een afgrijselijken afgod gemaakt had. (vs. 16.) Noch familiebanden noch aardsch gewin of voordeel, van welken aard, oefenden invloed op hem uit.

Dit herinnert ons aan de zonen van Levi, die in hunne getrouwheid voor den Heer, vader noch moeder verschoonden, in den tijd toen Israël het gouden kalf gemaakt had. Zoo bleef Mozes staan in de poort des legers, en zeide: „Wie den Heere toebehoort, *kome* tot mij! Toen verzamelden zich tot hem al de zonen van Levi, en hij zeide tot hen: Alzoo zegt de Heer, de God Israëls: een ieder doe zijn zwaard aan zijne heup; gaat door en keert weder, van poort tot poort in het leger, en een iegelijk doode

zijnen broeder, en elk zijnen vriend en elk zijnen naaste. En de zonen van Levi deden naar de woorden van Mozes." (Exod. XXXII : 26—28.) Zulk een getrouwheid kan alleen dáár gevonden worden, waar een onverdeeld hart voor den Heer is. Hoe dikwijls komt het niet voor, dat geloovigen, die met beslistheid voor den Heer wandelen, eensklaps stilstaan, als hunne getrouwheid ten aanzien van hunne eigene familie op de proef gesteld wordt. Dan wordt het openbaar, dat hun hart niet *onverdeeld* voor den Heer is, en dat vrouw, kinderen of ouders meer waarde voor hen hebben dan God. De zonen van Levi doorstonden die proef, en daarom zien wij, dat de Heer bij de uitdeeling van den zegen hunne getrouwheid in aanmerking neemt. „En van Levi zeide hij: „Uwe Thummim en uwe Urim zijn voor den man, uwen gunstgenoot; dien gij verzocht hebt in Massa, met welken gij getwist hebt aan de wateren van Meriba, die tot zijnen vader en tot zijne moeder zeide: ik zie hen niet; en die zijnen broeder niet kende, en zijne zonen niet achtte; want zij onderhielden uw woord en bewaarden uw verbond." (Deut. XXXIII : 8, 9.) Het oogenblik komt, dat de Heer de getrouwheid van een ieder in het licht zal stellen, en dan zal het openbaar worden, dat het waarlijk der moeite waard is geweest in alle beproevingen met beslistheid aan de zijde des Heeren gestaan te hebben.

Ook Asa heeft de proef doorstaan. De Heilige Geest getuigt van hem: „Het hart van Asa was volkomen al zijne dagen;" en Hij voegt er nog een schoon getuigenis bij: „En hij bracht in het huis Gods de geheiligde dingen zijns vaders, en zijne geheiligde dingen, zilver en goud en vaten." (vs. 17, 18.) Asa hield zijn geweten vrij van alles wat den Heere toebehoorde; hij wendde niets daarvan aan tot zijn eigen voordeel, maar bracht het aan de daarvoor bestemde plaats, in het huis Gods. Mochten het dingen zijn, die hijzelf of dezulken, die zijn vader vrijwillig voor den Heer had afgezonderd, of dezulken, die naar de wet der Levieten, den vreemdeling, den wees en de weduwe moesten gegeven worden — het waren al

te maal „heilige" dingen, die den Heere toebehoorden, doch die Hem, helaas! menigmaal onthouden worden! Asa kon als een trouwe Israëliet zeggen: „*Ik heb het heilige uit het huis weggenomen.....* ik heb daarvan niet gegeten in mijn leed, en heb daarvan niets weggenomen tot iets onreins, noch daarvan gegeven tot een doode; ik ben de stem des Heeren, mijns Gods, gehoorzaam geweest; ik heb gedaan naar alles, wat Gij mij geboden hebt." (Deut. XXVI: 12—14.) Zijn vader had dezen plicht verzuimd en het heilige teruggehouden; maar *hij* maakte het verzuimde weder goed. Welk een schoone trek van getrouwheid! Kunnen ook wij zeggen, dat wij het heilige uit het huis hebben weggenomen? Heeft de Heer ons niets gegeven, om het voor de armen of voor zijn werk te gebruiken? Moeten wij kariger zijn dan de geloovigen des Ouden Verbonds? Zouden wij daarom minder deelnemen „aan de behoeften der heiligen", omdat wij niet onder de wet zijn, naar welke een ieder verplicht was tienden te geven? Laat ons niet vergeten, dat wij ten opzichte van mededeelzaamheid en weldadigheid een des te grootere verantwoordelijkheid hebben naarmate onze voorrechten hooger zijn dan die van het volk Israël.

Tot hiertoe is koning Asa een schitterend voorbeeld voor alle geloovigen. Hoe heerlijk zou het zijn, wanneer wij zijne geschiedenis hier konden eindigen! Hoe gaarne zouden wij om zijnentwil over het overige gedeelte zijner geschiedenis den mantel der vergetelheid werpen! Maar de Heilige Geest is wijzer dan wij, en heeft het goed geacht ons ook met zijne laatste levensjaren bekend te maken, tot ernstige waarschuwing voor de geloovigen van alle tijden, opdat „hij, die meent te staan, toezie, dat hij niet valle." (1 Kor. X: 12.) Wij zien uit dit gedeelte van Asa's geschiedenis, dat zelfs de getrouwste geloovige een treurig einde kan hebben, wanneer hij niet in gedurige waakzaamheid volhardt. Laat ons toch altijd denken aan de woorden van den Heer: „Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt;" of aan de vermaning van den Apostel: „Werkt uwe eigene behoudenis uit met

vreezen en beven." (Matth. XXVI : 41; Fil. II : 12.)

Niet zonder oorzaak had de profeet den Koning tot waakzaamheid vermaand. In dien tijd had Asa de vermaning ter harte genomen; maar daarna was het langzamerhand anders geworden, en heeft hij zich in den loop des tijds aan een valsche zekerheid overgegeven. De lange rust na de heerlijke overwinning op de Mooren schijnt daartoe de aanleiding geweest te zijn; want „er was geen oorlog tot in het vijf en dertigste jaar van het koninkrijk van Asa." (vs. 19.) De tijd der rust bij het begin zijner regeering had de koning op gezegende wijze gebruikt; daarvoor werd hij, toen de tijd der beproeving kwam, in gemeenschap met den Heer gevonden, en heeft de beproeving heerlijk doorstaan. Maar nu kwam, na verloop van twintig jaar een nieuwe beproeving, en deze maakte, helaas! openbaar, dat hij de gemeenschap met God verloren had. Een groote achteruitgang had er bij hem plaats gegrepen, zoodat hij nu het tegenovergestelde deed van wat hij bij de eerste beproeving gedaan had, niettegenstaande de eerste beproeving veel zwaarder was. Van een toevluchtnemen tot den Heer, *zijnen* God, hooren wij nu niets. Asa handelt eenvoudig naar zijn eigen goeddunken. Hij neemt zijn toevlucht tot een mensch, en nog wel tot een heiden, tot den Koning van Syrië. Om dezen voor zijn doel te winnen, greep hij naar middelen, die ons doen zien, hoe diep hij gezonken, en hoe treurig de toestand zijns harten was. „Toen bracht Asa het zilver en het goud voort uit de schatten van het huis des Heeren en van het huis des konings en zond tot Benhadad, den koning van Syrië, die te Damaskus woonde, zeggende: *Er is een verbond tusschen mij en tusschen u* en tusschen mijnen vader en uwen vader; zie, ik zend u zilver en goud, ga heen, maak uw verbond te niet met Baësa, den koning van Israël, dat hij van tegen mij aftrekke." (Hoofdst. XVI : 1—3.) Het heilige, dat hij vroeger in zijne getrouwheid den Heere gewijd had, neemt hij nu terug om het tot een onheilige verbintenis met een ongeloovige te gebruiken. Hiermede openbaarde hij wat

reeds geruimen tijd in zijn hart aanwezig was: namelijk zijn breken met God. „Een verbond is er tusschen mij en u." Welk een tegenstelling met zijne vroegere overgegevenheid, toen hij een verbond met zijn volk maakte, „om den Heer, den God hunner vaderen, te zoeken met hun gansche hart en met geheel hunne ziel"! Alle eerbied voor de heilige dingen, die den Heere toebehoorden, was geweken; hij neemt het als een „*onreine*" en geeft het voor een „*doode*". Hoe diep was hij gevallen!

Lieve lezer! moeten wij niet met vreezen en beven aan onszelven denken, als wij zien, waartoe een geloovige komen kan? en met een geloovige, die eenmaal zulk een gezegend werktuig in de hand des Heeren geweest was; die zulk een besliste getrouwheid jegens Hem had geopenbaard en zulk een onvermoeiden ijver voor zijne zaak aan den dag had gelegd? Laat ons wel bedenken, dat Asa niet gevallen is, omdat zijne getrouwheid niet oprecht, en zijn ijver slechts voorgewend was, neen zeker niet! maar hij is gevallen, omdat hij niet over zichzelven gewaakt heeft, en langzamerhand groot is geworden in zijn eigen oogen. Zijne verdere geschiedenis bewijst ons dit; en dat is de klip, waarop reeds menigeen gestrand is; de gevaarlijke strik, die de vijand zoo behendig weet te leggen, en die ons allen gestadig bedreigt. Niemand denke, dat zijn getrouwheid en ijver een waarborg is voor valsche zekerheid of zelfverblinding. Onze eenige veiligheid is de Heer!

Zoeken wij Hem niet elken dag, ja elk uur, dan is er voor ons geen zekerheid. Aan Hem hebben wij behoefte van stap tot stap; en hoe meer wij onze zwakheid gevoelen en kennen, des te grooter zal onze behoefte zijn aan Hem en zijne hulp. Wij zullen dan geen vertrouwen in het vleesch hebben, (Fil. III : 3.) maar integendeel onszelven wantrouwen.

Het is een zeker kenteeken van verblinding, als iemand het woord der vermaning niet meer aanneemt. Niettegenstaande Hanani, de ziener, den koning zijn treurig gedrag duidelijk onder het oog brengt, neemt hij er niets van aan. Ook de herinnering aan zijn gezegend verleden, aan

de heerlijke ervaringen, die hij in een veel grootere beproeving gemaakt heeft, blijven zonder uitwerking. „Waren niet de Mooren en de Libyërs een groot heir met zeer vele wagenen en ruiteren?" zoo vraagt hem de profeet. „Toen gij nochtans op den Heere steundet, heeft Hij hen in uwe hand gegeven." (vs. 8.) Waarlijk de herinnering aan de wonderbare verhooring zijns smeekens had Asa tot ernstig nadenken moeten brengen; en er was geen bijzonder inzicht noodig om het onderscheid tusschen het verledene en zijn tegenwoordigen toestand in te zien. Maar er was geen inzicht, anders zou hij omgekeerd zijn en zich met berouw en diepe smart aan de voeten des Heeren nedergeworpen hebben; en dat zooveel te spoediger, als de ziener hem onder het alles doordringend en doorzoekend oog des Heeren stelde, hem herinnerende de bereidwilligheid des Heeren om allen te helpen, die met hun geheele hart Hem aanhangen. „Want de oogen des Heeren doorloopen de gansche aarde, om zich sterk te bewijzen aan degenen, welker hart volkomen is tot Hem." (vs. 9.) Maar noch de voorstelling van de duidelijke en zichtbare daden des Heeren, noch de herinnering aan zijne alwetendheid en genade — maakte eenigen indruk op den koning. Hij had geen oog meer voor zijnen toestand, geen gevoel, geen smart, geen berouw. Welk een treurige toestand, te beklagenswaardiger na een zoo schoon verleden! Ach! hoezeer verblindt de hoogmoed het hart! Hoe hard en gevoelloos wordt het! Het geweten is afgestompt; het hart als met een ijzeren harnas omgeven, waarop iedere vermaning en waarschuwing werkeloos afstuit.

Doch niet alleen dit; maar een hoogmoedig en van zich zelf ingenomen hart is niet slechts doof voor de vermaning, maar het verzet zich ook tegen hem, die in den naam des Heeren tot hem spreekt. „Doch Asa werd toornig tegen den ziener, en leidde hem in het gevangenhuis." (vs. 10.) Hij gebruikte alzoo geweld, en bevond zich nu in openbaren tegenstand jegens den knecht des Heeren, omdat deze hem getrouw en oprecht de waarheid had gezegd. Helaas! hij *wilde* haar niet hooren; hij *wilde* niet

omkeeren, noch zich buigen. Waarheen was hij gekomen! Zou hij in de dagen, toen hij den Heer zocht met zijn gansche hart, er wel ooit aan gedacht hebben, dat het hem mogelijk zou zijn op zulk een wijze tegen een knecht des Heeren op te treden? Is er nog onderscheid merkbaar tusschen hem en Herodes, die Johannes in de gevangenis liet werpen, omdat hij hem de waarheid had gezegd? (Matth. XIV : 3, 4.) „En Asa werd toornig tegen den ziener en leidde hem in het gevangenhuis, want hij was hierover tegen hem ontsteld." In plaats van zich te vernoedigen, gaf hij plaats aan de bitterheid zijns harten, en zocht zich te wreken op hem, die toch niets meer was dan een werktuig in de hand des Heeren. En hieraan nog niet genoeg hebbende, onderdrukte Asa eenigen uit het volk terzelver tijd. (vs. 10.) Ons wordt niet gezegd om welke reden hij dit deed; wellicht waren het wel dezulken, die eveneens met zijne wijze van handelen niet instemden. Doch hoe het zij, het waren van hen, met wie hij eenmaal gemeenschappelijk den Heer gezocht en Hem offers van lof en dank gebracht had.

Hoe aanbiddenswaardig is bij dit alles de genade Gods, die ook nu nog geduld oefende! Het einde van de geschiedenis van Asa toont ons, dat de Heer hem, niettegenstaande dit alles, niet had losgelaten. Kon zijn geweten door het woord niet meer bereikt worden, zoo beproefde God het langs den weg van ernstige tuchtiging. Hij liet hem „zeer krank" worden. (vs. 12.) Ja, oneindig groot is de liefde, het geduld en de lankmoedigheid des Heeren! Hij beproefde het op allerlei wijze, den afgedwaalde terecht te brengen. Gelukt het Hem niet door zijn woord, dan beproeft Hij het door zijne wegen. Maar hoe verstokt moet het hart van Asa geweest zijn! Zelfs deze ernstige tuchtigingen brachten geen vrucht. Wij lezen: „Daartoe ook zocht hij *den Heer niet* in zijne krankheid, maar de *medicijnmeesters*". (vs. 12.) Met deze woorden eindigt zijne geschiedenis. Hij is niet meer tot inzicht gekomen. Welk een treurig einde voor een geloovige, wiens loopbaan een zoo heerlijk begin had, die eenmaal zulk een schoon ge-

tuigenis gegeven, die door het geloof zulk een schitterende overwinning behaald en zulke treffende bewijzen van de goedheid en trouw des Heeren ondervonden had!

Lieve lezer! wij hebben de geschiedenis van Asa met elkander overdacht. Zij is, ik herhaal het, tot onze leering en waarschuwing opgeteekend en bewaard geworden. Mochten wij er uit leeren, wat de Heer ons er uit leeren wil! Nemen wij ons in acht voor de eerste schrede, die tot dezen schrikkelijken toestand van zelfverblinding leidt! Laat ons achtgeven op de uitgangen onzer harten, opdat het den vijand niet gelukke, ons trotsch en hoogmoedig te maken. Hoogmoed komt voor den val! Niets is gevaarlijker dan met zichzelven ingenomen te zijn, dan van zichzelven te denken, dat men iets is.

Doch de genade des Heeren is genoeg, om ons ook in een tijd van uitwendige rust ootmoedig en waakzaam te houden. Maar wij zullen dan alleen bewaard blijven, als wij Hem zoeken met ons gansche hart en met onze geheele ziel. Mochten wij derhalve eenvoudig zijn en klein in onze eigene oogen! Dan zullen wij het woord der vermaning verdragen, als het tot ons komt; ja wij zullen het ter harte nemen, wij zullen ons gaarne laten waarschuwen, en de Heer zal met ons zijn, en zijne kracht aan ons openbaren.

Voedt uwe kinderen op in de tucht en vermaning des Heeren.

Wat door de gansche Heilige Schrift heen, bij elke aanwijzing, die zij ons geeft, bevestigd wordt, dat zij, namelijk, niet alleen opgeeft wat wij laten, maar tevens wat wij doen moeten, blijkt overvloedig uit het gedeelte van Paulus' brief aan de Efeziërs, volgende na de waarschuwing om onze kinderen niet tot toorn te verwekken, waar wij lezen, dat wij hen zullen opvoeden in de tucht en vermaning des Heeren. Hier hebben wij een positieven opvoedingsregel, zooals de voorafgaande vermaning een negatieve is; en spoedig zal ons blijken, dat beider inhoud geheel tegenover elkander staat. Reeds dadelijk valt het ons in 't oog, dat het niet genoeg is het „tot toorn verwekken" na te laten (want die een klip omzeilt, is daardoor nog niet in de haven!) maar dat daar iets anders voor in de plaats moet treden. Zoo lichtelijk als men meenen zou met het opvolgen van de waarschuwing te kunnen volstaan, zoo spoedig is Paulus gereed om onze lijdelijke positie in een werkende te veranderen, als hij ons leert, hoe wij dan wèl onze kinderen opvoeden zullen.

Dat hij echter de waarschuwing vooropstelt, is een bewijs, dat niemand, die niet eerst in zake van opvoeding heeft afgeleerd, ooit tot het aanleeren van de ware opvoeding komen zal; en dat wie niet vooraf heeft opgehouden zijne kinderen tot toorn te verwekken, onmogelijk voldoen kan aan de roeping om kinderen in de tucht en vermaning des Heeren op te voeden.

Doch laat ons den zin van Paulus' woorden zoeken te verstaan, opdat wij beginnen met te *weten*, wat in dezen van ons verlangd wordt.

Vooreerst, zooals reeds voorloopig aangemerkt werd, dat

wij onze kinderen werkelijk zullen opvoeden, d. i. wij zullen ze niet aan hun lot overgeven, zorgende alleen dat zij ter bestemder tijd voedsel en deksel bekomen, en door den drang der omstandigheden nog bovendien enkele maatregelen nemende om eenmaal met fatsoen (?) van hun onderhoud ontslagen te worden. Niet hieruit zal het bewezen zijn, dat wij onze kinderen opvoeden, wanneer wij ze ter schole zenden (ook al is die school christelijk) of ze tot eenige maatschappelijke betrekking laten opleiden; hoogstens zou daaruit in enkele gevallen kunnen blijken, dat *wij zelven* liefst zoo weinig mogelijk aan de opvoeding onzer kinderen arbeiden. *Wij* hebben onze kinderen daarom nog niet opgevoed, al hebben wij opgevoede kinderen; zij kunnen het zijn door den invloed der omstandigheden, waaraan zij, niettegenstaande onszelven, en omdat zij als alle andere menschelijke wezens niet aan hare werking vreemd blijven *konden*, een tijd lang zijn blootgesteld geweest.

Het verwekken van kinderen tot toorn, een gevolg veelal van *te ver* gedreven bemoeiing, zoowel als het overlaten van kinderen aan zichzelven, dat van *te weinig* bemoeiing getuigenis geeft, moet beide gelijkelijk afgekeurd worden, om plaats te maken voor een bemoeiing, waarbij de vader, zich zijner roeping als zoodanig bewust, verantwoordelijk gevoelt te zijn niet alleen voor elken invloed, welken hij zelf op zijn kind uitoefent, maar ook voor alle werking, die anderen op zijn kind aanwenden. Alléén daar, waar die verantwoordelijkheid erkend en gevoelt en dienovereenkomstig gehandeld wordt, kan een zoodanige stemming volgen, dat men, vragend uitziende naar een aanwijzing om aan zijne roeping getrouw te zijn, in zijn hart het antwoord van den Roepende bewaart en overlegt, hetwelk luidt: „Voedt uwe kinderen op in de tucht en vermaning des Heeren." En indien ook wij ons tot die overlegging zetten, wat zou dit woord dan wel anders kunnen beteekenen, dan dat wij onze kinderen zullen opvoeden in een tucht en vermaning, *die des Heeren zijn*, d. i. *gelijk de Heer, die aanwendt bij het opvoeden*

van zijne kinderen, zoodat wij, om te weten, hoe wij *onze* kinderen moeten behandelen, niet meer, maar ook niet minder hebben te doen, dan gade te slaan op hoedanige manier de Heer zelf ten opzichte van *de zijnen* te werk gaat.

Welgelukzalig hij, die, als vader of onderwijzer aan de opvoeding van kinderen arbeidende, zelf, door Jezus aan te nemen, macht bekomen heeft om een kind Gods genaamd te worden, zoodat hij in de wegen en leidingen, die God met hem houdt, de proefondervindelijke verklaring bezit van hetgeen de Heere God in zijn getuigenis openbaart aangaande de wijze, op welke Hij kinderen kweekt en opvoedt. Die dit onuitsprekelijk voorrecht mist, ach! hij zal het in zake van opvoeding niet verder kunnen brengen dan hoogstens tot een africhten van de kinderen om een gehoorzaamheid te betoonen, die dáárom niet kinderlijk is, omdat zij alleen uitwendig bestaat.

„Als zijne ziel zich tot een schuldoffer zal gesteld hebben, zal hij *zaad* zien." (Jes. LIII.) Ziedaar de wijze, waarop de Heere, naar wiens voorbeeld wij zullen handelen, kinderen kweekt. Nadat gebleken was (natuurlijk alleen den menschen, niet den Heere, die weet wat in den mensch is) dat geen leven geopenbaard, geen kinderlijke gehoorzaamheid bewezen kon worden noch vóór, noch door de wet, klonk het uit den mond Desgenen, van wien in de rolle des boeks was geschreven: „Zie, ik kom." En toen deze gekomen was, die in de gestaltenis Gods zijnde, zichzelven vernietigde en de gestaltenis eens dienstknechts aannam; die in gedaante gevonden als een mensch, zichzelven heeft vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja den dood des kruises, (Fil. II.) toen was het: „Zing vroolijk, gij onvruchtbare, die niet gebaard hebt! maak geschal met vroolijk gezang, en juich, die geen barensnood gehad hebt! want de kinderen der eenzame zijn meer dan de kinderen der getrouwde, zegt de Heere." (Jes. LIV.)

Het is dus in het zich vernietigen, zich vernederen, zich verloochenen, in het geven zijner ziel, dat is: zijns

persoons, dat de Heer ware „kinderen Gods" verkregen heeft; en wanneer de Apostel Paulus die zelfvernietiging en zelfvernedering bespreekt, laat hij voorafgaan: „Die gezindheid *zij in u*, welke ook in Christus Jezus was." In ons, vaders of onderwijzers, die rechte, d. i. gehoorzame kinderen wenschen te zien opgroeien van de kleinen, die God aan onze zorg heeft toevertrouwd, is dus het eerste en onmisbare vereischte verloochening van onszelven. Geen zoodanige kinderen zullen wij zien, wanneer wij tot hen alleen komen met eischen en wederom eischen; wanneer wij de gehoorzaamheid der liefde als een recht van hen komen vragen, omdat de natuur ons zegt, dat wij daar recht op hebben; evenmin als wanneer wij, zonder eenigen arbeid aan onze kinderen, meenen, dat zij wel vanzelf in de recht kinderlijke verhouding tegenover ons geraken zullen; maar alleen dan zal zulks het geval wezen, wanneer wij onze krachten, onze gaven, onze zorgen, onze zegeningen, onze liefde, wanneer wij *onszelven* aan hen *geven;* wanneer wij van de hooge plaats, die ons tegenover hen toekomt, nederdalende, hen dienen, van wie wij dienstbetooning en gehoorzaamheid vorderen konden, om alzoo macht te verkrijgen en macht te oefenen door en in een liefde, die van ons is uitgegaan in plaats van uit hen voort te komen.

Eigenlijke, d. i. gehoorzame kinderen, kinderen die geen anderen wil dan den wil huns vaders hebben, omdat zij dien vader *onbepaald* vertrouwen, worden alleen dààr gevonden, waar het woord toepasselijk is: „Wij hebben hem lief, omdat hij ons *eerst* liefgehad heeft;" en waar dus de harten zijn gewonnen en ingenomen. Men moge het elders ver brengen, nochtans zal men nooit het wezenlijke bereiken; en de uitwendig onberispelijke onderdanigheid zal, voor zooverre zij van inwendige roerselen het gevolg is, deze laatste alleen aan de zelfliefde ontleend hebben.

In onze mate dus hebben wij hen, die ons van God gegeven of toevertrouwd zijn, door betooning van liefde tot wederliefde te bewegen; hen door een behandeling naar genade (en niet naar wet, opdat zij niet tot toorn

verwekt worden) aan den eigenwil te doen sterven, opdat zij den onzen *gaarne* mogen doen. Doch indien zij langs dien weg in waarheid *onze* kinderen zijn geworden, dat wil zeggen kinderen, die met ons één zijn van gemoed en wil, zal, evenmin als zulks bij hen plaats vindt, die kinderen Gods zijn geworden, hierin genoegzame waarborg liggen, dat zij voortdurend overeenkomstig hunne kinderlijke roeping handelen; weshalve het noodig is een vaderlijk opzicht over hen te houden. Dit werkzame toezien, die bemoeiing ten opzichte van onze kinderen, welke met een afzonderlijk woord „tucht" benoemd wordt, heeft niet anders ten doel, zooals reeds uit het bovenaangevoerde blijkt, dan om, waar onze kinderen zich niet als zoodanig gedragen hebben, of ook waar gevaar is, dat zij tot verkeerde gedragingen zullen komen, hen te bewaren, terecht te brengen en uit hunnen onkinderlijken toestand, waarvan zij, als het wel is, zelven hindernis zullen gevoelen, te verlossen.

In dezen zal de vader zich de tucht en vermaning „des Heeren" ten voorbeeld stellen; en van den Heer zal hij leeren opzicht over zijne kinderen uit te oefenen. Bij den Heer nu is geen verandering of schaduw van omkeering, dat wil zeggen: Hij is in zichzelven, altijd die Hij geweest is en die Hij zijn zal. In zijn hart is steeds de Liefde volmaakt, en wanneer Hij zijne handelingen wijzigt, het is omdat de voorwerpen daarvan in gewijzigden toestand verkeeren. Daarmede gaan zijne zorgen, die altijd even teeder zijn, op en neer. Wanneer gevaar het kind bedreigt, wanneer een mistred volgen zal of gevolgd is, Hij wenkt met het oog, opdat het kind beschaamd, bedroefd, in het rechte spoor blijven of terugkeeren moge. Waar die wenk niet baat, voegt de Heer het woord daartoe, en regelt woord en stem beide naar de behoeften van elk kind in het bijzonder. Hij wordt ernstiger, naarmate het hart des kinds minder ontvankelijk voor opwekking of waarschuwing is; en al naar dat zijne liefde het beste keurt, houdt Hij zich stil, en laat de harden van ooren ondervinden, welke de gevolgen zijn van het in den wind

slaan der vermaning, òf Hij treedt handelend tusschenbeiden, en voorkomt het bewandelen eens wegs, die ten verderve zou voeren. In elk geval bevestigt het zich, dat het zijn lust is te *zegenen*, en dat Hij vol is van *Genade* en *Waarheid*. Genade, waardoor Hij *behoudt* en menigvuldiglijk *vergeeft;* waarheid, waardoor Hij *van het verderf* behoudt en *zonden* vergeeft. Waar een wenk volstaat, gebruikt Hij geen woord; waar een woord voldoende is, geen kastijding; waar de lichte kastijding helpt, geen harde, en altijd en in alles, ook waar Hij harde kastijdingen moet gebruiken, is het op te merken, dat ze uit een teeder hart voortkomen, en door een trouwe hand worden opgelegd. Komt de afgedwaalde terug, wordt de verkeerde daad beleden, de booze beweging, die ze voortbracht, verfoeid, aanstonds zijn er uitgebreide armen om te ontvangen, genezende handen om te heelen, vriendelijke woorden zonder verwijt om moed in te spreken en te onderwijzen.

Belangrijk zou het zijn om — waartoe deze weinige bladen ons geen ruimte geven — aandachtig na te gaan, hoe in de omwandeling onzes Heeren op aarde het gestelde zich veraanschouwelijkt vindt. Als Hij die omwandeling volbracht *goed doende*, een iegelijk, die tot Hem kwam, dienende met onderwijs en hulp; bijzonder als Hij zijne twaalven koos, en ze opleidde tot hetgeen, waartoe Hij ze gekozen had. Den op eigen kracht vertrouwenden Petrus, die niet aan zichzelven kon leeren wanhopen, dan toen hij, herhaaldelijk tevergeefs gewaarschuwd, tot verloochening van den Heer werd losgelaten; maar wien, teruggekeerd, de Heer met eigen hand het verbrijzelde hart genas — zoowel als den geldgierigen Judas, bij wien alle „arbeid" der liefde niet de geboorte tot een uit liefde gehoorzamend kind mocht bewerken; maar die terugkeerde tot „zijne eigen plaats." Deze beide uitersten zelven, zoowel als de daartusschen minder in het oog geplaatste discipelen, wier getal altijd het grootst is, en bij wie weinig voorvalt wat de bijzondere opmerkzaamheid trekt, hoezeer dan toch niets, dat geen opmerkzaamheid verdient —

tegenover allen is de Heer vol barmhartigheid; dragende, duldende, onderrichtende, en wederom onderrichtende; en — als het niet verstaan wordt door de „onverstandigen en tragen van harte" — wachtend stilzwijgende, om de werking van bijkomende omstandigheden het hare te laten doen, vertrouwende op de levenskracht van alle woord, dat uit zijnen mond voortkwam.

Vooral in dit laatste — het zachtmoedig stilzwijgen onderscheidt zich de leerwijze des Heeren van die des menschen. Wanneer *wij* eenige malen, een enkele maal, soms in het geheel nog niet vermaand hebben, en de verlangde uitwerking blijft achter, zoo is onze eerste beweging om ons geschonden gezag te wreken, en zondige toornigheid spreekt uit onze woorden en daden. Zelfs Mozes, de man, „zeer zachtmoedig, *meer dan alle menschen die op den aardbodem waren*", moest eenmaal verbitterd worden op het Israëlietische volk, dat hij onder zijne tucht had. De Heer echter, die zijne handen den ganschen dag uitstrekte naar een wederspannig en tegenstrevig volk, en die „het tegenspreken der zondaren" tegen zich had te dragen, heeft niet een éénige maal zijne duldende liefde verloochend; en zelfs aan de toornigheid, waarmede Hij de zoodanigen rondom aanzag, die liever den mensch *dooden* dan *behouden* wilden, (Mark. III.) paarde zich bij Hem droefheid over het verharde hart, dat van een beginsel uitging, zoo geheel overgesteld aan het zijne. Daarom kon Hij zeggen: „*Leert van mij; want ik ben zachtmoedig en nederig van hart;*" (Matth. XI: 29.) en daarom roept de Wijsheid: „Nu dan, kinderen! neemt *mijne tucht* aan: welgelukzalig is de mensch, die naar *mij* hoort; want die *mij* vindt, vindt het leven."

Tot een zoodanige tucht, die door zachtmoedigheid sterk is, die door te dulden heerscht, die door zichzelven te geven wint en overwint, is waarlijk niet van nature de zoodanige bekwaam, die liefst met zwaard en fakkel de heerschappij over anderen, over de wereld wil verkrijgen en uitoefenen. Zullen anderen van ons leeren, leeren hetgeen „welgelukzalig" doet zijn, het is niet mogelijk in-

dien wijzelven niet geleerd hebben zachtmoedig te zijn van Hem, die zeggen kon: *Ik* ben zachtmoedig en nederig van hart; indien niet in ons gebroken en gestorven zijn die hoogmoed en die eigen kracht, welke onbekwaam maken om tegenover weerspannigen en ongehoorzamen een tucht te oefenen, die hen „kinderkens" doet worden. Die weerspannigheid en ongehoorzaamheid toch, welke geprikkeld en versterkt worden, waar zij weerstand ontmoeten, breken en werken zich dood, waar niets dan lijdzaamheid daar tegenover gesteld wordt.

Zeker zal het onnoodig zijn, waar wij over liefde en genade zooveel gezegd hebben, uitdrukkelijk als zoodanig te verwerpen die laffe toegevendheid, welke zelden of nooit tot kastijding komen durft. De wezenlijke liefde weet, dat de zonde een *kwaad* is, en is bemoeid om *dat* kwaad te weren. Naarmate *wijzelven* een afkeer van het kwade hebben, zullen wij het ook in anderen beschouwen en behandelen. Als wij de zonde licht opnemen bij onze kinderen, het is omdat wij haar licht achten bij onszelven, en dat wij ons den Heer voorstellen, alsof ook Hij alzoo deed. Zagen wij met de oogen des Heeren, wij zouden meer verstaan b. v. hoe de zachtmoedige Heiland, toen de inwoners zijner vaderstad, genadevolle woorden uit Jezus' mond vernomen hebbende, alleenlijk zeiden: Is deze niet de zoon van Jozef? daarop kon antwoorden met een rede, ten gevolge waarvan zij, met hoogmoedige gramschap vervuld, Hem van den top des bergs afwerpen wilden. Waar het harde hart van geen in nederigheid *verschijnende* genade wil weten, daar is de waarheid nog om het harde te laten stooten. Die den *verworpen* steen niet *tot fondament* verkiest, dien wordt hij tot *verplettering*.

Laat ons, vaders en onderwijzers! als Jezus het goede *doen* en het kwade *lijden*, dan zullen wij meer en meer verstaan en bovenal betrachten, wat ons geleerd wordt in dezen regel: voedt uwe kinderen op in de tucht en vermaning des Heeren.

H. J. L.

Eenige woorden over de wet.

Want uit zijne volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade. Want de wet is door Mozes gegeven; de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden. (Joh. I : 16, 17.)

Door wien is de Wet gegeven?

De wet is door Mozes gegeven. Joh. I : 17.

Mozes heeft ons de wet geboden, een erfenis van Jacobs gemeente. Deut. XXXIII : 4, verg. Neh. IX : 14.

Heeft Mozes u niet de wet gegeven? Joh. VII : 19.

De wet werd door engelen besteld in de hand eens middelaars. Gal. III : 19.

Gij, die de wet ontvangen hebt door de verordening van engelen. Hand. VII : 53.

Aan wie is de Wet gegeven?

Mozes heeft ons de wet gegeven, een erfenis van Jacobs gemeente. Deut. XXXIII : 4.

Want hij heeft een getuigenis opgericht in Jacob, en een wet gesteld in Israël, die Hij onzen vaderen geboden heeft, dat zij ze hunnen kinderen zouden bekend maken. Ps. LXXVIII : 5.

Als Mozes kwam, en verhaalde aan het volk al de woorden des Heeren, en al de rechten, toen antwoordde al het volk met ééne stem, en zij zeiden: Al deze woorden, die de Heer gesproken heeft, zullen wij doen. Exod. XXIV : 3.

Die Israëlieten zijn, van wie het zoonschap is, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, enz. Rom. IX : 4.

En wat groot volk is er, dat zoo rechtvaardige inzettingen en rechten heeft, als deze gansche wet is, die ik heden voor uw aangezicht geve? Deut. IV : 3.

Welk is dan het voordeel van den Jood? of wat is het nut der besnijdenis? Veel in allen deele; en wel vooreerst, dat hun de woorden Gods zijn toevertrouwd. Rom. III : 1, 2.

Met welk doel is de wet gegeven?

Maar de wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder zou worden. Rom. V : 20.

Waartoe is dan de wet? Om der overtredingen wil werd zij er bij gevoegd. Gal. III : 19.

Is de wet zonde? Dat zij verre! Ja, ik kende de zonde niet dan door de wet. Rom VII : 7.

Want door de wet is de kennis der zonde. Rom. III : 20.

Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat zegt tot degenen, die onder de wet zijn, opdat alle mond gestopt worde, en de geheele wereld voor God verdoemelijk zij. Rom. III : 19.

Indien er een wet gegeven ware, die levend kon maken, zoo zou waarlijk de gerechtigheid uit de wet zijn. Gal. III : 21.

Indien de gerechtigheid door de wet is, dan is Christus tevergeefs gestorven. Gal. II : 21.

Doch eer het geloof kwam, waren wij onder de wet in bewaring gesteld. Gal- III : 23.

Is dan het goede (de wet) mij de dood geworden? Dat zij verre! Maar de zonde; opdat zij als zonde openbaar zou worden, werkende mij door het goede den dood; opdat de zonde bovenmate zou worden zondig door het gebod. Rom. VII : 13.

Want indien de erfenis uit de wet is, zoo is zij niet meer uit de belofte, maar God heeft ze Abraham door belofte geschonken. Gal. III : 18.

Welgelukzalig is de man, die lust heeft in des Heeren wet en die overdenkt dag en nacht. Psalm I : 1 en 2.

Een verbond, dat te voren door God bevestigd is, wordt door de wet, die na 430 jaren gekomen is, niet krachteloos gemaakt, om de belofte te niet te doen. Gal. III : 17.

Welk is het karakter der wet?

Mijne inzettingen en mijne rechten zult gij houden, welk mensch dezelve zal doen, die zal door dezelve leven. Levit. XVIII : 5.

De mensch, die deze dingen doet, zal door dezelve leven. Rom. X : 5. Gal. III : 12.

Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in alles, wat geschreven staat in het boek der wet om dat te doen. Gal. III : 10.

Want wie de geheele wet zal houden, en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan allen. Jak. II : 10.

Alle dingen dan, die gij wilt, dat u de menschen doen, doet gij hun ook alzoo; want dat is de wet en de profeten. Matth. VII : 12.

Gij zult liefhebben den Heer, uwen God, met geheel uw hart.... en.... uwen naaste als uzelven; aan deze twee geboden hangt de gansche wet en de profeten. Matth. XXII : 37, 40.

Zonder wet was de zonde dood. Rom. VII : 8.

Want de wet werkt toorn, maar waar geen wet is, daar is ook geen overtreding. Rom. IV : 15.

De wet is niet uit het geloof. Gal. III : 14, 16.

Want de wet, hebbende een schaduw der toekomende goederen, niet het beeld zelf der zaken. Hebr. X : 1, vergelijk 2 Kor. III : 14, 16.

Want al de profeten en de wet hebben tot Johannes toe geprofeteerd. Matth. XI : 13, vergelijk Lukas XXIV : 44, Hand. XXIV : 14, Joh. I : 45, Joh. XV : 27.

Want wij weten, dat de wet geestelijk is. Rom. VII : 14.

Zoo is dan de wet heilig, en het gebod is heilig, en rechtvaardig, en goed. Is dan het goede mij de dood geworden? Dat zij verre! Maar de zonde is mij de dood gegeworden, opdat zij als zonde openbaar zou worden, werkende mij door het goede den dood; opdat de zonde bovenmate zondig zou worden door het gebod. Rom. VII : 12, 12, vergelijk 2 Kor. III : 7, 9, 11.

De wet heeft geen ding volmaakt. Hebr. VII : 19, vergelijk Hebr. VII : 12.

In welke betrekking staat de Jood en de Heiden tot de wet?

Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat zegt tot hen, die onder de wet zijn. Rom. III : 19.

Want tot aan de wet was de zonde in de wereld, maar de zonde wordt niet toegerekend, als er geen wet is; doch de dood heeft geheerscht van Adam tot Mozes toe, ook over hen, die niet gezondigd hadden in de gelijkheid der overtreding van Adam. Rom. V : 13, 14.

Want zoo velen *zonder wet* gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en zoovelen *onder de wet* gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden. Rom. II : 12.

Heeft Mozes u niet de wet gegeven? En niemand van u doet de wet. Joh. VII : 19.

Zoovelen uit de werken der wet zijn, zijn onder den vloek. Gal. III : 10.

Dit is het verbond, dat Ik met het huis Israëls maken zal na die dagen, zegt de Heer: Ik zal mijne wetten in hun verstand geven, en in hunne harten zal Ik die inschrijven .... Door te zeggen: een nieuw verbond, heeft Hij het eerste oud gemaakt. Wat nu oud is en verouderd, is nabij de verdwijning. Hebr. VIII : 10, 13.

In welke betrekking staat Christus tot de wet?

God heeft zijnen Zoon gezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij hen, die onder de wet waren, vrij koopen zou. Gal. IV : 4, 5.

Meent niet, dat ik gekomen ben om de wet en de profeten te ontbinden; ik ben niet gekomen om die te ontbinden, maar te vervullen. Matth. V : 17.

Alles moest vervuld worden, wat van mij geschreven staat in de wet van Mozes, en de profeten, en de psalmen. Luc. XXIV : 44.

Want Christus is het einde der wet, tot gerechtigheid voor een iegelijk, die gelooft. Rom. X : 4.

Ik heb lust, o mijn God! om uw welbehagen te doen; en uwe wet is in het midden mijns ingewands, Ps. XL : 9.

Hoe lief heb ik uwe wet. Ps. CXIX : 97.

Wij hebben dien gevonden, van wien Mozes in de wet geschreven heeft en de profeten, Jezus, den zoon van Jozef, van Nazareth. Joh. I : 46, verg. Joh. XV : 25. Hand. XXV : 14

Want de wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden. Joh. I : 17, vergel. 1 Joh. I : 1, 4.

In welke betrekking staan de heiligen tot de wet?

Christus is het einde der wet tot gerechtigheid voor een iegelijk, die gelooft. Rom. X : 4.

Want ik ben door de wet aan de wet gestorven, opdat ik Gode leve. Gal. II : 19.

Weet gij niet, broeders! (want ik spreek tot hen, die weten wat wet is) dat de wet heerscht over den mensch, zoolang hij leeft? ... Alzoo zijt ook gij, mijne broeders! der wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij zoudt worden eens anderen, namelijk desgenen, die uit de dooden opgewekt is. Rom. VII : 1, 4.

Dit wetende, dat de wet niet bestemd is voor een rechtvaardige, maar voor wetteloozen en halsstarrigen, voor goddeloozen en zondaars. 1 Tim. I : 9, 10.

Want de zonde zal over u niet heerschen, want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade. Rom. VI : 14.

Want hij is onze vrede, die beiden één gemaakt heeft ... de vijandschap in zijn vleesch te niet gemaakt hebbende, namelijk de wet der geboden in inzettingen bestaande ... En opdat hij die met God in één lichaam zou verzoenen door het kruis, de vijandschap door hetzelve gedood hebbende. Efez. II : 14—16.

Hij heeft u, toen gij dood waart in de zonden en misdaden, levend gemaakt met hem, alle misdaden ons vergeven hebbende; uitgewischt hebbende het handschrift dat tegen ons was in inzettingen, hetwelk ons tegen was, en heeft het uit het midden weggenomen, door het aan het kruis te nagelen. Kol. II : 13, 14.

Maar er zijn sommigen opgestaan van die van de secte der farizeën, zeggende dat men hen moet besnijden en gebieden de wet van Mozes te onderhouden ... Toen stond Petrus op en zeide tot hen: nu dan wat verzoekt gij God door een juk op den hals der discipelen te leggen, hetwelk

noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen? Maar wij gelooven door de genade van den Heer Jezus Christus zalig te worden op gelijke wijze als ook zij. Hand. XV: 5—11. vergel. XV : 19, 21, 28. Mark. X : 5. Matth. V: 18, 38, 42 enz.

Staat dan vast in de vrijheid, met welke Christus ons vrijgemaakt heeft, en laat u niet weder onder een juk der dienstbaarheid brengen. Gal. V : 1.

Want gij zijt tot vrijheid geroepen broeders! alleenlijk gebruikt de vrijheid niet tot een oorzaak voor het vleesch, maar dient elkander door de liefde. Want de geheele wet wordt in één woord vervuld, namelijk in dit: Gij zult uwen naaste liefhebben gelijk uzelven. Gal. V : 13, 14.

Maar de vrucht des Geestes is: liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, trouw, zachtmoedigheid, matigheid. Tegen zulke dingen is geen wet. Gal. V: 22, 23.

Zoo is dan de wet onze voogd geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof zouden gerechtvaardigd worden. Maar het geloof gekomen zijnde, zijn wij niet meer onder een voogd. Gal. III: 24, 25.

Zegt mij, gij die onder de wet wilt zijn, hoort gij de wet niet? Want er staat geschreven, dat Abraham twee zonen had, één uit de dienstmaagd en één uit de vrije ... hetwelk dingen zijn, die andere beduiding hebben, want deze zijn twee verbonden: het ééne van den berg Sinaï, tot dienstbaarheid barende, hetwelk is Hagar ... maar het Jeruzalem, dat boven is, is vrij, hetwelk is onze moeder ... Maar wat zegt de Schrift? Drijf de dienstmaagd uit en haren zoon. Gal. IV: 21, 30.

Die den ander liefheeft, heeft de wet vervult .... Zoo is dan de liefde de vervulling der wet. Rom. XIII : 8—20.

De wet des Geestes des levens in Jezus Christus heeft mij vrijgemaakt van de wet der zonde en des doods; want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vleesch krachteloos was, deed God zijnen Zoon zendende ... opdat het recht der wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest. Rom. VIII: 2, 4.

Waar de Geest des Heeren is, daar is vrijheid. 2 Kor. III : 17.

Want het leven is mij Christus. Fil. I : 21, vergel. Fil. III : 1—17; 1 Petr. II : 21—25; 2 Kor. III : 18; IV : 4—10; Efez. IV : 20.

Maar indien gij door den Geest geleid wordt, zoo zijt gij niet onder de wet. Gal. V : 18.

Correspondentie.

15. A. C. C. v. d. P. te Leiden. — Zooals in vele andere profetieën, zoo wordt ook in Jes. VII een aanvankelijke vervulling der voorzegging voorondersteld, welke voorbeeld is van de volledige vervulling, die het ware deel der profetie is. Om die volledige vervulling gaat het, en daarbij moeten wij dus onze aandacht bepalen ; al het andere is slechts van bijkomstig belang. Uit de Evangeliën blijkt ten duidelijkste, dat deze profetie in den vollen zin des woords een messiaansche is. »Ziet een maagd zal zwanger worden, en zij zal een zoon baren, en zijnen naam Immanuël heeten." Wat dan volgt, is een treffend bewijs voor de waarachtige menschwording van Gods Zoon. Hij moest om ons te kunnen verlossen, in alles den broederen gelijk worden, uitgenomen de zonde; en derhalve moest Hij, die God met ons is, geboren worden zooals ieder ander mensch, maar *uit een maagd*, een zwak hulpbehoevend kindeken zijn, en evenals wij langzamerhand opgroeien tot knaap, jongeling en man. Voorwaar de verborgenheid der godzaligheid is groot!

16. R. O. te Groningen. — Het lijden, waarover de apostel in Hebr. XII spreekt, was lijden om den naam van Jezus, smaadheid, vervolging, berooving hunner goederen, waaraan deze geloovige Israëlieten onderworpen waren, en waaronder zij moedeloos zuchtten, zoodat zij er zich aan onttrekken wilden, door weer op joodsche wijze te gaan leven. Dit blijkt uit Hebr. X : 32—39; XI; XII : 1—3 en vs 4. Paulus toont nu aan, dat ook dit lijden tot de kastijding, de tucht des Heeren, behoorde, en dat zij, door van dit lijden zich te willen ontdoen, de vermaning hadden vergeten, die tot hen *als tot zonen* spreekt: »Mijn zoon acht de kastijding des Heeren niet gering, en bezwijk niet, als gij door Hem bestraft wordt; want dien de Heer *liefheeft*, kastijdt Hij,

en Hij geeselt *iederen zoon, dien Hij aanneemt.* Deze algemeene waarheid past Paulus dus ook in dit geval toe, waar het 't lijden om den naam des Heeren gold, en vanzelf is dus elk ander lijden daaronder begrepen. Dit is zeer merkwaardig. Wij kunnen er uit leeren, hoe wonderbaar 's Heeren wegen zijn. Het lijden om Christus' wil, hetwelk een eer en een vreugde is voor hem, die er toe verwaardigd wordt, dient tevens tot kastijding voor hem, die het treft, opdat hij der heiligheid Gods zou deelachtig worden. Nimmer evenwel is het lijden, dat de Heer over ons zendt, de uitgieting van zijnen toorn over ons, want door de offerande van Christus zijn wij voor altijd volmaakt, van straf en toorn en oordeel verlost, en onze zonden en ongerechtigheden worden ons nimmermeer *toegerekend.* Daarom zegt Paulus: »Gij ondergaat het lijden *als kastijding* (niet als toorn); God handelt jegens u als *jegens zonen;* want wat zoon is er, dien *de vader niet kastijdt?*" Tot de kastijding, zooals die hier bedoeld wordt, behoort alles, wat de vader doet om zijne zonen op te voeden en hun zijner heiligheid deelachtig te doen worden; zoowel *voorkoming van kwaad,* zooals b. v. de doorn voor het vleesch bij Paulus, als *bestraffing van de zonde,* zooals bij de Korinthiërs, die zwak en krank waren, opdat zij niet met de wereld zouden veroordeeld worden. En evenzeer elk lijden, dat dienen moet om door openbaar te maken, wat er in het hart is, zelfkennis en daardoor zelfgericht te bewerken, waardoor dan de ziel gereinigd en den Heere nader gebracht wordt, zooals b.v. bij Job.

In verband hiermede staat uwe vraag over 1 Joh. V : 16 en 17. Gelijk uit 1 Kor. XI blijkt, is zwakte, krankheid en dood soms een straf van God, onzen Vader, over begane en niet beleden zonde, opdat wij met de wereld niet zouden veroordeeld worden. Van zulk een zonde tot den dood, dat wil zeggen, van een zonde, waar de dood als straf van God op volgt, is in deze woorden van Johannes sprake. Heeft een broeder zulk een zonde begaan, den helpt het bidden voor zijne genezing niet. Wij moeten evenwel bedenken, dat er geen spraak is van den eeuwigen, maar van den *lichamelijken* dood, en die volgt met het doel dengene, die gezondigd heeft, van het eeuwig verderf te redden.

Het Avondmaal des Heeren.

De hier volgende brief door een rijkgezegend dienstknecht des Heeren vele jaren geleden aan eenige geloovigen geschreven, die pas de zoogenaamde kerk hadden verlaten en zich tot den naam van Jezus waren gaan vergaderen, komt mij belangrijk genoeg voor om hier mede te deelen. Hoewel hij voor ons, die reeds vele jaren in dezen gezegenden weg hebben gewandeld, niets bevat, dat wij niet weten en ten volle beamen, zoo wordt toch de hooge belangrijkheid van het Avondmaal des Heeren en de zegen aan de viering daarvan verbonden, zoo levendig en treffend voorgesteld, dat wij er allen door zullen gesticht worden. En voor de jeugdigen in ons midden is het van overwegend belang beter de ware beteekenis te leeren verstaan van dat Avondmaal des Heeren, waaraan zij door Gods genade het voorrecht hebben elken eersten dag der week deel te nemen. De Heer geve ons allen steeds op een waardige wijze aan zijne tafel aan te zitten en met een dankbaar en gelukkig hart zijnen dood te verkondigen. H. C. V.

Waarde Broeders in Christus!

Ik groet u allen in den Heer, daar ik vernomen heb dat gij door het geloof het Evangelie ontvangen, en de wereldkerk verlaten hebt, om in plaats van de menschelijke overleveringen, roomsch-katholieke of protestantsche, Christus alleen te volgen. Gij zijt tot vrijheid geroepen, zijt dan standvastig, en laat u niet wederom onder een juk der dienstbaarheid brengen. Hoewel ik u nimmer van aangezicht gezien heb, zoo heb ik nochtans van den dag af, waarop ik hoorde van uwe ernstige begeerte om

het Avondmaal des Heeren op eene met de Schrift overeenkomstige wijze te vieren, niet opgehouden voor u te bidden.

Vergunt mij, u eenige woorden te schrijven over een onderwerp zóó dierbaar aan onze harten, en zóó belangrijk voor de eer van Christus.

In de Christenheid wordt het Avondmaal des Heeren door sommigen beschouwd als het voorname middel om het eeuwige leven deelachtig te worden; terwijl anderen het veronachtzamen en geringschatten, daar zij veel liever een mooie preek hooren.

Maar wat zegt de Apostel der heidenen? „Ik heb van den Heer ontvangen, hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Heer Jezus in den nacht, waarin Hij overgeleverd werd, het brood nam; en nadat Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Dit is mijn lichaam, dat voor u is; doet dit tot mijne gedachtenis! Desgelijks nam Hij ook den drinkbeker, na het avondmaal, en zeide: Deze drinkbeker is het nieuwe verbond in mijn bloed; doet dit, zoo dikwijls gij dien drinkt, tot mijne gedachtenis. Want zoo dikwijls gij dit brood eet en den drinkbeker drinkt, verkondigt gij den dood des Heeren, totdat Hij komt." (1 Kor. XI : 23—26.)

De evangelist predikt de blijde boodschap des heils; hij verkondigt de gave des eeuwigen levens en de vergeving der zonden aan allen, die in Jezus gelooven. De herder en leeraar onderwijst, hetzij in het openbaar of in het bijzonder, den geheelen raad Gods aan de geloovigen, opdat zij opgebouwd zouden worden in de waarheid, en vervuld met de kennis van Zijnen wil, ten einde waardiglijk den Heer te kunnen wandelen en Hem in alle opzichten te kunnen behagen.

Maar, telkenmale, wanneer de kinderen Gods het Avondmaal gebruiken, overeenkomstig de instelling des Heeren, verkondigen zij, als één lichaam, de hoofdwaarheid des Christendoms, te weten: „den dood des Heeren, totdat Hij komt." Voorzeker, wanneer zij aldus te zamen komen, dan leest men Gods Woord, men bidt, men prijst met aanbid-

ding, door de kracht des Geestes de genade des Vaders en des Zoons; maar wij kunnen zeggen, dat het Avondmaal des Heeren te midden van dat alles een zeer beteekenisvolle plaats inneemt; het is de gedachtenisviering van „den dood des Heeren;" en de geloovigen verkondigen dien dood telkenmale, wanneer zij deelnemen aan het Avondmaal. Dit is ook het geval met hen, wier stem men in de vergadering niet hoort. Welk een ontzaglijk groot voorrecht, geliefde broeders! Jezus alleen kan ons dat schenken! Jezus alleen en uitsluitend, krachtens zijn kostbare offerande, die zóó algenoegzaam is tot verzoening onzer zonden.

In de tegenwoordigheid dezer symbolen erkent het geloof, dat onzerzijds alles zonde is geweest, en dat aan de zijde Gods alles genade is. Wij gevoelen ons diep vernederd, en veel meer door de liefde onzes Heeren en door Zijnen zoendood, dan door onze eigene zonden, die zoo talrijk en schandelijk zijn! Dit komt, omdat „Zijn dood" inderdaad het voorwerp onzer zielen is; hij trekt ons aan en schenkt ons voldoening, hij beheerscht onze gedachten en vervult onze harten. De Zoon heeft ons lief, de Vader ook, — en wij eeren den Zoon, gelijk wij den Vader eeren. Maar het is Jezus, de Zoon van God en de Zoon des menschen, die alleen voor onze zonden geleden heeft, Hij de rechtvaardige voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen. God heeft, in Zijne wijsheid, gewild, dat wij vreugde zouden bedrijven door op die groote offerande een *feest* te grondvesten, dat daarom zóó gezegend is, omdat wij daarop, in gemeenschap met elkander, aan den dood van Jezus gedenken. Wij verkondigen daar ook de eenheid des lichaams van Christus, en brengen onze dankzegging aan Hem, die ons zonder eind of grenzen liefheeft, tot heerlijkheid Gods, des Vaders.

Neemt de Heilige Schrift ter hand, en volgt de wegen Gods van den aanvang tot het einde, zooals zij daarin zijn aangewezen. Gij zult er in vinden, dat de persoon van Jezus, de tweede Mensch, allen, die uit vrouwen geboren zijn, in de schaduw stelt, en dat Hij ook is de *laatste*

Adam. Hij heeft zijns gelijke niet. Hij beantwoordt aan al de gedachten, aan al de genegenheden en aan al de raadsbesluiten van God. Al de daden van Jezus zijn, een elk op zijn plaats, volmaakt; doch één is er, die zich van al de anderen onderscheidt en boven allen uitsteekt; en dat is: „de dood des Heeren!" In het schepsel is slechts zonde en hoogmoed; wij zijn „in zonde geboren;" maar in Christus is God in zijne liefde ver beneden onze zonden gedaald om ze weg te nemen, en heeft zich ver daarboven verheven, om ons vergeving en vrede te zenden. Waar de zonde geheerscht heeft, is de genade des te overvloediger geworden, opdat, gelijk de zonde geheerscht heeft door den dood, zoo ook de genade heerschen zou door gerechtigheid tot het eeuwige leven door Jezus Christus, onzen Heer.

Op dezen grondslag der gerechtigheid zendt God de blijde boodschap zijner genade tot de gansche schepping, die onder den hemel is. Dezelfde Heer van allen is rijk over allen, die Hem aanroepen; een iegelijk, die in Jezus gelooft, is door Hem gerechtvaardigd. Het is aldus, dat God behoudt! Welnu, het Avondmaal is het voorrecht der verlosten en geenszins een middel tot verlossing; het is het deel dergenen, die geloofd hebben, en die weten, dat zij het eeuwige leven bezitten. (1 Joh. II : 12; V : 12.) Zij, die *niet* in den Heer gelooven, wie zij ook zijn mogen, blijven even verantwoordelijk voor *Zijnen dood*, als voor alle andere zonden, waaraan zij zich schuldig hebben gemaakt; maar van hen, die gelooven, hunne zonden zijn hun vergeven door zijnen Naam, en door het geloof zijn zij gerechtvaardigd. Zóó spreekt het Woord van God. Wij ontvangen nu het einde onzes geloofs, namelijk de zaligheid onzer zielen. Weldra ontvangen wij de aanneming tot kinderen, d. w. z. de verlossing onzes lichaams.

De Heer heeft het Avondmaal ingesteld, waartoe Hij *allen* noodigt, die Hem toebehooren. Zij allen hebben zijnen Naam als reispas en als onderpand. Het Avondmaal is het voortdurende feestmaal van de familie Gods. Men breekt het brood, men drinkt den beker, ter gedachtenis

van den Heer Jezus. Alvorens Hij dit feest instelde, had Hij reeds de gevaren overzien, waaraan de zijnen zouden worden *blootgesteld*, — de *moeielijkheden die zij te overwinnen* zouden hebben; het verval en den afval van de christelijke belijdenis, — en Hij had hen getroost door deze liefdevolle woorden: „Waar twee of drie in mijnen naam vergaderd zijn, daar ben ik in het midden van hen!"

Zijne werkelijke tegenwoordigheid, ziedaar hetgeen waaraan wij behoefte hebben, en waarvan wij tegelijk de verzekerdheid ontvangen. Zijn *Woord* blijft tot in eeuwigheid, zijne *liefde* vergaat nimmermeer!

Het Avondmaal des Heeren is dus *het gemeenschappelijke voorrecht*, door Christus verleend aan *al de leden zijns lichaams*, dezulken uitgezonderd, die zich onder de tucht bevinden, wegens hun slechten wandel of wegens *verkeerde leeringen*. *Indien nu deze gezegende instelling* verbasterd is of verwaarloosd wordt in de Christenheid, zoo bestaat zij daarom niettemin in al hare werkelijkheid; en het geloof eigent zich haar toe, naar de waarheid der Schrift, die alleen het kenmerk van goddelijk gezag draagt. Door toedoen van den mensch zijn de wereldsche beginselen niet uitgebleven, en hebben zich met deze instelling vermengd, en haar karakter ontsteld; maar nochtans is het Avondmaal niet verloren gegaan voor *hen*, die zich in ootmoed aan den wil des Heeren onderwerpen. De misbruiken, welke de Korinthiërs ingevoerd hadden, noodzaakten den Apostel te zeggen: (vs. 20.) dat, zooals *zij* het vierden, zulks niet langer het Avondmaal des Heeren was — *maar hun eigen avondmaal*. *Bij het Avondmaal* is geen spraak van bediening of van voorzitterschap, en nog minder is het een plechtigheid, waarbij de priester zich als tusschenpersoon plaatst tusschen de geloovigen en God. „De ure komt en is nu, dat de ware aanbidders den Vader zullen aanbidden in Geest en waarheid." (Joh. IV.) De Heer Jezus is de eenige Hoogepriester, en wij, die gelooven, zijn Zijn huis. Hij gedoogt niet dat zijn volk buiten gehouden wordt, gelijk weleer bij het volk Israël het geval was. Door Hem hebben wij allen den toegang

door éénen Geest tot den Vader. De brief aan de Hebreërs leert uitdrukkelijk (hoofdst. VIII en IX.) dat, daar het priesterschap veranderd is, er ook een verandering der wetgeving is; en dat wij als heilige broeders, die de hemelsche roeping deelachtig zijn, vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, aangezien het voorhangsel gescheurd en het heilige met het heilige der heiligen één geworden is.

In tegenstelling met de joodsche plechtigheden over het algemeen, is het Avondmaal een *gemeenschapsoefening*, ja eigenlijk *de* gemeenschapsoefening. Het heeft niets te maken met een ambt of bediening. „De drinkbeker der dankzegging, dien wij zegenen, is die niet de gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet de gemeenschap des lichaams van Christus?" (1 Kor. X : 16.) Het is daarom, dat volgens de Schrift het Avondmaal zonder iemands bediening wordt gevierd. In de tegenwoordigheid van het Hoofd verdwijnen alle onderscheidingen onder Christenen. Het is goed, dat zelfs de meest begaafde en meest geëerde dienstknechten des Heeren tijd en gelegenheid hebben, om zich geheel ter zijde te stellen in de tegenwoordigheid van Jezus. Die tijd en die gelegenheid bieden zich aan bij de viering des Avondmaals. Na gedankt te hebben, breekt men het brood, en eet men ter gedachtenis van Hem; daarna geschiedt hetzelfde met den drinkbeker. „*Hij* gaf hun dien," zoo lezen wij, „en *zij* dronken *allen* daaruit."

Voor den geloovige is dit de allereenvoudigste, de meest aandoenlijke en de meest plechtige zaak, die er bestaat. Welk een onvergelijkelijke gelegenheid om de onbegrensde vernedering en de volkomene genade onzes Heilands te bepeinzen! Welk een vreugde voor de verlosten om zich in den geest rondom Hem te mogen verheugen, niet slechts over hunne eigene zegeningen, maar in zijne persoonlijke tegenwoordigheid, wetende dat zij de voorwerpen zijn van de liefde des Vaders en des Zoons, en alle dingen kennende door de kracht des Heiligen Geestes, die in hen woont!

Er is echter bij het Avondmaal ook nog een zedelijke kant, waarop de Apostel aandringt, uit oorzaak van de onheilige lichtzinnigheid van sommigen der Korinthiërs: „Derhalve wie op een onwaardige wijze het brood eet of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en het bloed des Heeren. Maar de mensch beproeve zichzelven, en ete alzoo van het brood, en drinke van den drinkbeker. Want die eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelven een oordeel, als hij niet onderscheidt het lichaam des Heeren. Daarom zijn onder u vele zwakken en kranken, en niet weinigen zijn ontslapen. Doch indien wij onszelven oordeelden, zouden wij niet geoordeeld worden; maar als wij geoordeeld worden, zoo worden wij van den Heer getuchtigd, opdat wij niet met de wereld zouden veroordeeld worden." (1 Kor. XI: 27—32.)

Wij moeten het oordeel, waarvan hier spraak is, niet verwarren met het oordeel, dat over de ongeloovigen komt; het is een daad van tucht door den Heer uitgeoefend over de zijnen in dit leven, juist opdat zij niet verloren zouden gaan. Wanneer men in zulke zonden verviel, was dit het heilige feest onwaardig behandelen. Men onderscheidde niet het lichaam des Heeren, 't welk ons wordt voorgesteld door de breking des broods. Ziehier dus, hoe de Heer in dit tegenwoordige leven dezulken oordeelt, die „zichzelven niet oordeelen!" In tegenwoordigheid van de zinnebeelden van het *sterven des Heeren*, is het noodzakelijk, dat een iegelijk zichzelven onderzoeke, en dat hij alzoo ete en drinke. Indien men lichtvaardig te werk gaat, dan eet en drinkt men op een onwaardige wijze; men maakt zich jegens den Heer schuldig aan gebrek aan eerbied, en *Hij* zal ons oordeelen, indien wij onszelven niet oordeelen. Maar het geldt hier niet een *eeuwig* oordeel, want, „als wij geoordeeld worden, zoo worden wij door den Heer *getuchtigd*, opdat wij *niet* met de wereld zouden veroordeeld worden!"

Wat nu betreft den *tijd*, waarop het Avondmaal gevierd moet worden, dit wordt ons duidelijk aangetoond in Handel. XX: 7. „En op den eersten dag der week,

toen wij vergaderd waren om brood te breken, sprak Paulus tot hen, willende des anderen daags verreizen; en hij rekte zijne rede tot middernacht." Zijne redevoering was een groot voorrecht, maar toch geheel bijkomstig. Het Avondmaal, of de breking des broods was een vastgestelde zaak, niet alleen voor de discipelen te Troas, maar voor al de heiligen aan alle plaatsen. „Toen *wij* vergaderd waren", en *wij* beteekent hier, dat die dag, de eerste dag der week, *algemeen* vastgesteld was voor de breking des broods. Bij het Pinksterfeest, en nog eenigen tijd daarna, had men elken dag in de particuliere huizen het brood gebroken, omdat *al* de gezegenden des Heeren zich in één en dezelfde stad bevonden, in Jeruzalem. Doch hierin kwam verandering, toen de roepstem der gemeente Gods naar alle oorden der wereld werd gebracht.

In Handel. XX: 7 hebben wij de geregelde orde, toepasselijk op de geheele gemeente en als zoodanig erkend door den Heiligen Geest. Het staat aan ons om in de kwade dagen, te midden van het verval, in *geloof* en *gehoorzaamheid* en *met dankzegging* te handelen! Hebt geloof in God, geliefden!

Uw u liefhebbende in Christus

W. K.

Onze roeping.

Het is wel de moeite waard, geliefde broeders! om Gods Woord te onderzoeken ten aanzien van de roeping, die wij hebben. Niet onze roeping, in den zin van plicht, bedoel ik thans, maar onze roeping, waarmede God ons geroepen heeft. Hieraan te denken, is voor den Christen een waar genot. Dit kan ons sterken op den weg, en ons hart vervullen met lof en dank aan onzen God en Vader, die ons zoo vele verzekeringen heeft gegeven.

Het was voor den Apostel Paulus een kracht, het bewustzijn in zich om te dragen niet geroepen te zijn door een mensch, noch van menschen, maar door Jezus Chris-

tus, en door God den Vader, die Hem uit de dooden heeft opgewekt. (Zie Gal. I : 1.) Deze roeping is Paulus' roeping tot Apostel; maar evenzoo is elke geloovige geroepen door God. In Hebr. III : 1 lezen wij van een *hemelsche* roeping, en in 2 Tim. I : 9 heet het een *heilige* roeping. Het kan wel niet anders, of datgeen, wat van den Heer uit den hemel komt, is heilig en hemelsch, en die door Hem geroepen zijn worden heiligen genoemd. Hierom kan de geloovige, krachtens zulk een roeping, al dadelijk afscheid nemen van de wereld, dewijl zij onheilig is. Zoodra iemand uit de wereld geroepen wordt, is hij afgezonderd voor God. „Zij zijn niet van de wereld, gelijkerwijs ik van de wereld niet ben", zegt de Heer Jezus in Joh. XVIII : 16.

In Rom. VIII : 30 wordt ons het doel der roeping Gods medegedeeld. „Die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." Dit is alzoo voor God een afgedane zaak. Hoe heerlijk en verblijdend is dit voor ons! Welk een zekerheid geeft dit aan de ziel! Geroepen te zijn door God, die zijne plannen met ons heeft, welk een verheven gedachte! Welke die plannen zijn, heeft God in zijne genade ons ook medegedeeld. Hoort slechts, wat Paulus schrijft in 1 Kor. I : 9: „God is getrouw, door welken gij geroepen zijt (let er wel op!) tot de gemeenschap van zijnen Zoon Jezus Christus, onzen Heer." Door God zelf geroepen tot de gemeenschap van zijnen Zoon; hoe schoon, hoe wonderbaar is dit! Wat zegt dit veel! Weten wij wie Jezus is? God alleen kent Hem, en de Vader heeft in zijne liefde ons veel van Hem medegedeeld. Door de geheele Schrift wordt over den Heer Jezus gesproken, en zijne grootheid, schoonheid, heerlijkheid en macht ons ontvouwd. Hoe verkwikkend voor de ziel, te hooren: „de Vader heeft den Zoon lief, en toont hem alles wat Hij doet." (Joh. V : 20.) „De Vader heeft den Zoon lief, en heeft alle dingen in zijne hand gegeven." (Joh. III : 35.) En in Jesaja XLII : 1

lezen wij: „Ziet, mijn knecht, dien Ik ondersteun, mijn uitverkorene, in denwelken mijne ziel een welbehagen heeft." Tweemaal heeft de Vader, ten aanhoore van velen, uit den hemel gesproken: „Gij zijt mijn geliefde Zoon, in u heb Ik mijn welbehagen!" (Luk. III : 22.) en in hoofdst IX : 35 hooren wij: „Deze is mijn geliefde Zoon; hoort hem!" Door den God en Vader van onzen Heer Jezus Christus zelf geroepen te zijn tot de gemeenschap van dien Zoon, wat wil dit veel zeggen! Dit was zoo de wil van God, en evenzoo ook de wil van den Zoon. In Joh. XVII : 26 lezen wij: „opdat de liefde, waarmede Gij mij liefgehad hebt, in hen zij, en ik in hen." Alzoo, dezelfde liefde Gods des Vaders, die op Christus rustte, kan de geloovige reeds hier genieten, en zal aller deel zijn tot in eeuwigheid. De Heer Jezus is het voorwerp van Gods welbehagen, met wien God, de Vader, zijne plannen heeft, wiens eer de Vader zoekt. Hoe alles overtreffend is het, om tot de gemeenschap van dien Zoon geroepen te zijn! Wie kan in woorden uitdrukking geven wat dit zeggen wil? Gemeenschap te hebben, duidt aan: alles met Christus te deelen; altijd en overal met en bij Hem te zijn. „Alzoo zullen wij altijd met den Heer zijn." (1 Thess. IV : 17.) Altijd! Hoe heerlijk! Waar Hij is, zullen wij zijn. Van het kruis ging de moordenaar *met Hem* naar het Paradijs. „Waar ik ben, aldaar zal ook mijn dienaar zijn." (Luk. XII : 26.) Allen, die in Hem ontslapen zijn, zijn ontbonden van het lichaam en *met Christus*. (Fil. I : 23.) „Wanneer nu Christus zal geopenbaard zijn, die ons leven is, dan zult ook gij *met Hem* geopenbaard worden in heerlijkheid." (Kol. III : 4.) Zit de Heer Jezus op den troon, — hoort het: „die overwint, ik zal hem geven met mij te zitten in mijnen troon, gelijk als ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijnen Vader in zijnen troon." (Openb. III : 21.) Verlaat Hij den hemel om te heerschen, gezeten op een wit paard, — de hemelsche heiligen *volgen Hem* op witte paarden. (Openb. XIX : 14.)

Hoe heerlijk en kostelijk is het, tot de gemeenschap van Jezus Christus door den Vader zelf geroepen te zijn!

Niet voor een gedeelte, o neen! dan zouden wij niet tot de gemeenschap van den Heer Jezus geroepen zijn, dan was het slechts tot een deel van zijne bezittingen. Maar wij zijn, Gode zij eeuwig daarvoor de lof! tot Hem gebracht, en met Hem vereenigd geworden. Geen wonder, dat er eenmaal in den hemel zal worden geroepen: „Laat ons blijde zijn, en vreugde bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven; want de bruiloft des Lams is gekomen, en zijne vrouw heeft zichzelve bereid," en „zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams." (Openb. XIX : 7 en 9.) Hoe goddelijk verheven is dit! Ach, dat het door de geroepenen meer bedacht werd! Hoe geheel anders zou dan de openbaring des levens zijn. Hoe gemakkelijk zou het ons vallen om de wereld te verzaken, en matig en rechtvaardig en godzalig te leven in deze tegenwoordige wereld, zooals de vermaning tot ons luidt. (Tit. II: 12.) De Heer geve, dat wij over deze gezegende waarheden mogen nadenken, en wij nu reeds welgelukzalig zijn mogen, en nietige dingen onze harten toch niet vervullen, maar dat de Heer Jezus ons dierbaar zij!

Met den Heer Jezus verbonden, — het gaat in waarheid alle gedachten te boven. „Wij zijn leden zijns lichaams, van zijn vleesch en van zijne beenen." (Efez. V: 30.) O, overdenken wij toch veel deze heerlijke en kostelijke waarheden!

In Joh. XII: 24 heeft de Heer gesproken: „Voorwaar, voorwaar, zeg ik u: indien het tarwegraan in de aarde niet valt, en sterft, zoo blijft het alleen; maar indien het sterft, zoo brengt het veel vrucht voort." Zonder den dood van Christus was het niet mogelijk geweest voor ons om met Hem in gemeenschap te komen. En de Heer heeft voor ons den dood willen ondergaan. Welk een goddelijke liefde straalt ons hierin tegen! Laten wij toch veel met onze gedachten in die liefde onzes Heeren verwijlen!

Zooals boven reeds gezegd is, had Gods roeping gevolgen, strekking en bedoeling; de een nog grooter dan de ander. Er is geen plaats voor meer, waar wij met een

heilige en hemelsche roeping geroepen zijn om gerechtvaardigd en verheerlijkt te worden, en tot de gemeenschap van zijnen Zoon Jezus Christus gebracht te zijn. En toch is er nog meer. Ziet eens, wat in 1 Petrus V: 10 staat, en gij zult met mij zeggen: hoe is dit mogelijk! Welk een heil, welk een heerlijkheid wacht ons! Wij vinden daar de woorden, dat God ons geroepen heeft *tot zijne* (dit herhaal ik nog eens) *tot zijne* eeuwige heerlijkheid. Alzoo tot niets minder dan tot Gods eigene heerlijkheid. Daarom is dit ook het eerste, wat het oog van Johannes treft, als hij het nieuwe Jeruzalem van God uit den hemel ziet nederdalen, dat zij de heerlijkheid Gods bezit. (Openb. XXI: 11.) Wonderbaar, wonderbaar! Toen Jesaja de heerlijkheid des Heeren aanschouwde, viel hij op zijn aangezicht neder; (Jes. VI.) Daniël werd zwak, en eenige dagen krank; (Dan. VIII: 27.) Johannes viel als dood ter aarde. (Openb. I: 17.) En wij zijn door God geroepen om die heerlijkheid te deelen, en daarin geopenbaard te worden, zoodat onze aangezichten, meer nog dan van Mozes weleer, zullen glinsteren, en wij dan tot verheerlijking van onzen geliefden Heer zullen verheerlijkt worden. Zie 2 Thess. I: 10.

O, geliefde broeders! hoe gevoelen wij bij zoo een alles overtreffende genade onze nietigheid. Wij zijn geneigd te zeggen: het is te veel, het is te groot. Maar laten wij dit niet doen. Laten wij ons geheel aan God overgeven; en, vervuld met vreugde, aanschouwen en bewonderen, waartoe God ons geroepen heeft. Al is het ook, dat wij onszelven moeten oordeelen en verfoeien. In Psalm LVI: 13 zegt David: „O God! op mij zijn uwe geloften; ik zal U dankzeggingen vergelden; want Gij hebt mijne ziel gered van den dood." Dat dit ook van den grond onzer harten gesproken worde door ons. Laat ons steeds vol zijn van Gods genade, Gods liefde, Gods ontferming, geopenbaard en ons bewezen in zijnen Zoon, opdat wij ten allen tijde Hem kunnen loven en prijzen, reeds nu te midden van alles wat gebeurt.

Christus' gemeente.

Van de vier Evangelisten spreekt alleen Mattheüs over de gemeente. Dit is hoogst merkwaardig, als wij bedenken, dat Mattheüs ons de geschiedenis van het koninkrijk der hemelen geeft. De komst van dat koninkrijk der hemelen in den Persoon van den Gezalfde Gods; de ontvangst, welke dat koninkrijk bij de Joden vond; het oordeel, 'twelk door den Heer over Israël werd uitgesproken, omdat zij Hem verwierpen; en de voorstelling van hetgeen dat koninkrijk in deze wereld worden zou, nadat de verworpen Koning door God in den hemel was opgenomen; — dat alles wordt ons in het Evangelie van Mattheüs medegedeeld. En nu spreekt hij ons van de gemeente van Christus, die na Jezus' verwerping door de Joden en na Diens verheerlijking in den hemel op de Rots der eeuwen zou worden gebouwd, eerst in beeldspraak in de bekende gelijkenissen van den schat in den akker, van de parel van groote waarde en van het vischnet; en daarna zonder beeldspraak in de heerlijke woorden, welke de Heer tot Petrus richtte, toen deze Hem beleed als den Christus, den Zoon des levenden Gods. (Matth. XVI.)

„Wie zeggen de menschen, dat ik, de Zoon des menschen, ben?" vraagde de Heer aan zijne discipelen. En toen deze antwoordden: „Sommigen: Johannes de dooper; en anderen Elia, en anderen: Jeremia of een van de profeten;" vraagde de Heer: „Maar gij, wie zegt gij, dat ik ben?" Hierop antwoordde Petrus: „Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." Waarop de Heer antwoordde: „Welgelukzalig zijt gij, Simon, Bar-Jona, want vleesch en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En ook ik, ik zeg u: dat gij zijt Petrus, en op deze rots zal ik mijne gemeente bouwen, en de poorten van den hades zullen haar niet overweldigen."

Om Jezus als de Christus, de Zoon des levenden Gods te kennen en te belijden, was een openbaring noodig van den Vader, die in de hemelen is. Vleesch en bloed kon

dit niet te weten komen. Aan Petrus werd deze openbaring door den Vader gegeven. Hiermede was het fondament, waarop de gemeente zou worden gebouwd, aangegeven. „Op deze rots zal ik mijne gemeente bouwen." Christus, de Zoon des levenden Gods, is het fondament der gemeente. In Efeze II zegt Paulus, dat de gemeente als Gods huis, als de woonstede Gods in den Geest, is gebouwd op het fondament der apostelen en profeten, terwijl Jezus Christus zelf hoeksteen is. Neem dien hoeksteen weg, en het gansche gebouw stort ineen. Van de gansche waarheid, door de apostelen en profeten verkondigd, is Jezus Christus de grondslag, het middelpunt en het voorwerp, gelijk Hij van alle instellingen en wegen Gods in de oude bedeeling de geest is. (Zie 2 Kor. III.) En Petrus zegt van Christus in zijnen eersten brief tot de geloovigen: „tot wien komende, als tot een levenden steen, door menschen wel verworpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar."

Zoo is dus Christus het fondament, waarop de gemeente gebouwd is. En wie is de bouwmeester? Christus zelf. „Op deze rots zal *ik* mijne gemeente bouwen." De gemeente is de gemeente van Christus. „*Mijne* gemeente" zegt de Heer. Niemand dan Hij heeft het recht dit te zeggen. Wie spreekt van „mijne" gemeente, treedt in de rechten, die Christus alleen heeft. In dit opzicht wordt er in de Christenheid zwaar gezondigd.

„Op deze rots *zal* ik mijn gemeente *bouwen*." De gemeente bestond dus nog niet, toen de Heer dit zeide. Als iemand zegt: ik zal op dat fondament een huis bouwen, dan is het huis nog niet gebouwd. Het is dus een dwaling te leeren, dat de gemeente reeds bestond in het Oude Testament, en met Abel een aanvang genomen heeft, zooals men gewoonlijk zegt. Gedurende de oude bedeeling bestond de gemeente nog niet, ook niet gedurende Jezus' omwandeling op aarde. Want de eerste maal, dat in den Bijbel van de gemeente gesproken wordt, is in Matth. XVI, en daar zegt de Heer: „Ik *zal* mijne gemeente *bouwen*." Het was een belofte. Christus, de Zoon des levenden Gods,

is de Bouwmeester. Maar om de gemeente te kunnen bouwen, moest Hij sterven en uit de dooden opstaan. Zoolang Hij op aarde leefde, was Hij alleen. „Indien het tarwegraan niet in de aarde valt en sterft, *blijft het alleen.*" In zijnen dood stierf de oude mensch, en in zijne opstanding werden de geloovigen met Hem vereenigd in het leven en de heerlijkheid; en door de uitstorting des Heiligen Geestes werden zij door éénen Geest tot één lichaam gedoopt.

Deze waarheden zijn door den verheerlijkten Heer aan zijnen knecht Paulus bekend gemaakt, die daardoor het Woord Gods heeft voleind of vol gemaakt. Paulus zegt ons uitdrukkelijk, dat de gemeente van alle eeuwen en geslachten her verborgen is gebleven in God, maar aan hem was bekend gemaakt geworden; en hij heeft deze verborgenheid, die hem was geopenbaard, aan de geloovigen medegedeeld; zoodat thans Gods eeuwig raadsbesluit in al zijn volheid en heerlijkheid ons is bekend geworden. (Zie Efeze III en Kol. I.)

Christus is de Bouwmeester van de gemeente. Heerlijke waarheid! Want hieruit volgt, dat het gebouw naar *zijn* plan en bestek zal worden opgericht en voltooid, trots allen tegenstand en afval der menschen, niettegenstaande de vijandschap des satans. „De poorten van den hades zullen haar niet overweldigen." Welk een geluk en welk een troost! Hoe ook door de ontrouw der menschen en door de list des duivels de gemeente als Gods huis hier op aarde, waarin de menschen als Gods medearbeiders werken, is bedorven en afgevallen, de groote Bouwmeester zal zijne gemeente doen opwassen tot een heiligen tempel in den Heer, en haar verheerlijkt voor zich stellen zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, heilig en onberispelijk.

Christus is het fondament en Christus is de bouwmeester. En welke zijn de materialen? Wel, dat zijn allen, die door den Vader, die in de hemelen is, Hem als den Christus, den Zoon des levenden Gods, hebben leeren kennen, en door de kracht des geloofs en des Heiligen Geestes met Hem zijn vereenigd. „Gij zijt Petrus," dat wil zeggen: gij zijt

een steen, zoo spreekt de Heer tot Simon, Bar-Jona; en in zijnen eersten brief zegt deze Apostel: „Tot wien komende, als tot een levenden steen, door menschen wel verworpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar, zoo wordt ook gijzelven als levende steenen opgebouwd tot een geestelijk huis." Door zijne stem maakt Christus de doode zondaren levend. „De ure komt en is nu, dat de dooden zullen hooren de stem des Zoons van God, en die ze gehoord hebben, zullen leven." Christus, de Zoon des levenden Gods, is de rots, op welke de gemeente gebouwd werd, en ieder, die in Hem gelooft, wordt door Hem als een *levende* steen in dat Godsgebouw ingevoegd. Alleen *levende steenen* worden door Hem in dat gebouw gebracht, en daardoor wast dat gebouw op tot een heiligen tempel in den Heer.

Christus, de Zoon des levenden Gods, is derhalve het fondament, waarop de gemeente gebouwd is. Hij is tevens de Bouwmeester, die de gemeente naar zijn plan en naar zijne gedachte opbouwt. En Hijzelf kiest en bereidt de materialen, en brengt levende steenen in het geestelijk huis. Heerlijke waarheid! Geve de Heer ons, dat wij haar recht verstaan, en dat wij ons verheugen als levende steenen met de Rots vereenigd te zijn, zoodat er van geen wankelen of val sprake wezen kan!

Jezus is de Rots der eeuwen,
Die geen wanklen vreest of val,
Die, wat hier bezwijkt, Gods kindren
Tot een toevlucht wezen zal.

Het Feest des Geklanks.

(Lev. XXIII : 23—25.)

Aan het einde van onze beschouwing over het Pinksterfeest merkten wij op, dat, nadat de eerste reeks van israëlietische feesten was afgeloopen, er een tijdvak van rust intrad — een tijdvak, waarin geen feest werd gevierd, 'twelk een voorafschaduwing is van den tijd, waarin wij leven, en waarin het israëlietische volk onder het oordeel des Heeren buiten zijn land over de gansche aarde ronddoolt. In de zevende maand evenwel begon een nieuw tijdvak van feesten. Na de eerste reeks kwam nu de tweede: het Feest des Geklanks, de Verzoendag en het Loofhuttenfeest. Wanneer de tijd der genade, in welke zij leven, en waarin de Bruid des Lams door den Heiligen Geest wordt vergaderd, ten einde zal zijn door de komst van Jezus in de lucht om al de Zijnen, zijne gansche Gemeente, tot Zich te nemen en haar te brengen in het huis zijns Vaders, dan zal de Heere God beginnen met den afgebroken draad van Israëls geschiedenis wederom aan te knoopen; en gedachtig aan zijne belofte, aan Abraham, Izaäk en Jakob gegeven, zijn volk, dat Hij voor een tijd verstooten heeft, wederom aannemen en het al de beloofde zegeningen in het land hunner vaderen deelachtig doen worden.

In het elfde hoofdstuk van zijnen brief aan de Romeinen wordt dit door den Apostel Paulus duidelijk voorgesteld. Door Israëls val, namelijk door hunne verwerping van den Messias en het daarop gevolgde oordeel van God, is het heil tot de volken gekomen, om Israël tot jaloerschheid te verwekken, zegt Paulus. Welnu daaruit volgt, dat Israël weer als volk zal worden hersteld. Want indien een van de bedoelingen van de roeping der volken is om Gods oude volk tot jaloerschheid te verwekken, dan is het dui-

delijk, dat dit volk niet voor altijd verstooten is. Daarom gaat de Apostel dan ook voort met te zeggen: „En indien hun val de rijkdom is der wereld, en hunne vermindering de rijkdom der volken, hoeveel te meer hunne volheid? Want indien hunne verwerping de verzoening is der wereld, wat zal hunne aanneming anders zijn dan het leven uit de dooden?" En nadat de Apostel heeft aangetoond, dat de Joden vanwege hun ongeloof van den olijfboom zijn afgehouwen, en de volken in hunne plaats in den olijfboom zijn ingeënt, richt hij de waarschuwing tot de geloovigen uit de volken, dat ook zij, wanneer zij tot ongeloof vervielen, zouden afgehouwen worden; en besluit dan met de merkwaardige woorden: „Want ik wil niet, broeders! dat u deze verborgenheid onbekend zij, opdat gij niet wijs zijt bij uzelven, dat er voor een deel over Israël verharding gekomen is, *totdat de volheid der volken zal ingegaan zijn; en alzoo zal geheel Israël behouden worden*, gelijk geschreven staat: „Uit Sion zal de Verlosser komen; hij zal de goddeloosheden afwenden van Jakob."

Wanneer de volheid der volken zal ingegaan zijn, dat wil zeggen, wanneer het volle getal van hen, die naar Gods eeuwig raadsbesluit tot de Gemeente behooren, in in de hemelsche woningen, in het huis des Vaders, zullen zijn ingezameld, zal God zich wederom wenden tot zijn volk, 'twelk Hij voor een tijd om hunne verwerping van den Messias verstooten had, en zal Hij dit volk weer in genade aannemen, want zijne genadegiften en zijne roeping zijn onberouwelijk.

Nadat de Gemeente Gods, die thans uit alle volken der aarde verzameld wordt, in den hemel zal zijn opgenomen, zal geheel Israël behouden worden. Daarmede wordt natuurlijk bedoeld, het Israël 'twelk dan leven zal, en dit is vanzelf het getrouwe overblijfsel naar de verkiezing der genade. Het joodsche volk toch zal onbekeerd en in ongeloof naar zijn land terugkeeren, en daar tot volslagen afval van God en Zijn dienst komen. Het zal den Antichrist, den mensch der zonde, den zoon des verderfs, als koning aannemen en als God aanbidden. Dientengevolge zal het

oordeel Gods over dit volk komen. Met den adem zijns monds zal de Heere Jezus zijne vijanden te niet doen. (Zie 1 Thess. V; 2 Thess. II en Openb. XI en XII.) Doch er zal een overblijfsel zijn naar de verkiezing der genade. Gelijk er in de dagen van den goddeloozen koning Achab zeven duizend zich niet gebogen hadden voor Baäl; gelijk in de dagen van Jezus' komst op aarde velen in Israël de komst van den beloofden Messias verwachtten; zoo zullen ook in de dagen van den Antichrist velen weigeren den mensch der zonde te aanbidden. Steeds was er een getrouw overblijfsel, en zoo zal het ook in den komenden tijd zijn. Dit overblijfsel, 'twelk na de verdelging van de ongeloovigen en wederspannigen het Israël Gods wezen zal, zal behouden worden. Het is dan geheel Israël, want al de anderen zijn door het oordeel verdaan, en alzoo zal *geheel* Israël behouden worden. De profeet Zacharia zegt ons: „En het zal geschieden in het gansche land, spreekt de Heere, de twee deelen daarin zullen uitgeroeid worden en den geest geven; maar het derde deel zal daarin overblijven. En Ik zal dat derde deel in het vuur brengen, en Ik zal het louteren, gelijk men zilver loutert, en Ik zal het beproeven, gelijk men goud beproeft; het zal mijnen naam aanroepen, en Ik zal het verhooren; Ik zal zeggen: Het is mijn volk; en het zal zeggen: „De Heere is mijn God." (Zach. XIII : 8, 9.)

Door de schrikkelijke oordeelen, die over het joodsche volk komen zullen en door de schrikkelijke boosheid en afgoderij, die in het joodsche land zullen heerschen, zullen velen zich tot God bekeeren, en dan de bazuinen blazen en het volk oproepen tot bekeering en tot terugkeer tot den Heere, den God hunner vaderen. De profetie van Ezechiël zal dan in vervulling treden. De doodsbeenderen zullen levend worden; en het huis van Efraïm zal met het huis van Juda weder worden vereenigd, en den Heere der heirscharen als hun God en Heiland aannemen; zoodat zij tot een eenig volk in het land op de bergen Israëls wezen zullen, en zich voor een eenigen Koning zullen neerbuigen. (Zie Ezech. XXXVII.)

Het Feest des Geklanks is derhalve een voorafschaduwing van de ontwaking van de getrouwen in Israël, die boete en bekeering zullen prediken, en met schuldbelijdenis en verootmoediging tot den Heere zullen wederkeeren.

De Verzoendag.

(Lev. XXIII : 26—32.)

Dit laatste wordt afgebeeld door den Verzoendag, welken merkwaardigerwijze een plaats gegeven wordt onder de Hoogtijden des Heeren. Het is een dag van schuldbelijdenis en verootmoediging, en dus een dag van geklag en geween; doch dat het overblijfsel zijn schuld belijden en zich voor den Heere God verootmoedigen en dan de vergeving der zonden door het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, ontvangen zal, is een oorzaak van dank en van vreugde. Daarom kan die Verzoendag onder de Feesten worden opgenomen; en is deze dag ten nauwste verbonden met het Feest des geklanks of het Feest der bazuinen, waardoor de getrouwen worden opgeroepen om zich voor het aangezicht des Heeren te stellen en tot Hem met waarachtig berouw terug te keeren.

De Verzoendag wordt hier uit een gansch ander oogpunt beschouwd, dan in het zestiende hoofdstuk van Levitikus. Is daar spraak van de offeranden, die moesten worden gebracht om de gerechtigheid van God te bevredigen en te verheerlijken, doordien het bloed van den geslachten bok in het heiligdom werd gedragen door den hoogepriester; en in de tweede plaats van de wegneming der zonden des volks door den levenden bok, die, met de zonden beladen, in de woestijn werd voortgedreven; hier wordt de praktische zijde der zaak voorgesteld, en daarom is er alleen spraak van schuldbelijdenis en verootmoediging van de getrouwen in Israël. Levitikus XVI lezende, denken wij aan de woorden van Paulus: „Want Christus is niet ingegaan in het met handen gemaakte heiligdom,

maar in den hemel zelven, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons, noch ook, opdat Hij zichzelven dikmaals zou opofferen, gelijk de hoogepriester alle jaar ingaat in het heiligdom met vreemd bloed; anders had Hij van de grondlegging der wereld dikmaals moeten lijden. Maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde te niet te doen door de offerande van zichzelven." Lezen wij evenwel de wet van het zesde feest onder de Hoogtijden des Heeren, dan denken wij aan de woorden van den Apostel Johannes: „Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid."

Hooren wij, wat de Heere God tot Mozes zeide:

„Doch op den tienden dezer zevende maand zal de verzoendag zijn, een heilige samenroeping zult gij hebben; *en gij zult uwe zielen verootmoedigen*, en zult den Heere vuuroffer offeren. En op dienzelven dag *zult gij geen werk doen*, want het is de verzoendag, *om over u verzoening te doen voor het aangezicht des Heeren uws Gods.* Want alle ziel, die op dienzelven dag niet zal verootmoedigd zijn geweest, die zal uitgeroeid worden uit hare volken. Ook alle ziel, die eenig werk op dien dag gedaan zal hebben, die ziel zal Ik uit het midden haars volks verderven. Gij zult geen werk doen, het is een eeuwige inzetting voor uwe geslachten in al uwe woningen. *Het zal u een sabbat der rust zijn, dan zult gij uwe zielen verootmoedigen* op den negenden der maand in den avond, van den avond tot den avond zult gij uwen sabbat rusten."

Na het feest des Geklanks verloopt er dus een tusschenruimte van acht dagen, en daarna komt de Verzoendag, waarmede dit alles in betrekking staat: *verootmoediging der ziel, verzoening der zonde* en *rust van elken arbeid.*

Het overblijfsel van Israël zal in de laatste dagen onder de goddelooze regeering van den Antichrist tot zichzelven komen en zich tot God bekeeren. Al de zonden des volks, de eeuwen door begaan, zullen met hunne eigene zonden door den Heiligen Geest voor hunne oogen worden ge-

steld: hunne hardnekkigheid, hun opstand tegen God, hunne ongerechtigheden, hun afgodendienst, met één woord de gansche lange reeks hunner misdaden en zonden staat met vlammend schrift voor hunne oogen geschreven. De onderdrukking, waaraan zij bloot zullen staan; de oordeelen, die over het volk komen zullen; de vreeselijke goddeloosheid, welke in Jeruzalem heerschen zal, en welke haar toppunt zal bereiken in de aanbidding van een mensch als god; dit alles zal door hen, en terecht, worden aangemerkt als de rechtvaardige straf over hunne zonden, als het uitstorten van Gods toorn over hun schuldig hoofd. Met de woorden van Jesaja LIX zullen zij uitroepen: „Het recht is verre van ons, en de gerechtigheid achterhaalt ons niet; wij wachten op het licht, maar ziet, er is duisternis, op een grooten glans, maar wij wandelen in donkerheden. Wij tasten naar den wand gelijk de blinden. Wij brommen allen gelijk als de beren, en wij kirren doorgaans gelijk de duiven; wij wachten naar recht, maar er is geen; naar heil, maar het is verre van ons. Want onze overtredingen zijn vele voor U, en onze zonden getuigen tegen ons; want onze overtredingen zijn bij ons, en onze ongerechtigheden kennen wij: het overtreden en liegen tegen den Heere, en het achterwaarts wijken van onzen God, het spreken van onderdrukking en afval, het ontvangen en het dichten van valsche woorden uit het hart."

En wanneer dan de oordeelen steeds toenemen zullen, en de boosheid des Antichristen steeds grooter worden zal, zoodat velen van hen worden gedood, en anderen in de gevangenis geworpen of verjaagd worden, dan zullen zij eindelijk ook de grootste zonde, die zij bedreven hebben, namelijk het verwerpen en vermoorden van hunnen Messias voor God belijden. Profetisch wordt dit voorgesteld in den eenenvijftigsten Psalm, waar de bloedschuld voor God wordt beleden.

Geen wonder, dat er dan een droevig klaaglied over hunne lippen komen zal, en er een rouwklage door hen zal worden aangeheven, gelijk aan de grootste rouwklage,

waarvan de geschiedenis melding maakt, en welke plaats vond in het dal van Megiddon, toen de vrome koning Josia door de egyptische schutters doodelijk getroffen was. (Zie 2 Kron. XXXV : 20—25 en 2 Kon. XXIII : 29.) De profeet Zacharia geeft ons daarvan de volgende treffende beschrijving: „Zij zullen mij aanschouwen, dien zij doorstoken hebben, en zij zullen over hem rouwklagen, als met de rouwklage over een eenigen zoon; en zij zullen over hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene. Te dien dage zal te Jeruzalem de rouwklage groot zijn, gelijk die rouwklage van Hadadrimmon, in het dal van Megiddon." En dat de smart over hunne begane zonden en over de verwerping van hunnen Messias groot en diep zijn zal, blijkt uit hetgeen de Profeet verder mededeelt. „Het land zal rouwklagen, elk geslacht bijzonder: het geslacht van het huis van David bijzonder, en hunne vrouwen bijzonder; en het geslacht van het huis van Nathan (Davids andere zoon, waaruit later, toen de koninklijke linie was uitgestorven, de koningen voortkwamen,) bijzonder en hunne vrouwen bijzonder. Het geslacht van het huis van Levi bijzonder (waaruit de overpriesters en schriftgeleerden afstamden, die den Heiland aan het kruisdood overleverden,) en hunne vrouwen bijzonder; het geslacht van Simeï (als het geslacht, dat, met Levi, het verst van God was afgeweken), bijzonder, en hunne vrouwen bijzonder; al de overige geslachten, elk geslacht bijzonder, en hunne vrouwen bijzonder." (Zach. XII : 10—14.)

Wat diepe rouw, wat bittere droefheid, wat oprechte boete zal er dus ontstaan, als het geweten van het overblijfsel, onder de machtige werking van Gods Geest, zich zijne vroegere zonden, het verbreken der sabbatsrust, het overtreden der wet, het steenigen der profeten, het dooden van den Messias, het wederstaan des Heiligen Geestes zal herinneren! Had de Heilige Geest geen woorden voor hen bereid om aan het gevoel huns harten en aan den angst huns gewetens uitdrukking te geven, zij zouden in wanhoop en vertwijfeling een einde aan hun leven maken.

Maar door Gods groote barmhartigheid vinden zij in de Psalmen de woorden, die zij tot Jehovah richten kunnen, en kunnen zij op zijne ontferming en genade, trots hunne zonden en ongerechtigheden vertrouwen, zoodat de ster der hoop te midden hunner droefheid en ellende hun hart vertroost en hun vertrouwen sterkt.

Dan zal in hunne geprangde ziel het woord van hunnen God weerklinken: „Ik, Ik ben het, die uwe overtreding uitdelg om Mijnentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet." (Jes. XLIII.) Want het bloed der verzoening, op Golgotha gestort, zal in alles voorzien. „Te dien dage zal er een fontein geopend zijn," zegt de Profeet, „voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem tegen de zonde en tegen de onreinigheid." (Zach. XIII : 1.) Welk een heerlijk oogenblik zal dat zijn! Welk een glans van vreugde zal zich over hun gelaat verspreiden! En welk een kalme rust zal hun deel worden, als zij door de komst van hunnen Messias in heerlijkheid de zekerheid zullen verkrijgen van de vergeving hunner zonden, en zich zullen verheugen in de goedertierenheid des Heeren, die van geen verandering noch schaduw van omkeering weet, maar duurt tot in alle eeuwigheid! Tot roem des Heeren zal het dan blijken, dat de genadegiften en de roeping Gods onberouwelijk zijn. Het volk van Abraham, Izaäk en Jakob, zoovele eeuwen lang onder het oordeel der verharding vanwege zijne zonden en zijne verwerping van Gods Gezalfde, zal door Jehovah worden aangenomen, en zich in een nooit gekende heerlijkheid, grooter dan die in Salomo's dagen, kunnen verblijden; en de vreugdezang der vrijgekochten zal op de bergen en in de dalen van het Beloofde Land ter eere van Jehovah weerklinken.

Christus' Gemeente.

II.

De tweede keer, dat over de Gemeente gesproken wordt in het Evangelie van Mattheüs, is in het achttiende hoofdstuk; en het verband, waarin de Heer Jezus daar over zijne Gemeente spreekt, is hoogst merkwaardig.

De Heer behandelt een geval van *persoonlijke* tucht. Dit moeten wij wel in het oog houden. Er is geen spraak van de tucht der Gemeente. De Heer zegt ons, wat er gedaan moet worden, indien de eene broeder tegen den anderen gezondigd heeft. Hoewel ten slotte de Gemeente haar oordeel moet uitspreken, omdat zij in dergelijke gevallen de hoogste instantie is, tot welke men de toevlucht nemen kan, zoo is de zaak zelve toch een gansch persoonlijke en ook het eindresultaat geheel persoonlijk.

Nemen wij een voorbeeld. Een broeder heeft een anderen broeder grof beleedigd of benadeeld; wat moet nu de beleedigde of benadeelde broeder doen? De Heer zegt: „Indien uw broeder tegen u zondigt, ga heen, bestraf hem tusschen u en hem alleen; indien hij u hoort, hebt gij uwen broeder gewonnen." Op twee dingen hebben wij hier te letten. Vooreerst: wanneer een broeder tegen u gezondigd heeft, dan moet gij tot hem gaan en hem tusschen u en hem alleen bestraffen. Gij moogt er dus niet met anderen over spreken. Doet gij dit, dan zondigt gij tegen het uitdrukkelijk bevel des Heeren. Ach! wat wordt er in dit opzicht menigmaal gefaald. Hoe dikwerf wordt er in zulk een geval met iedereen over gesproken behalve met den broeder, die gezondigd heeft. Wij mogen ons daarover wel verootmoedigen, broeders! Bedenken wij wel, dat hij, die het verhaal aanhoort, even schuldig is als hij, die het mededeelt. Wil een broeder u wat van een anderen broeder vertellen, antwoordt hem dan dadelijk met het bevel des Heeren, en houdt er u van verzekerd, dat hij de tweede maal niet zal terugkomen. Gij zult daardoor èn hem èn de gemeente een groote dienst bewijzen, want er is niets

verderfelijker dan over elkaars zonden en gebreken te praten alleen om er over te praten. En dàt is dan toch het geval, wanneer men dengene, die gezondigd heeft, niet bestraft, maar wel over zijne wezenlijke of vermeende zonden met anderen spreekt.

Dit leidt ons vanzelf tot de tweede opmerking. Het doel toch, waarom gij moet gaan tot uwen broeder, die tegen u gezondigd heeft, om hem tusschen u en hem alleen te bestraffen, moet zijn: uwen broeder te winnen. Gij moet hem dus niet bestraffen om uzelven te wreken of om uw drift te koelen en uw ergernis lucht te geven, maar integendeel om hem te winnen. Want wanneer uw broeder waarlijk tegen u gezondigd heeft, dan is zijn geweten bevlekt, zijn hart ongelukkig, zijne gemeenschap met God gestoord, en dan is hij dus in gevaar om verder van den Heer en zijne waarheid af te wijken. Uwe bestraffing moet ten doel hebben hem tot inzicht van zijn bedreven kwaad en tot berouw daarover te brengen. Gelukt u dit, dan keert uw broeder in Gods gemeenschap terug, dan is het gevaar van verdere afwijking geweken en dan zet gij de gemeenschap met uwen broeder voort. De liefde tot uwen broeder, wiens zonde u om zijnentwil bedroefde, dreef u tot hem en heeft door Gods genade overwonnen. Gij hebt uwen broeder gewonnen. De zaak is afgedaan, en niemand dan gij en hij komt er iets van te weten.

Indien evenwel uw broeder niet naar u hoort, en derhalve in zijne boosheid volhardt, wat moet gij dan doen? De Heer zegt: „Maar indien hij u niet hoort, neem nog één of twee getuigen met u, opdat door den mond van twee of drie getuigen alle woord besta." Wanneer dus uw broeder naar uwe vermaning niet luisteren wil, dan moet gij, altijd met het doel om uwen broeder te winnen, tot één of twee broeders gaan, naar *uwe* keuze natuurlijk, aldus tot dezulken, die gij vertrouwt en voor de behandeling van een dergelijke zaak geschikt rekent. Aan hen vertelt gij, wat er gebeurd is, en zoo zij het met u eens zijn, dat uw broeder tegen u gezondigd heeft, dan gaat gij met een of twee broeders tot hem om hem gezamenlijk

te bestraffen en zoo mogelijk van zijne dwaling terug te brengen. Luistert hij en verootmoedigt hij zich, dan is de zaak afgedaan, uw broeder is gewonnen en gij zet de gemeenschap met hem voort.

„Maar indien hij naar hen niet wil hooren," zegt de Heer, „zoo zeg het aan de gemeente." De beleedigde broeder moet dus, nadat hij alles, wat hij kon, in het werk gesteld heeft om zijnen broeder te winnen, de geheele zaak en haar verloop aan de gemeente mededeelen, opdat die haar oordeel zou uitspreken, en daardoor de broeder, die gezondigd heeft, tot inzicht en berouw zou komen. Gelukt dit, dan is de zaak afgedaan en kan de gemeenschap blijven voortduren; gelukt het evenwel niet, wil die broeder ook naar het getuigenis der gemeente niet luisteren, dan blijft er verder niets meer te doen, want een hooger beroep dan de gemeente van Christus is er op aarde niet. De beleedigde broeder kan dus niet verder gaan. Hij heeft alles beproefd om zijnen broeder, die tegen hem zondigde, te winnen, maar deze is hardnekkig en wil van geen schuldbelijdenis weten; en derhalve kan hij niet anders dan van dat oogenblik af alle gemeenschap met hem afbreken. De Heer zegt: „En indien hij ook naar de gemeente niet wil hooren, zoo zij hij u als de heiden en de tollenaar."

Tot hiertoe is de zaak geheel persoonlijk. Hoewel de gemeente ten slotte in de zaak is gekend, zoo is het toch geen zaak, die de gemeente behandelde. Het was geen aangelegenheid tusschen haar en dien broeder, maar tusschen dien broeder en dengene, dien hij beleedigd had. De gemeente was alleen verzocht om kennis te nemen van hetgeen er voorgevallen was, en haar oordeel uit te spreken. De beleedigde broeder brak thans, nadat hij alle stadiën doorloopen had, alle *persoonlijke* gemeenschap met dien broeder af, en behandelde hem van dat oogenblik af, zooals men een heiden of tollenaar behandelt, tot wie men in geene betrekking staat. Als de Heer zegt: „zoo zij u als de heiden en de tollenaar," dan ziet dit uitsluitend op den beleedigden broeder. „U" staat in het

enkelvoud; zoodat er van een uitoefenen der tucht of van een verwijderen van de tafel des Heeren tot hiertoe geen spraak is. De zaak is geheel persoonlijk, en de beleedigde broeder alleen is de handelende persoon.

De Heer laat evenwel dadelijk op zijne verordening de woorden volgen: „Voorwaar, ik zeg u: Al wat gij op de aarde binden zult, zal in den hemel gebonden zijn; en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in den hemel ontbonden zijn." Want het spreekt vanzelf, het is klaar en duidelijk, dat de gemeente, nadat haar deze zaak is medegedeeld, en zij hare veroordeeling van het gedrag van dien broeder heeft uitgesproken, zich genoopt kan gevoelen, waar hij zich hardnekkig blijft verzetten en van geen schuldbelijdenis wil hooren, hem uit haar midden te verwijderen. Indien het haar blijkt, dat die broeder „een booze" is, dan kan zij hem in haar midden niet laten blijven, maar moet hem uitsluiten. Doet zij dit, dan wordt zulks door God in den hemel erkend. Als de gemeente iemand uit haar midden verwijdert, dan wordt hij door God als buiten de gemeente zijnde beschouwd en behandeld; en eerst wanneer de gemeente den zoodanige weder heeft aangenomen, knoopt God de gemeenschap weer met hem aan.

Dit is een hoogst belangrijke zaak. Wij moeten geenszins denken, dat de gemeente iemand buiten den hemel kan sluiten. Daarover heeft zij niets te zeggen. Dat kan God alleen. Maar de gemeente heeft te zorgen voor de heiligheid van Gods huis hier op aarde. God oordeelt die buiten zijn. Die binnen zijn moet de gemeente oordeelen. (Zie 1 Kor. V.) Heeft de gemeente geoordeeld, dan wordt dit oordeel door God erkend, en is het derhalve een zich verzetten tegen het oordeel der gemeente en tegen de macht haar door God gegeven, indien iemand in strijd hiermede handelt. Laat ons dit wel bedenken en ernstig ter harte nemen, opdat wij niet bevonden worden tegen God te strijden.

Nu is het evenwel duidelijk, dat de gemeente uit haar zelve geen macht of gezag hoegenaamd bezit. Deze kan

haar alleen door Christus, haar hoofd, worden verleend. Haar besluiten hebben geen kracht of waarde, wanneer zij niet in den naam des Heeren Jezus Christus genomen worden. De Heer gaat daarom voort met te zeggen: „Wederom zeg ik u: indien twee van u overeenstemmen op de aarde over eenige zaak, die zij mochten begeeren, zij zal hun geworden van mijnen Vader, die in de hemelen is. Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijnen naam, daar ben ik in het midden van hen!" De gemeente kan slechts dan besluiten iemand uit haar midden te verwijderen of weder in haar midden aan te nemen, wanneer de Heer Jezus, het Hoofd der gemeente, in haar midden is; en Hij is in haar midden, daar zij in (of tot) zijnen naam vergaderd is. De gemeente moet zich van hare afhankelijkheid van haar Hoofd goed bewust zijn. Zonder Hem kan zij niets doen. Alle gezag en macht komt van Hem, en Hij is haar door den Vader gegeven. Zij moet dus licht en wijsheid, leiding en kracht zoeken bij Hem; en die zal haar worden gegeven van den Vader, die in de hemelen is. Daarom zegt de Apostel Paulus, waar hij in 1 Korinthe V de noodzakelijkheid van het verwijderen uit haar midden van den booze aantoont: „Want ik, naar het lichaam afwezig, maar naar den geest tegenwoordig, heb reeds, als ware ik tegenwoordig, geoordeeld hem, die dit aldus bedreven heeft, *in den naam van onzen Heer Jezus Christus*, als gij en mijn geest vergaderd zijt *met de kracht van onzen Heer Jezus Christus*, denzulken aan den satan over te geven, tot verderf des vleesches, opdat de geest behouden worde in den dag des Heeren Jezus." Paulus alleen kon den zondaar niet verwijderen; Paulus en de gemeente te Korinthe ook niet; de kracht van onzen Heer Jezus Christus moest tegenwoordig zijn, opdat zij in den naam van onzen Heer Jezus Christus zouden kunnen handelen.

Merkwaardig en heerlijk is het, dat de Heer in dit verband zegt: „waar *twee* of *drie* vergaderd zijn in mijnen naam, daar ben ik in het midden van hen." De Heer neemt dus het kleinst mogelijke getal — twee of drie;

en verbindt aan dezen zijne tegenwoordigheid in hun midden met al zijne liefde en genade, met zijn macht en gezag, met de gansche heerlijkheid, die in hem verborgen is, want in Hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk, en in Hem zijn al de schatten der wijsheid en kennis van God verborgen. Dit is zoowel voor den eersten tijd der gemeente als voor den toestand, waarin wij ons thans bevinden, van het uiterste gewicht.

Het getal doet in dit opzicht niets ter zake. Of er velen of weinigen zijn, verandert aan het heerlijke feit van Jezus' tegenwoordigheid in het midden van hen, die in zijnen naam vergaderd zijn, niet met al. Al zijn er slechts twee of drie, Hij is daar met al de volheid zijner liefde en macht, in al de heerlijkheid zijns Persoons. Tegenover de talrijke gemeenten in Jeruzalem, Korinthe, Efeze en Rome stond de kleine vergadering in Filippi, welke in den beginne alleen uit het huisgezin van den stokbewaarder bestond, als wij Lydia en hare bedienden, die slechts voor een korten tijd in Filippi vertoefden, niet meerekenen. Ook de gemeente te Laodicéa was heel klein, gelijk uit den brief aan de Kolossers blijkt. En Paulus spreekt tweemalen van de gemeente in hun huis. „Groet Prisca en Aquila, mijne medearbeiders in Christus Jezus, en de gemeente in hun huis." (Rom. XVI : 5.) En in zijnen brief aan Filémon schrijft hij: „Aan Filémon, den geliefde en onzen medearbeider, en aan Appia, onze zuster, en aan Archippus, onzen medestrijder, en aan de gemeente, die in uw huis is." Hoe klein deze vergaderingen ook zijn mochten, zij hadden de belofte van 's Heeren tegenwoordigheid in hun midden, daar zij in zijnen naam vergaderd waren.

Maar vooral ook in onzen tijd, waar het den duivel gelukt is, de geloovigen van elkaar te verwijderen door allerlei menschelijke instellingen, inrichtingen en leeringen; waar zij zich om personen en stelsels vereenigen; waar Christus' gezag moest plaats maken voor het gezag van beroemde personen van conciliën, synoden en kerkeraden; is het van uitnemend belang en onuitsprekelijk heerlijk

voor onze ziel, dat de Heere Jezus zijne tegenwoordigheid heeft verbonden aan het getal van twee of drie, die vergaderd zijn in zijnen naam.

Vergaderd in zijnen naam, wat is dat? wordt menigwerf gevraagd. Treurig is het, dat die vraag zoo dikwijls gedaan wordt. In den bloeitijd van Christus' gemeente behoefde die niet gedaan te worden. Ieder Christen was er van doordrongen, dat de gemeente alleen vergaderd zijn kon tot de belijdenis van den naam van Jezus, als van den eenige, die het Middelpunt der geloovigen zijn kan. Van Mozes en de joodsche ceremoniën, van de afgoden en hare priesters, van de joodsche en heidensche wijsgeeren en hunne stelsels had men zich bekeerd tot den eenigen, waarachtigen God, en had men Jezus Christus, zijnen Zoon, als Heer en Heiland aangenomen. Om Hem schaarden zich allen; zijnen Naam hadden allen in den doop aangeroepen; Hem erkenden allen als het eenige Hoofd, als het eenige Middelpunt der vereeniging, als den eenige, die macht en gezag kan uitoefenen, daar Hem gegeven is alle macht in hemel en op aarde.

Toen later scheuring en verdeeldheid in de gemeente des Heeren ontstond; toen de wijsgeerige stelsels de plaats van de leer en de gemeenschap der apostelen begonnen in te nemen; toen men zich over en weer naar begaafde of ketterſche personen begon te noemen; toen verloor men de beteekenis en de heerlijkheid van het vergaderd zijn in den naam van Jezus uit het oog, en kwamen besluiten, verordeningen en statuten in de plaats van de onderwerping aan de macht en het gezag van Christus. Wie zich van al deze stelsels en partijhoofden afzonderen, en dus terugkeeren tot den eenigen grondslag, waarop de gemeente mag vergaderd zijn, die zijn weer vergaderd tot den naam van Jezus en hebben, naar 's Heeren belofte, Hem in hun midden. Van hen kan weer worden gezegd, dat zij volharden in de leer en de gemeenschap der apostelen, in de breking des broods en de gebeden. Al zijn er ook slechts twee of drie vergaderd, gelijk zulks ook dikwerf in den apostolischen tijd het geval was, zoo kunnen zij rekenen op de tegenwoordigheid van den Heer, op zijne leiding in

alle dingen, die zij te doen en te behandelen hebben, en kunnen in zijnen naam en op zijn gezag de orde handhaven en de heiligheid des huizes bewaren.

Laat mij deze beschouwing besluiten met de aanhaling van de woorden van onzen broeder Darby in zijne beschouwing over het Evangelie van Mattheüs: „Maar al wordt er over geen gemeentelijke tucht gesproken, toch zien wij, dat de gemeente de plaats van Israël op aarde inneemt. Het *binnen* en *buiten* heeft voortaan betrekking op de Gemeente, niet meer op Israël. De hemel zou bekrachtigen hetgeen de Gemeente bond op aarde, en de Vader zou het gebed verhooren van twee of drie, die zouden samenstemmen in hun bidden; want Christus was in het midden overal, waar twee of drie tot zijnen Naam vergaderd zouden zijn. Aldus waren zij, wat besluiten en gebeden betreft, als Christus op aarde; want Christus zelf was bij hen aanwezig. Ernstige waarheid! Onuitsprekelijk voorrecht, verleend aan twee of drie, die in waarheid vergaderd zijn tot zijnen Naam! Maar aan den anderen kant een zeer treurig iets, wanneer op deze eenheid wel aanspraak gemaakt, maar haar wezen niet gevonden wordt."

Het Loofhuttenfeest.

(Exod. XXIII 16; Lev. XXIII: 33—43; Num. XXIX: 12—38; Deut. XVI: 13—15.)

Het Loofhuttenfeest is het laatste feest in het israëlietische jaar en het grootste en heerlijkste. In vier van de vijf boeken van Mozes wordt er melding van gemaakt, en in twee wordt het uitvoerig beschreven. Dit toont ons duidelijk, van hoeveel belang dit feest voor het israëlietische volk was; en de wijze, waarop er over gesproken wordt, doet ons zien, welk een vreugde de Heere God smaakte, toen zijn volk in het hun beloofde land gelukkig woonde onder hun vijgeboom en wijnstok, en zich verheugen mocht in de zegeningen, welke Hij zoo rijkelijk over hen uitstortte. Met dit feest toch werd niet alleen de reeks der Hoogtijden des Heeren besloten, maar het stelt ons ook in zijne typische beteekenis voor het glorierijk einde van al Gods wegen met zijn uitverkoren volk, in welke wegen zijn Naam werd verheerlijkt en zijne rechtvaardigheid en genade wonderbaar uitblonken.

Gelijk het Paaschfeest de herinnering was aan Israëls verlossing uit Egypte, zoo was het Loofhuttenfeest een herinnering aan de veertigjarige reis door de woestijn en aan al de trouw en goedertierenheid des Heeren, gedurende die reis ondervonden. Dit feest kon derhalve alleen in het land gevierd worden, terwijl het Paaschfeest ook gevierd werd in de woestijn. Israël moest ingegaan zijn in het hun beloofde land, en dit land uit de hand der vijanden veroverd hebben, en rustig wonen onder hun wijnstok en vijgeboom, om het feest der herinnering aan hunne omzwerving te kunnen vieren. Alleen een *verlost* volk kan het feest zijner bevrijding vieren, en alleen een volk, *dat in zijn land rustig woont*, kan met vreugde gedenken aan de geëindigde reis met al zijn moeiten en

bezwaren, en zich verlustigen in de goedertierenheden des Heeren.

Schoon is de beschrijving, die ons van dit feest gegeven wordt. Luistert slechts:

„En de Heere sprak tot Mozes, zeggende: Spreek tot de kinderen Israëls, zeggende: Op den vijftienden dag van deze zelfde maand zal het feest der loofhutten zeven dagen den Heere zijn. Op den eersten dag zal een heilige samenroeping zijn; geen dienstwerk zult gij doen. Zeven dagen zult gij den Heere vuurofferen offeren; op den achtsten dag zult gij een heilige samenroeping hebben, en zult den Heere vuuroffer offeren; het is een verbodsdag, gij zult geen dienstwerk doen. Dit zijn de gezette hoogtijden des Heeren, welke gij zult uitroepen tot heilige samenroepingen, om den Heere vuuroffer, brandoffer en spijsoffer, slachtoffer en drankofferen, elk dagelijks op zijnen dag, te offeren; behalve de sabbaten des Heeren, en behalve uwe gaven, en behalve al uwe geloften, en behalve al uwe vrijwillige offeren, welke gij den Heere geven zult. Doch op den vijftienden dag der zevende maand, als gij het inkomen des lands zult ingegaderd hebben, zult gij des Heeren feest zeven dagen vieren; op den eersten dag zal er *rust* zijn, en op den achtsten dag zal er *rust* zijn. En op den eersten dag zult gij u nemen takken van schoon geboomte, palmtakken en meien van dichte boomen en beekwilgen; en gij zult voor het aangezicht des Heeren uws Gods zeven dagen vroolijk zijn. En gij zult dat feest den Heere zeven dagen in het jaar vieren; het is een eeuwige inzetting voor uwe geslachten; in de zevende maand zult gij het vieren. *Zeven dagen zult gij in de loofhutten wonen; alle inboorlingen in Israël zullen in loofhutten wonen; opdat uwe geslachten weten, dat Ik den kinderen Israëls in loofhutten heb doen wonen, toen Ik hen uit Egypteland uitgevoerd heb: Ik ben de Heere uw God!*"

Het Loofhuttenfeest is derhalve *het feest der rust.* Daarom kwam er na dit feest geen ander. Wel begon het volgende jaar de reeks van feesten weer opnieuw,

omdat alle ceremoniën, instellingen en feesten schaduwen der toekomende goederen waren; maar met het Loofhuttenfeest werd de rij besloten. De oogst was afgeloopen; alles was volbracht; de voorraadschuren waren ruim voorzien, en Jehovah wilde, dat zijn volk aan zijne blijdschap lucht zou geven, en zich in de zegeningen, hun door Hem geschonken, zou verblijden en verlustigen. Dit duidt duidelijk aan, dat, wanneer de *ware* rust voor Israël zal gekomen zijn, er aan die rust geen einde meer komen zal.

Die ware rust is hun deel niet geworden, toen zij door Jozua in het beloofde land waren gevoerd. Want wel lezen wij aan het slot van Jozua XXI: „Alzoo gaf de Heere aan Israël het gansche land, dat Hij gezworen had hunnen vaderen te geven, en zij beërfden het en woonden daarin. En de Heere gaf hun rust rondom naar alles, wat Hij hunnen vaderen gezworen had; en er bestond niet een man van al hunne vijanden voor hun aangezicht; al hunne vijanden gaf de Heere in hunne hand. Er viel niet één woord van al de goede woorden, die de Heere gesproken had tot het huis van Israël; het kwam altemaal." Maar Paulus zegt ons in den brief aan de Hebreërs: „Want indien Jozua hen in de rust gebracht had, zoo zou Hij daarna niet van een anderen dag gesproken hebben, zeggende in David: „Heden," zoo langen tijd daarna, gelijk te voren gezegd is: „Heden, indien gij zijne stem hoort, verhardt uwe harten niet." De rust, waarin Jozua hen gebracht had, is door hunne ongehoorzaamheid en door hun ongeloof verbroken. In plaats van de vijanden, naar 's Heeren bevel, ganschelijk uit te roeien, hebben zij hen in hun midden laten wonen, en zijn al heel spoedig begonnen zich voor hunne goden neer te buigen. Gods oordeelen waren daarvan het noodzakelijk gevolg. Voortdurende strijd, telkens herhaalde wegvoering uit hun land, eerst gedeeltelijk, later geheel, maakte aan het genot der rust en der zegeningen Gods een einde. En al zijn er ook lichtpunten in Israëls geschiedenis aan te wijzen; al rezen er ook lichtende sterren aan hunnen hemel op; toch werd de betrekkelijke rust weer spoedig door afval en onrust

gevolgd, totdat eindelijk het gansche volk naar Assyrië en Babel werd gevoerd.

Het is daarom geen wonder, dat wij in Nehemia VIII: 18 lezen: „En de gansche gemeente dergenen, die uit de gevangenis waren wedergekomen, maakten loofhutten, en woonden in die loofhutten: *want de kinderen Israëls hadden alzoo niet gedaan sinds de dagen van Jozua, den zoon van Nun, tot op dezen dag toe.*" In al de eeuwen, die er vervlogen waren, was er geen ware rust genoten; want de kinderen Israëls verdierven telkens weer na een korte verademing hunnen weg voor den Heer, en hadden gansch en al het bewustzijn verloren, dat zij vreemdelingen en bijwoners geweest waren, en alleen door Gods groote goedertierenheid in het land hunner vaderen waren gebracht. Heerlijk is het evenwel te zien, hoe het zwakke overblijfsel in Nehemia's dagen zich in het geloof wist te verheffen tot de gedachten des Heeren; en uit hunne ballingschap verlost, het hooge voorrecht genoot om het feest te vieren, dat van Jozua's dagen af niet gevierd was geworden, zelfs niet in den heerlijken tijd van Salomo. Dat is het karakter van het overblijfsel door alle tijden heen. Niettegenstaande het israëlietische volk verscheurd en verdeeld, en gedeeltelijk reeds in gevangenschap weggevoerd was, hielden Hiskia en Josia aan de eenheid des volks vast, en vierden in den geest het Paaschfeest *met al de stammen Israëls.* En nimmer werd er in Israël een heerlijker openbaring des geloofs en der macht van God gezien, dat in de treurige dagen van den goddeloozen Achab, toen de profeet Elia op Karmel de rechten en de majesteit des Heeren handhaafde en verheerlijkte. En zoo werd ook aan het kleine overblijfsel uit de babylonische gevangenschap de genade geschonken, om zich te verheugen in de goedertienheden des Heeren, die, waar zij hunne harpen hadden opgehangen aan de wilgen in Babylon, omdat zij geen lied der vreugde zingen, maar slechts tranen des berouws schreien konden, hen nu deed zitten onder de schaduw van de wilgen in Kanaän.

Maar, ach! het was slechts een kortstondige vreugde.

De rust kwam niet. Hoewel in hun land teruggekeerd, kregen zij hun zelfstandig volksbestaan niet terug, maar bleven onder het tyrannieke bestuur der wereldmachten, en werden bovendien nog verscheurd door inwendige twisten; en toen onze Heiland hier beneden kwam, en in het midden zijn volks leefde en leerde, werden wel de ceremoniën gehouden en de feesten gevierd, maar het leven was er uit, daar het hart verre van God in eigengerechtigheid en goddeloosheid verkeerde. Daarom spreekt Johannes in zijn Evangelie nimmer over de Hoogtijden *des Heeren*, maar steeds over de feesten *der Joden*. Sedert lang waren het Jehovah's feesten niet meer, daar Hij er geheel van uitgesloten was. En daarom zeide de Heiland, toen zijne broeders wilden, dat Hij naar het feest der Joden, dat der loofhutten, zou opgaan: „Mijn tijd is er nog niet; maar uw tijd is altijd bereid... Gaat gij op naar dit feest; ik ga niet op naar dit feest, want mijn tijd is nog niet vervuld." (Joh. VII: 1—8.)

Doch, Gode zij dank! de tijd der rust en der vreugde *zal* komen. Hoe onmogelijk het ook schijne voor het menschelijk verstand; hoe ongerijmd het ook menigeen moge voorkomen, dat Palestina weer het middelpunt der aarde zal worden, Gods beloften falen niet. Hij zal gedenken aan zijn verbond gemaakt met Abraham, Izaäk en Jakob. Hij zal zich over zijn volk ontfermen. Zijne roeping en verkiezing zijn onberouwelijk. Wat onmogelijk is bij de menschen, is mogelijk bij den Heere onzen God. Hij zal zijn volk, dat thans onder alle volken der aarde verstrooid is, weer terugbrengen naar het land zijner vaderen. Hij zal de dorre doodsbeenderen uit de graven doen opstaan, en de afgehouwen takken van den olijfboom weder inenten. Het Feest des geklanks was de typische voorstelling van de roeping des Heiligen Geestes om zich te bekeeren tot God, en de Verzoendag was de voorafschaduwing van de verootmoediging en de schuldbelijdenis der getrouwe Israëlieten in de laatste dagen. En daarop volgt dan het Loofhuttenfeest, als de type van de rust in het Land, welke door den Heere God in

genade zal worden verleend aan zijn door de smeltkroes der verdrukking en des oordeels gelouterd volk.

In onze beschouwing over het Feest des Geklanks en over den Verzoendag hebben wij opgemerkt, dat de Joden onbekeerd naar hun land zullen terugkeeren, en daar tot volslagen afval van God en zijn dienst komen zullen. Dit vereischt nog eenige nadere toelichting. Wanneer ik toch zeg, dat de Joden onbekeerd naar hun land zullen terugkeeren, dan worden daarmede bedoeld de twee stammen, die in het land waren, toen Jezus hier beneden was, en die, daar zij hunnen waren Messias hebben verworpen, als oordeel Gods, den valschen Messias, den Antichrist, zullen gehoorzamen, om dan door hem ten verderve te worden gevoerd. Jezus heeft dit voorspeld in Joh. V: 43: „Ik ben gekomen in den naam mijns Vaders, en gij neemt mij niet aan; zoo een ander komt in zijn eigen naam, dien zult gij aannemen." Uit deze in het land teruggekeerde Joden zal een overblijfsel zijn naar de verkiezing der genade. Door de werking des Heiligen Geestes, die de oordeelen, welke over Palestina worden uitgestort, en de schrikkelijke goddeloosheid in Jeruzalem, benevens de onderdrukking der volken, als middelen daartoe zal gebruiken, zullen sommigen tot bekeering en verootmoediging des harten komen, en tot den God hunner vaderen roepen om redding uit hunne ellende en om verlossing uit de macht des valschen Profeets. Van hen zegt de profeet Zacharia: „En het zal geschieden in het gansche land, spreekt de Heere, de twee deelen daarin zullen uitgeroeid worden en den geest geven; maar het derde deel zal daarin overblijven. En ik zal dat derde deel in het vuur brengen, en Ik zal het louteren, gelijk men zilver loutert, en Ik zal het beproeven, gelijk men goud beproeft; het zal mijnen naam aanroepen, en Ik zal het verhooren; Ik zal zeggen: het is mijn volk; en het zal zeggen: De Heere is mijn God!" In het eerste vers van dit hoofdstuk wordt gezegd, dat de profetie is *voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem*; dat is dus voor de twee stammen. Van deze twee stammen zullen

derhalve twee derden uitgeroeid worden, en één derde, na door het vuur der beproeving gelouterd te zijn, behouden worden. Van de tien stammen wordt ons evenwel heel wat anders gezegd. In Ezechiël XX toch lezen wij, dat de wederspannigen *van het huis Israëls* (dit zijn de tien stammen) *in het land hunner vreemdelingschap* zullen gedood worden, en in het land Kanaän *niet* zullen wederkeeren, terwijl alleen het overblijfsel in het land zal worden gebracht.

Van deze uitverkorenen spreekt de Heer Jezus in Matth. XXIV. Nadat Hij den schrikkelijken toestand in Jeruzalem gedurende de regeering van den Antichrist, die het gedurig offer wegnemen, en een gruwel der verwoesting in de heilige plaats, in Jeruzalem's tempel, oprichten zal, heeft beschreven, (vs. 15—28.) en de schrikkelijke oordeelen heeft aangekondigd, welke tot straf over het volk zullen komen, voorspelt Hij zijne komst op de wolken des hemels met kracht en groote heerlijkheid, om het getrouwe overblijfsel te redden van hunne ellende; en zegt dan: „En hij zal zijne engelen uitzenden met groot bazuingeschal, *en zij zullen zijne uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden*, van het eene uiterste der hemelen tot het andere uiterste daarvan."

In de beschouwing over den Verzoendag hebben wij aangetoond, hoe het getrouwe overblijfsel der Joden, tot God bekeerd, zijne zonden voor den Heer zal belijden: eerst de algemeene zonde van ongehoorzaamheid, wetsovertreding, halsstarrigheid en afgoderij; (zie Jes. LIX; Ps. LXXVIII en LXXIX, e. a.) en daarna de verwerping en terdoodbrenging van hunnen Messias. (Zie Ps. LI.) In de Psalmen, waarin ons de toestand van dat getrouwe overblijfsel der laatste dagen profetisch geschilderd wordt, vernemen wij, welke angsten hen vervullen zullen, hoe zij menigwerf der wanhoop nabij zullen zijn, en alleen staande blijven door de herdenking van Gods gebleken trouw in al de tijdperken hunner geschiedenis en door het medegevoel van hunnen Hoogepriester, die in de hemelen is opgenomen, maar door zijnen Geest de woorden heeft voor-

bereid, met welke zij voor het aangezicht huns vertoornden Gods zullen kunnen komen. Wanneer dan evenwel de Messias verschijnen zal met kracht en groote heerlijkheid op de wolken des hemels, vergezeld door de hemelsche heiligen en de myriaden engelen, (Zie 1 Thess. III: 13; 2 Thess. I: 7, 8; Openb. XIX; Judas vs. 14 en 15.) dan zullen zij zien, in wien zij gestoken hebben; en alle stammen des lands zullen over hem weeklagen. (Openb. I: 7.) Want hoewel zij vóór zijne verschijning reeds tot het inzicht kwamen, dat Jezus van Nazareth waarlijk de beloofde Messias was, en zij derhalve de schrikkelijke zonde hadden bedreven van hunnen Koning te vermoorden; zoo zullen zij toch eerst bij zijne verschijning in heerlijkheid zien, dat die door hen verworpen koning Gods Zoon is, de Heere der heirscharen, de God hunner vaderen. Geen wonder dus, dat zij vol ontzetting over Hem zullen weeklagen, en hoewel verlost uit de hand hunner vijanden, in diep berouw over hunne schrikkelijke zonde zich voor Hem zullen neerbuigen.

Maar gelijk Saulus, die als een ontijdig geborene den Heer der heerlijkheid aan Gods rechterhand aanschouwde, op den weg naar Damaskus ter aarde geworpen, vol angst en schrik over het door hem bedreven kwaad, drie dagen en drie nachten niet at of dronk, maar daarna ziende geworden en gedoopt en van zijne zonden afgewasschen, vol vreugde in de synagoge Jezus als den Zoon van God predikte, zoo zullen ook deze getrouwe Israëlieten, nadat zij zich voor God verootmoedigd hebben over hunne schrikkelijke zonde, zich met ongekende vreugde verblijden in de vergeving hunner zonden en in het heil, door Jezus Christus voor hen aangebracht. Hun Koning is ook hun Hoogepriester. Hij heeft zichzelven als een offer voor hunne zonden gegeven; Hij heeft zijn bloed gedragen in het binnenst heiligdom, in de tegenwoordigheid des heiligen en rechtvaardigen Gods; als Hoogeprister is Hij ingegaan in den hemel en heeft zich daar gezet aan de rechterhand Gods; de Heere God heeft zijn offer aangenomen; de verzoening is geschied; Gods gerechtigheid is

verheerlijkt en bevredigd, en de Hoogepriester komt thans tot hen uit. Hierdoor weten zij, dat in het heiligdom alles in orde is. Wanneer in de oude bedeeling, onder de schaduwdienst, de hoogepriester uit het heiligdom kwam en zich aan het volk vertoonde, dan wist het volk, dat de Heere God het offer had aangenomen. Zoo zal ook dan het getrouwe overblijfsel van Israël door de verschijning van hunnen Hoogepriester de zekerheid ontvangen, dat hunne zonde vergeven en hunne vijandschap verzoend is. Wij, die de eerstelingen des Geestes hebben, genieten thans reeds dit heerlijke voorrecht; want de Heilige Geest, die van den hemel gekomen is, nadat Jezus in den hemel als onze Hoogepriester verheerlijkt was, getuigt ons van de verheerlijking van God door het bloed van Christus en van de volkomen vergeving onzer zonden. (Zie Hebr. X : 14—18.)

Wat de Heere God door den profeet Jeremia aan zijn volk beloofde, dat zal dan in vervulling treden. Paulus haalt deze profetie in Hebr. VIII aan om te bewijzen, dat Gods belofte, aan Israël gegeven, zal worden vervuld; en zijne aanhaling dezer profetie is het duidelijk bewijs, dat zij niet is vervuld geworden met den terugkeer der Joden uit Babel, en ook niet vervuld was, toen Paulus leefde, maar dat zij vervuld zal worden, wanneer de Heer het volk, dat Hij voor een tijd verworpen heeft, wederom zal aannemen. Er zijn vele andere profetiën, die dezelfde belofte bevatten, doch deze is wel een van de duidelijkste, en tevens bevat zij alles, wat in Christus' koninkrijk het deel van 's Heeren volk zijn zal. Ik zal daarom deze profetie hier volledig aanhalen, en wel zooals zij in den brief aan de Hebreërs ons gegeven wordt.

„Zie, de dagen komen, zegt de Heere, en Ik zal voor het huis van Israël en voor het huis van Juda een nieuw verbond oprichten, niet naar het verbond, dat Ik met hunne vaderen maakte, ten dage dat Ik hen bij de hand nam, om hen uit Egyteland te leiden; want zij bleven niet in mijn verbond, en Ik achtte niet op hen, zegt de Heere. Want dit is het verbond, dat Ik na die dagen met

het huis Israëls maken zal, zegt de Heere: Ik zal mijne wetten in hun verstand geven, en in hunne harten zal Ik die schrijven; en Ik zal hun tot God, en zij zullen Mij tot een volk zijn. En zij zullen niet leeren een iegelijk zijnen medeburger en een iegelijk zijnen broeder, zeggende: Ken den Heer; want zij zullen Mij allen kennen, van den kleine tot den groote onder hen. Want Ik zal hunne ongerechtigheden genadig zijn, en hunne zonden en hunne wetteloosheden zal Ik geenszins meer gedenken." (Jer. XXXI: 31—34; Hebr. VIII: 8—12.)

Dat hier niet gesproken wordt over het *geestelijk* Israël, gelijk zulks in den brief aan de Galatiërs het geval is, maar over *het israëlietische volk*, blijkt duidelijk uit de woorden: „Ik zal *voor het huis van Israël* en *voor het huis van Juda* een nieuw verbond oprichten." Want als wij onder het huis van Israël het geestelijk Israël moeten verstaan, wat is dan het huis van Juda? Dit bewijst, dat de gewone, zoogenaamde vergeestelijkende verklaring niet opgaat. De profeet voorzegt, dat de scheuring, welke zoovele eeuwen tusschen de tien en de twee stammen bestaan heeft, zal ophouden, en dat de Heere God met zijn volk, 't welk dan weer één zal geworden zijn, een nieuw verbond zal oprichten. Gansch Israël zal naar Ezechiël XXXVII uit de graven der volken, waar zij thans verborgen zijn, te voorschijn komen; en het hout van Jozef en dat van de stammen Israëls, zijne metgezellen, zal de Heere nemen en die voegen tot het hout van Juda, en zij zullen één worden in zijne hand.

Zooals wij reeds opmerkten: het overblijfsel van Juda zal *in het land* worden gelouterd; de getrouwen uit Israël zullen *onder de volken* worden beproefd en gereinigd; de eersten zullen door de komst des Heeren uit hunne ellende worden verlost; de laatsten zullen door den Heer na zijn verschijnen op aarde in het beloofde land worden vergaderd. Dan zal, naar Paulus' woord in Rom. XI, geheel Israël behouden zijn. Allen, van den kleine tot den groote onder hen, zullen den Heer kennen, zoodat niemand tot zijnen medeburger zal behoeven te

zeggen: Ken den Heere. „Als Ik hen zal hebben wedergebracht uit de volken," zoo zegt de Heere in Ezech. XXXIX : 27—29, „dan zullen zij weten, dat Ik, de Heere, hunlieder God ben . . . en Ik zal mijn aangezicht voor hen niet meer verbergen, wanneer Ik mijnen Geest over het huis Israëls zal hebben uitgegoten." En Jesaja zegt: „Uit Sion zal de Verlosser komen; hij zal de goddeloosheden afwenden van Jakob. En dit is voor hen een verbond van Mij, wanneer Ik hunne zonden zal wegnemen." (Jes. LIX : 20, 21; Rom. XI : 26, 27.)

Het verbond, dat de Heer met hen zal oprichten, is een verbond der genade; het is geen verbond overeenkomstig het werkverbond, dat Hij met hunne vaderen maakte, toen Hij hen uit Egypteland bevrijdde. In dat sinaïtisch verbond zijn zij niet gebleven, en konden zij niet blijven, want geen mensch is in staat Gods geboden te onderhouden. Daarom kon er ook toen geen ware rust voor hen zijn. Er was steeds een herinnering der zonde. En door hunne vele overtredingen werden zij uit hun land verdreven, en door hunne verwerping van den Messias dolen zij nog steeds rond op aarde zonder tempel en altaar, onder het oordeel des Heeren. Maar als de Verlosser uit Sion zal komen, en de Heere God hunne goddeloosheden afgewend en hunne zonden vergeven zal hebben, dan zal Hij het nieuwe verbond met hen oprichten, 't welk in Zijne genade gegrond is, en waarbij van voorwaarden geen spraak wezen zal. Dit verbond is gelijk aan het verbond met Abraham gemaakt, 't welk ook onvoorwaardelijk was. Aan dat verbond komt geen einde, want de Heere God is de Onveranderlijke en de Getrouwe. Het is een eeuwig verbond. De Heere zal hunne zonden en hunne ongerechtigheden geenszins meer gedenken. Door het bloed des Lams zijn zij alle weggedaan. Met alle vrijmoedigheid zullen zij in Zijne heilige tegenwoordigheid kunnen verschijnen, en God zal zijn aangezicht niet meer van hen verbergen. Welk een onuitsprekelijke vreugde zal het hart der getrouwen in Israël vervullen, wanneer zij, na den doorgestanen angst en na het schrikkelijk lijden onder den

Antichrist, gebogen onder het vreeselijk gevoel van hunne zware schuld en onder het bewustzijn van Gods ongenoegen over hen, bij Jezus' komst de heerlijke woorden van Jesaja XLIII zullen vernemen: „Ik, Ik ben het, die uwe overtredingen uitdelg om Mijnentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet!"

En wanneer dan de Heer Jezus al zijne vijanden zal gelegd hebben tot een voetbank zijner voeten, en het land Kanaän van alle onreinheid en ongerechtigheid zal zijn gezuiverd, en de vorige vruchtbaarheid weer zal zijn teruggekeerd, dan zullen zij een ieder zitten onder zijnen wijnstok en onder zijnen vijgeboom en al de zegeningen genieten, welke de Heer aan Abraham, Izaäk en Jakob beloofd en door zijne profeten voorspeld heeft. *Dan zal het ware Loofhuttenfeest worden gevierd.* De eeuwige rust is gekomen. Ongestoorde vreugde is hun deel. Onder de heerlijke regeering van hunnen Messias verlustigen zij zich in de goedertierenheden des Heeren, die zonder einde zijn, en vol bewondering en aanbidding, vol dankbaarheid en vreugde zien zij terug op al de wegen van hunnen God, die niettegenstaande hunne ontrouw getrouw, en trots hunne zonden goedertieren en genadig gebleven is.

Het Loofhuttenfeest is dus het feest der rust. Dit wordt treffend voorgesteld door de verordening, dat op den eersten en op den achtsten dag van het feest een heilige samenroeping moest zijn, en er alsdan *geen dienstwerk mocht worden verricht*; hetwelk nog eens afzonderlijk wordt bepaald door de woorden: „op den eersten dag zal er *rust* zijn, en op den achtsten dag zal er *rust* zijn." Het Feest begon dus met een sabbat en eindigde met een sabbat. Tusschen die twee sabbaten woonden zij in hutten van loof gemaakt: *zeven dagen zult gij in de loofhutten wonen, en zeven dagen zult gij voor het aangezicht des Heeren uws Gods vroolijk zijn.* In het Koninkrijk van Christus, dat weldra in heerlijkheid hier op aarde zal worden geopenbaard, zal dit naar waarde worden geschat en door het geestelijk inzicht der heiligen worden genoten. Geen uitwendig vertoon, zooals in Jezus' dagen, en geen verzuim, zooals in

den tijd der Richters en der Koningen, zal er dan meer zijn, maar een waarachtige dienst van God in geest en in waarheid. De Heilige Geest, over gansch Israël uitgegoten, zal er de kracht en de heerlijkheid van zijn. Door dien Heiligen Geest zullen de heiligen verstaan, welke de beteekenis is van al de offeranden, die gedurende de dagen van het Feest den Heere zullen worden opgeofferd.

Merkwaardig is de beschrijving daarvan in Numeri XXIX. Elken dag moesten verscheidene offeranden worden gebracht. Elken dag één geitenbok ten zondoffer, en elken dag dertien jonge varren, twee rammen en veertien eenjarige lammeren ten brandoffer. *) Het zondoffer stelt zinnebeeldig voor, wat Christus is voor ons; het brandoffer daarentegen, wat Christus is voor God. In het zondoffer wordt de hatelijkheid der zonde, in het brandoffer de dierbaarheid en voortreffelijkheid van Christus voorgesteld. Dit laatste is natuurlijk het belangrijkste. Daarom is gedurende de gansche reeks der feesten in Israël — bij het Paaschfeest en het feest der Ongezuurde brooden; (Num. XXVIII: 16—25.) bij het feest der Eerstelingen; (vs. 26—31.) ten dage van het feest des Geklanks; (Num. XXIX: 1—6.) — Christus als het liefelijk reukwerk voor Gods aangezicht het hoofddenkbeeld; terwijl op het laatste feest, 't welk ons typisch het glorierijk einde van al Gods wegen met zijn uitverkoren volk voorstelt, *elken* dag de dierbaarheid en voortreffelijkheid van Christus voor Gods aangezicht wordt gebracht. Nooit kan het zondoffer ontbre-

*) De lezer zal opmerken, dat waar de twee rammen en de veertien eenjarige lammeren elken dag weer moesten worden geofferd, de eerste dag werden geofferd 13 varren, de tweede dag 12, de derde 11, en zoo vervolgens elken dag één minder, totdat op den zevenden dag 7 varren werden geofferd; terwijl dan op den achtsten dag één var, één ram en zeven volkomene eenjarige lammeren werden geofferd. Naar het mij voorkomt, stelt dit voor, dat de waardeering en de genieting van Christus' dierbaarheid en voortreffelijkheid steeds toenemen en altijd inniger worden. Op den zevenden dag stellen de 7 rammen de volkomenheid der offerande voor; terwijl op den achtsten dag het offer van Christus in zijn geheel en in zijne volkomenheid wordt genoten.

ken, want de verzoening door het bloed des kruises is de grondslag van onze betrekking tot en van onze gemeenschap met God; maar de vuurofferen „ten liefelijken reuk" nemen de eerste plaats in. Wanneer God het offer van Christus beschouwt, dan staat in de allereerste plaats de volkomene gehoorzaamheid en algeheele overgave van Christus tot in den dood voor zijne oogen, en dan verlustigt Hij zich in die offerande, en vindt daarin al zijn vreugde en genot, omdat Hij daardoor in al zijne eigenschappen is verheerlijkt geworden. En het is het groote en heilige voorrecht der verlosten aan dit genot en deze vreugde van God te mogen deelnemen. Gelijk *wij* aan het Avondmaal des Heeren ons met den Vader en den Zoon verheugen en verlustigen in de algenoegzame offerande van Christus, door welke de Vader is verheerlijkt en het werk onzer verzoening en verlossing is volbracht, zoo zullen de heiligen in de laatste dagen de geestelijke beteekenis der door hen gebrachte offers verstaan en zich verlustigen in de dierbaarheid en voortreffelijkheid van Christus, die door zijn bloed al hunne zonden weggedaan en hen in de tegenwoordigheid van God in het binnenste heiligdom gebracht heeft.

Maar behalve deze aanbidding, welke het geestelijk deel van dit heerlijk feest uitmaakt, zullen de Israëlieten vroolijk zijn voor het aangezicht des Heeren huns Gods over de rijke zegeningen, welke hun in het Land hunner vaderen zullen worden geschonken, en die in rijkdom en genot verre zullen overtreffen, wat in Salomo's dagen aan Israël werd geschonken. Geen wonder, dat deze wonderbare herstelling van Israëls volksbestaan, waardoor zij weer het middelpunt der aarde zullen worden, een geweldigen en heilzamen indruk zal maken onder alle volken der aarde. Paulus zegt in Rom. XI: „Indien hun val de rijkdom is der wereld, en hunne vermindering de rijkdom der volken, hoeveel te meer hunne volheid? Want indien hunne verwerping de verzoening is der wereld, wat zal de aanneming zijn anders dan het leven uit de dooden?" In Jesaja XI wordt ons deze heerlijke tijd beschreven.

De Messias in zijne vernedering en in zijne verhooging; zijn heerlijk koninkrijk des vredes; de gelukkige toestand der aarde; de geestelijke zegeningen, die van Jeruzalem uit over de gansche aarde komen zullen — zie, dat wordt ons daar achtereenvolgens voor oogen geschilderd. „De aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken." En als gevolg daarvan zullen vele volken en machtige heidenen komen om den Heere der heirscharen te Jeruzalem te zoeken, en om voor het aangezicht des Heeren te smeeken. Ja het zal in die dagen geschieden, alzoo zegt de Heere der heirscharen, dat tien mannen uit allerlei tongen der volken grijpen zullen, ja, de slippen grijpen zullen van éénen joodschen man, zeggende: „Wij zullen met ulieden gaan, want wij hebben gehoord, dat God met ulieden is." „En het zal geschieden, dat al de overgeblevenen der volken, die tegen Jeruzalem zullen gekomen zijn, die zullen van jaar tot jaar optrekken, om aan te bidden den Koning, den Heere der heirscharen, en om te vieren het feest der loofhutten." (Zach. VIII : 22, 23; XVI : 16.)

Niet alleen in Kanaän, maar over de geheele aarde zal rust en geluk, voorspoed en vreugde heerschen ten dage, dat de Koning der koningen en de Heer der heeren over de gansche aarde zal regeeren. *De afgoderij zal geheel verdwenen zijn.* „Elkeen der afgoden zal ganschelijk vergaan." (Jes. II : 18.) *De eenige, waarachtige God zal gekend en aangebeden worden.* „Het zal geschieden, dat van de eene nieuwe maan tot de andere, en van den eenen sabbat tot den anderen, alle vleesch komen zal om te aanbidden voor Mijn aangezicht." (Jes. LXVI : 23.) *Geen oorlog zal meer worden gevoerd; men zal een algemeenen vrede genieten.* „De volken zullen hunne zwaarden slaan tot spaden, en hunne spiesen tot sikkelen; het eene volk zal tegen het andere volk geen zwaard opheffen, en zij zullen den krijg niet meer leeren." (Micha IV : 3, 4.) *De bestuurders der volken zullen als dienstknechten van Christus regeeren, en het recht zal overal onpartijdig worden gehandhaafd.* „Ziet, een koning zal regeeren in gerech-

tigheid, en de vorsten zullen heerschen naar recht. Voor Hem zullen alle koningen zich neerbuigen, en alle volken zullen Hem dienen." (Jes. XXXII : 1; Ps. LXXII : 11.) *De vloek van de aarde zal zijn opgeheven.* Het aardrijk zal geen doornen en distelen meer voortbrengen; „want „voor een doorn zal een denneboom opgaan, en voor een „distel een mirteboom." (Jes. LV : 13.) De woestijnen zullen vruchtbaar worden. (Jes. XXXV : 1, 2; XLIII : 19, 20.) De strijd onder de dieren zal ophouden; want „de wolf zal met het lam verkeeren, en de luipaard bij den geitenbok nederliggen; en het kalf en de jonge leeuw en het mestvee te zamen, en een klein jongske zal ze drijven. De koe en de berin zullen te zamen welden, en de leeuw zal stroo eten gelijk de os. En een zoogkind zal zich vermaken over het hol van een adder; en een gespeend kind zal zijne hand uitsteken in den kuil van een basilisk." Ja, men zal nergens leed doen noch verderven op den ganschen berg der heiligheid des Heeren; en de gansche aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken. (Jes. XI.)

Welk een heerlijke tijd zal dat voor deze aarde zijn! Onder het bestuur van den Zoon des menschen, den Koning der gerechtigheid en des vredes, die dan al zijne vijanden zal gelegd hebben tot een voetbank zijner voeten, zullen de zegeningen als een stroom van Jeruzalem uit over de gansche aarde vloeien; en zal overal de lof des Heeren worden verkondigd en zijne gerechtigheid en heerlijkheid worden aanschouwd en ondervonden. Naar dien tijd ziet de gansche wereld, ja de heele schepping met reikhalzend verlangen uit. Naar dien tijd verlangt ook *onze* ziel; want, hoewel wij een grooter zaligheid en heerlijkheid genieten zullen in den hemel, zoo verheugen wij ons nochtans met groote vreugde in de verheerlijking van Gods Zoon, onzen Bruidegom, op dezelfde aarde, waar Hij werd vernederd en verworpen, en over het geluk van het volk van God, dat zoo vele eeuwen vanwege hunne zonden onder het oordeel heeft gezucht.

Ruth, of zegen en rust.

„Zou ik u geen rust zoeken, dat het u welga?"
Ruth III: 1.

Het doel dezer regelen is om aan jeugdige geloovigen het onderscheid aan te toonen tusschen een gelukkigen toestand der ziel en den waren grondslag van een voortdurenden, onwankelbaren vrede, gelijk ons dit in de treffende geschiedenis van Ruth wordt voorgesteld.

Voordat ik evenwel hiertoe overga, wensch ik een zeer ernstige les aan het licht te stellen, die de geschiedenis van de afvallige Naómi ons geeft. Ik zeg „afvallige," omdat zij, toen de hongersnood kwam, in plaats van te blijven in het land des Heeren, met haren man en hare beide zonen naar het land van Moab ging, en wat nog erger was, daar bleef wonen.

Het is hoogst bedroevend, als een geloovige in den dag der beproeving God verlaat en tot de wereld terugkeert, en het is nog bedroevender, wanneer hij zich, verre van God, in de wereld tehuis gevoelt. Maar wat heeft Naomi buiten het land des Heeren gevonden? Niets dan bitterheid. Verre van God, werden al hare verwachtingen door den dood verijdeld. Eerst stierf haar man, daarna hare zonen, en zij bleef geheel alleen over. Ach! de afvallige ondervond, welke bittere vruchten hare verwijdering van God opleverde.

Maar hoewel zij God had verlaten, de Heer verliet haar niet; en evenals de verloren zoon in de gelijkenis leerde zij, dat er brood in overvloed was in het huis des vaders. Naómi hoorde in het land van Moab, dat de Heer zijn volk bezocht had, gevende hun brood; en zij vertrok van de plaats, waar zij gewoond had. Hoe wonderbaar is toch de genade van onzen God, die nimmer prijsgeeft, die van Hem afwijkt, maar hem veeleer met de koorden zijner liefde terugtrekt. Hare schoondochters maakten zich gereed

om haar te volgen naar het land van Juda. Maar, ach! het verblijf in het heidensche land had een verderfelijken invloed uitgeoefend op het hart van Naómi; want in plaats van haar tot den God Israëls te leiden, zeide zij: „Keert weder tot uw volk en tot uwe goden." Hoe treurig! Doch dit zal altijd het gevolg zijn van het verlaten van de gemeenschap met God. Orpa keerde terug. Maar de Heer had het hart van Ruth getroffen, zoodat zij niet wilde terugkeeren, maar de schoone woorden uitsprak: „Ik zal u niet verlaten; uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God." Zóó keerde dan Naómi met Ruth naar Bethlehem terug. Bij hare aankomst werd de gansche stad over haar beroerd, en zij zeiden: „Is dit Naómi?" Maar zij zeide tot hen: „Noemt mij niet Naómi (d. i. liefelijk), noemt mij Mara (d. i. bitter), want de Almachtige heeft mij groote bitterheid aangedaan. Vol toog ik weg, maar ledig heeft mij de Heer doen wederkeeren!"

O afgeweken ziel! die deze regelen leest, zeg mij, vindt gij hier niet *uw* beeld? Vol van hemelsche goederen gingt gij heen, en nu zijt gij ledig en verlaten. Welk een leven vol bitterheid! Gij herinnert u de dagen, toen uw naam „liefelijk" kon genoemd worden; doch welk een verandering! De wereld heeft u aangetrokken en u schoone beloften gedaan, en wat hebt gij ontvangen? Niets dan ellende. Maar denk niet, dat de Heer tegen u is. Neen, Hij was niet tegen Naómi, hoewel zij zulks dacht. Hij had haar weg met doornen bezaaid; doch dit was om haar terug te leiden „naar Bethlehem, in het begin van den gerstenoogst." Zij vertrok in het begin van den hongersnood, en zij kwam weder in het begin van den gerstenoogst. De verloren zoon dacht niet, dat hij het beste kleed en een ring en het gemeste kalf zou vinden. Geloofd zij de God aller genade! Hij is de Onveranderlijke. Hoe ver ook een zijner kinderen afgeweken is, Hij slaat het steeds gade, en brengt het terug tot de kudde, om het weer met zijne zegeningen te overladen. Naómi vond niet alleen overvloed in het land des Heeren, maar Boaz, de heer des velds, was de naaste bloedverwant om haar te troosten en te zegenen.

Een vreemde gaat aren lezen op het veld. Hoezeer gelijkt dit op een zondaar, die voor de eerste maal het woord des levens gaat hooren om eenige aren van zegen te verzamelen. Als Moabietische was Ruth een vreemdelinge in Israël, zonder God en zonder hoop. Maar er was iets in haar, 'twelk haar het land des doods deed verlaten, om haar te brengen op het veld van Boaz. Evenzoo is het met den zondaar, wiens hart door den Heiligen Geest is getroffen. Verloren en schuldig, verwijderd van God en zonder hoop, wordt hij nochtans heengetrokken naar de plaats, waar de dienstknechten van Christus het woord des Heeren verkondigen. Boaz vraagde aan den knecht, dien hij over de maaiers had gesteld: „Wie is deze jonge vrouw?" De knecht zeide: „Deze is de Moabietische jonge vrouw, die met Naómi medegekomen is uit de velden Moabs." Hij wist wie zij was en vanwaar zij gekomen was. Zoo weet de Heilige Geest, die in de dienstknechten van Christus werkt, vanwaar ieder zondaar komt, die zich tot Jezus begeeft. Toen zeide Boaz tot Ruth: „Hoor, mijne dochter! ga niet om in een ander veld op te lezen, en gij zult van hier niet weggaan, maar hier zult gij u houden bij mijne maagden." Welke teedere woorden! Hij jaagt haar niet weg als een onwaardige Moabietische; maar hij heet haar welkom, en troost het bedrukte en verslagene hart. Treffend beeld van Hem, die het gekrookte riet niet verbreekt, en de rookende vlaswiek niet uitbluscht! Jezus zegt: „Komt herwaarts tot mij, allen die vermoeid en belast zijt, en ik zal u rust geven." Hoe schuldig en bedorven wij ook zijn, en hoe zwak onze begeerte ook wezen moge om door Jezus gezegend te worden, de zondaar vindt bij Jezus, wat Ruth bij Boaz gevonden heeft — een hartelijke ontvangst!

En gelijk Ruth de stem van Boaz hoorde, zoo zegt Jezus: „Mijne schapen hooren mijne stem, en ik ken dezelve, en zij volgen mij." Ga niet in een ander veld, maar blijf hier, zoo sprak Boaz. En gij, jeugdige geloovige, blijf bij Jezus. Zoek geen vermaak in een ander veld; laat u niet verleiden tot het bezoeken van wereldsche vermakelijk-

heden en wereldsche feesten. Ik heb een jong meisje gekend, wier hart door den Heer getroffen was, maar die zich liet overhalen om nog eenmaal een bal te bezoeken. Zij ging, zij danste, zij werd van het bal thuis gebracht en op haar sterfbed gelegd. Haar zoogenaamde vrienden hielden allen, die haar van Jezus en zijne liefde spreken wilden, van hare legerstede af. Doch zij konden den Heiland niet wegjagen. Ik vernam van de ziekenoppasseres, dat zij in vrede was heengegaan. „Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?" O, ga niet op een ander veld, maar blijf bij Jezus, gij, die Jezus gevonden hebt!

„Als u dorst," zoo zeide Boaz, „zoo ga tot de vaten, en drink van hetgeen de jongens zullen geschept hebben." Hoe zeer gelijkt dit op de woorden van Jezus: „Zoo iemand dorst, die kome tot mij, en drinke." (Joh. VII : 37.) En de profeet Jesaja roept: „O alle gij dorstigen! komt tot de wateren." (Jes. LV : 1.) En de laatste woorden des Heeren luiden: „En die dorst heeft, kome; die wil, neme het water des levens om niet." (Openb. XXII : 17.) Welk een wonderbare genade!

Toen viel Ruth op haar aangezicht, en boog zich ter aarde, en zeide tot Boaz: „Waarom heb ik genade gevonden in uwe oogen, dat gij mij kent, daar ik een vreemde ben?" Lieve lezer! hebt gij niet eveneens, toen Gods Geest u tot bekeering leidde, uitgeroepen: „Hoe komt het, dat Hij mij zijne stem heeft doen hooren, eer de deur gesloten is? Hoe komt het, dat ik, onwaardige, genade gevonden heb voor zijn aangezicht?" Ja, wel mogen wij ons verwonderen over zulk een genade, over zulk een volmaakte liefde jegens ons, schuldige, verlorene zondaren; en vol aanbidding zinken wij aan de voeten van Hem, die voor ons leed en stierf — Hij, de rechtvaardige, voor ons, onrechtvaardigen. Zoodra Ruth de genade van Boaz jegens haar gesmaakt had, waren de gedachten haars harten veranderd en was haar hart gewonnen. Er is geen ware bekeering dan die te voorschijn geroepen is door de kennis van Gods genade in Christus. Zoodra een zondaar tot de kennis dezer genade gekomen is, dan verootmoedigt hij

zich in het stof, en heeft hij een gansch andere gezindheid gekregen. „Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad!"

En Boaz zeide verder, toen het etenstijd was: „Kom hier bij, en eet van het brood, en doop uwe bete in den azijn." O geloovige ziel! hoort gij niet de vriendelijke noodiging van Jezus: „Neemt, eet, dit is mijn lichaam, dat voor u verbroken is." Welk een heerlijk feest is de tafel des Heeren! O hoe liefdevol was Boaz, en hoe gelukkig was Ruth! „Hij langde haar geroost koren, en zij at, en werd verzadigd, en hield over." En als de geloovige aan 's Heeren tafel is aangezeten, dan wordt zijne ziel geheel voldaan. De ziel, die voor de eerste maal aan dit feest deelneemt, smaakt een onuitsprekelijk genot. Nooit zal ik de vreugde vergeten, met heiligen eerbied gepaard, die mij vervulde, toen ik voor den eersten keer aan de tafel des Heeren aanzat, waar *Jezus zelf* de gastheer was. De gemeenschap der heiligen, die daar wordt genoten, is heerlijk en zoet.

Deze schoone geschiedenis schildert ons derhalve trapsgewijze af de wegen van genade van onzen God met een vreesachtige, behoeftige, naar vrede en geluk dorstende ziel. Eerst de begeerte des harten, die naar God uitgaat, en door oplezen zich enkele aren van zegen vergadert — daarna het hooren van de stem van den Goeden Herder — de dorst der ziel en het water des levens, dat om niet wordt geschonken — de bekeering — de verootmoediging des harten en het oordeelen van het eigen-ik in de tegenwoordigheid des Heeren — het brood des levens — de Heer zelf — de ziel met zegeningen overladen en zich verheugende in Jezus' gemeenschap. Welk een schoone en heerlijke schildering der goddelijke liefde en genade!

Maar ondanks al deze zegeningen had Ruth nog geen rust gevonden. Naómi, hare schoonmoeder, zeide tot haar: „Mijne dochter! zou ik u geen rust zoeken, dat het u wel ga?" Dit leidt ons tot een hoogst belangrijk gedeelte van ons onderwerp.

Een groot deel van Gods geliefde kinderen komt

nooit verder dan wat wij tot hiertoe beschreven hebben. Men kan zich tot Christus hebben heengetrokken gevoeld, zijne kostbaarheid genoten hebben, een zoete gemeenschap met Hem hebben gesmaakt, van het water des levens gedronken en van het brood des levens gegeten hebben. Men kan genoten hebben van al de zegeningen hier boven beschreven, en toch de kennis missen van het ware fondament, waarop de onwankelbare vrede met God rust. Men is gelukkig, zoolang men het genot der zegeningen smaakt; doch wanneer de beproeving en de verzoeking komen, dan twijfelt men, of men wel waarlijk een kind van God is. „Zou ik u geen rust zoeken, opdat het u wel ga?" Moge de Heer mij bekwamen om te schrijven, en u om te zien, welke de ware grond des vredes is!

Het tooneel verandert geheel. Er is geen sprake meer van oplezen en van koren uitslaan. Het karakter van Martha gaat voorbij en dat van Maria begint. Ruth bevindt zich niet meer op het veld, maar aan de voeten van Boaz, evenals Maria aan de voeten van Jezus zat. Boaz is haar bloedverwant; en hoewel zij eerst een efa gerst had opgezameld, zoo ontving zij thans zes maten gerst, en werd daarna heengezonden. Maar zes is nog niet het volmaakte getal, en zij had nog geen rust gevonden. Hoewel ook onze ziel kan gezegend zijn, zoo is de zegen toch nog niet de grond der rust.

Naómi zeide tot Ruth: „Zit stil, mijne dochter! totdat gij weet, hoe de zaak zal vallen; want die man zal *niet rusten*, tenzij dat hij heden deze zaak voleind hebbe." Het is dan van het grootste belang, om wel hierop te letten, namelijk, dat evenals Boaz de zaak van Ruth in zijne handen nam, en hij haar geen rust kon geven, voordat hij de zaak, welke hij op zich had genomen, ten einde had gebracht, alzoo ook onze aanbiddelijke Heiland onze zaak in handen genomen heeft, ja als onze Plaatsvervanger voor ons in de bres getreden is, *zoodat Hij zichzelven geen rust heeft gegund*, voordat Hij het werk had volbracht, *waardoor wij voor eeuwig rust vinden konden in Gods tegenwoordigheid.*

„Het is wel waar," zeide Boaz, „dat ik een losser ben, maar er is nog een losser, nader dan ik."

„Boaz ging op in de poort, en zette zich aldaar; en ziet, de losser, van welken Boaz gesproken had, ging voorbij; zoo zeide hij: Wijk herwaarts, zet u hier, gij zulk een! En hij week derwaarts, en zette zich. En hij nam tien mannen van de oudsten der stad, en zeide: Zet u hier; en zij zetten zich."

Om te voorkomen dat er later eenig verschil of klacht zou oprijzen, stelt Boaz de geheele zaak van Ruth aan den losser voor, en geeft hem de volle vrijheid en gelegenheid om Ruth en haar erfdeel te aanvaarden. De andere losser kon wel het erfdeel, maar niet Ruth zelve lossen. „Ik zal het voor mij niet kunnen lossen, opdat ik mijn erfdeel niet misschien verderve; los gij mijne lossing voor u, want ik zal niet kunnen lossen;" zoo sprak hij.

Nu was het van ouds een gewoonte in Israël, bij de lossing en bij de verwisseling, om de gansche zaak te bevestigen, zoo trok de man zijn schoen uit, en gaf dien aan zijnen naaste; en dit was tot een getuigenis in Israël. Het was het eind van den strijd; het eind van elk recht tot lossing voor den anderen losser. Toen dan ook de andere losser tot Boaz gezegd had: aanvaard het voor u, toen trok hij zijn schoen uit. Zoo waren dan de tien oudsten der stad getuigen van het te niet doen van al de rechten van den anderen losser. Hij kon Ruth niet vrijmaken; hij kon den gestorvene geen zaad verwekken; hij kon aan Ruth geen rust verschaffen. Onmachtig tot dit alles gaf hij al zijne rechten over aan Boaz.

Welnu, wie heeft de eerste gelegenheid gehad om den armen, schuldigen en verloren zondaar te redden en vrij te maken? Het is de wet. De wet is de andere losser, die tevreden zou geweest zijn met het bezit van het erfdeel. En de wet is uitnemend en voor de zedelijke regeering van God over de wereld noodzakelijk. Maar kon de wet, die den zondaar veroordeelt en vervloekt, den zondaar redden? Onmogelijk. Zij kan niet anders dan hem vervloeken. (Gal. III: 10.) Kan zij uit den dood op-

wekken? In geenen deele. Dat zou niet anders zijn dan haar eigen erfdeel verderven, want het recht van de wet is te dooden en geenszins levend te maken. Vele eeuwen lang heeft zij de schoonste gelegenheid gehad om de menschen te redden; doch zij heeft het niet kunnen doen. Gelijk de tien oudsten getuigenis aflegden, dat de andere bloedverwant Ruth niet kon lossen, zoo getuigen de tien geboden, dat naar het beginsel van de onderhouding der wet niemand kan worden behouden. En waar het uittrekken van zijn schoen alle rechten van den anderen losser geheel en voorgoed deed vervallen, hoeveel te meer zijn de eischen der wet, die door Jezus aan het kruis is genageld, geheel en al te niet gedaan! Christus is het einde der wet voor een iegelijk, die gelooft. „Indien de gerechtigheid door de wet is, dan is Christus tevergeefs gestorven." (Gal. II : 21.)

Doch waar de andere losser Ruth niet kon vrij maken, Boaz kon dit wel, en hij heeft het gedaan. Hij kon niet rusten, voordat hij deze zaak voleind had. En de tien oudsten der stad waren niet alleen getuigen, dat de andere losser Ruth niet kon vrijmaken, maar Boaz zegt tot hen: „Gijlieden zijt heden getuigen, dat ik aanvaard heb Ruth, de Moabietische, de huisvrouw van Machlon, tot een vrouw, om den naam des verstorvenen over zijn erfdeel te verwekken, opdat de naam des verstorvenen niet worde uitgeroeid van zijne broederen en van de poort zijner plaats; gijlieden zijt heden getuigen." Welk een dag van vreugde voor de arme Ruth! Welk een volkomen werk heeft Boaz op dien dag aan haar gedaan! Het was voor haar een algeheele verandering van positie, en zij had volkomene rust gevonden. Zij was voortaan niet meer de arme, ongelukkige, verachte en verworpene Moabietische — zij behoefde thans niet meer aren op te lezen op het veld — zij had niet meer noodig om te komen en te gaan en enkele oogenblikken van de tegenwoordigheid van Boaz te genieten en dan weer in hare eenzaamheid en armoede terug te keeren; neen! de arme vreemdelinge was voor altijd één geworden met hem. Die twee waren één vleesch

geworden om nimmermeer te worden gescheiden. Gelukkige Ruth! Hij, die u gelost heeft, zal u nooit meer verlaten, niets kan u scheiden van zijne liefde. Gij hadt niets om hem te geven, Boaz heeft alles voor u moeten geven; hij heeft u rechtens verworven tot zijne vrouw. Boaz heeft de zaak van Ruth op edele wijze ter hand genomen en op dienzelfden dag in orde gebracht, en de gansche stad Bethlehem was vol vreugde. Al het volk en de oudsten waren getuigen van de lossing van Ruth en van haar huwelijk met den rijken, aanzienlijken en geachten Boaz, en zij verheugden zich daarin grootelijks.

Ziedaar, lieve lezer! wat God gedaan heeft, toen de wet niet in staat was om te verlossen. Hij zond zijnen Zoon in deze wereld, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderven, maar het eeuwige leven hebben zou. Drie dingen gaven aan Ruth een volkomen rust: de verlossing, de opstanding en het huwelijk of de vereeniging met Boaz; en de geloovige vindt deze drie dingen in Christus, en ontvangt daardoor een zekeren en onwankelbaren vrede. Staan wij bij deze drie belangrijke dingen een oogenblik stil.

De *verlossing* is het deel van iederen geloovige. Hij kan met vrijmoedigheid zeggen: „In Hem hebben wij de verlossing door zijn bloed, de vergeving der misdaden, naar den rijkdom zijner genade." (Efez. I : 7.) „Wij zijn om niet gerechtvaardigd, door zijne genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is." (Rom. III : 24.) „Zoo is er dan nu geen verdoemenis voor hen, die in Christus Jezus zijn." (Rom. VIII : 1.) De verlossing door den dood van Jezus op het kruis is de grondslag van alles. Na de lossing heeft de andere losser geen recht meer hoegenaamd. De wet kon niet verder gaan dan het kruis, dáár is zij vast genageld geworden. De dood van Christus is het ware eind van al de eischen der wet. Zij kon den dood niet overschrijden; en het is in den dood, dat Jezus onze zaak op zich genomen heeft. Hij nam onze plaats in op het kruis. Hij is een vloek geworden voor ons op zulk een wezenlijke wijze, dat Hij, evenals Boaz, *geen rust*

kon vinden, voor en aleer Hij het werk der verlossing volkomen voor ons volbracht had. Het was geen schijn, dat Hij onze plaats innam en onze zaak ten einde bracht; neen! het was de volle werkelijkeid. Hij is zonde voor ons gemaakt geworden, en heeft onze zonden gedragen in zijn lichaam op het hout. Al de straf en het oordeel is op Hem aangekomen, en Hij heeft op volmaakte wijze aan Gods rechtvaardige eischen voldaan en in alle opzichten den beleedigden en onteerden God verheerlijkt. Overweeg dit wel, lieve lezer! uwe werken en uwe gevoelens komen hier in het geheel niet in aanmerking. Zijt gij geloovig in den Heer Jezus? Zoo ja, dan is dit ontzaglijk werk voor u begonnen en voleind, zonder dat gij er naar hebt gevraagd; het is alleen voleind door de liefde van God.

Zoodra de andere losser zijn schoen had uitgetrokken, was de zaak ten aanzien van Ruth geheel en voorgoed geregeld, en kon er nimmermeer eenig recht op haar worden verhaald. Evenzoo is het met de wet, die onze voogd was, totdat Christus gekomen is. Maar hoewel de mensch een uitnemende gelegenheid heeft gehad om onder de wet, tot aan het kruis, te toonen wie hij was, en wat hij kon, zoo heeft de wet niets anders kunnen doen dan hem veroordeelen. „Wij weten, dat al wat de wet zegt, zij dat zegt tot hen, die onder de wet zijn, opdat alle mond gestopt worde, en de geheele wereld verdoemelijk zij voor God." (Rom. III : 19.) En elders zegt de Apostel: „Want de liefde van Christus dringt ons; daar wij aldus oordeelen, dat, indien een voor allen gestorven is, allen dan gestorven zijn." (2 Kor. V : 14.)

Wij moeten dus wel in het oog houden, dat er na het kruis geen spraak meer zijn kan *van onder de wet op de proef gesteld te worden.* Het is voorgoed aan het licht getreden, en onweersprekelijk gebleken, dat de mensch verloren en schuldig is, en niets anders dan dit, en dat de wet hem noch verlossing, noch een nieuw leven, noch vrede met God verschaffen kan. Elke poging om achter het kruis terug te gaan en zich onder de wet te stellen,

is louter dwaasheid. „Christus heeft ons vrijgekocht van den vloek der wet, een vloek voor ons gewordeu zijnde; want zoovelen uit de werken der wet zijn, zijn onder den vloek." (Gal. III : 10—14.) Deze uitspraken maken aan alle tegenspraak een einde. Het kruis is het *einde* van de wet, en het begin en de grondslag der genade — de groote slagboom, welke verhindert, dat men van het eene naar het andere terrein gaat. Indien het is door de werken, dan is het niet door genade.

Staan wij in de tweede plaats stil bij *de opstanding*. De dood van Christus, de verzoening voor onze zonden, zou nimmer, zonder de opstanding, vrede aan den zondaar hebben kunnen geven. Dit is het voorname punt, waarop de Apostel in 1 Kor. XV al den nadruk legt, als hij zegt: „Indien Christus niet opgewekt is, zoo is uw geloof tevergeefs, zoo *zijt gij nog in uwe zonden*." Hoe duidelijk bewijst dit de werkelijkheid van de verantwoordelijkheid, welke de Heere Jezus voor ons op zich genomen heeft. Indien Hij door het opofferen van zijn leven een volmaakte verzoening had teweeggebracht, dan zou Hij niet hebben kunnen opgewekt worden uit de dooden. Waren wij nog in onze zonden, waren wij niet met God verzoend, dan had Hij in den dood moeten blijven. Indien onze zonden niet weggedaan waren, dan had Hij niet kunnen opgewekt worden tot onze rechtvaardiging. Hij kon niet in rust zijn, gezeten aan de rechterhand der Majesteit Gods in de hemelen, wanneer Hij niet voor altijd onze zonden had weggedaan. De belangrijke vraag is derhalve: Heeft God, al dan niet, Jezus tot onze rechtvaardiging uit de dooden opgewekt? Heeft Hij Hem, al dan niet, verhoogd aan zijne rechterhand in den hemel? En het antwoord op deze vragen is: Ja, dit heeft Hij gedaan! Welnu, dit heeft aan de kwestie onzer zonden een einde gemaakt. Dit bewijst, zonder een spoor van twijfel over te laten, dat onze zonden door den dood van Christus voor altijd zijn weggedaan. Zoolang Jezus in de hemelen aan Gods rechterhand gezeten is in datzelfde lichaam, waarmee Hij gehangen heeft aan het kruis, en waarin Hij onze zonden gedragen heeft, zoo

lang is Hij onze gerechtigheid, en wij hebben van Godswege de verzekering, dat Hij onze zonden en ongerechtigheden geenszins meer gedenken zal. En meer dan dit: al wat God voor Christus gedaan heeft, Hem uit de dooden opwekkende, heeft Hij in Hem, onzen Plaatsvervanger, voor ons gedaan. „God, die rijk is in barmhartigheid, naar zijne groote liefde, waarmede Hij ons heeft liefgehad, toen wij dood waren in de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus, (uit genade zijt gij behouden) en heeft ons mede opgewekt en mede gezet in de hemelsche gewesten in Christus Jezus." Evenals Ruth niet meer in den toestand was, waarin zij vroeger als Moabietische verkeerde, maar de geachte vrouw van Boaz geworden was, zoo is de toestand en de postite van den geloovige voor God niet meer die van een schuldig, verloren zondaar; maar het oude voorbijgegaan zijnde, is alles nieuw geworden, en staat hij in Christus, het Hoofd der nieuwe schepping, voor God.

Ruth had niets aan Boaz te geven; maar welke groote rijkdommen had *hij* niet voor haar! De zondaar kan niets brengen aan Christus; maar hoeveel heeft Christus niet voor den zondaar! Verlossing, leven en vereeniging met Hem. Wij hebben de verlossing door zijn bloed, en zijne opstanding is ons leven. De oude mensch is niet levend geworden. De gestorven man van Ruth werd niet in het leven teruggeroepen; zij kreeg een nieuwen man. De wedergeboorte is niet de levendmaking van den ouden mensch, maar is de mededeeling van een geheel nieuw leven, het leven der opstanding. Ook zijn wij niet teruggebracht onder de macht van den eersten man of de wet; maar wij zijn der wet gedood door het lichaam van Christus, opdat wij eens anderen zouden worden, van Hem, die uit de dooden is opgewekt, opdat wij Gode vrucht zouden dragen. (Rom. VII : 4.)

De geloovige in Christus wordt dus niet teruggebracht onder de wet om den dood vrucht te dragen; maar wij zijn van de wet ontbonden, gestorven zijnde aan hetgeen, waarin wij vastgehouden werden, zoodat wij dienen in nieuwheid des geestes en niet in oudheid der letter.

(Rom. VII: 6.) Dat God ons geve deze heerlijke dingen wel te verstaan! Indien wij door den Geest van God geleid worden, zijn wij niet onder de wet. Daarom vermaant de Apostel de geloovigen in Galatië: „Indien wij door den Geest leven, laat ons ook door den Geest wandelen."

Denk nu evenwel niet, lieve lezer! dat God de wet ter zijde gesteld heeft. Dit kan niet, want de wet is heilig, rechtvaardig en goed. Maar evenals de tien oudsten der stad getuigen waren van de vrijmaking van Ruth en van hare verbintenis met Boaz, zoo dient de wet ook tot een getuigenis. De dood van Christus voor de zijnen is de vervulling der wet. De wet eischte het leven van den zondaar. Jezus gaf zijn leven voor den zondaar; en de wet staat voor de deur als getuige van Gods gerechtigheid, aan wiens eischen in alle opzichten is voldaan. Door het geloof in Christus doen wij dus de wet niet te niet, maar bevestigen wij de wet, gelijk de Apostel in Rom. III: 31 zegt.

Doch niet alleen dit, maar wij zijn ook met Christus vereenigd, gelijk *Ruth verbonden werd met Boaz*. Van deze wonderbare vereeniging is het huwelijk, de verbintenis tusschen man en vrouw, het voorbeeld. De Heilige Geest heeft dit zóó toegepast. Sprekende over de vereeniging van Adam met Eva, zegt hij: „Deze verborgenheid is groot, doch ik zeg dit op Christus en op de gemeente." (Efeze V.) Welnu, laat ons de gevolgtrekkingen daaruit afleiden. Als een Hollander met een Duitsche vrouw trouwt, dan houdt zij op een Duitsche te zijn; zij moge haar Duitsch karakter en hare Duitsche gewoonten behouden, maar zij is, wat haar positie betreft, een Hollandsche geworden; haar vorige staat is er niet meer; zij is, om zoo te zeggen, gestorven. Ruth was geen arme Moabietische meer; zij was de vrouw van *den rijken en machtigen Boaz* geworden. De geloovige in Christus heeft opgehouden een schuldig, arm, verloren zondaar te zijn, en is vereenigd met den Heer der heerlijkheid, die om ons vrij te maken arm geworden is.

Lieve lezer! zoo gij in den Heer Jezus Christus gelooft, en u als een arm, verloren zondaar aan Hem hebt toe-

vertrouwd, dan is alles, wat wij gezegd hebben, waar van u. Het Woord van God verklaart zulks uitdrukkelijk. Of gij lang of eerst kort geleden geloovig geworden zijt; of gij veel of weinig ondervonden hebt, doet hierbij niets ter zake. Zoo gij waarlijk in Christus gelooft, hebt gij de verlossing door zijn bloed, dan bezit gij het leven der opstanding, en dan zijt gij één met Christus. Dit wordt niet langzamerhand waar van u, maar dit is waar van het eerste oogenblik af, dat gij in Christus gelooft. En daarin kan nimmer eenige verandering komen. Voor hen, die in Christus zijn, is er geen verdoemenis meer. Christus sterft niet meer, maar leeft tot in eeuwigheid, en niemand en niets kan ons scheiden van zijne liefde.

Zoo kunt gij derhalve volkomen rustig en gelukkig zijn, Er is geen oorzaak van twijfel of vrees. Als gij Gods volmaakte liefde in Christus gelooft, dan wordt de vrees uitgedreven. Hoe zou Ruth aan de liefde van Boaz hebben kunnen twijfelen? De oudsten en het gansche volk waren getuigen van hunne verbintenis. Was het hoogmoed, als zij verklaarde van zijne liefde volkomen overtuigd te zijn? Immers neen! Het tegenovergestelde zou veeleer op hoogmoed gelijken. En wij zeggen met den Apostel: „Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die rechtvaardigt; wie is het, die verdoemt? Christus is het, die gestorven is, ja nog meer, die ook aan Gods rechterhand is, die ook voor ons bidt. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?" Weldra zullen wij in de heerlijkheid met Hem vereenigd zijn, en dan zonder vlek of rimpel, heilig en onberispelijk, voor zijn aangezicht staan, om ons tot in eeuwigheid in zijne uitnemende liefde te verlustigen.

Loof den Heer, mijne ziel!

Aan het einde van den Veertigsten Jaargang van den Bode des Heils in Christus kan ik niet anders dan met den Dichter van den 103-den Psalm dankbaar uitroepen:

Loof den Heer, mijne ziel! en al wat binnen in mij is, Zijnen heiligen naam.

Loof den Heer, mijne ziel! en vergeet geene van Zijne weldaden.

De Heere God, onze Vader in Christus, heeft mij de bijzondere genade verleend en het zeldzaam voorrecht geschonken om veertig jaar lang voor Zijne geliefde kinderen te schrijven over het groote Heil, dat in Christus Jezus ons deel werd, 't welk vóór de tijden der eeuwen in Gods raadsbesluit was vastgesteld, en in de volheid des tijds is geopenbaard en aan het licht gesteld in Gods geliefden Zoon, onzen dierbaren Heer en Heiland. Hij heeft den twintigjarigen jongeling bij zijne wankelende schreden op dit gebied geholpen en gesteund. Hij heeft door Zijnen Geest het licht steeds helderder doen schijnen in zijne ziel. Hij bleef al die jaren door tot in den ouderdom zijn hulp en sterkte. Hij heeft hem vele geliefde en begaafde medearbeiders geschonken — van welke eenigen reeds zijn ingegaan in de eeuwige rust — en Hij gaf hem vele trouwe lezers, wier zielen werden onderwezen in de waarheid en werden vertroost en verkwikt door de voorstelling van Gods oneindige genade en ondoorgrondelijke liefde.

Wat mijne ziel vervult bij het herdenken van al de weldaden des Heeren gedurende die veertig jaren genoten en van al de zegeningen en zielsverkwikkingen, welke Hij aan mij en aan zoo velen Zijner geliefde kinderen ge-

schonken heeft, wordt het best uitgedrukt in de schoone woorden:

Loof, loof den Heer, mijn ziel! met alle krachten;
Verhef zijn Naam, zoo groot, zoo heilig te achten:
Och of nu al, wat in mij is, Hem preez'!
Loof, loof, mijn ziel! den Hoorder der gebeden;
Vergeet nooit één van zijn weldadigheden;
Vergeet ze niet, 't is God, die ze u bewees.

Mijn vurige bede tot God is, dat Hij den inhoud van deze veertig jaargangen voortdurend tot een rijken zegen moge strekken voor de oude, en niet het minst voor de jongere lezers van den „Bode des heils", opdat zij bevestigd mogen worden in het geloof, en door betere kennis van de waarheid zich meer en meer mogen verlustigen in de gemeenschap met den Vader en met zijnen Zoon Jezus Christus. Om hieraan mede bevorderlijk te zijn, is het mijn voornemen binnenkort aan alle inteekenaren een zakelijk register van de verschenen jaargangen ten geschenke te geven.

H. C. V.